Λογοτεχνικό Λεύκωμα

10 χρόνια Λέσχη Δημιουργικής Ανάγνωσης της Λέσχης Πολιτισμού Φλώρινας

2012-2022

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Φλώρινας Βασιλικής Πιτόσκα

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΛΩΡΙΝΑΣ «ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΠΙΤΟΣΚΑ»

Λογοτεχνικό Λεύκωμα

10 χρόνια Λέσχη Δημιουργικής Ανάγνωσης της Λέσχης Πολιτισμού Φλώρινας

2012-2022

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Φλώρινας Βασιλικής Πιτόσκα

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΛΩΡΙΝΑΣ «ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΠΙΤΟΣΚΑ»

τίτλος:
Λογοτεχνικό Λεύκωμα

επιμέλεια – ιδέα – σύνθεση:
για τη Λέσχη Δημιουργικής Ανάγνωσης της Λέσχης Πολιτισμού Φλώρινας
Χρυσούλα Νεδέλκου
Θεοδώρα Πολατίδου

υποστήριξη – επεξεργασία:
Μελίνα Όροβα

σχέδιο εξωφύλλου:
Ευδοκία Μητσοπούλου

εκδοτικές συμβουλές – επεξεργασία εξωφύλλου – σελιδοποίηση – εκτύπωση:
Εκδόσεις Δίσιγμα
Αθανασίου Διάκου 26 – ΤΚ: 57009, Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310 700682
www.disigma.gr / e-mail: info@disigma.gr

εκδότης:
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Φλώρινας «ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΠΙΤΟΣΚΑ»

© 2022 Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Φλώρινας «ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΠΙΤΟΣΚΑ»

ISBN: 978-618-82876-8-6

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Φλώρινας «ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΠΙΤΟΣΚΑ»
Αργυροκάστρου 9 – ΤΚ: 53100, Φλώρινα
Τηλ.: 23850 23118
e-mail: biblflor@otenet.gr

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η έκδοση του λευκώματος προέκυψε από την επιθυμία μας να συγκεντρώσουμε μερικά από τα ενδιαφέροντα πράγματα που διαβάσαμε και συζητήσαμε στην ομάδα μας. Μπορούμε έτσι να έχουμε στα χέρια μας και να μοιραστούμε μαζί σας, το απόσταγμα όλων αυτών που μας συντρόφευαν και μας ενέπνεαν τη δεκαετία που μας πέρασε.

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά

- την Κατερίνα Κετσίδου για την αρχική ιδέα της δημιουργίας μιας Λέσχης Ανάγνωσης,
- τον Θεοδόση Νικολαΐδη που στήριξε με τις ιδέες και τις πολύτιμες γνώσεις του τα πρώτα βήματα της Λέσχης μας,
- τη Λέσχη Πολιτισμού Φλώρινας, το Δ.Σ. και τον πρόεδρό της Γιώργο Αντωνιάδη, που αγκάλιασε τη δημιουργία και στηρίζει τη λειτουργία της Λέσχης Ανάγνωσης,
- όλα τα μέλη της ομάδας, που καθ' όλη την διάρκεια των δέκα χρόνων, στήριξαν και στηρίζουν με την παρουσία και τις ιδέες τους και κράτησαν ζωντανή και δημιουργική τη Λέσχη Ανάγνωσης.

Ευχαριστούμε όλους, όσοι συνέβαλαν, στήριξαν έμπρακτα και εμψύχωσαν τη δημιουργία αυτού του Λευκώματος.

Πολλές ευχαριστίες στο Εφορευτικό Συμβούλιο της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Φλώρινας «Βασιλικής Πιτόσκα» και στην Προϊσταμένη κ. Μαρία Κικιλίντζα, που συνέδραμαν στην έκδοση του λευκώματός μας.

Στις εκδόσεις Τόπος και στον κ. Διονύση Χαριτόπουλο, στις εκδόσεις Άγρα και στην κ. Μαρίνα Καραγάτση για την άδεια χρήσης των αποσπασμάτων.

Τέλος, στις εκδόσεις Δίσιγμα για το αισθητικό αποτέλεσμα, στον εκδότη κ. Ιωάννη Μούργκο και στην επιμελήτρια Μαρία-Νεφέλη Ταμία για την αγαστή συνεργασία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εν αρχή 6
Εν τέλει 8

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Α' ΜΕΡΟΥΣ

Ιανουάριος 12-13
Σαν σήμερα - Ιανουάριος 14-19
Θεματικό πακέτο - Πρωτοχρονιά 20-21
Φεβρουάριος 22-23
Σαν σήμερα - Φεβρουάριος 24-33
Θεματικό πακέτο - Αποκριές 34-35
Μάρτιος 36-37
Σαν σήμερα - Μάρτιος 38-51
Θεματικό πακέτο - Καθαρά Δευτέρα - Χαρταετοί 52-53
Απρίλιος 54-55
Σαν σήμερα - Απρίλιος 56-67
Θεματικό πακέτο - Άνοιξη - Πάσχα 68-75
Μάιος 76-77
Σαν σήμερα - Μάιος 78-81
Θεματικό πακέτο - Πρωτομαγιά - μητέρα 82-85
Ιούνιος 86-87
Σαν σήμερα - Ιούνιος 88-95
Θεματικό πακέτο - Ιούνιος 96-97
Ιούλιος 98-99
Σαν σήμερα - Ιούλιος 100-105
Θεματικό πακέτο - Ιούλιος - Καλοκαίρι 106-109
Αύγουστος 110-111
Σαν σήμερα - Αύγουστος 112-115
Θεματικό πακέτο - Δεκαπενταύγουστος - Θάλασσα 116-119
Σεπτέμβριος 120-121
Σαν σήμερα - Σεπτέμβριος 122-125
Θεματικό πακέτο - Σεπτέμβριος - Φθινόπωρο 126-129
Οκτώβριος 130-131
Σαν σήμερα - Οκτώβριος 132-137
Θεματικό πακέτο - Ελευθερία 138-139
Νοέμβριος 140-141
Σαν σήμερα - Νοέμβριος 142-151
Θεματικό πακέτο - Βροχή 152-153
Δεκέμβριος 154-155

Σαν σήμερα - Δεκέμβριος 156-159
Θεματικό πακέτο - Χιόνι - Φωτιά - Χριστούγεννα - Χρόνος - Παραμονή Πρωτοχρονιάς 160-173
Αφιέρωμα - Θόδωρος Αγγελόπουλος 174-177

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Β' ΜΕΡΟΥΣ

Κείμενα Κατερίνας Κετσίδου 180
Στη Genova οι μετανάστες 181
Η γυναίκα του ονείρου μέσα στο όνειρο 182
Ο δικός μας ζητιάνος 186
Το ποδήλατο 192
Για μια θέση στον πέτρινο κύκλο 196
Ο παλιός καινούριος σας κόσμος 198
Ελευθερία 199
Όταν ο Γιάννης Ρίτσος αντάμωσε τον Τάσο Λειβαδίτη 200
Κείμενο Μίλτου Χαραβιτσίδη - Στη μνήμη της Β... 205
Κείμενα Γαλάτειας Γρατσουνίδου-Αδάμου 206
Στο σιωπηλό μαγιάτικο λουλούδι 206
Εγώ ο άμοιρος 207
Ο θείος που περίμενα 208
Σημαδεμένα χρόνια 212
Οι μεν και οι δε 215
Τιμής ένεκεν / λάθος μεγάλο 216
Κινηματογράφος τώρα 217
Ένας αλλιώτικος περίπατος 218
Θυμός - Στα καφέ 219
Κείμενο Στέλιου Λιθοξοΐδη 220
Η σύγκρουση 221
Κείμενα Πέτρου Στογιάντση - Η φωνή 222
Τελευταίος χειμώνας - Η Ρίτσα στη φυλακή - Ευχή 223
Το τέλος των ρινόκερων 224
Κείμενα Ρούλας Πολατίδου - Η έξοδος 226
Μάτια - Ανατροπή 227
Κείμενα Χρυσούλας Νεδέλκου - Η πόλη Μελάνια 228
5 χρόνια 230
Μια ιστορία με τίτλους (0-5 χρόνια) 231
Συνέχεια μιας ιστορίας με τίτλους (6-10 χρόνια) 232

Βιβλία που διαβάσαμε 234-235
Πηγές 236-240
Οι σημειώσεις μου 241-256

ΕΝ ΑΡΧΗ...

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΛΛΗΨΗ

(από τα "Ημερολόγια" της Κατερίνας Κετσίδου)

Μετά την παρουσίαση ενός βιβλίου, στην «Οδό ονείρων», που ολοκληρώθηκε ένα φθινοπωρινό απόγευμα του 2012, κατηφορίζουν δυο γυναίκες την Αριστοτέλους.

Στέκονται μπροστά στο 4ο Δημοτικό Σχολείο, για τα τελευταία λόγια του αποχαιρετισμού, που αυτά, δε λένε να τελειώσουν. Λόγια και λεπτά της ώρας ατέλειωτα σ' αυτό το **πηγαδάκι** των δύο.

«Το πηγαδάκι καλά κρατεί!». Λένε οι δυο τους και χαμογελούν.

«Ναι... Πολλά είπαμε για βιβλία και για συγγραφείς, για γραφή, εκδόσεις, αναγνώσεις...» -«Πόσο ωραίο θά ΄τανε, λέει, να βρισκόμασταν, έτσι απλά, γύρω από ένα τραπέζι, κάποια γνώριμα άτομα και να...» -«Ναι ωραίο θά΄τανε τώρα που το λες...» -«Μήπως η Λέσχη θα μπορούσε να μας παραχωρήσει αυτό το τραπέζι...;» -«και να βρισκόμασταν με τον... με την...».

Ο σπόρος πέφτει τούτη τη στιγμή. Τη γόνιμη.

ΑΥΤΗ ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ ΑΚΡΙΒΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ ΜΙΑ **ΣΥΛΛΗΨΗ**!

ΣΥΛΛΗΨΗ ΙΔΕΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΙΑΣ ΛΕΣΧΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ.

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ (Εμβρυικό στάδιο)

Δευτέρα βράδυ στις οκτώ και μισή στο καφέ «Τότε»
Στο «Τότε» που οι φωτογραφίες είναι ρετρό
Και η μουσική «σανσόν ντε μπατώ».
Και τότε, εκείνο το βράδυ,
Που άρχισε η κυοφορία της Ανάγνωσης,
Δεν πρόσεξα πόσο του μηνός είχαμε.

Τότε, παρατηρούσε το Χάος, τα σημεία[1] Π και Ρ, στο διπλανό χώρο του καφέ, τον απομονωμένο, την ώρα που κατέφθασε και το τρίτο σημείο Κ. Στήθηκε μια φλύαρη παρέα επί τρία. Μετά από λίγο, μπήκε ο άγνωστος Θ, που αμέσως έγινε αντιληπτό, πως εκτός από πολυάσχολος, είναι και πολυπράγμονας και πολύπλευρος και πολυμερής και πολυμαθής και πολυδιάστατος και πολύ... τέλος πάντων, πολύ άλλα τέτοια. Τότε ήταν που τα τέσσερα σημεία μαζί, ανάψανε τη χόβολη για μια ομαλή κυοφορία **συν-ανάγνωσης**.

Ήπιανε ζεστά ροφήματα. Είπανε πολλά γι' αυτό το διάβημα που πάνε να κάνουν. Πώς θα γίνει; Τι θα προκύψει; Πώς θα προχωρήσει; Τι μέλλον; Πόσο μέλλον; Τι προϋποθέσεις; Τι διασυνδέσεις; Τι γνωριμίες; Ποια πρόσωπα; Ποια βιβλία; Πώς έτσι; Πώς αλλιώς; Δώσανε ραντεβού για την ερχόμενη Δευτέρα στις εννιά...

Και είναι φανερό, πως όλοι, δηλαδή το κέντρο Θ και τα σημεία Κ, Π, Ρ, χωρίσανε ικανοποιημένοι και με πολλές ελπίδες για μια δημιουργική σχεδίαση, για τη Λέσχη, όπου θα συν-αναγιγνώσκουν και θα συν-διασκεδάζουν, έχοντας στο μυαλό τους γι' αυτή τη σχεδίαση, ακόμα δύο ιδεατά σημεία. Το σημείο Γ και το σημείο Χ.

1 Σημεία: Το αρχικό γράμμα των μελών (Κ= Κατερίνα Κετσίδου, Ρ= Ρούλα Πολατίδου, Θ= Θεοδόσης Νικολαΐδης, Π= Πέτρος Χριστίδης, Χ= Χρυσούλα Νεδέλκου, Γ=Γαλάτεια Γρατσουνίδου-Αδάμου και τα τρία Μ: Μαρία Μπίζη, Μίλτος Χαραβιτσίδης και Μαρία Παπακυριακού. Πρόκειται για τα πρώτα μέλη, στα οποία η Κατερίνα, στα ημερολόγια εργασίας, αναφερόταν ως σημεία)

ΕΝ ΤΕΛΕΙ...

...από τότε στο καφέ «Τότε» περάσανε χρόνοι δέκα...

Η πρώτη επίσημη συνάντηση στη Λέσχη ήταν γεγονός! Βρέθηκαν τα πρώτα σημεία Κ-Ρ-Π-Θ και τα ιδεατά Γ και Χ, πήραν σάρκα και οστά. Και μετά ήρθαν τα 3Μ... και ο μικρός κύκλος μεγάλωσε και βάθυνε... και γίνηκε πηγάδι. Εντός του, ως θεμέλιοι λίθοι, υπάρχουν οι άξονες λειτουργίας και η περίφημη "Λίστα Θεοδόση", (οι εμβληματικότεροι έλληνες συγγραφείς και τα έργα τους, ανά εποχή, με συμβατική αφετηρία τον 19ο αιώνα).

Και το όνομα αυτής... «Λέσχη Δημιουργικής Ανάγνωσης», αφού δε θα μέναμε μόνο στην κλασική ανάγνωση, αλλά θα γράφαμε δικά μας κείμενα, οικειοποιούμενοι το ύφος, τη γλώσσα και τη θεματολογία του εκάστοτε συγγραφέα. Η Κατερίνα και η Γαλάτεια ήταν από την αρχή οι πιο δημιουργικές. (Κείμενά τους και άλλων μελών παρατίθενται στο Β' Μέρος).

Όλα τα μέλη πάντως, γίναμε κυρίως ενεργοί αναγνώστες. Οι συζητήσεις μας συχνά έπαιρναν διαστάσεις συμποσίου. Με κρασί και εδέσματα πάνω στο τραπέζι και ιδέες, σκέψεις, συναισθήματα και απορίες να αιωρούνται ακριβώς από πάνω. Να ταξιδεύουν οι λέξεις από "σημείο σε σημείο" και τα βιβλία μας, να φωτίζονται πολύπλευρα. Μέσα στη φιλόξενη αίθουσα της Λέσχης μας, όλα γίνονταν φως! Και εμείς ταξιδιώτες σε παράλληλο σύμπαν, βλέπαμε πια με πολλαπλά μάτια! Νιώθαμε με πολλαπλές αισθήσεις... Αυτό που βιώναμε, ήταν ένα είδος μυσταγωγίας...

Και κάναμε κι άλλα... παράλληλα... όπως, Ημερολόγια Εργασίας, παρουσιάσεις βιβλίων μέσα στην ομάδα, το "Κανάλι της Λέσχης" με την τακτική επικοινωνία «Σαν Σήμερα» που λειτουργεί σαν ένας παράλληλος τρόπος γνωριμίας με τη λογοτεχνία και την τέχνη, προτάσεις για τηλεοπτικές, ραδιοφωνικές εκπομπές, ταινίες, κτλ, αφιερώματα και διαδικτυακές συναντήσεις (λόγω πανδημίας), ανταλλαγές λογοτεχνικών ευχών την πρωτοχρονιά, είναι μερικά από αυτά που μας συνόδευσαν τη δεκαετία που πέρασε.

Πόσα πράγματα γίνονται στη Λέσχη Δημιουργικής Ανάγνωσης και στη Λέσχη Πολιτισμού! Μικρά και μεγάλα, πάντα αξιόλογα, κι αν είναι αθέατα, ιδεατά... είναι όμως ανεξίτηλα χαραγμένα στις ψυχές μας, καταγεγραμμένα στην ιστοσελίδα μας και εν μέρει στο λεύκωμα που σας παραδίδουμε...

Εν τέλει, είμαστε ακόμα εδώ... κοιτάμε πίσω, με «αναμνηστικές δόσεις», για να πάμε μπροστά με παλιά και νέα μέλη, να φτιάξουμε καινούριες αναμνήσεις. Γιατί αξίζει η κάθε στιγμή της διαδρομής...

****

Το Λεύκωμα αυτό φτιάχτηκε με πολλή αγάπη, ως *«λογοτεχνικό κέρασμα»* για τα 10 χρόνια της Λέσχης Δημιουργικής Ανάγνωσης.

Στο **Α' Μέρος** θα βρείτε για κάθε μήνα τρεις ενότητες. Τα **επετειακά ημερολόγια**, (όπου μπορούμε να σημειώνουμε και δικά μας σημαντικά γεγονότα). Ακολουθεί το «**Σαν Σήμερα**» με μικρά δείγματα του έργου των λογοτεχνών, που ασχοληθήκαμε και έχουν γεννηθεί τον συγκεκριμένο μήνα και το «**Θεματικό Πακέτο**» που έχει αφιερώματα σχετικά με τον μήνα που αναφέρονται.

Στο **Β' Μέρος** «Με δικά μας λόγια» θα βρείτε **γραπτά των μελών μας**, τα βιβλία που διαβάσαμε, τις πηγές και κάποιες σελίδες για δικές σας σημειώσεις.

Ελπίζουμε να απολαύσετε την κάθε σελίδα...

Κείμενο: Χρυσούλα Νεδέλκου
Ρούλα Πολατίδου

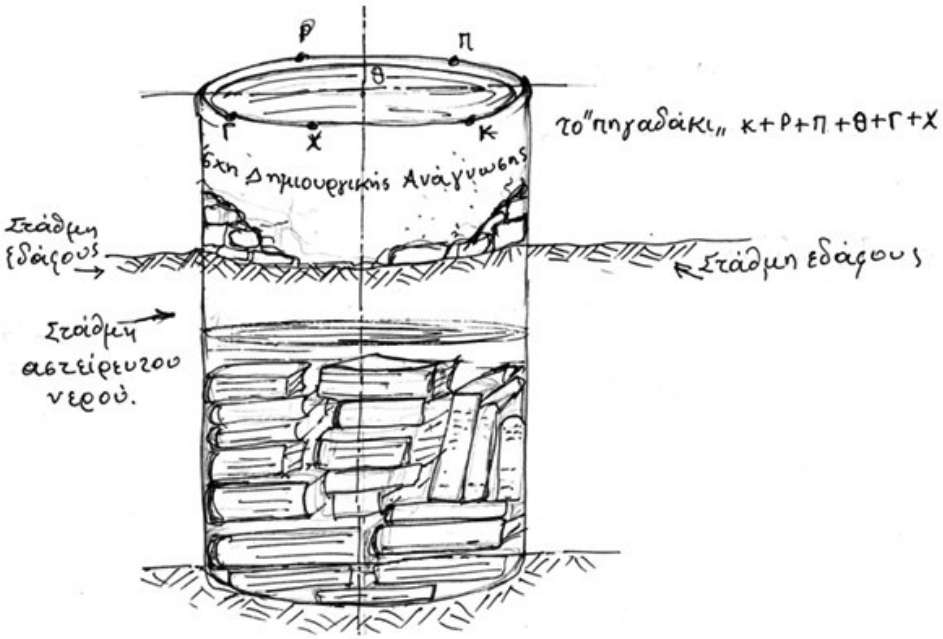

Σκίτσο: Κατερίνα Κετσίδου

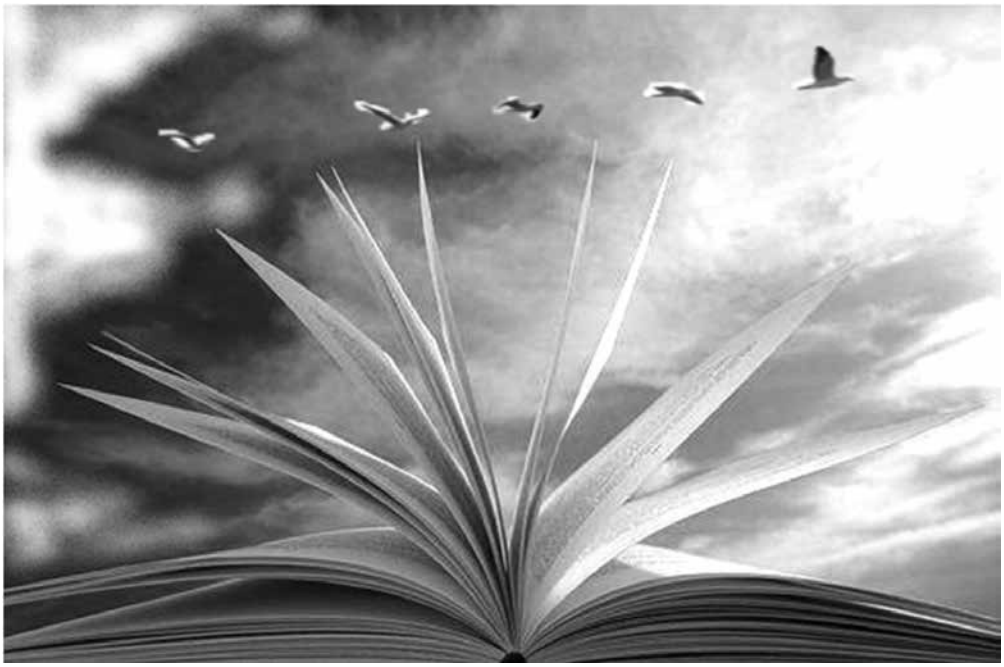

«Ένα βιβλίο διαβασμένο από χίλιους διαφορετικούς ανθρώπους είναι χίλια διαφορετικά βιβλία».

Αντρέι Ταρκόφσκι

Α΄ Μέρος

Ιανουάριος

ΣΑΝ ΣΗΜΕΡΑ

1	Νικηφόρος Βρεττάκος 01/01/1912 - 04/08/1991
2	
3	
4	
5	
6	Χαλίλ Γκιμπράν 06/01/1883 - 10/04/1931
7	
8	
9	
10	
11	Νίκος Καββαδίας 11/01/1910 - 10/02/1975
12	
13	
14	Μενέλαος Λουντέμης 14/01/1912 - 22/01/1977
15	Ναζίμ Χικμέτ 15/01/1902 - 03/06/1963

«Να αγαπάμε κάθε μέρα λίγο περισσότερο, κάθε μέρα λίγο καλύτερα». *Ναζίμ Χικμέτ*

Ιανουάριος

ΣΑΝ ΣΗΜΕΡΑ

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29 Άντον Τσέχοφ 29/01/1860 - 15/07/1904

30

31

ΒΑΡΔΙΑ - Νίκος Καββαδίας
(εκδ. Άγρα)

(...) Νά ξυπνάς καί να βρίσκεσαι σ' έναν τόπο γιά πρώτη φορά. Τρίβεις τά μάτια, κόκκινα καί κουρασμένα. Βλέπεις θαμπά. 'Άνθρωποι πού δεν τούς φαντάστηκες. Τούς άγαπάς. Νταραβερίζεσαι καί γίνεσαι μάτσο με δαύτους. Φεύγεις. Τούς θυμάσαι όταν μείνεις γιά λίγο στο σπίτι σου, την ώρα πού πέφτεις νά κοιμηθείς. Ή θύμηση άξίζει μονάχα όταν ξέρεις πώς θά κινήσεις γιά καινούργιο ταξίδι. Ή χειρότερη άρνηση, ή μεγαλύτερη άπελπισία, είναι νά φουντάρεις στον τόπο σου καί νά ζεις με τις άναμνήσεις.
(...) Τον καλύτερο καφέ στη ζωή μου τον ήπια στη Μόκα. Τό καλύτερο τσάι στο Colombo. Όταν ζήτησα τρίτο κύπελλο του Ίνδού πού σερβίριζε, θύμωσε. «Θέλεις λοιπόν νά χάσεις ό,τι κέρδισες;» μου 'πε. Ό χειρότερος καφές πού πήγα ποτέ στη μάνα μου ήταν άγορασμένος άπό τη Μόκα. Τό χειρότερο τσάι πού άγόρασα ήταν στο Colombo. Άπό τά ίδια μαγαζιά πού είχα πιει.

****

(...) Ό άλλος; ... Είκοσιεννιά χρονώ καπετάνεψε σ' ένα φορτηγό. Άνοιχτομάτης, γρήγορος, άξιος στη μανούβρα. Τή θεωρία στά δάχτυλα. Βρέθηκε μεσάνυχτα μέ δεξιά κλίση σαρανταπέντε μοίρες, σ' ένα μπάγκο[2] του Νότου. 'Η πορεία σωστή. Τά νερά κρεμαστά. Μπήκε στο charter room σάν είδε πώς δέν ξεκολλάει. Τά 'βαλε κάτου, τά μέτρησε, τά 'φερε άπό δώ κι άπό κεί. Τό λάθος κανενός. Φάλτσο στο χάρτη; Μπήκε στην καμπίνα του καί σκοτώθηκε. Κείνη τήν ώρα του χτύπησε ό γραμματικός, νά του πει πώς τό καράβι σηκώθηκε μοναχό του, πώς δέν κάνει νερά πουθενά καί ν' ανεβεί γιά νά δώσει πορεία.

«Ενας Κανάκα πού πλεύρισε μέ τή βάρκα του, —δέν έρχόταν ό μούλος μιάν ώρα νωρίτερα— ξήγησε στο γραμματικό τό μυστικό. Κάθε έξι χρόνια, τά μεσάνυχτα, φεύγουνε σά σωρός τά νερά προς τά έξω. Γυρίζουνε σέ τρεις ώρες. Πριν τήν αύγή. Γελούσε πού τά 'λεγε κι έδειχνε τά λευκά δόντια του. Every six years.

Κανένα βιβλίο δέν τό 'χε γραμμένο. Κατόπι τό σημειώσανε. Όπως πάντα.

2 μπάγκο: Αμμώδες ύψωμα του βυθού

MAL DU DEPART - ΙΔΑΝΙΚΟΣ ΚΙ ΑΝΑΞΙΟΣ ΕΡΑΣΤΗΣ - Νίκος Καββαδίας

(Μαραμπού - εκδ. Άγρα)

Στην αδερφή μου Ζένια

Θα μείνω πάντα ιδανικός κι ανάξιος εραστής
των μακρυσμένων ταξιδιών και των γαλάζιων πόντων,
και θα πεθάνω μια βραδιά σαν όλες τις βραδιές,
χωρίς να σχίσω τη θολή γραμμή των οριζόντων.

Για το Μαδράς τη Σιγκαπούρ τ' Αλγέρι και το Σφαξ
θ' αναχωρούν σαν πάντοτε περήφανα τα πλοία,
κι εγώ σκυφτός σ' ένα γραφείο με χάρτες ναυτικούς,
θα κάνω αθροίσεις σε χοντρά λογιστικά βιβλία.

Θα πάψω πια για μακρινά ταξίδια να μιλώ,
οι φίλοι θα νομίζουνε πως τα 'χω πια ξεχάσει,
κι η μάνα μου χαρούμενη θα λέει σ' όποιον ρωτά:
«Ήταν μια λόξα νεανική, μα τώρα έχει περάσει»

Μα ο εαυτός μου μια βραδιά εμπρός μου θα υψωθεί
και λόγο ως ένας δικαστής στυγνός θα μου ζητήσει,
κι αυτό το ανάξιο χέρι μου που τρέμει θα οπλιστεί,
θα σημαδέψει κι άφοβα το φταίχτη θα χτυπήσει.

Κι εγώ που τόσο επόθησα μια μέρα να ταφώ
σε κάποια θάλασσα βαθειά στις μακρινές Ινδίες,
θα 'χω ένα θάνατο κοινό και θλιβερό πολύ
και μια κηδεία σαν των πολλών ανθρώπων τις κηδείες.

****

Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ- Χαλίλ Γκιμπράν

(μτφρ. Γιώργος Λαμπράκος - εκδ. Πατάκη)

Για τα παιδιά

- Τα παιδιά σας δεν είναι δικά σας παιδιά.
Είναι οι γιοι και οι κόρες του πόθου της Ζωής για τον εαυτό της.
Έρχονται μέσα από εσάς, μα δεν έρχονται από εσάς.
Και παρότι είναι μαζί σας, δεν σας ανήκουν.
Μπορείτε να τους προσφέρετε την αγάπη σας, αλλά όχι τις σκέψεις σας.
Γιατί αυτά έχουν τις δικές τους σκέψεις.
Μπορείτε να στεγάζετε το σώμα τους, αλλά όχι την ψυχή τους.
Γιατί η ψυχή τους κατοικεί στον οίκο του αύριο, που δεν μπορείτε να επισκέπτεστε, ούτε καν στα όνειρά σας.
Μπορείτε να πασχίζετε να τους μοιάσετε, αλλά μην επιδιώξετε να τα κάνετε να σας μοιάσουν.
Γιατί η ζωή δεν οπισθοχωρεί ούτε καθυστερεί στο χτες...

****

Για το Έγκλημα και την Τιμωρία

Έτσι και οι αχρείοι και οι αδύναμοι δεν μπορούν να πέσουν χαμηλότερα από το χαμηλότερο σημείο που επίσης υπάρχει μέσα σας.

Και καθώς ένα φύλλο δεν κιτρινίζει παρά μόνο με τη σιωπηρή γνώση όλου του δέντρου.

Έτσι και όποιος διαπράττει αδικία δεν μπορεί να τη διαπράττει δίχως την κρυφή βούληση ολονών σας.

Σαν σε πομπή, περπατάτε όλοι μαζί προς τον θεϊκό εαυτό σας.

Κι όταν κάποιος από σας πέφτει, πέφτει για όσους βρίσκονται πίσω του, προειδοποιώντας για το εμπόδιο.

Ναι, αλλά πέφτει και για όσους βρίσκονται μπροστά του, που παρότι είχαν πιο ταχύ και σίγουρο βήμα, δεν απομάκρυναν το εμπόδιο.

****

ΟΙ ΚΕΡΑΣΙΕΣ Θ' ΑΝΘΙΣΟΥΝ ΚΑΙ ΦΕΤΟΣ - Μενέλαος Λουντέμης

(εκδ. Πατάκη)

«Η πρώτη κραυγή του ανθρώπου είναι κλάμα. Από κει και πέρα οι άνθρωποι ή παραμένουν άνθρωποι και κλαίνε ή γίνονται τέρατα και κάνουν τους άλλους να κλαίνε».

****

Οι κερασιές θ' ανθίσουνε και φέτος στην αυλή
και θα γεμίσουν μ' άνθη το παρτέρι.
Πικρή που είναι η άνοιξη σαν είσαι δίχως ταίρι,
πικρή που 'ναι η ζωή!

Άνοιξε το παράθυρο στην πρωινή γιορτή,
για νά μπουν οι μοσκοβολιές από το περιβόλι.
Αχ, κάθε του τριαντάφυλλο και μια πληγή από βόλι,
είναι για σε, ποιητή!

Νύσταξα να σε καρτερώ, έρωτα, και να λειώνω,
μπρος στο βιβλίο της ζωής σκυμμένος μια ζωή!
Μα αν ήτανε να ερχόσουνα για ένα, έστω, πρωί,
χίλια θε να 'δινα πρωινά να ζούσα εκείνο μόνο!

****

Είμαι ένας χαρούμενος λιποτάχτης. Πηδώ τους όχτους σαν αθλητικός έφηβος. Οι κερασιές ψιχαλίζουν απάνω μου μοσχοβολημένα άνθη.
Οι κερασιές ραίνουν ένα μεθυσμένο παλικάρι.
Πέρα στο λιβάδι του ποταμού μουκανίζει η αγέλη. Ξεφωνίζουν ως και τα βόδια –ως κι αυτά– για την ομορφιά του κόσμου.
(...)
Η αγάπη δεν πάει σε ρημαγμένους ανθρώπους, ούτε από μακριά δε ζυγώνει – εγώ θα σ' το πω; Για στυλώσου γερά στα πόδια σου, άρπαξε την πλήξη απ' το λαιμό, βάλ' την κάτω και πότισέ τη μελάνι να πνιγεί. Ύστερα να δεις πως η αγάπη θά 'ρθει.

****

Η ΠΙΟ ΟΜΟΡΦΗ ΘΑΛΑΣΣΑ - Ναζίμ Χικμέτ

(Ποιήματα - Απόδοση: Γιάννης Ρίτσος - εκδ. Κέδρος)

Θα γελάσεις απ' τα βάθη
των χρυσών σου ματιών
είμαστε μες στο δικό μας κόσμο.

Η πιο όμορφη θάλασσα
είναι αυτή που δεν έχουμε
ακόμα ταξιδέψει
Τα πιο όμορφα παιδιά
δεν έχουν μεγαλώσει ακόμα.
Τις πιο όμορφες μέρες μας
δεν τις έχουμε ζήσει ακόμα.

Κι αυτό που θέλω να σου πω
το πιο όμορφο απ' όλα,
δε στο 'χω πει ακόμα.

****

ΟΠΩΣ Ο ΚΕΡΕΜ - Ναζίμ Χικμέτ

(...)
Αν δεν καώ εγώ
Αν δεν καείς εσύ
Αν δεν καούμε εμείς
Πώς θα γενούν τα σκοτάδια λάμψη.

****

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΟΝΟΠΡΑΚΤΑ - Άντον Τσέχοφ

(μτφρ. Βασίλης Ντινόπουλος - Γιώργος Τσακνιάς - εκδ. Πατάκη)

ΤΟ ΒΙΟΛΙ ΤΟΥ ΡΟΤΣΙΛΝΤ

Όλα αυτά όμως δεν τα είχε καν ονειρευτεί, όλη του η ζωή είχε περάσει χωρίς κανένα όφελος, χωρίς καμία ευχαρίστηση, πήγε στράφι, τζάμπα και βερεσέ. Μπροστά δεν έμενε πια τίποτε, αλλά και πίσω, αν έριχνε μια ματιά, μόνο απώλειες, και μάλιστα τόσο τρομακτικές, που σου φέρνουν ρίγος. Και γιατί τάχα να μην μπορεί να ζήσει ο άνθρωπος έτσι που να μην υπάρχουν τέτοιες απώλειες και ζημιές; Γιατί άραγε είχανε κόψει τα δάση, τις σημύδες και τα πεύκα; Γιατί τα είχανε κάνει όλα βοσκοτόπια; Γιατί οι άνθρωποι κάνουν πάντα ακριβώς αυτό που δεν πρέπει; Γιατί σε όλη του τη ζωή ο Γιακόβ έβριζε, φώναζε, τσακωνόταν, φερόταν άσχημα στη γυναίκα του, και —για να 'χούμε καλό ρώτημα— για ποιον τέλος πάντων λόγο μια ζωή ολόκληρη τρόμαζε και στενοχωρούσε τον Εβραίο; Γιατί γενικά οι άνθρωποι κάνουν δύσκολη τη ζωή ο ένας στον άλλο; Γιατί βέβαια έτσι προκύπτουν φοβερές απώλειες! Αν δεν υπήρχε η κακία και το μίσος, οι άνθρωποι θα είχαν τεράστια οφέλη ο ένας απ' τον άλλο.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ «MANIA GRANDIOSA» - Υπόψιν της εφημερίδος «Ο Ιατρός»

Ουδείς μπορεί να αμφισβητήσει το γεγονός ότι ο πολιτισμός συνεπάγεται για την ανθρωπότητα, εκτός από οφέλη, και φοβερές συμφορές. Περί τούτου μας βεβαιώνουν οι γιατροί, οι οποίοι βλέπουν — όχι αβάσιμα— στην πρόοδο τα αίτια μιας σειράς διαταραχών του νευρικού συστήματος που τόσο συχνά σημειώνονται κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών. Σε Αμερική και Ευρώπη θα συναντήσετε, σε κάθε σας βήμα, όλες τις μορφές νευρικών παθήσεων, από τις απλές νευραλγίες μέχρι τις βαρείας μορφής ψυχώσεις. Συνέβη σ' εμένα τον ίδιο να παρατηρήσω περιπτώσεις βαρέων ψυχώσεων, οι αιτίες των οποίων πρέπει να αναζητηθούν αποκλειστικώς και μόνο στον πολιτισμό.

Γνωρίζω κάποιον απόστρατο λοχαγό, (...) είχε την ψύχωση *απαγορεύονται αι συγκεντρώσεις*. Μόνο και μόνο επειδή *απαγορεύονται αι συγκεντρώσεις*, έκοψε ολόκληρο το δάσος που υπήρχε στο κτήμα του, σταμάτησε να γευματίζει με τα υπόλοιπα μέλη της οικογενείας του, (...) κ.ο.κ

****

«Ας μάθουμε να δεχόμαστε ότι έρχεται καιρός που τα δέντρα είναι γυμνά και να προσδοκούμε την εποχή που θα δρέψουμε τους καρπούς».

Άντον Τσέχοφ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - Τάσος Λειβαδίτης

Ένας καινούργιος χρόνος.
Τι μας περιμένει; Τι θα μας φέρει;
Όνειρα, φιλοδοξίες, έρωτες, αινίγματα.
Κι ω φτωχά ημερολόγια
που ύστερα από τόσες γιορτές
τελειώνετε τις μέρες σας μέσα σ' ένα ρείθρο.

****

Πρωτοχρονιάτικες ευχές από τον ποιητή της Ρωμιοσύνης

Με ένα ποίημα, για το καλό,
συνήθιζε να ξεκινά ο Γιάννης Ρίτσος τη νέα χρονιά.

Από τα τελευταία του ποιήματα, γραμμένο στην Αθήνα την 1/1/1988.

ΝΥΧΤΩΣΕ

Ακόμη ένας χρόνος... είπε·
Ένας χρόνος περισσότερο στο χρόνο του
Ένας χρόνος λιγότερο απ' το χρόνο του.
Απ' το παράθυρο είδαμε
Βαρέθηκε τα ποιήματα,
Βαρέθηκε τη μουσική.
Τ' αγάλματα κωφάλαλα.
Να πιω τον καφέ μου – είπε.
Να καπνίσω το τσιγάρο μου.
Να είμαι, να μην είμαι
Διπλά
Μέσα σ' αυτή την ησυχία,
Μέσα σ' αυτό το θαύμα-τίποτα.

****

Το
Νέο
Έτος
Να ευχηθούμε
Να είναι καλύτερο
Πρωτότυπο και δημιουργικό
Υγεία – Χαμόγελα – Όνειρα – Διαβάσματα
Με βιβλία που σε κάθε γύρισμα σελίδας να δίνουν φως
Να μας ταξιδεύουν, να μας εμπνέουν και να μας πάνε ψηλότερα
Να μας δίνουν τροφή για σκέψη και να μας ανοίγουν νέους ορίζοντες
Η επετειακή χρονιά για την Λέσχη Δημιουργικής Ανάγνωσης
Να είναι μια
Πραγματικά
Καλή Χρονιά
Χρόνια πολλά

(Χρυσούλα Νεδέλκου - Πρωτοχρονιά 2021)

Φεβρουάριος

ΣΑΝ ΣΗΜΕΡΑ

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	Μπέρτολτ Μπρεχτ 10/02/1898 - 14/08/1956
11	
12	
13	
14	Κώστας Βάρναλης 14/02/1884 - 16/12/1974
15	

«Δεν υπάρχουν ιδέες, υπάρχουν μονάχα άνθρωποι που κουβαλούν τις ιδέες κι αυτές παίρνουν το μπόι του ανθρώπου που τις κουβαλάει». *Ν. Καζαντζάκης*

16	
17	
18	Νίκος Καζαντζάκης 18/02/1883 - 26/10/1957
19	
20	
21	
22	Κατερίνα Αγγελάκη – Ρουκ 22/02/1939 - 21/01/2020
23	
24	
25	
26	Βίκτωρ Ουγκώ 26/02/1802 - 22/05/1885
27	Τζον Στάινμπεκ 27/02/1902 - 20/12/1968
28	
29	

«Η τέχνη είναι ένας ελιγμός ευτυχίας ώστε να υπάρχουμε κάπως αναπαυτικά δυστυχισμένοι». *Νίκος Καρούζος*

«Δεν τον φοβάμαι το Θεό, αυτός καταλαβαίνει και συχωρνάει. Τους ανθρώπους φοβάμαι. Αυτοί δεν καταλαβαίνουν και δε συχωρνούν». *Νίκος Καζαντζάκης*

Ο ΚΥΚΛΟΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΙΜΩΛΙΑ - Μπέρτολτ Μπρεχτ

(μτφρ. Κώστας Μιλτιάδης - εκδ. Κοροντζή)

(...) Δεν είναι εξακριβωμένο ποια είναι η πραγματική μητέρα, είπε. Το παιδί είναι για λύπηση. Έχουμε ακούσει συχνά για πατεράδες που αρνούνται την πατρότητά τους οι παλιάνθρωποι, αλλά εδώ έχουμε να κάνουμε με δυο γυναίκες που ισχυρίζονται συγχρόνως πως είναι μητέρες του ίδιου παιδιού. Το δικαστήριο τις άκουσε όσο έπρεπε για να βγάλει τα συμπεράσματά του, δηλαδή την κάθε πλευρά από πέντε λεπτά και το δικαστήριο σχημάτισε την πεποίθηση ότι και οι δύο λένε ψέματα. Τώρα όμως, όπως προείπαμε, πρέπει να σκεφτούμε και το παιδί που χρειάζεται οπωσδήποτε μια μάνα. Πρέπει λοιπόν να εξακριβωθεί χωρίς περιττές φλυαρίες ποια είναι η πραγματική μητέρα.

Και με μια άγρια φωνή φώναξε τον κλητήρα και τον πρόσταξε να φέρει μια κιμωλία. Ο κλητήρας πήγε κι έφερε ένα κομμάτι κιμωλία.

-Κάνε με την κιμωλία εκεί κάτω έναν κύκλο τόσο μεγάλο που να χωρούν τρεις άνθρωποι μέσα, είπε ο δικαστής.

Ο κλητήρας γονάτισε και σχημάτισε τον κύκλο.

-Και τώρα φέρε το παιδί, διέταξε ξανά ο δικαστής.

Φέρανε το παιδί στην αίθουσα. Άρχισε πάλι να κλαίει και ήθελε να πάει στην Άννα. Ο γερο-Ντόλλινγκερ δεν έδωσε σημασία στα κλάματα του μικρού, μόνο δυνάμωσε λίγο τον τόνο της φωνής του.

-Αυτή τη δοκιμασία, που θα γίνει εδώ, τη βρήκα σ' ένα παλιό βιβλίο και θεωρείται πολύ αποτελεσματική! Η βασική ιδέα του κύκλου με την κιμωλία είναι πολύ απλή: Απλώς η πραγματική μητέρα μπορεί μ' αυτό τον τρόπο να δείξει την αγάπη στο παιδί της. Λοιπόν, η δύναμη αυτής της αγάπης πρέπει να δοκιμαστεί. Κλητήρα, βάλε το παιδί μέσα στον κύκλο.

Ο δικαστής συνέχισε τώρα απευθυνόμενος στην κυρία Τσίνγκλι και την Άννα: Πηγαίνετε κι εσείς μέσα στον κύκλο και πιάστε η καθεμιά από ένα χέρι του παιδιού. Μόλις σας πω «μπρος!» ας προσπαθήσει η καθεμιά από σας να τραβήξει το παιδί έξω απ' τον κύκλο. Όποια έχει τη μεγαλύτερη αγάπη για το παιδί θα το τραβήξει προς τη μεριά της με μεγαλύτερη δύναμη.

Στην αίθουσα έγινε θόρυβος. Οι θεατές σηκώθηκαν στις μύτες των ποδιών τους και άρχισαν να μαλώνουν με τους μπροστινούς τους. Μόλις όμως οι δυο γυναίκες μπήκανε μέσα στον κύκλο και η καθεμιά έπιασε το ένα χέρι του παιδιού, έγινε νεκρική ησυχία. Το παιδί στεκόταν επίσης σιωπηλό, λες και καταλάβαινε περί τίνος πρόκειται. Το προσωπάκι του που ήταν γεμάτο δάκρυα ήταν στραμμένο προς την Άννα.

Και τότε ο δικαστής φώναξε «εμπρός!».

Με ένα μοναδικό, δυνατό τράβηγμα η κυρία Τσίνγκλι έβγαλε το παιδί από τον κύκλο με την κιμωλία. Η Άννα έχοντάς τα χαμένα κοίταζε το παιδί. Από τον φόβο της μήπως πάθει τίποτα αν το τραβάγανε και οι δυο συγχρόνως, το άφησε αμέσως.

Ο γερο-δικαστής σηκώθηκε.

-Και έτσι τώρα ξέρουμε, είπε δυνατά, ποια είναι η πραγματική μητέρα. Πάρτε το παιδί μακριά από αυτή την βρομιάρα. Θα μπορούσε με εντελώς κρύα καρδιά να κάνει το παιδί κομμάτια.

Κι αφού ένευσε στην Άννα βγήκε γρήγορα-γρήγορα από την αίθουσα για να πάρει το πρωινό του.

Τις επόμενες εβδομάδες λέγανε οι αγρότες της περιοχής, που δεν ήταν καθόλου ανόητοι, ότι, όταν ο δικαστής έδωσε το παιδί στη γυναίκα από το Μέρινγκ, της έκλεισε το μάτι με νόημα.

****

ΤΑ ΠΑΤΩΜΑΤΑ - Μπέρτολτ Μπρεχτ

(Απόδοση: Μάριος Πλωρίτης)

Κι όμως ακόμα και κάτω από εμάς,
υπάρχουν άλλα πατώματα.
Και κάτωθε τους φαίνεται υπάρχουν
άλλα πατώματα.
Και ακόμα και εμάς τους κακότυχους,
υπάρχουν άλλοι
που καλότυχους μας λένε.

****

«Αυτοί που μας κλέψαν το βιβλίο από το χέρι,
μας κατηγορούν ότι μείναμε αδιάβαστοι».

Μπέρτολτ Μπρεχτ

****

Η ΑΛΗΘΙΝΗ ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΗ - Κώστας Βάρναλης

(εκδ. Κέδρος)

(...)Ἔχοντας τόσο δυνατό σκαρί καί τόσα κέφια, πώς δέ οκορπούσα χαρά καί καλοσύνη, μά σταλοβολούσα παντού φαρμάκι καί χολή; Γιατί χα μεγάλο μυαλό — καί σάς έβλεπα πέρα σά νά σαστε γυαλένιοι. Κ' έπειδής ήξερα, πώς δέ θά σας διόρθωνα μοναχός μου, κορόϊδεβα. 'Ά! δεν είναι τόσο έφκολο πράμα ή κοροϊδία. Είναι μαζί παιχνίδι καί τέχνη. Πρέπει νά χεις πολλή φαντασία καί κρίση καί πείρα της ζωής. Καί νά μπορείς όλ' άφτά νάν τά παίζεις άνάλαφρα καί φωτερά, δίχως προσπάθεια. 'Η κοροϊδία δέν είναι ή αρχή, μά τό τέλος τής φιλοσοφίας. Χρειάζεται νά χεις περάσει πρώτα από τό δράμα τής συλλογής καί τής άπελπισιάς γιά νά φτάσεις στο γέλιο, — στο πικρόγελο. Κι αν μπορέσεις νά φτάσεις!

(...) Όσο πού κάποτες ό 'Αριστοφάνης, μ' άνέβασε στο θέατρο... Πρωταγωνιστής τών «Νεφελών»! Γελούσε ό κόσμος κ' εγώ καμάρωνα... όσο πού μ' άναγκάσανε νά πηδήξω πάνου σέ μιά καρέκλα γιά νά μέ ιδούνε! 'Από τότες έγινα «σπουδαίος» άνθρωπος. «Ολ' ή Ελλάδα μιλούσε γιά μένα... Πρωτύτερα δέ μέ καλοξέρανε, μήτε μέ λογαριάζανε. Μετά την παράσταση μέ πήραν οί φίλοι καί πήγαμε στήν ταβέρνα νά γιορτάσουμε τη δόξα μου.

Γενήκαμε στουπί στο μεθύσι κ' είπαμε σωρό καρίπικα τραγούδια... Τά ξημερώματα γύρισα στό σπίτι... Πατούσα στά νύχια, γιά νά μή μέ μυριστεί ή Ξανθίππη. Μά που! Τινάχτηκε άπάνου κι άρχισε τον άναβαλλόμενο...

«Ξέρεις», τής λέω, «άπό σήμερις είμαι ό μεγαλύτερος άνθρωπος σ' ολο τον... κόσμο (έτσι τό λεγα, γιά νά τήν καλμάρω). Καί σύ, πού μ' είχες του μπάτσου καί του κλώτσου!... Μ' άνεβάσανε στο θέατρο...». Έτριψε τά μάτια της, στάθηκε λίγο κ' ύστερα γιά πρώτη φορά στή ζωή της μ' άγκάλιασε, μέ φίλησε καί μου πε: «χρυσό μου!» «Ως το πρωί μετάνιωσε: «Κοίταξε νά βρεις καμιά δουλειά· νά διοριστείς... καί νάν τ' άφήσεις άφτά... Γεροπαραλυμένε... άγράμματε!»

(...) Δέν είτανε λόγος-αέρας, είταν άγκωνάρι μαρμαρένιο τούτ' ή διδασκαλία μου. Γι' αυτό καί τής έδωκα τήν τετράγωνη φόρμα: "προτιμώ ν' αδικιέμαι παρά ν' αδικώ!". Τούτο τ' άγκωνάρι στερεώνεται καλύτερα στόν άμμο καί στό νερό: στις ψυχές των άδυνάτων! «Οσο πιο ταπεινωμένος ο άνθρωπος, τόσο πιότερο κι αναποφάσιστος· όσο πιο κουρασμένος, τόσο λιγότερο ανασαίνει καί σκέφτεται καί θυμώνει.

Χρειάζεται κουράγιο καί μπιστοσύνη στον έαφτό σου, για ν' αντισταθείς στήν άδικιά — καί πιο πολύ ακόμα για ν' άδικήσεις! Μαθημένος νά φοβάσαι, δέ θέλεις νά φοβηθείς περισσότερο. 'Αφήνεσαι στη γλύκα τής άβουλίας, στον εγωισμό του πόνου.

****

ΣΚΛΑΒΟΙ ΠΟΛΙΟΡΚΗΜΕΝΟΙ - Πρόλογος - Κώστας Βάρναλης

(εκδ. Κέδρος)

Πάλι μεθυσμένος εἶσαι, δυόμιση ὥρα τῆς νυχτός.
Κι ἂν τὰ γονατά σου τρέμαν, ἐκρατιόσουνα στητὸς
μπρὸς στὸ κάθε τραπεζάκι.«-Γειά σου Κωσταντὴ βαρβᾶτε!»
«-Καλησπερούδια, ἀφεντικά, πῶς τὰ καλοπερνᾶτε;»

Ἕνας σοὔδινε ποτήρι κι ἄλλος σοὔδινεν ἐλιά.
Ἔτσι πέρασες γραμμὴ τῆς γειτονιᾶς τὰ καπελιά.
Κι ἂν σὲ πείραζε κανένας - ἂχ ἐκεῖνος ὁ Τριβέλας!-
ἔκανες πὼς δὲν ἔνιωθες καὶ πάντα ἐγλυκογέλας.

Χτες και σήμερα ίδια κι όμοια, χρόνια μπρος, χρόνια μετά...
Η ύπαρξή σου σε σκοτάδια όλο πηχτότερα βουτά.
Τάχα η θέλησή σου λίγη, τάχα ο πόνος σου μεγάλος;
Αχ, πού 'σαι, νιότη, πού δειχνες πως θα γινόμουν άλλος!

****

ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟΝ ΓΚΡΕΚΟ - Νίκος Καζαντζάκης

(εκδ. Καζαντζάκη)

(...) Ύστερα άπό δυό βδομάδες έφευγα άπό τόν Καύκασο· οί τελευταίες μέρες στάθηκαν πολύ πικρές· άλήθεια, είχαν άρχίσει νά φεύγουν τά βαπόρια φορτωμένα ψυχομέτρι, έβλεπα τήν έπέμβασή μου στήν πράξη νά φέρνει καρπό, έβλεπα κιόλα τούς δουλευταράδες αύτούς Έλληνες νά ριζώνουν στή Μακεδονία καί στή Θράκη καί νά γεμίζουν σιτάρι, καπνό κι Ελληνόπουλα τά παλιά μας ρημαγμένα, βαρβαροπατημένα χώματα· Τήν ώρα πού έτοιμάζουμουν νά μπώ στό βαπόρι, ένας γέρος Πόντιος μέ ζύγωσε:

-'Εχω άκουστά, άφεντικό, πώς είσαι γραμματιζούμενος· ένα πράμα θέλω νά σέ ρωτήσω, μέ τήν άδειά σου: Οί Λυδοί πού πολέμησαν στόν Τρωικό πόλεμο ήταν Έλληνες;

Ξαφνιάστηκα· ποτέ δέ μου 'ρθε στό νου πώς μπορεί κι αύτό νά γίνει πρόβλημα νά παιδεύει τόν άνθρωπο.

- Έλληνες; άποκρίθηκα· καθόλου· ήταν Λυδοί, Άνατολίτες.

Ο γέρος κούνησε τό κεφάλι:

- Καλά λοιπόν μού τό 'παν πώς άπαρνήθηκες τά πάτρια. Χαίρετε!

Ετούτη ήταν ή τελευταία φωνή πού άκουσα στόν Καύκασο.

'Αργότερα, συχνά έφερα στό νού μου τό γέρο αύτό Πόντιο· καί σιγά σιγά άρχισα νά καταλαβαίνω πώς μεγάλη σημασία δέν έχει τί πρόβλημα σέ τυραννάει —μικρό ή μεγάλο— σημασία έχει μονάχα νά τυραννιέσαι· νά βρεις άφορμή νά τυραννιέσαι. Δηλαδή νά γυμνάζεις τό νού σου, νά μή σέ άποβλακώνει ή βεβαιότητα, νά βρίσκεις μπροστά σου μιά πόρτα κλειστή καί νά μάχεσαι νά τήν άνοίξεις. «Δέν μπορώ νά ζώ χωρίς βεβαιότητα», λέει ό άνθρωπος πού βιάζεται νά βολευτεί, νά βρει σίγουρο χώμα νά πατήσει, νά τρώει καί νά μή βλέπει πίσω άπό τό ψωμί πού τρώει άρίφνητα στόματα άνοιχτά πού πεινούνε. «Δέ θέλω, δέν μπορώ νά ζώ χωρίς άβεβαιότητα», φωνάζουν άλλοι, δέν τρών μέ άναπαμένη τή συνείδηση, δέν κοιμούνται χωρίς βραχνά, δέ λέν: «'Ο κόσμος έτούτος δέν έχει ψεγάδι, άς μήν άλλάξει στόν αιώνα τόν άπαντα!» Αυτοί, άς είναι καλά, είναι τό άλάτι τού Θεού καί δέν άφήνουν τήν ψυχή νά σαπίσει. Γέλασα, περγέλασα γρικώντας τό γερο-Πόντιο μέ τήν κωμική του άνησυχία· μά τώρα, νά σέ ξανάβλεπα, θα 'πεφτα στήν άγκαλιά σου, άδερφέ καί συναθλητή μου.

****

(...) Δυο φορές τό χρόνο, τή Λαμπρή καί τά Χριστούγεννα, κινούσε άπό τό μακρινό χωριό ό παππούς μου κι έρχουνταν στό Μεγάλο Κάστρο νά δει τ' άγγόνια του καί τήν κόρη. Λογάριαζε πάντα κι έρχουνταν νά χτυπήσει τήν πόρτα τήν ώρα πού κάτεχε πώς τό θεριό ό γαμπρός του δέν ήταν στό σπίτι.

Γέρος κοτσονάτος, μέ άκουρα άσπρα μαλλιά, μέ γαλάζια γελούμενα μάτια, μέ βαριές χερούκλες όλο ρόζους· άπλωνε νά μέ χαδέψει, καί τό δέρμα μου ξεγδέρνουνταν. Φορούσε τήν κυριακάτική του σκούρα λουλακιά φουφούλα, μαύρα στιβάνια, άσπρο μέ γαλάζιες βούλες κεφαλομάντιλο. Καί κρατούσε, τυλιμένο σέ λεμονόφυλλα, τό ίδιο πάντα πεσκέσι: ένα γουρουνόπουλο ψητό στό φούρνο· γελούσε, τό ξεσκέπαζε καί μοσκομύριζε τό σπίτι· κι άπό τότε τόσο πολύ έσμιξε, έγινε ένα ό παππούς μου μέ τό ψητό γουρουνάκι καί μέ τά λεμονόφυλλα, πού δέν μπορώ πιά νά μυριστώ ψημένο χοιρινό κρέας ή νά μπώ σέ περιβόλι λεμονιές, χωρίς ν' άνέβει στό μυαλό μου, γελαστός, άπέθαντος, μέ τό ψητό γουρουνόπουλο στά χέρια, ό παππούς μου. Καί χαίρουμαι γιατί όσο ζώ θά ζεί κι αύτός μέσα μου, κανένας άλλος πιά στόν κόσμο δέν τόν θυμάται, καί θά πεθάνουμε μαζί. Ό παππούς μου έτούτος στάθηκε ό πρώτος πού μ' έκαμε νά μή θέλω νά πεθάνω γιά νά μήν πεθάνουν οί πεθαμένοι μου· άπό τότε, πολλοί άγαπημένοι μου πού πέθαναν κατέβηκαν όχι στό χώμα παρά μέσα στή θύμησή μου, καί ξέρω πιά πώς όσο ζώ θά ζούνε.

****

ΑΣΚΗΤΙΚΗ – Νίκος Καζαντζάκης

(εκδ. Καζαντζάκη)

Γυμνάζω σαν άλογο πολεμικό το σώμα μου, το συντηρώ λιτό, γερό, πρόθυμο. Το σκληραγωγώ και το σπλαχνίζουμαι. Άλλο άλογο δεν έχω.

Συντηρώ το μυαλό μου ακοίμητο, λαγαρό, ανήλεο. Το αμολώ να παλεύει ακατάλυτα και να κατατρώει, φως αυτό, το σκοτάδι της σάρκας. Άλλο αργαστήρι να κάνω το σκοτάδι φως δεν έχω.

Συντηρώ την καρδιά μου φλεγόμενη, γενναία, ανήσυχη. Νιώθω στην καρδιά μου όλες τις ταραχές και τις αντινομίες, τις χαρές και τις πίκρες της ζωής. Μα αγωνίζουμαι να τις υποτάξω σ΄ ένα ρυθμό ανώτερο από το νου, σκληρότερο από την καρδιά μου. Στο ρυθμό του Σύμπαντου που ανηφορίζει.

****

ΣΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟ ΤΟΥ ΤΙΠΟΤΑ ΜΕ ΕΛΑΧΙΣΤΑ -
Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ
(εκδ. Καστανιώτη)

Από την κλειδαρότρυπα κρυφοκοιτάω τη ζωή
την κατασκοπεύω μήπως καταλάβω
πώς κερδίζει πάντα αυτή
ενώ χάνουμε εμείς.
Πώς οι αξίες γεννιούνται
κι επιβάλλονται πάνω σ' αυτό που πρώτο λιώνει:
το σώμα.

Πεθαίνω μες στο νου μου χωρίς ίχνος αρρώστιας
ζω χωρίς να χρειάζομαι ενθάρρυνση καμιά
ανασαίνω κι ας είμαι
σε κοντινή μακρινή απόσταση
απ' ό,τι ζεστό αγγίζεται, φλογίζει...

Αναρωτιέμαι τι άλλους συνδυασμούς
θα εφεύρει η ζωή
ανάμεσα στο τραύμα της οριστικής εξαφάνισης
και το θαύμα της καθημερινής αθανασίας.
Χρωστάω τη σοφία μου στο φόβο·
πέταλα, αναστεναγμούς, αποχρώσεις
τα πετάω.

Χώμα, αέρα, ρίζες κρατάω·
να φεύγουν τα περιττά λέω
να μπω στον ουρανό τού τίποτα
με ελάχιστα.

****

ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ - Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ

(Η ανορεξία της ύπαρξης - εκδ. Καστανιώτη)

Τα ποιήματα δεν μπορούν πια
να 'ναι ωραία
αφού η αλήθεια έχει ασχημύνει.

Η πείρα είναι τώρα
το μόνο σώμα των ποιημάτων
κι όσο η πείρα πλουταίνει
τόσο το ποίημα τρέφεται και ίσως δυναμώσει.

Πονάν τα γόνατά μου
και την Ποίηση δεν μπορώ πια να προσκυνήσω,
μόνο τις έμπειρες πληγές μου
μπορώ να της χαρίσω.

Τα επίθετα μαράθηκαν
μόνο με τις φαντασιώσεις μου
μπορώ τώρα την Ποίηση να διανθίσω.

Όμως πάντα θα την υπηρετώ
όσο βέβαια εκείνη με θέλει
γιατί μόνο αυτή με κάνει λίγο να ξεχνώ
τον κλειστό ορίζοντα του μέλλοντός μου.

****

«Ό,τι μου λείπει με διδάσκει
ό,τι μου 'χει απομείνει
μ' αποπροσανατολίζει
γιατί μου προβάλλει εικόνες απ' το παρελθόν
σαν να 'ταν υποσχέσεις για το μέλλον».

Κατερίνα Αγγελάκη - Ρουκ

****

ΟΙ ΑΘΛΙΟΙ - Βίκτωρ Ουγκώ

(μτφρ. Γιώργος Κοτζιούλας - εκδ. Δάρεμα 1955)

Προσδοκίες, διαψεύσεις, ελπίδες και πάλι από την αρχή...

(...) ΠΟΛΙΤΕΣ, ΑΝΑΛΟΓΙΖΕΣΤΕ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ; Οι δρόμοι των πολιτειών πλημμυρισμένοι φως, πράσινα κλαδιά στα κατώφλια, τα έθνη αδελφωμένα, οι άνθρωποι δίκαιοι, οι γερόντοι να ευλογούν τα παιδιά, το παρελθόν αγαπημένο με το παρόν, οι διανοούμενοι με απόλυτη ελευθερία (...) πουθενά μίση, (...) ειρήνη για όλους, όχι πια αιματοχυσίες, όχι πια πόλεμοι...

(...) ΠΟΛΙΤΕΣ, Ο ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ ΑΙΩΝΑΣ ΕΙΝΑΙ ΜΕΓΑΛΟΣ, αλλά ο εικοστός θάναι ευτυχισμένος. Τίποτε δεν θα μοιάζει τότε με την παλιά ιστορία. Δεν θα΄χουν πια να φοβηθούν, όπως σήμερα, μια εκστρατεία, μια εισβολή, έναν σφετερισμό, έναν ένοπλο ανταγωνισμό εθνών, μια διακοπή πολιτισμού που να εξαρτάται από ένα γάμο βασιλιάδων, μια γέννηση στις κληρονομικές δεσποτείες, ένα μοίρασμα εθνών με συνέδριο, ένα διαμελισμό έπειτ' από πτώση μιας δυναστείας, μια διαμάχη θρησκειών (...) Δεν θάχουν πια να φοβηθούν την πείνα, την εκμετάλλευση, την πορνεία από απόγνωση, την ανέχεια από ανεργία, ούτε τη λαιμητόμο, ούτε το σπαθί, ούτε τις μάχες, ούτε τις ληστείες της τύχης μέσα στο δάσος των ιστορικών συμβάντων. Θα μπορούσαμε σχεδόν να πούμε: Δεν θα υπάρχουν τέτοια συμβάντα. Θα΄ναι ευτυχισμένοι. Το ανθρώπινο γένος θα εκπληρώνει την αποστολή του όπως η γήινη σφαίρα διανύει την τροχιά της.

(...) ΦΙΛΟΙ ΜΟΥ, Η ΩΡΑ ΠΟΥ ΠΕΡΝΟΥΜΕ ΚΑΙ ΠΟΥ ΣΑΣ ΜΙΛΩ, είναι μια ώρα ζοφερή. Αλλ' αυτό είναι το τρομερό τίμημα του μέλλοντος. Μια επανάσταση είναι ένας δασμός. Ω, το ανθρώπινο γένος θ' απελευθερωθεί, θ' ανυψωθεί, θα παρηγορηθεί! Το εγγυόμαστε εμείς σε τούτο το οδόφραγμα. Από πού θ' αντηχήσει η κραυγή της αγάπης, αν όχι από το ύψος της θυσίας; Αδέρφια μου, εδώ είναι το ενωτικό σημείο εκείνων που έχουν φρονήματα κι εκείνων που υποφέρουν.

ΑΥΤΟ ΤΟ ΟΔΟΦΡΑΓΜΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΚΑΜΩΜΕΝΟ ούτε με πέτρες ούτε με καδρόνια ούτε με σιδερικά. Είναι καμωμένο από δυο συσσωρεύσεις, τη συσσώρευση των ιδεών και τη συσσώρευση των πόνων. Η δυστυχία ανταμώνει εδώ με το ιδανικό. Η μέρα αγκαλιάζει τη νύχτα και της λέει: «Θα πεθάνω μαζί σου και θ' αναστηθείς μαζί μου». Από τη σύσφιξη όλων των θλίψεων αναπηδά η πίστη. Τα βάσανα προσκομίζουν εδώ την αγωνία τους και οι ιδέες την αθανασία τους.

****

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΙ ΠΟΝΤΙΚΙΑ - Τζον Στάινμπεκ

(μτφρ. Μιχάλης Μακρόπουλος - εκδ. Παπαδόπουλος)

(...) «Δεν είναι τόσο παράξενο που ταξιδεύουμε μαζί, εγώ κι αυτός» είπε τελικά ο Τζορτζ. «Γεννηθήκαμε κι οι δυο στο Όμπερν. Ήξερα τη θεια του την Κλάρα. Τον πήρε όταν ο Λένι ήταν μωρό και τον μεγάλωσε. Όταν η θεια του η Κλάρα πέθανε, ο Λένι ήρθε μαζί μου να δουλέψει. Ύστερα από λίγο συνηθίσαμε ο ένας τον άλλον».

«Μμμ» έκανε ο Σλιμ.

Ο Τζορτζ τον κοίταξε κι είδε τα ήρεμα μάτια του –μάτια σαν του Θεού- να 'ναι στυλωμένα πάνω του.

«Είναι παράξενο» είπε ο Τζορτζ. «Διασκέδαζα σε βάρος του. Τον κορόιδευα επειδή παραήταν βλάκας για να φροντίσει τον εαυτό του. Όμως παραήταν βλάκας ακόμα και για να καταλάβει το αστείο σε βάρος του. Διασκέδαζα. Δίπλα του έδειχνα αληθινό σαΐνι. Ό,τι του 'λεγα να κάνει το 'κανε. Αν του 'λεγα να ριχτεί στον γκρεμό, θα ριχνόταν. Ύστερα από λίγο αυτό δεν ήταν πια τόσο διασκεδαστικό. Κι ούτε θύμωσε ποτέ μαζί μου. Τον είχα του κλότσου και του μπάτσου, κι αν ήθελε θα μπορούσε να με τσακίσει, όμως δε σήκωσε ποτέ ούτε δαχτυλάκι απάνω μου». Ο τόνος του Τζορτζ είχε γίνει εξομολογητικός. «Θα σου πω τι μ' έκανε να το σταματήσω. Μια μέρα κάτι τύποι στέκονταν τριγύρω στον ποταμό Σακραμέντο. Εγώ ήθελα να παραστήσω τον ξύπνιο, γυρνάω λοιπόν προς τον Λένι και του λέω, "Πήδα μέσα". Και πηδάει. Δεν ήξερε την τύφλα του από κολύμπι. Ώσπου να τον βγάλουμε, παραλίγο να πνιγεί. Και μ' ευγνωμονούσε κιόλας ύστερα που τον έβγαλα. Είχε ξεχάσει που του 'πα να πηδήξει. Ε, λοιπόν, δεν ξανάκανα ποτέ κάτι τέτοιο».

«Είναι καλός τύπος» είπε ο Σλιμ. «Δε χρειάζεται κάποιος να 'χει νιονιό για να 'ναι καλός. Μάλιστα μερικές φορές συμβαίνει το ανάποδο. Δες αυτούς που 'ναι αληθινά ξύπνιοι, δεν είναι σχεδόν ποτέ καλοί».

****

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ - Τάσος Λειβαδίτης (απόσπασμα)

Μιλάει ο Στέφανος:
Αλήθεια, αν μπει κανείς, ξαφνικά, στο δωμάτιο θα μας
περάσει για θεατρίνους- η Κλυταιμνήστρα, ο Πυλάδης..
Εξάλλου μια σειρά από μάσκες κρέμονται στον τοίχο,
που τις χρησιμοποιήσαμε
μάσκες άλλοτε για ν' αρέσουμε ή να ωφεληθούμε
κι άλλοτε μονάχα από συνήθεια ή σαν την αυτόματη κίνηση
που κάνει κανείς
για να σωθείς από 'να κίνδυνο - η μάσκα του ανδρείου,
του κυνικού, του αλαζόνα ή του σεμνού...
Όμως οι μάσκες κάποτε θα τελειώσουν, σαν τα τραγούδια
και τις γιορτές,
και τότε θα φανεί αυτό το ανύπαρχτο πρόσωπο που υπήρξαμε...

****

Φεβρουάριος 1886 - ο Αστός έγραφε στο Άστυ για τον πόλεμο του Καρναβαλιού

ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ

– Ετέλειωσαν τα ψέματα· ο πόλεμος θα γίνει...
– Δε ντρέπεσαι! θα έχουμε παντοτινή ειρήνη!
– Μωρέ θα το βροντήξουμε κι ο κόσμος αν χαλάσει!
– Αϊ! βλέπω έμοιασες και συ του φίλου μου του Βλάση.
Μ' αυτά και άλλα ο καιρός επέρασε και πάει,
Μ' αυτά και πιο χειρότερα και σήμερα περνάει.
Εν τούτοις πριν ο πόλεμος τη μούρη του προβάλει
Ιδού οπού μας έφθασε τρελό το καρναβάλι.
Και τώρα δίχως χρήματα, φτωχοί και φουκαράδες
Εμπρός! Ας γίνουμε λοιπόν και πάλι μασκαράδες.
Εμπρός! Ας το γλεντήσουμε! Αν κι είναι φόβος.... – φρίκη!
Μήπως για πάντα μείνουμε με το μασκαραλίκι!

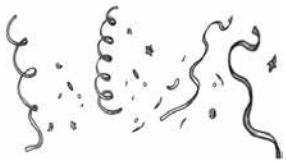

Η ΑΠΟΚΡΙΑ - Μίλτος Σαχτούρης

Μακριά σ' έν' άλλο κόσμο γίνηκε αυτή η αποκριά
το γαϊδουράκι γύριζε μες στους έρημους δρόμους
όπου δεν ανάπνεε κανείς
πεθαμένα παιδιά ανέβαιναν ολοένα στον ουρανό
κατέβαιναν μια στιγμή να πάρουν τους αετούς τους
που τους είχαν ξεχάσει
έπεφτε χιόνι γυάλινος χαρτοπόλεμος
μάτωνε τις καρδιές
μια γυναίκα γονατισμένη
ανάστρεφε τα μάτια της σα νεκρή
μόνο περνούσαν φάλαγγες στρατιώτες εν δυο
εν δυο με παγωμένα δόντια
Το βράδυ βγήκε το φεγγάρι
αποκριάτικο
γεμάτο μίσος
το δέσαν και το πέταξαν στη θάλασσα
μαχαιρωμένο
Μακριά σ' έν' άλλο κόσμο γίνηκε αυτή η αποκριά.

1	
2	
3	
4	Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης 04/03/1851 - 03/01/1911
5	
6	
7	
8	Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας Γεώργιος Βιζυηνός 08/03/1849 - 15/04/1896
9	
10	
11	
12	Ανδρέας Καρκαβίτσας 12/03/1865 - 24/10/1922 Μάνος Ελευθερίου 12/03/1938 – 22/07/2018
13	Γιώργος Σεφέρης 13/03/1900 - 20/09/1971
14	
15	

«Σ' αυτόν τον κόσμο που ολοένα στενεύει, ο καθένας μας χρειάζεται όλους τους άλλους». *Γιώργος Σεφέρης*

16	Κοσμάς Πολίτης 16/03/1888 - 23/02/1974
17	Γιώργος Χειμωνάς 17/03/1938 - 27/02/2000
18	
19	
20	
21	Παγκόσμια Ημέρα Ποίησης
22	
23	
24	
25	
26	
27	
28	Μαξίμ Γκόρκη 28/03/1868 - 18/06/1936
29	
30	
31	

Η ΦΟΝΙΣΣΑ – Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης
(εκδ. Πελεκάνος)

Ά! ιδού... Κανέν πράγμα δεν είναι ακριβώς ό,τι φαίνεται, άλλα παν άλλο — μάλλον τό έναντίον.

Αφού ή λύπη είναι χαρά, καί ό θάνατος είναι ζωή καί άνάστασις, τότε καί ή συμφορά ευτυχία είναι καί ή νόσος υγίεια. ’’Αρα όλαι αί μάστιγες έκείναι, αί κατά τό φαινόμενον τόσον άσχημοι, όσαι θερίζουν τά άωρα βρέφη, ή ευλογιά κι ή οστρακιά κι ή διφθερίτις καί άλλοι νόσοι, δεν είναι μάλλον ευτυχήματα, δεν είναι θωπεύματα καί πλήγματα των πτερών τών μικρών άγγέλων, οίτινες χαίρουν εις τους ουρανούς, όταν ύποδέχωνται τάς ψυχάς τών νηπίων; Καί ήμείς οί άνθρωποι, εν τή τυφλώσει μας, νομίζομεν ταύτα ως δυστυχήματα, ως πληγάς, ως κακόν πράγμα.

Καί χάνουν τον νουν των οί ταλαίπωροι γονείς, καί πληρώνουν τόσον άκριβά τούς ήμιαγύρτας ιατρούς καί τά τριωβολιμαία φάρμακα, διά νά σώσουν τό παιδί τους. Δεν υποπτεύονται, ότι, όταν νομίζουν ότι «σώζουν», τότε πράγματι «χάνουν» τό τεκνίον. Καί ό Χριστός είπεν, όπως είχεν ακούσει ή Φραγκογιαννού νά τής έξηγή ό πνευματικός της, ότι όποιος άγαπά τήν ψυχή του, θά την χάση, κι όποιος μισεί τήν ψυχήν του εις ζωήν αιώνιον θά τήν φυλάξη.

Δεν έπρεπε, τώ οντι, αν δεν ήσαν τυφλοί οί άνθρωποι, νά βοηθούν τήν μάστιγα, τήν διά πτερών άγγέλων πλήττουσαν, άντί νά ζητούν νά τήν έξορκίσουν; Άλλ’ ιδού, τ’ άγγελούδια δεν μεροληπτούν, ούτε χαρίζονται, καί παίρνουν αδιακρίτως εις τον Παράδεισον αγόρια καί κοράσια. Περισσότερα μάλιστα αγόρια -πόσα χαδευμένα καί μοναχογέννητα!- αποθνήσκουν άωρα.

Τα κορίτσια είναι εφτάψυχα, έφρόνει ή γραία. Δυσκόλως άρρωστούν, καί σπανίως αποθνήσκουν. Δεν έπρεπεν ήμείς ώς καλοί χριστιανοί, να βοηθώμεν τό εργον των αγγέλων; Ώ, πόσα αγόρια, καί άρχοντόπουλα μάλιστα, αρπάζονται άωρα. ’Ακόμη καί τ’ άρχοντοκόριτσα εύκολώτερον αποθνήσκουν —άν καί τόσον σπάνια μεταξύ του φύλου— παρ’ όσον τα απειράριθμα θηλυκά της φτωχολογιάς. Τα κορίτσια της τάξεως ταύτης είναι τα μόνα εφτάψυχα!

Φαίνονται ώς να πληθύνωνται επίτηδες, διά νά κολάζουν τους γονείς των, άπ’ αύτόν τον κόσμον ήδη. Α! όσον τό συλλογίζεται κανείς, «ψηλώνει ό νους του!».

****

ΟΙ ΕΜΠΟΡΟΙ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ - Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης

(εκδ. Πελεκάνος)

Η αλήθεια είναι πάντοτε παράλογος, και διά τούτο δεν την λέγουσι ποτέ οι φρόνιμοι και ηλικιωμένοι άνθρωποι, αλλά την ομολογούσιν οι μεθυσμένοι, οι τρελλοί, οι άρρωστοι και τα μικρά παιδία.

****

ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΑ ΨΙΧΑΛΙΣΤΑ - Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης

Στα μάτια τα ψιχαλιστά
πωχ' έρωτας καρτέρι,
πόσο μεθύσι μέθυσα
ένας Θεός το ξέρει.

****

Ανοικτή Βιβλιοθήκη - openbook.gr

ΤΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΜΟΥ - Γεώργιος Βιζυηνός

(Νεοελληνικά Διηγήματα - εκδ. Εστία)

—"Ω! είπε μετ' απελπιστικής έκφράσεως. Ένόμισα ότι σύ θά άγαπήσης τό Κατερινιώ περισσότερον άπό τούς άλλους, άλλά, άπατήθηκα! 'Εκείνοι δέν θέλουν διόλου άδελφήν, καί σύ θέλεις μίαν άλλην! Καί τί φταίγει τό φτωχό, σάν έγεινεν όπως τό έπλασεν ό Θεός. "Αν είχες μίαν άδελφήν άσχημην καί μέ ολίγον νουν, θά τήν έβγαζες δι' αύτό μέσα στούς δρόμους, γιά νά πάρης μιάν άλλην, εύμορφην καί γνωστικήν.

—Όχι, μητέρα! Βέβαια όχι! άπήντησα έγώ. Μά εκείνη θά ήτο παιδί σου, καθώς καί έγώ. Ένω αύτή δέν σου είναι τίποτε. Μας είναι όλως διόλου ξένη.

—Όχι! άνεφώνησεν ή μήτηρ μου μετά λυγμών, όχι! Δέν είναι ξένο τό παιδί! Είναι δικό μου! Τό έπήρα τριών μηνών άπό πάνω άπό τό λείψανο τής μάνας του· καί οσάκις εκλαιγε, τού έβαζα τό βυζί μου στό στόμα του, γιά νά τό πλανέσω· καί τό έτύλιξα μέσ' στά σπάργανά σας, καί τό έκοίμησα μέσ' στήν κούνια σας. Είναι δικό μου τό παιδί, καί είναι άδελφή σας!

Μετά τάς λέξεις ταύτας, τάς οποίας έπρόφερεν ισχυρώς καί μετ' έπιβλητικοϋ τρόπου, ύψωσε τήν κεφαλήν αύτής καί μέ παρετήρησεν άσκαρδαμυκτί. Έπερίμενε προκλητικώς τήν άπάντησίν μου. Άλλ' έγώ δέν έτόλμησα νά προφέρω λέξιν. Τότε έχαμήλωσε πάλιν τούς οφθαλμούς καί έξηκολούθησε μέ άσθενή φωνήν καί θλιβερόν τόνον.

—Έ! τι να γείνη! Κι εγώ το ήθελα καλλίτερο, μα – η αμαρτία μου, βλέπεις, δεν εσώθηκεν ακόμη. Και το έκαμεν ο Θεός τέτοιο, δια να δοκιμάση την υπομονή μου, και να με σχωρέση. Ευχαριστώ σε, Κύριε!

****

Ο ΖΗΤΙΑΝΟΣ - Ανδρέας Καρκαβίτσας
(εκδ. Εστία)

(...) 'Ο Μουντζούρης, ο παραγιός, ήταν δεκαπέντε χρόνων καί θά έφαινόταν βεργολυγερό λεβεντόπαιδο, αν δεν ήταν σακατεμένος. 'Ο Άγιος Πέτρος, τό χωριό του, έγειτόνευε μέ τό χωριό του Τζιριτόκωστα καί στή ζητιανική δόξα ήταν έφάμιλλο, αν οχι καλύτερο άπό εκείνο. Οί κάτοικοί του έσυνήθιζαν συφάμελοι νά βγαίνουν στο ταξίδι. Ένα δρόμο έπαιρναν οί γυναίκες, άλλον οι άντρες καί άλλον τά όψιμα παιδιά, σερνικοθήλυκα. Άν ήσαν καί μερικά γεννημένα σακάτικα, κ' εκείνα δεν έμεναν άεργα. Πολλοί άρχιζητιάνοι τα έπαιρναν μ' ένοίκιο, τά έδασκάλευαν στο ψυχολόγι κ' έγύριζαν έδώ καί εκεί, προβάλλοντας τό άθλιο πάθημά τους στών θεατών το έλεος.

Άφ' ότου όμως ό Τζιριτόκωστας άρχισε τό διαμετακομιστικό ζητιανοεμπόριό του στό εξωτερικόν καί πολλοί τον έμιμήθηκαν, ή άπαίτησίς των γονέων έγινε άκριβότερη καί ή ύπόληψίς τους έμεγάλωσε. 'Από δεκαπέντε καί είκοσι δραχμές, πού έπαιρναν πριν κατά μήνα, τώρα έζητούσαν πενήντα κ' εξήντα καί ήθελαν νά έπισημοποιήται μέ συνάλλαγμα ή πράξις τους. Τί άλλο καλύτερο εύτύχημα, παρά νά είναι κανείς πατέρας τριών - τεσσάρων σακατεμένων παιδιών; Μέ αυτά ήμπορούσε, χωρίς νά κινηθή από τον τόπο του, χωρίς τό δαχτυλάκι του νά σηκώση, νά γίνη πλούσιος.

Καί, κατά παράδοξη σύμπτωση, άπό τότε άξυνε καί ή σακατοπαραγωγή τού 'Αγίου Πέτρου. Τά περισσότερα παιδιά πού έγεννιόνταν ήσαν κουτσοκουλόστραβα. Διάφορες συζητήσεις έγιναν γιά τούτο μεταξύ τών άντρών. Άλλοι τό άπόδωκαν στο νερό, άλλοι στούς κόπους, άλλοι στο στραβοπλάγιασμα καί τό ξεκατίνιασμα τών γυναικών τους. Εύρέθηκαν μερικοί πού υποστήριξαν πώς προέρχεται άπό γειτονικά μάγια· καί άλλοι πολλοί πού έπίστεψαν στο άτεχνο πιάσιμο της μαμής.

Άπό τις γυναίκες οί περισσότερες έμειναν εντελώς άδιάφορες. «Ηξευραν οτι έπρεπε νά γεννήσουν κ' έγεννούσαν, χωρίς νά φροντίζουν γιά τό βρέφος τους. Οί άντρες, μέ τήν άπάνθρωπή τους πράξη καί μέ τούς χρηματιστικούς υπολογισμούς, κατώρθωσαν νά ξερριζώσουν λίγο κατ' ολίγον άπό μέσα τους τό μητρικόν αίσθημα, τό λαθροκρυμένο άπό γενεάς γενεών στά γόνιμα στήθη κάθε γυναίκας, καί νά φυτέψουν άλλο. Καί τό άλλ' αύτό ήταν τό συμφέρον.

****

8 Μαρτίου
ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Mónica Carretero: La vida misma

Η Παγκόσμια ημέρα της γυναίκας εορτάζεται ως ημέρα μνήμης των αγώνων του κινήματος για τα δικαιώματα των γυναικών.

Η ιστορία της Παγκόσμιας Ημέρας της Γυναίκας φτάνει πίσω στο 1857, όταν πραγματοποιήθηκε μεγάλη απεργία από εργάτριες της κλωστοϋφαντουργίας στη Νέα Υόρκη, οι οποίες ζητούσαν καλύτερες συνθήκες εργασίας.

Πρώτη φορά γιορτάστηκε το 1909 με πρωτοβουλία του Σοσιαλιστικού Κόμματος των ΗΠΑ και υιοθετήθηκε δύο χρόνια αργότερα από τη Σοσιαλιστική Διεθνή.

Αφού οι γυναίκες κέρδισαν το δικαίωμα ψήφου στη Σοβιετική Ρωσία το 1917, η 8η Μαρτίου καθιερώθηκε ως εθνική αργία εκεί. Την εποχή εκείνη εορταζόταν κατά κύριο λόγο από το σοσιαλιστικό κίνημα και τις κομμουνιστικές χώρες μέχρι την υιοθέτησή της το 1975 από τα Ηνωμένα Έθνη.

ΠΕΡΑΣΤΙΚΕΣ - Κώστας Ουράνης

Γυναίκες, που σας είδα σ' ένα τραίνο
τη στιγμή που κινούσε γι' άλλα μέρη·
γυναίκες, που σας είδα σ' άλλου χέρι
με γέλιο να περνάτε ευτυχισμένο·
γυναίκες, σε μπαλκόνια να κοιτάτε
στο κενό μ' ένα βλέμμα ξεχασμένο,
ή από ένα πλοίο σαλπαρισμένο
μ' ένα μαντίλι αργά να χαιρετάτε.
Να ξέρατε με πόση νοσταλγία,
στα δειλινά τα βροχερά και κρύα,
σας ξαναφέρνω στην ανάμνησή μου,
γυναίκες, που περάσατε μιαν ώρα
απ' τη ζωή μου μέσα -και που τώρα
κρατάτε μου στα ξένα την ψυχή μου!

****

ΓΥΝΑΙΚΕΣ - Τάσος Λειβαδίτης

Φτωχές γυναίκες,
μοδίστρες, δακτυλογράφοι, ασπρορουχούδες,
τίμιες ή σπιτωμένες, ακόμα κι άλλες
εκείνες του σκοινιού και του παλουκιού,
γυναίκες του ανέμου, της βροχής, του κουρνιαχτού,
νιώσαμε το φόβο που κρύβεται καμιά φορά
πίσω από την αγνότητα...
Αν μας έβλεπε κανείς το βράδυ, όταν μένουμε μονάχες...

****

ΕΠΙ ΑΣΠΑΛΑΘΩΝ... – Γιώργος Σεφέρης

Είναι το τελευταίο ποίημα του Σεφέρη και δημοσιεύτηκε στο Βήμα (23.9.71) τρεις μέρες μετά το θάνατό του στην περίοδο της δικτατορίας. Το ποίημα βασίζεται σε μια περικοπή του Πλάτωνα (Πολιτεία 614 κ.ε.) που αναφέρεται στη μεταθανάτια τιμωρία των αδίκων και ιδιαίτερα του Αρδιαίου. Ο Αρδιαίος, τύραννος σε μια πόλη, είχε σκοτώσει τον πατέρα του και τον μεγαλύτερο αδερφό του. Γι' αυτό και η τιμωρία του, καθώς και των άλλων τυράννων, στον άλλο κόσμο στάθηκε φοβερή. Όταν εξέτισαν την καθιερωμένη ποινή που επιβαλλόταν στους αδίκους και ετοιμαζόταν να βγουν στο φως, το στόμιο δεν τους δεχόταν αλλά έβγαζε ένα μουγκρητό. «Την ίδια ώρα άντρες άγριοι και όλο φωτιά που βρισκόταν εκεί και ήξεραν τι σημαίνει αυτό το μουγκρητό, τον Αρδιαίο και μερικούς άλλους, αφού τους έδεσαν τα χέρια και τα πόδια και το κεφάλι, αφού τους έριξαν κάτω και τους έγδαραν, άρχισαν να τους σέρνουν έξω από το δρόμο και να τους ξεσκίζουν επάνω στ' ασπαλάθια και σε όλους όσοι περνούσαν από εκεί εξηγούσαν τις αιτίες που τα παθαίνουν αυτά και έλεγαν πως τους πηγαίνουν να τους ρίξουν στα Τάρταρα». (Πλ. Πολιτεία 616).

Ήταν ωραίο το Σούνιο τη μέρα εκείνη του Ευαγγελισμού.
πάλι με την άνοιξη.
Λιγοστά πράσινα φύλλα γύρω στις σκουριασμένες πέτρες
το κόκκινο χώμα και οι ασπάλαθοι
δείχνοντας έτοιμα τα μεγάλα τους βελόνια
και τους κίτρινους ανθούς.
Απόμερα οι αρχαίες κολόνες, χορδές μιας άρπας που αντηχούν ακόμη...
Γαλήνη
-Τι μπορεί να μου θύμισε τον Αρδιαίο εκείνον;
Μια λέξη στον Πλάτωνα θαρρώ, χαμένη στου μυαλού τ 'αυλάκια.
τ΄όνομα του κίτρινου θάμνου
δεν άλλαξε από κείνους τους καιρούς.
Το βράδυ βρήκα την περικοπή:
«τον έδεσαν χειροπόδαρα» μας λέει
«τον έριξαν χάμω και τον έγδαραν
τον έσυραν παράμερα τον καταξέσκισαν
απάνω στους αγκαθερούς ασπάλαθους
και πήγαν και τον πέταξαν στον Τάρταρο κουρέλι».
Έτσι στον κάτω κόσμο πλέρωνε τα κρίματά του
Ο Παμφύλιος ο Αρδιαίος ο πανάθλιος Τύραννος

31 του Μάρτη 1971

****

ΛΕΜΟΝΟΔΑΣΟΣ – Κοσμάς Πολίτης
(εκδ. Ερμής)

(...) Που οδηγά ο ίσιος δρόμος; Είναι ο δρόμος της αρετής; Όχι δά! Μάθαμε πως αυτός είναι ανώμαλος και σκολιός. Είναι ο δρόμος της σοφίας; Μπα! – το πολύ της καλοπέρασης και της αφροντισιάς. Μην είναι ο δρόμος της απωλείας; Σίγουρα της απωλείας του εγώ μας. Καθώς πηγαίνομε ανάλαφροι πάνω στον ίσιο δρόμο, νανουρίζεται και αποκοιμιέται η ενεργητικότητά μας, παρασερνόμαστε ασυνείδητα προς κάποιο στάβλο, προς τις μικροσυνήθειες της καθημερινής ζωής. Τι ξενοιασιά, τι αναπαυτικά που είναι: όλος ο κόσμος συμφωνεί σ' αυτό.

(...) Έχετε την απονιά που δίνουνε τα νιάτα και η ευτυχία. Μα είναι περαστικά τα νιάτα. Όσο για την ευτυχία, δε στάθηκε για σας παρά σαν άρνηση ως τώρα. Είναι η ευτυχία εκείνου που δεν έζησε, που δεν τον τάραξε ακόμη η ζωή. Όταν αρχίσετε να ζείτε, τότε θα καταλάβετε πως ότι βλέπετε τριγύρω σας είναι προορισμένο να χαθεί μια μέρα, πως ότι αγαπήσατε θα λείψει. Αυτό το σφίξιμο της καρδιάς είναι που δίνει και σύγκαιρα εξαγνίζει τη λαχτάρα. Ένα τέτοιο νόημα μου φανερώνουν τα ερείπια που, καθώς λέτε, αναζητώ.

(...) Αρχές Αυγούστου. Οι ανεμόμυλοι του Πόρου μόλις χαθήκαν στο απόμακρο. Ακουμπισμένος στην κουπαστή της πλώρης κοιτάζω αντίκρυ τη βουνοσειρά που ξαποσταίνει. Η Κοιμωμένη, πελώρια, ξαπλώνεται σαν άυλη, τυλιγμένη στ' ανάλαφρα πέπλα του δειλινού. Δεν είναι θάλασσα ετούτη. Ένας κάμπος σπαρμένος με λουλούδια, εδώ τριανταφυλλιά, γαλάζια, παρακάτω κίτρινα, πιο κει βαθιά μενεξεδιά. Πιο πέρ' ακόμη, πράσινη σα χλόη.

Τρεις μήνες! Πέρασαν τρεις μήνες, ένα όνειρο. Ά, όχι, δε θ' απομείνει όνειρο, θα μεταμορφωθεί σε μια χειροπιαστή πραγματικότητα να σπαρταρά εδώ μπροστά μου. Την επιθυμώ σαν το γλυκόξινο χυμό του σταφυλιού και σαν το φως του ήλιου και τον αέρα που ανασαίνω. Κάτι που από κείνο εξαρτάται η ύπαρξή μου.

Δε μετρώ πια τις φορές που έχω πάει στον Πόρο. Θυμούμαι όμως τόσα και τόσα. Τις μακριές αγωνίες και τις σύντομες χαρές.

****

ΠΕΙΣΙΣΤΡΑΤΟΣ - Γιώργος Χειμωνάς
(εκδ. Ύψιλον / Βιβλία)

Το υπερβολικό διήγημα

Εχώθη στα συμπόσια τα αμαρτωλά ίσως στ' όργιο όμως καθώς τα κανάτια αδειάζανε χωρίς σταματημό σα πίθοι δαναΐδων βαθειάνιωσε την ματαιότην οπούναι το κατακάθι της τέτοιας πρόστυχης χαράς τραβά την λάμα και στη σειρά την μπήγει στα μεθυσμένα στέρνα των χαύνων συντρόφων ταυτοχρόνως δε έλεγε τα εξής η ζωή είναι ο ναός του πατέρα χρόνου και τόνε βεβηλώνουμε μ' αδιαντροπιά κάμνοντες τέτοια απερίσκεφτα κι ανόσια είναι πλέον ασεβής η παραμονή μας εις τον ναόν κι αφού δεν μάθαμε να ψέλνουμε κι αφού δεν μάθαμε να κάνουμε τελετές ας φύγωμε από τον οίκον ετούτον εφόσον πώς να τόνε τιμήσωμεν δεν γνωρίζουμε μα σα την θανηφόρον κόψην του σπαθιού ενάντια στην ιδική του καρδιά έστρεψεν εδείλιασε και ποιανού πέστε μου καρδιά δε δειλιάζει σε παρόμοιες ώρες και ξαπλώθη καταγής κι έκλαψε γοερά ο δυστυχής οπού μ' εγκάρδια λαχτάρα όλο ζητούσε μιαν συντροφιά μιαν γαλήνη μιαν ασφάλεια μιαν απόκριση ποιος ξεύρει τι ... κι οπού λέτε ήτανε ο πόνος του μέγας κι η απόγνωσή του ήτανε μεγάλη κι έριχνε βροχή από δάκρυα πάνω στο χώμα και τα στήθη του είχανε δυο χτύπους τον έναν από μέσα της πενθούσης καρδιάς και τον άλλο απόξω των χεριών των απελπισμένων του μεσ' εις τα απόρθητα κάστρα της νύχτας οι βλοσυρές υφάντρες πλέκουνε όνειρα με κλωστές από έρεβο.

Ο δρόμος

Στον πετρόστρωτο δρόμο μου που είναι πολύ μακρύς περπατάει μονάχη η Φροντίδα πληθωρική κι αναίσθητη γύρω τα παράθυρα οι κόγχοι χωρίς μάτια. Η Φροντίδα είναι σκληρή είναι ευχαριστημένη από τον εαυτό της μελέτησες καμιά φορά την ψυχολογία της Φροντίδας; είναι ένα εγωιστικό και ματαιόδοξο υποκείμενο γεμάτο αυτοεπιδοκιμασία και μελετημένη προσποίηση. Το Αντικείμενο επινοήθηκε για να πάρει αξία η ύπαρξή μας και η Φροντίδα νιώθει βαθιά τη σπουδαιότητα της αποστολής της ή υποκρίνεται πως νιώθει γι' αυτό φαίνεται ευχαριστημένη απ' τον εαυτό της είναι πολύ ανθρώπινη για να μην είναι.

****

Η ΜΑΝΑ - Μαξίμ Γκόρκη

(μτφρ. Άρης Αλεξάνδρου - εκδ. Γκοβόστη)

Πνίγοντας το βαρύ αγκομαχητό των μηχανών, τους βαριούς στεναγμούς του ατμού και τη βουή των αγωγών, οι φωνές ξεχύνονταν σαν ένας πολύβουος χείμαρρος. Από παντού τρέχαν βιαστικά άνθρωποι και χειρονομώντας άρχιζαν τους καβγάδες, απαντώντας ο ένας στον άλλο με κοφτά, σουβλερά λόγια. Η έξαψη, που δεν έβρισκε διέξοδο και κρυβόταν νυσταγμένη στα κουρασμένα στήθια, ξυπνούσε τώρα και γύρευε κάπου να ξεσπάσει, ξεπήδαγε από τα χείλη, πέταγε θριαμβευτικά στον αγέρα, ανοίγοντας όλο και πιο πλατιά τα σκοτεινά φτερά της, αγκαλιάζοντας όλο και πιο σφιχτά τους ανθρώπους, και τους παράσερνε κάνοντάς τους ν' αλληλοσυγκρούονται.

(...) Η μάνα σκεφτόταν τ' αμέτρητα χωριά που κούρνιαζαν δειλά στη Γης, τους ανθρώπους που πρόσμεναν κρυφά τον ερχομό της αλήθειας και τις χιλιάδες των ανθρώπων που δουλεύουν άσκοπα και σιωπηλά όλη τους τη ζωή, μην περιμένοντας τίποτα. Η ζωή τής φαινόταν σαν ένα χωράφι που κανείς δεν το 'χε οργώσει, που περιμένει βουβό τους μεροκαματιάρηδες και υπόσχεται σιωπηλά στα λεύτερα, τίμια χέρια: «Καρπίστε με τους σπόρους του μυαλού και της αλήθειας, και θα θερίσετε εκατό φορές περσότερα».

(...) Οι άνθρωποι είναι περισσότερο ανόητοι παρά κακοί. Μπορούν και βλέπουν μονάχα τα κοντινά τους πράγματα, αυτά που μπορούνε ν' αποχτήσουν τώρα... Κι όλα τα κοντινά είναι φτηνά – τα μακρινά είναι τα ακριβά. Ουσιαστικά, για όλους θα 'ταν ευχάριστο και συμφέρον αν η ζωή γινότανε πιο εύκολη και οι άνθρωποι πιο μυαλωμένοι. Μα, για να γίνει αυτό, θα πρέπει ν' ανησυχήσουμε τον εαυτούλη μας...

(...) Ο Πάβελ άρπαξε το χέρι της μητέρας του και το 'σφιξε γέρνοντας κατά το μέρος της: – Αν μπορούσες να νιώσεις όλη αυτή την ατιμία, αυτή τη βρωμερή σαπίλα... Τότε θα καταλάβαινες πως έχουμε δίκιο... Θα έβλεπες πόσο η ιδεολογία μας είναι μεγάλη κι ωραία!

Η μητέρα σηκώθηκε, κατασυγκινημένη. Ήθελε να μπορούσε να ενώσει την καρδιά της με την καρδιά του γιου της μέσα στην ίδια φλόγα. – Άκουσε, Πάβελ... Άκουσε! μουρμούρισε λαχανιασμένη. Καταλαβαίνω, το νιώθω... Ακούς!

****

Η Εταιρεία Συγγραφέων θέσπισε την Ημέρα Ποίησης το 1998, επιλέγοντας την 21η Μαρτίου· πρώτη μέρα μετά την εαρινή ισημερία – αρχή της άνοιξης.

Η αρχική ιδέα ανήκει στον ποιητή Μιχαήλ Μήτρα. Πρότεινε το 1997 στην Εταιρεία Συγγραφέων να υιοθετηθεί ο εορτασμός της ποίησης στην Ελλάδα.

Το 2001, ύστερα από εισήγηση του τότε προέδρου της Εταιρείας Βασίλη Βασιλικού, η UNESCO υιοθέτησε την «Παγκόσμια Ημέρα Ποίησης» αναθέτοντας στη χώρα μας να οργανώσει τον πρώτο διεθνή εορτασμό.

****

«Ποίηση είναι όταν ένα συναίσθημα έχει βρει τη σκέψη του
και η σκέψη έχει βρει τις λέξεις».

Ρόμπερτ Φροστ

****

«Όπου και αν με πήγαν οι θεωρίες μου, βρήκα ότι ένας ποιητής είχε ήδη πάει εκεί».

Ζίγκμουντ Φρόυντ

****

«Οι διανοούμενοι, οι καλλιεργημένοι, οι μορφωμένοι
ανεβαίνουν από τις σκάλες.
Οι ποιητές και οι καλλιτέχνες είναι πουλιά».

Βίκτωρ Ουγκώ

****

Η ποίηση από τα πιο επηρμένα μυστήρια, τα πιο αχανή, και μόνο ικανοποίηση στις παρομοιώσεις δίνεις, αν πεις ότι η ποίηση είναι ένα μείγμα εύγεστων δηλητηρίων σε χρυσά δελεαστικά ποτήρια, ή ότι είναι ο πειρασμός, ο δαίμονας που μπαίνει ξαφνικά στο σώμα του κανονικού, προκαλώντας ένα σεληνιασμό γόνιμο, ή ακόμα ότι είναι ένα είδος ευθανασίας των πραγμάτων που υποφέρουν μέσα μας, είτε ως ανικανοποίητα είτε ως προδομένα...

Κική Δημουλά

****

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΚΙ Η ΠΟΙΗΣΗ - Νικηφόρος Βρεττάκος

Απλά πράγματα όλα.
Η τάξη τους είναι φροντισμένη απ' το χέρι σου.
Μια δέσμη από χρώματα στο βάζο του χρόνου.
Άλλωστε, τι θαρρείς πως στο βάθος είναι η ποίηση;
Είναι η γύρη των πραγμάτων του σύμπαντος.
Η γύρη σε πράξεις, η γύρη σε οδύνη, σε φως, σε χαρά,
σε αλλαγές, σε πορεία, σε κίνηση.
Η ζωή κι η ψυχή σ' ένα αιώνιο καθρέφτισμα μέσα στο χρόνο.
Τι νομίζεις λοιπόν, κατά βάθος η ποίηση είναι
μι' ανθρώπινη καρδιά φορτωμένη όλον τον κόσμο.

****

ΚΟΥΦΟΝ ΓΑΡ ΧΡΗΜΑ - Αργύρης Χιόνης

(Δ') Η ποίηση πρέπει να 'ναι
Ένα ζαχαρωμένο βότσαλο
Πάνω που θα 'χεις γλυκαθεί
Να σπας τα δόντια σου.

****

«Η ποίηση υπάρχει σαν ένας κρυμμένος θησαυρός
στα αισθήματα των ανθρώπων»

Μάρκος Μέσκος

****

ΑΤΙΤΛΟ - Χρίστος Λάσκαρης

Έγραψε ποιήματα,
όπως άλλοι δούλεψαν στα λατομεία.
Κι οι δυο τους σκάψανε βαθιά.
Εκείνοι για ένα μεροκάματο.
αυτός όμως για τι;

****

ΕΙΜΑΣΤΕ ΚΑΤΙ ΞΕΧΑΡΒΑΛΩΜΕΝΕΣ ΚΙΘΑΡΕΣ - Κ. Καρυωτάκης

Είμαστε κάτι ξεχαρβαλωμένες
κιθάρες. Ο άνεμος, όταν περνάει,
στίχους, ήχους παράφωνους ξυπνάει
στις χορδές που κρέμονται σαν καδένες.

Είμαστε κάτι απίστευτες αντένες.
Υψώνονται σα δάχτυλα στα χάη,
στην κορυφή τους τ' άπειρο αντηχάει,
μα γρήγορα θα πέσουνε σπασμένες.

Είμαστε κάτι διάχυτες αισθήσεις,
χωρίς ελπίδα να συγκεντρωθούμε.
Στα νεύρα μας μπερδεύεται όλη η φύσις.
Στο σώμα, στην ενθύμηση πονούμε.
Μας διώχνουνε τα πράγματα, κι η ποίησις
είναι το καταφύγιο που φθονούμε.

ΤΟ ΧΡΕΟΣ ΤΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ - Γιάννης Ρίτσος

Πολλά ποιήματα είναι ποτάμια.
Άλλα είναι χαμολούλουδα σε βραδινό κάμπο.
Άλλα είναι σαν πέτρες που δε χτίζουν τίποτα.

Πολλοί στίχοι είναι σαν αργυρές κλωστές
δεμένες στα καμπανάκια των άστρων —
αν τους τραβήξεις, μια ασημένια κωδωνοκρουσία δονεί τον ορίζοντα.
Ένα σωστό ποίημα ποτέ δεν καθυστερεί σε μια γωνιά του ρεμβασμού.

Είναι πάντα στην ώρα του σαν τον συνειδητό, πρόθυμο εργάτη
είναι ένας έτοιμος στρατιώτης που λέει παρών
στο πρώτο κάλεσμα της εποχής του.

****

ΕΙΝΑΙ ΟΡΙΣΜΕΝΟΙ ΣΤΙΧΟΙ - Γιάννης Ρίτσος

Εἶναι ὁρισμένοι στίχοι-κάποτε ὁλόκληρα ποιήματα-
ποὺ μήτε ἐγὼ δὲν ξέρω τί σημαίνουν. Αὐτὸ ποὺ δὲν ξέρω
ἀκόμη μὲ κρατάει. Κι ἐσὺ ἔχεις δίκιο νὰ ρωτᾷς.
Μὴ μὲ ρωτᾷς.
Δὲν ξέρω σοῦ λέω.
Δυὸ παράλληλα φῶτα ἀπ᾽ τὸ ἴδιο κέντρο. Ὁ ἦχος τοῦ νεροῦ
ποὺ πέφτει τὸν χειμῶνα, ἀπ᾽ τὸ ξεχειλισμένο λοῦκι
ἢ ὁ ἦχος μιᾶς σταγόνας καθὼς πέφτει
ἀπό ἕνα τριαντάφυλλο στὸν ποτισμένο κῆπο
ἀργὰ-ἀργὰ ἕνα ἀνοιξιάτικο ἀπόβραδο
σὰν τὸν λυγμὸ ἑνὸς πουλιοῦ. Δὲν ξέρω
τί σημαίνει αὐτὸς ὁ ἦχος-ὡστόσο ἐγὼ τὸν παραδέχομαι.
Τ᾽ ἄλλα ποὺ ξέρω στὰ ἐξηγῶ. Δὲν τὸ ἀμελῶ.
Ὅμως κι αὐτὰ προσθέτουν στὴ ζωή μας. Κοιτοῦσα
ὅπως κοιμότανε, τὸ γόνατό της νὰ γωνιάζει τὸ σεντόνι-
Δὲν ἦταν μόνο ὁ ἔρωτας. Αὐτὴ ἡ γωνία
εἶναι ἡ κορυφογραμμὴ τῆς τρυφερότητας, καὶ τὸ ἄρωμα
τοῦ σεντονιοῦ, τοῦ λευκοῦ καὶ τῆς ἄνοιξης, συμπλήρωναν
ἐκεῖνο τὸ ἀνεξήγητο ποὺ ζήτησα, ἄσκοπα καὶ πάλι, νὰ στὸ ἐξηγήσω.

****

ΟΙ ΧΑΡΤΑΕΤΟΙ - Στου Χατζηφράγκου - Κοσμάς Πολίτης
(εκδ. Εστία)

Είδες ποτέ σου πολιτεία να σηκώνεται ψηλά; Δεμένη από χιλιάδες σπάγγοι ν' ανεβαίνει στα ουράνια; Ε, λοιπόν, ούτε είδες ούτε θα ματαδείς ένα τέτοιο θάμα. Αρχινούσανε την Καθαρή Δευτέρα -ήτανε αντέτι- και συνέχεια την κάθε Κυριακή και σκόλη, ώσαμε των Βαγιών. Από του Χατζηφράγκου τ' Αλάνι κι από το κάθε δώμα κι από τον κάθε ταρλά του κάθε μαχαλά της πολιτείας, αμολάρανε τσερκένια[3]. Πήχτρα ο ουρανός. Τόσο, που δε βρίσκανε θέση τα πουλιά. [...] Ολάκερη τη Μεγάλη Σαρακοστή, κάθε Κυριακή και σκόλη, η πολιτεία ταξίδευε στον ουρανό. Ανέβαινε στα ουράνια και τη βλόγαγε ο Θεός. Δε χώραγε το μυαλό σου πώς μπόραγε να μείνει κολλημένη χάμω στη γης, ύστερ' από τόσο τράβηγμα στα ύψη. Και όπως κοιτάγαμε όλο ψηλά, τα μάτια μας γεμίζανε ουρανό, ανασαίναμε ουρανό, φαρδαίνανε τα στέρνα μας και κάναμε παρέα με αγγέλοι. Ίδια αγγέλοι κι αρχαγγέλοι κορονίζανε ψηλά. Θα μου πεις, κι εδώ, την Καθαρή Δευτέρα, βγαίνουνε κάπου εδώ γύρω κι αμολάρουνε τσερκένια. Είδες όμως ποτέ σου τούτη την πολιτεία ν' αρμενίζει στα ουράνια; Όχι. Εκεί, ούλα είταν λογαριασμένα με νου και γνώση, το κάθε σοκάκι δεμένο με τον ουρανό. Και χρειαζότανε μεγάλη μαστοριά και τέχνη για ν' αμολάρεις το τσερκένι σου.

****

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΝΑΥΤΙΛΟΣ - Οδυσσέας Ελύτης
(εκδ. Ίκαρος)

Ὅτι μπόρεσα ν΄ ἀποχτήσω μία ζωὴ ἀπὸ πράξεις ὁρατὲς γιὰ ὅλους, ἑπομένως νὰ κερδίσω τὴν ἴδια μου διαφάνεια, τὸ χρωστῶ σ΄ ἕνα εἶδος εἰδικοῦ θάρρους ποὺ μοῦ ἔδωκεν ἡ Ποίηση: νὰ γίνομαι ἄνεμος γιὰ τὸ χαρταετὸ καὶ χαρταετὸς γιὰ τὸν ἄνεμο, ἀκόμη καὶ ὅταν οὐρανὸς δὲν ὑπάρχει...

****

3 Τσερκένι: ο χαρταετός

ΧΑΡΤΑΕΤΟΙ - Κώστας Μόντης

Χαρταετοί είμαστε,
χαρταετοί πιασμένοι στα ηλεχτρικά σύρματα.
Μ' εκείνους τους κομμένους σπάγγους,
μ' εκείνα τα ξεσχισμένα χαρτιά,
μ' εκείνη την εγκατάλειψη στον άνεμο,
μ' εκείνη την εγκατάλειψη στον εμπαιγμό,
μ' εκείνη την εγκατάλειψη στο τέλος.

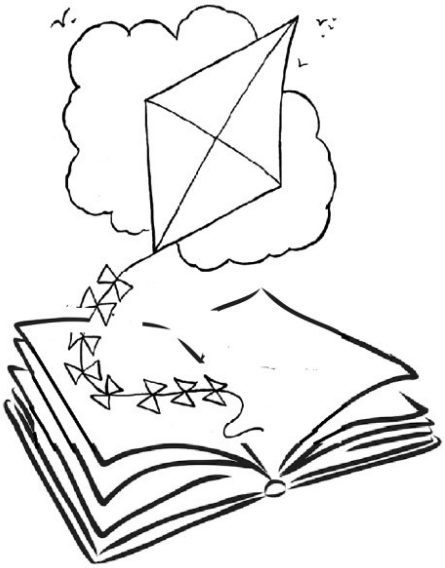

Απρίλιος

ΣΑΝ ΣΗΜΕΡΑ

1	Μαρία Πολυδούρη 01/04/1902 - 29/04/1930 Νικολάι Γκόγκολ 01/04/1809 - 04/03/1852
2	**Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου**
3	
4	
5	
6	
7	
8	Διονύσιος Σολωμός 08/04/1798 - 9/02/1857
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	

«Το ταξίδι της ανακάλυψης δεν σημαίνει να ψάχνεις καινούργια μέρη αλλά να έχεις καινούργια μάτια». *Μαρσέλ Προυστ*

16	
17	
18	
19	
20	Τάσος Λειβαδίτης 20/04/1922 - 30/10/1988
21	
22	Αργύρης Χιόνης 22/04/1943 – 25/12/2011
23	**Παγκόσμια Ημέρα Βιβλίου** Ουίλλιαμ Σαίξπηρ Απρίλιος 1564 - 23/04/1616
24	
25	
26	
27	
28	
29	Κώστας Καβάφης 29/04/1863 - 29/04/1933
30	

«Η υψηλότερη μορφή της άνοιξης που ξέρω:
μια ελληνική Μεγάλη Εβδομάδα». *Γιώργος Σεφέρης*

ΜΟΝΟ ΓΙΑΤΙ Μ΄ΑΓΑΠΗΣΕΣ - Μαρία Πολυδούρη

(απόσπασμα - Οι τρίλλιες που σβήνουν - Άπαντα - εκδ. Πάπυρος)

Δεν τραγουδώ παρά γιατί μ' αγάπησες
στα περασμένα χρόνια.
Και σε ήλιο, σε καλοκαιριού προμάντεμα
και σε βροχή, σε χιόνια,
δεν τραγουδώ παρά γιατί μ' αγάπησες.

Μόνο γιατί με κράτησες στα χέρια σου
μια νύχτα και με φίλησες στο στόμα,
μόνο γι' αυτό είμαι ωραία σαν κρίνο ολάνοιχτο
κ' έχω ένα ρίγος στην ψυχή μου ακόμα,
μόνο γιατί με κράτησες στα χέρια σου.

Μόνο γιατί τα μάτια σου με κύτταξαν
με την ψυχή στο βλέμμα,
περήφανα στολίστηκα το υπέρτατο
της ύπαρξής μου στέμμα,
μόνο γιατί τα μάτια σου με κύτταξαν.

****

Ο ΕΜΠΟΡΟΣ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ - Ουίλλιαμ Σαίξπηρ

(μτφρ. Βασίλης Ρώτας - Βούλα Δαμιανάκου - εκδ. Επικαιρότητα)

Η χάρη που 'χει το έλεος δεν επιβάλλεται,
στάζει σαν τη γλυκιά βροχή απ' τον ουρανό πάνω στο χώμα:
είναι διπλά ευλογημένο·
βλογάει κι αυτόν που δίνει κι αυτόν που παίρνει:
είναι των κραταιών το κραταιότερο·
ταιριάζει του θρονιασμένου ρήγα πιο καλά από το στέμμα του·
το σκήπτρο του έχει δύναμη εξουσίας πρόσκαιρης, αλλά το έλεος είναι πάνω
από το σκηπτρούχο κύρος, είναι ιδιότητα του ίδιου του Θεού
και η γήινη εξουσία μοιάζει πιο πολύ με θεία
όταν το έλεος συνοδεύει τη δικαιοσύνη.
Λόγιασε τούτο, πως με της δικαιοσύνης την πορεία
δε θα 'βλεπε κανείς μας σωτηρία.

****

ΑΜΛΕΤ - Ουίλλιαμ Σαίξπηρ

(μτφρ. Γιώργος Χειμωνάς - εκδ. Κέδρος)

Και δεν είναι μόνον αυτός.
Είναι ολόκληρο σμήνος από δαύτους.
Βουίζουν γύρω μας
και η εκφυλισμένη εποχή μας τούς λατρεύει.
Έχουν πάρει τον αέρα των ημερών,
κι έτσι αεράτοι επιπλέουν
σαν φούσκες στον αφρό της κοινής γνώμης.
Αλλά έτσι και τις φυσήξεις θα σκάσουν.

****

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΣ ΤΡΕΛΟΥ - Νικολάι Γκόγκολ

(μτφρ. Γιώργος Τσακνιάς - εκδ. Πατάκη)

Μαδρίτη, Φλεβαρίου τριάντα

Αύριο στις επτά η ώρα θα λάβει χώρα το εξής παράξενο φαινόμενο: Η Γη θα καθίσει πάνω στο φεγγάρι. Σχετικά με αυτό έχει γράψει και ο Ουέλλιγκτον, ο διάσημος Άγγλος χημικός. Ομολογώ πως αισθάνθηκα μεγάλη ανησυχία μόλις σκέφτηκα το πόσο ασυνήθιστα εύθραυστο και λεπτοκαμωμένο είναι το φεγγάρι. Συνήθως το φεγγάρι κατασκευάζεται στο Αμβούργο, και κατασκευάζεται πολύ άσκημα. Το κατασκευάζει ένας κουτσός βαρελάς, και είναι ηλίου φαεινότερο ότι αυτός ο βλάκας δεν έχει ιδέα από φεγγάρια. Έβαλε σύρμα ασφάλτινο, έβαλε κι ένα μέρος χωριάτικο γάλα. Ακριβώς γι' αυτό το λόγο σ' όλη τη Γη έχει τέτοια μπόχα, που πρέπει οπωσδήποτε να κρατάς τη μύτη. Γι' αυτό το λόγο επίσης το φεγγάρι είναι μια σφαίρα τόσο εύθραυστη, ώστε δεν υπάρχει περίπτωση να ζήσουν άνθρωποι σ' αυτό, κι έτσι ζουν εκεί αποκλειστικά μύτες. Κι ακριβώς γι' αυτό το λόγο δεν μπορούμε να δούμε τη μύτη μας, γιατί όλες οι μύτες βρίσκονται στο φεγγάρι. Κι όταν συνειδητοποίησα ότι η Γη είναι βαριά, κοτζάμ πράμα, και μπορεί να πάει να κάτσει πάνω στις μύτες μας και να τις πολτοποιήσει, μ' έπιασε τέτοια ταραχή, που φόρεσα τα παπούτσια και τα σοσόνια μου κι έτρεξα στην αίθουσα του υπουργικού συμβουλίου για να δώσω διαταγή στην αστυνομία να μην επιτρέψει στη Γη να πάει να καθίσει πάνω στο φεγγάρι. Οι καπουτσίνοι, μεγάλο πλήθος των οποίων συνάντησα στην αίθουσα του υπουργικού συμβουλίου, είναι πολύ έξυπνοι άνθρωποι και, μόλις είπα: «Κύριοι, ας σώσουμε το φεγγάρι, γιατί η Γη θέλει να πάει να καθίσει επάνω του», πετάχτηκαν μεμιάς όλοι να εκπληρώσουν τη βασιλική μου επιθυμία και πολλοί άρχισαν να σκαρφαλώνουν στον τοίχο για να φτάσουν στο φεγγάρι. Εκείνη τη στιγμή όμως μπήκε μέσα ο μεγάλος καγκελάριος. Μόλις τον είδαν, το έβαλαν όλοι στα πόδια. Εγώ, ως βασιλιάς, έμεινα μόνος. Ο καγκελάριος όμως, προς μεγάλη μου έκπληξη, με χτύπησε με το μπαστούνι του και με πήγε σπρώχνοντας ως το δωμάτιό μου. Τέτοια λοιπόν ισχύ έχουν στην Ισπανία τα ήθη και τα έθιμα!

****

ΤΟ ΠΑΛΤΟ - Νικολάι Γκόγκολ

(μτφρ. Γιώργος Τσακνιάς - εκδ. Πατάκη)

Εδώ και λίγο καιρό ο Ακάκι Ακάκιεβιτς μάταια διέσχιζε τρέχοντας τη μοιραία απόσταση. Ένιωθε να τον περονιάζει το ψύχος και ιδιαίτερα στην πλάτη και στους ώμους. Κατέληξε να αναρωτηθεί μήπως τυχόν έφταιγε το παλτό του. Το εξέτασε στο σπίτι του σχολαστικά και ανακάλυψε πως σε δύο ή τρία σημεία, ακριβώς στην πλάτη και στους ώμους, το ύφασμα είχε πάρει τη διαφάνεια της γάζας και πως η φόδρα είχε σχεδόν εξαφανιστεί. Πρέπει να ξέρουμε πως το παλτό του Ακάκι Ακακίεβιτς τροφοδοτούσε και αυτό τα σαρκαστικά αστεία του γραφείου του, του είχαν μάλιστα αφαιρέσει την ευγενική ονομασία του παλτού και το αποκαλούσαν περιφρονητικά πατατούκα.

(...)

Για να πούμε τη μαύρη αλήθεια, στην αρχή δυσκολεύτηκε κάπως να προσαρμοστεί σ' αυτούς τους περιορισμούς, σιγά σιγά όμως άρχιζε να συνηθίζει και η κατάσταση έφτιαξε. Μέχρι που συνήθισε να μην τρώει καθόλου το βράδυ: τρεφόταν με τη σκέψη του μελλοντικού του παλτού, που δεν το 'βγαζε από το μυαλό του. Θα 'λεγε κανείς πως από την εποχή εκείνη η ίδια του η ύπαρξη σαν να έγινε κάπως πιο ολοκληρωμένη, σαν να παντρεύτηκε, σαν να υπήρχε και κάποιος άλλος άνθρωπος στο πλάι του, σαν να μην ήταν μόνος του, αλλά σαν κάποια υπέροχη σύντροφος της ζωή του να είχε συμφωνήσει να περάσουν την υπόλοιπη ζωή τους μαζί – και η σύντροφος αυτή δεν ήταν άλλη από το γνωστό παλτό με τις χοντρές βάτες, με τη γερή και άφθαρτη φόδρα. Λες και ζωντάνεψε, λες και ο χαρακτήρας του έγινε πιο δυναμικός – ένας άνθρωπος που είχε κάποιο στόχο στη ζωή του. Από την όψη του κι από τη συμπεριφορά του χάθηκε από μόνη της η αμφιβολία, η αναποφασιστικότητα – κοντολογίς όλα τα χαρακτηριστικά που φανερώνουν διστακτικότητα και αβεβαιότητα.

****

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΗΣ ΖΑΚΥΘΟΣ - Διονύσιος Σολωμός

(εκδ. Μεταίχμιο)

Οι Μισολογγίτισσες

Και εσυνέβηκε αυτές τες ημέρες οπού οι Τούρκοι επολιορκούσαν το Μισολόγγι, και συχνά οληημερνίς και κάποτε οληνυχτίς έτρεμε η Ζάκυθο από το κανόνισμα το πολύ.

Και ήτανε ετότες οπού κάποιες γυναίκες Μισολογγίτισες επερπατούσαν τριγύρω, γυρεύοντας για τους άνδρες τους, για τα παιδιά τους, για τ' αδέλφια τους που επολεμούσανε.

Στην αρχή εντρεπόντανε να 'βγουνε και επροσμένανε το σκοτάδι για ν' απλώσουν το χέρι, επειδή δεν ήτανε μαθημένες·

και είχανε δούλους και είχανε σε πολλές πεδιάδες και γίδια και πρόβατα και βόιδα πολλά.

Ακολούθως εβιαζόντανε και εσυχνοτηράζανε από το παρεθύρι τον ήλιο πότε να βασιλέψει για να 'βγουνε. Αλλά όταν επερισσέψανε οι χρείες εχάσανε την ντροπή, ετρέχανε οληημερνίς.

Και όταν εκουραζόντανε, εκαθόντανε στ' ακρογιάλι, και ακούανε, γιατί εφοβόντανε μην πέσει το Μισολόγγι.

Και τες έβλεπε ο κόσμος να τρέχουνε τα τρίστρατα, τα σταυροδρόμια, τα σπίτια, τα ανώγια και τα χαμώγια, τες εκκλησίες, τα ξωκλήσια, γυρεύοντας.

Και ελαβαίνανε χρήματα, πανιά για τους λαβωμένους.

Και δεν τους έλεγε κανένας το όχι, γιατί οι ρώτησες των γυναικών ήτανε τες περσότερες φορές συντροφευμένες από τες κανονιές του Μισολογγιού, και η γη έτρεμε αποκάτου από τα πόδια μας.

Και οι πλέον πάμφτωχοι εβγάνανε το οβολάκι τους και το δίνανε και εκάνανε το σταυρό τους κοιτάζοντας κατά το Μισολόγγι και κλαίοντας.

****

Η ΑΠΟΥΣΙΑ - Αργύρης Χιόνης

(Το οριζόντιο ύψος και άλλες αφύσικες ιστορίες - εκδ. Κίχλη)

Σέ μια γωνιά του μεγάλου σαλονιού στεκόταν, πάνω σέ βάθρο ξύλινο μέ τέχνη σκαλισμένο, εν' αδειανό κλουβί τόσο όμορφα φτιαγμένο, πού έπιθυμούσες να μικρύνεις, σαν καναρίνι ελάχιστος να γίνεις, μόνο καί μόνο γιά νά κατοικήσεις μέσα του. Αργότερα, πολύ αργότερα, φωτογραφίες όταν πρωτοείδα του Τάτζ Μαχάλ, κατάλαβα πώς ήτανε πιστό συρμάτινο αντίγραφο αύτού του διάσημου τεμένους. Τότε, ωστόσο, τό μόνο πού παίδευε τήν παιδική μου σκέψη ήταν γιατί ένα τόσο όμορφο κλουβί έμενε άδειο. Ρώτησα λοιπόν, μιά μέρα, τον νονό μου: «Γιατί δεν έχει τό κλουβί μέσα πουλί;».

«Ἔχει καί παραέχει, μόνο πού δέν τό βλέπεις», μου άποκρίθηκε.

«Καί πώς τό λένε;» έπέμεινα έγώ.

«Τό λένε Απουσία», μου είπε.

«Καί γιατί δέν κελαηδά;»

«Γιατί ή 'Απουσία έκτος από αόρατη είναι καί βουβή· φωνή δεν έχει».

«Αν καί χαμογελούσε, λέγοντας μου αύτά τά λόγια, τά μάτια του δεν συμμετείχαν στο χαμόγελο υπήρχε κάτι σκοτεινό μέσα τους, πού μ' έκανε νά σωπάσω, μολονότι είχα ακόμη πολλές απορίες σχετικά μ' αύτό τό περίεργο πουλί. Λίγο μετά τή συμπλήρωση των δεκατεσσάρων μου χρόνων καί πριν προλάβω νά του δείξω τά ποιήματα πού είχα άρχίσει νά γράφω, ό νονός μου πέθανε. 'Ηταν ό πρώτος μου νεκρός, κι ήταν ή πρώτη φορά πού ένιωθα τήν καρδιά μου σάν συρμάτινο Τάτζ Μαχάλ, κατοικημένη άπ' τό αόρατο βουβό πουλί, τήν 'Απουσία...

****

ΟΤΑΝ ΤΑ ΔΕΝΤΡΑ ΜΙΣΗΣΟΥΝ ΤΗΝ ΑΧΑΡΙΣΤΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ - Α. Χιόνης

(Η φωνή της σιωπής - εκδ. Νεφέλη)

Θα 'ρθει μια μέρα που τα δέντρα θα μισήσουν την αχαριστία των ανθρώπων και θα σταματήσουν να παράγουν ίσκιο, θροΐσματα κι οξυγόνο.
Θα πάρουνε τις ρίζες τους και θα φύγουν.
Μεγάλες τρύπες θα μείνουνε στη γη εκεί που ήταν πριν τα δέντρα.
Όταν οι άνθρωποι καταλάβουνε τι έχασαν, θα πάνε και θα κλάψουνε πικρά πάνω απ' αυτές τις τρύπες. Πολλοί θα πέσουν μέσα.
Τα χώματα θα τους σκεπάσουν. Κανείς δεν θα φυτρώσει.

****

ΜΙΚΡΟ ΒΙΒΛΙΟ ΓΙΑ ΜΕΓΑΛΑ ΟΝΕΙΡΑ -
Τάσος Λειβαδίτης
(εκδ. Μετρονόμος)

(...) Και γενικά
η μέρα περνούσε χωρίς κανένα ενδιαφέρον, αλλά όταν έρχόταν τό βράδυ
ή θεία Ρόζα καθόταν στό πιάνο κι έπαιζε μιά αργή μελωδία
σά νά 'θελε νά κρύψει κάποιο μυστικό ή νά κόψει ένα ανεπανόρθωτο ρόδο
γι' αύτό τό σκοτάδι, μόλις σταματούσε, γινόταν πιό πυκνό,
ά, τό ωραίο μυστήριο νά 'σαι μονάχος, τό μυστήριο νά 'σαστε δυό
ή τό μέγα μυστήριο νά 'μαστε ολοι —
εξάλλου από τόσα χρόνια πού ζήσαμε δέ μένει παρά μιά
θολή άνάμνηση, όπως άπό 'να βιβλίο παλιό πού δέ θά ξαναδιαβάσεις.
Κι έγώ είχα ένα μυστηριώδες χρέος καί κάποιος θά έρχόταν άπό στιγμή σέ στιγμή νά ζητήσει τήν οφειλή.
Ώσπου άρχισε νά βρέχει κι οί στάλες πάνω στά τζάμια
διαγράφονταν δυσανάγνωστες σάν τό δίκιο των άνθρώπων.
(...) Αλήθεια, θά μάθουμε ποτέ ποιοί είμαστε;
Όνειρα, φιλοδοξίες, έπιθυμίες, φόβοι μάς κρύβουν άπ' τόν έαυτό μας καί μάλλον μοιάζουμε μέ άνώνυμα γράμματα πού ξέρουν πολλά γιά μάς έμείς όμως δέν ξέρουμε ποιός τά έγραψε καί συχνά άποκοιμήθηκα τό βράδυ νικητής καί ξύπνησα μέσα στή νύχτα νικημένος,
ή άλλοτε μ' έπιανε πανικός, «πρέπει νά βρώ μιάν άπάντηση, σκεφτόμουν, άλλιώς είναι σά νά μήν έζησα»
(...) Από τότε έχω κάθε μέρα μιά σκοτεινή υπόθεση νά ξεμπλέξω,
γι' αυτό αποφεύγω τίς βιοποριστικές έργασίες
προτιμώ ν' αναπολώ ωραίους καιρούς πού έπέρασαν, ή νά
στενάζω στίς δεντροστοιχίες
Τά βράδια κλαίμε, τό πρωί ονειρευόμαστε ν' αλλάξουμε τόν κόσμο.
Τό μεσημέρι πάντως κοιμόμαστε λίγο: άπομεινάρι τής παιδικής ύπακοής όταν ό μεσημεριάτικος ύπνος ήταν ή τιμωρία μας.
'Αλλά καί ποιός δεν έκλεισε μιά πόρτα χωρίς νά προφτάσει
ν' ακούσει την απάντηση;
Ή ποιός μπορεί ν' άποδείξει ότι είναι αθώος;
Κι άγάπησα μέ πάθος κάτι πού δέ γνώρισα ποτέ. Τί ήταν;

****

ΑΛΛΑ ΤΑ ΒΡΑΔΙΑ – Τάσος Λειβαδίτης

(αποσπάσματα)

Και να που φτάσαμε εδώ
Χωρίς αποσκευές
Μα μ' ένα τόσο ωραίο φεγγάρι
Και εγώ ονειρεύτηκα έναν καλύτερο κόσμο
Φτωχή ανθρωπότητα, δεν μπόρεσες
ούτε ένα κεφάλαιο να γράψεις ακόμα.
Σαν σανίδα από θλιβερό ναυάγιο
ταξιδεύει η γηραιά μας ήπειρος
Αλλά τα βράδια τι όμορφα
που μυρίζει η γη...
Βέβαια αγάπησε τα ιδανικά της ανθρωπότητας,
αλλά τα πουλιά πετούσαν πιο πέρα.
Σκληρός, άκαρδος κόσμος,
που δεν άνοιξε ποτέ μιαν ομπρέλα
πάνω απ' το δέντρο που βρέχεται. (...)
Όσο για μένα, έμεινα πάντα ένας πλανόδιος πωλητής αλλοτινών πραγμάτων,
αλλά... αλλά ποιος σήμερα ν' αγοράσει
ομπρέλες από αρχαίους κατακλυσμούς.
(...) Το βράδυ έχω βρει έναν ωραίο τρόπο να κοιμάμαι.
Τους συγχωρώ έναν-έναν όλους.
Άλλοτε πάλι θέλω να σώσω την ανθρωπότητα,
αλλά εκείνη αρνείται.
Κύριε, αμάρτησα ενώπιόν σου, ονειρεύτηκα πολύ
Έτσι ξέχασα να ζήσω.
Μόνο καμιά φορά μ' ένα μυστικό που το 'χα μάθει από παιδί,
ξαναγύριζα στον αληθινό κόσμο, αλλά εκεί κανείς δε με γνώριζε.
Σαν τους θαυματοποιούς που όλη τη μέρα χάρισαν τα όνειρα στα παιδιά
και το βράδυ γυρίζουν στις σοφίτες τους πιο φτωχοί κι απ' τους αγγέλους.
Ζήσαμε πάντοτε αλλού.
Και μόνο όταν κάποιος μας αγαπήσει, ερχόμαστε για λίγο
κι όταν δεν πεθαίνει ο ένας για τον άλλον είμαστε κιόλας νεκροί.
Αλλά τα βράδια τι όμορφα
που μυρίζει η γη...
Δωσ' μου το χέρι σου...

****

23 Απριλίου
ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΒΙΒΛΙΟΥ

Καθιερώθηκε το 1995 στη Γενική Διάσκεψη της UNESCO, στο Παρίσι. Είναι η ημερομηνία θανάτου (23 Απριλίου 1616) του ισπανού συγγραφέα Μιγκέλ Ντε Θερβάντες και του άγγλου δραματουργού Ουίλιαμ Σαίξπηρ.

****

«Τα βιβλία που έχουμε ανάγκη είναι εκείνα που πέφτουν σαν το τσεκούρι στην παγωμένη θάλασσα της ψυχής μας».

Φραντς Κάφκα

Βλαντιμίρ Ναμπόκοφ

Η λογοτεχνία, η αυθεντική λογοτεχνία, δεν πρέπει να καταπίνεται μια και κάτω, σαν χάπι που μπορεί να είναι ωφέλιμο για την καρδιά, για τον εγκέφαλο ή για το στομάχι.

Τη λογοτεχνία πρέπει να την κάνουμε κομματάκια, να τη μασάμε καλά, να τη λιώνουμε στο στόμα μας, μόνο τότε θα μπορέσουμε να απολαύσουμε τις ξεχωριστές γεύσεις που κρύβει μέσα του –αν κρύβει– ένα έργο, οι οποίες βέβαια θα ανασυντεθούν στον εγκέφαλό μας και θα αναδείξουν την ενιαία αίσθηση ομορφιάς στην οποία θα έχει συμβάλει και η μέθεξη του επαρκούς αναγνώστη.

****

ΣΕ ΑΥΤΑ ΠΙΣΤΕΥΩ - Κάρλος Φουέντες

(...) Το βιβλίο μας λέει ότι υπάρχει ο άλλος, ότι υπάρχουν οι υπόλοιποι, ότι η προσωπικότητά μας δεν εξαντλείται στο εγώ μας, αλλά επιδίδεται στην ηθική υποχρέωση να αφουγκράζεται τους υπόλοιπους που ποτέ δεν είναι «οι λοιποί».
(...) Το βιβλίο μας λέει πως η ζωή μας είναι ένα ευρετήριο πιθανοτήτων που μετατρέπουν την επιθυμία σε εμπειρία και την εμπειρία σε προορισμό.
Το βιβλίο είναι η παιδεία των αισθήσεών μας μέσω του λόγου.

****

Ερνέστο Σάμπατο

Όταν με σταματάνε στο δρόμο, σε καμιά πλατεία ή στο τρένο για να με ρωτήσουν ποια βιβλία να διαβάσουν, πάντα τους λέω: Διαβάστε αυτό που θα σας κάνει να παθιαστείτε, είναι το μόνο που θα σας βοηθήσει να υπομείνετε το βάρος της ύπαρξης.

****

Κ. Π. Καβάφης

(Άπαντα - εκδ. Πάπυρος)

ΟΣΟ ΜΠΟΡΕΙΣ

Κι αν δεν μπορείς να κάμεις την ζωή σου όπως την θέλεις,
τούτο προσπάθησε τουλάχιστον
όσο μπορείς: μην την εξευτελίζεις
μες στην πολλή συνάφεια του κόσμου,
μες στες πολλές κινήσεις κι ομιλίες.
Μην την εξευτελίζεις πηαίνοντάς την,
γυρίζοντας συχνά κι εκθέτοντάς την
στων σχέσεων και των συναναστροφών
την καθημερινήν ανοησία,
ως που να γίνει σα μια ξένη φορτική.

****

CHE FECE... IL GRAN RIFIUTO

Στίχος του Δάντη που αποδίδεται ως "ο οποίος έκανε (ή πρόβαλε)... την μεγάλη άρνηση". Τα αποσιωπητικά δηλώνουν τις λέξεις του δαντικού στίχου per vilta ("από δειλία") που ο Καβάφης σκόπιμα τα περέλειψε.

Σε μερικούς ανθρώπους έρχεται μια μέρα
που πρέπει το μεγάλο Ναι ή το μεγάλο το Οχι
να πούνε. Φανερώνεται αμέσως όποιος τόχει
έτοιμο μέσα του το Ναι, και λέγοντάς το πέρα
πηγαίνει στην τιμή και στην πεποίθησί του.
Ο αρνηθείς δεν μετανοιώνει. Αν ρωτιούνταν πάλι,
όχι θα ξαναέλεγε. Κι όμως τον καταβάλλει
εκείνο το όχι — το σωστό — εις όλην την ζωή του.

****

ΤΑ ΠΑΡΑΘΥΡΑ

Σ' αυτές τες σκοτεινές κάμαρες, που περνώ
μέρες βαρυές, επάνω κάτω τριγυρνώ
για νάβρω τα παράθυρα.— Όταν ανοίξει
ένα παράθυρο θάναι παρηγορία.—
Μα τα παράθυρα δεν βρίσκονται, ή δεν μπορώ
να τάβρω. Και καλλίτερα ίσως να μην τα βρω.
Ίσως το φως θάναι μια νέα τυραννία.
Ποιος ξέρει τι καινούρια πράγματα θα δείξει.

****

ΑΠΟΛΕΙΠΕΙΝ Ο ΘΕΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΝ

Σαν έξαφνα, ώρα μεσάνυχτ', ακουσθεί
αόρατος θίασος να περνά
με μουσικές εξαίσιες, με φωνές—
την τύχη σου που ενδίδει πια, τα έργα σου
που απέτυχαν, τα σχέδια της ζωής σου
που βγήκαν όλα πλάνες, μη ανωφέλετα θρηνήσεις.

Σαν έτοιμος από καιρό, σα θαρραλέος,
αποχαιρέτα την, την Αλεξάνδρεια που φεύγει.
Προ πάντων να μη γελασθείς, μην πεις πως ήταν
ένα όνειρο, πως απατήθηκεν η ακοή σου·
μάταιες ελπίδες τέτοιες μην καταδεχθείς.

Σαν έτοιμος από καιρό, σα θαρραλέος,
σαν που ταιριάζει σε που αξιώθηκες μια τέτοια πόλι,
πλησίασε σταθερά προς το παράθυρο,
κι άκουσε με συγκίνησιν, αλλ' όχι
με των δειλών τα παρακάλια και παράπονα,
ως τελευταία απόλαυσι τους ήχους,
τα εξαίσια όργανα του μυστικού θιάσου,
κι αποχαιρέτα την, την Αλεξάνδρεια που χάνεις.

****

1η ΑΠΡΙΛΙΟΥ - Κική Δημουλά

Ο Απρίλης —φημισμένος κηπουρός—
πήδηξε το πρωί στον χέρσο κήπο μου
κι ένα εξαίσιο έμπηξε τριαντάφυλλο.
Η άνοιξη,
κρυμμένη πίσω απ' το τριαντάφυλλο,
βλέπει την έκπληξή μου και γελάει,
ενώ με την απέραντη χαρά μου
παρασημοφορεί τον μάγο κηπουρό.

****

ΟΙ ΕΧΘΡΟΙ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ - Μίλτος Σαχτούρης

Έρχεται φέτος κουρασμένη
η Άνοιξη
(να) κουβαλάει τόσα χρόνια
τα λουλούδια πάνω της.
Σκοτεινοί άνθρωποι
στις γωνιές την παραμονεύουν
για να την τσακίσουν.
Αυτή όμως
με κρότο
ανάβει ένα-ένα
τα λουλούδια της
στα μάτια τους τα ρίχνει
(για) να τους στραβώσει.

****

ΑΝΟΙΞΗ - Κώστας Καρυωτάκης

Έφτασ' η ώρια Άνοιξη -το λεν τα χελιδόνια-
κι ο σκυθρωπός Χειμώνας εκίνησε να φύγει·
του στέλνει κείνη λούλουδα, αυτός της ρίχνει χιόνια,
και με τ' αθώο γέλιο της τα δάκρυά του σμίγει.

Στο γαλανό παλάτι του ο Φοίβος τριγυρίζει
και, χύνοντας, αφόβιστα ολόχρυσες αχτίδες,
σ' ό,τι στο δρόμο του βρεθεί το χρώμα του χαρίζει
κι αφήνει πίσω του χαρά και άσβεστες ελπίδες.

Τα δέντρα πρασινίσανε και γιόμισαν λουλούδια·
του πιστικού ακούγεται η γέρικη φλογέρα
να σιγολέει άφταστα κάθε πρωί τραγούδια,
και τα πουλιά να κελαηδούν τον ύμνο τους στη μέρα.

Παντού ξεχύνετ' η χαρά. Μόνον εσύ, μικρή μου,
βλέπεις τις τόσες ομορφιές με μάτια δακρυσμένα.
Έλα να βρεις παρηγοριά στ' ολόθερμο φιλί μου!
Επρόβαλε η Άνοιξη! Ξέχνα τα περασμένα!

****

«Την Άνοιξη αν δεν την βρεις, την φτιάχνεις»
Οδυσσέας Ελύτης

****

«Κείνο που σου προσάπτουνε τα χελιδόνια είναι η άνοιξη που δεν έφερες».
Οδυσσέας Ελύτης

Η ΑΝΟΙΞΗ – Επαμεινώνδας Χ. Γονατάς

Ανέβηκα τα σκαλοπάτια τα λαξεμένα σε ψηλούς βράχους και βγήκα στο οροπέδιο που απλωνόταν μπροστά μου σαν τεράστιο αυτί. Πέρα οι λόφοι κολυμπούσαν στο φως κι είχαν το χρώμα που παίρνουν τα σφαχτάρια στο τσιγκέλι. Όπου κι αν γυρνούσα τα μάτια έβλεπα ξερή λάσπη, σκασμένη. Ούτε πράσινο φύλλο, ούτε λουλούδι, ούτε μια μέλισσα. Κι ο αέρας μύριζε βαριά σαν να 'βγαινε από άδειο πιθάρι.

Καθώς περπατούσα μου φάνηκε πως άκουγα να τρέχουνε νερά, βαθιά σε υπόγεια λούκια. Κόλλησα χάμω τ' αυτί μου κι άκουσα καθαρά μαζί με τα νερά που γλουγλουκίζανε κι ένα ανάλαφρο θρόισμα.

Βγάζω από την τσέπη το μαχαίρι μου, το μπήγω στη γη —το 'νιωσα να χώνεται όπως στο κρέας ενός μεγάλου ψαριού— κι αρχίζω να τη χαράζω, να τη σκίζω φέτες, τραβώντας με δύναμη τη σκληρή κρούστα που τη σκέπαζε.

Και τότε, τι θαύμα! Χιλιάδες μπουμπούκια και λουλούδια με τσαλακωμένα πέταλα, άσπρες, ρόδινες και μαβιές ρίζες, αμέτρητα σπαθωτά φύλλα, μαμούνια, σερσέγκια με σουβλερές μύτες, θαλασσοπράσινες κρεατόμυγες, χρυσαλλίδες και πεταλούδες με διπλωμένα φτερά, αποκαλύφθηκαν ολόκληρος κοιμισμένος κόσμος, που οι αχτίνες του ήλιου σιγά σιγά τον ζέσταιναν, τον ξεμούδιαζαν, τον ξυπνούσαν από τη νάρκη του.

Το γρασίδι, σγουρό, ψήλωνε τρίζοντας ολόγυρά μου. Ο αέρας μοσκοβολούσε. Ένα πουλί βγήκε απ' τον κρυψώνα του, τίναξε τα χώματα απ' τις φτερούγες του και μου είπε: «Ακόμα λίγο, κι η άνοιξη αυτό το χρόνο θα 'μενε κρυμμένη στη γη».

****

ΖΗΤΩ Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ! – Τζιάνι Ροντάρι

(απόδοση: Μιχάλης Σερέπετσης)

Ζήτω η άνοιξη
που ταξιδεύει ελεύθερα
από σύνορο σε σύνορο
χωρίς διαβατήριο,
μαζί με μια ακολουθία από
πρίμουλες, αγριόκρινα και κυκλάμινα,
που διασχίζοντας τα σύνορα
αλλάζουν όνομα όπως
οι παράνομοι μετανάστες.
Όλα τα λουλούδια του κόσμου είναι αδέλφια.

****

ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟ - Μίλτος Σαχτούρης

(απόσπασμα)

Να κριθεί κάθε Άνοιξη από τη χαρά της
από το χρώμα του το κάθε λουλούδι
από το χάδι του το κάθε χέρι
απ' τ' ανατρίχιασμα του το κάθε φιλί

****

«Μπορείς να κόψεις όλα τα λουλούδια,
αλλά δεν μπορείς να εμποδίσεις την Άνοιξη να 'ρθει»
Πάμπλο Νερούδα

ΤΟ ΠΑΣΧΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ - Κώστας Βάρναλης

Πώς να μη θυμάται κανείς κάθε χρονιάρα μέρα, και μάλιστα το Πάσχα, εκείνον, που αν δεν ήτανε ο μόνος πιστός άνθρωπος, ήτανε ωστόσο ο μόνος θρησκευτικός «ποιητής» του καιρού μας, —τον Παπαδιαμάντη; Ούτε μυστικιστής και πανθεϊκός («διαστολή» του εγώ προς το Σύμπαν!) ούτε ωραιολάτρης του θρησκευτικού βίου. Χριστιανός της ουσίας και των τύπων, της πίστης και του δόγματος, της ψυχής και του κανόνα, της θεωρίας και της πράξης. Αυτού του είδους η θρησκευτικότητα «ζει» στο έργο του, ενώ των άλλων (μανιέρα και... κυμβαλαλισμός!) απουσιάζει ολότελα. Επειδή έτυχε να θυμηθούμε τον Παπαδιαμάντη κάνουμε αυτήν την παρατήρηση και μαζί μ' αυτήν και μιαν άλλη: πως δεν είναι το θέμα, που δίνει αξία στο έργο παρά η ειλικρίνεια.

Και τώρα: ο κυρ Αλέξανδρος, ο ψάλτης και τυπικάρης, τη Μεγάλη Βδομάδα βρισκότανε σε ακατάπαυτη κίνηση κι αγρυπνία. Με το λαμπαδάριο Χριστοφίλη, με τον εξάδερφό του το Μωραϊτίδη, τη «σεβάσμια μητέρα» Ολυμπιάδα και με λιγοστούς φιλακολούθους στο ιδιωτικό παρεκκλήσι του Αγ. Ελισσαίου εκτελούσε τα χρέη του με πάθος. Έψελνε με σπανία γνώση της βυζαντινής μουσικής, με «πενιχράν φωνήν», αλλά πολύ χρωματισμένη και κραδαινότανε ολάκερος έως οχτώ ώρες. «Ψάλλων ο Παπαδιαμάντης εσκίρτα αληθώς, ηγάλλετο, εθλίβετο, και οιονεί συνέπασχε μετά του υμνωδού... Εάν φράσις τις περιείχε επιτακτικήν τινα έννοιαν ως λ.χ. «αυτόν προσκυνήσωμεν» ήτο αδύνατον να μη συνοδεύσει το μέλος τούτης και με μίαν ζωηράν πλήξιν του ποδός επί του εδάφους...» Ύστερα από ένα τέτοιον αγώνα σωματικό και ψυχικό, μιας ολάκερης βδομάδας, μέρα και νύχτα, ύστερα από νηστεία σαράντα ημερών, ο κυρ Αλέξανδρος θα πήγαινε σε καμιά ταβέρνα του Ψυρρή με τούς «συμποτικούς φίλους» (...) για να γιορτάσουνε με τη γκιουβετσάδα και με το κρασί τη μεγάλη μέρα.

Αλλά όχι σπάνια, στα τελευταία χρόνια, ο Παπαδιαμάντης ήτανε το Πάσχα καλεσμένος στου φίλου του κυρ Στέφανου, του «Προέδρου» τής Δεξαμενής.

Ο κυρ Στέφανος, παλιός πρόεδρος των αμαξάδων, ερχότανε με τα ποδήματά του (χειμώνα καλοκαίρι), με τη μαγκούρα του και τα γαλανά του μάτια να πάρει κατά το μεσημέρι τον κυρ Αλέξαντρο να πάνε σπίτι. Κατηφόριζαν κι οι δυο τα σκαλιά της πλατείας και λίγο παραπέρα στην οδόν Σπευσίππου ήτανε η αυλή του κυρ Στέφανου με την πλατιά πόρτα, ώστε να χωράει μέσα το αμάξι, που τώρα το δούλευε ο γιός του. Στο τραπέζι ήτανε το ταψί με τ' αρνί και τις πατάτες, η πιατέλα με τη μαρουλοσαλάτα κι η χιλιάρα με το κρασί. Δίπλα στο κεχριμπαρί της ρετσίνας τα κόκκινα αυγά.

Πριν καθίσουν ο Παπαδιαμάντης έκανε την προσευχή: «Φάγονται πένητες και εμπλησθήσονται και αινέσουσι κύριον οι ευλογούντες αυτόν, ζήσονται αι καρδίαι αυτών εις αιώνας αιώνων». Και τότε μονάχα καθότανε ο καθένας στην καρέκλα του. Και τότε γινότανε το εξής: Πριν να βάλει μπουκιά στο στόμα του ο κυρ Αλέξαντρος, γέμιζε μια κούπα, που την τοποθετούσανε μπροστά του, με «ξανθόν ρητινίτην», τη γέμιζε ώς τα χείλια και κατόπι πιάνοντάς τη με τις δυο του χούφτες, που τρέμανε, την έφερνε στο στόμα και την άδειαζε ώς κάτου. Τότε μονάχα αστράφτανε τα μάτια του και λυνότανε η γλώσσα του κι άνοιγε η όρεξή του. Το πάθος!

Έτσι ο Παπαδιαμάντης έκανε «Πάσχα ρωμέικο να ευφρανθεί η ψυχή του». Κι όταν ο μέσα του κόσμος μαγευότανε, άρχιζε να σιγοψέλνει διάφορα τροπάρια — το άλλο του πάθος. Κι ύστερα θα μπορούσε να λέει την περίφημη φράση, που την έχει γράψει σ' ένα διήγημά του -φράση που περιέχει όλον τον παθητικό λυρισμό του για το κρασί: «Ήτον ωραίον ρετσινάτον όλον άρωμα και πτήσις και αφρός»! Δίψα του Βάκχου και του... Δαυίδ!

Πάντα ο ποιητής της «Φόνισσας» και της «Νοσταλγού» γλεντούσε μονάχα με ανθρώπους τού λαού. «Ω πενιχρά και υπερτάτη ευτυχία τού φτωχού»! Κι όπως λέγει ο κ. Βαλέτας, απ' όπου αντλήσαμε πολλές βιογραφικές πληροφορίες για τον άνθρωπο: «από το λαό ξεκίνησε, με το λαό πέρασε τη ζωή του, στο λαό άνοιξε την ψυχή του».

****

ΑΝΑΣΤΑΣΗ - Κώστας Βάρναλης

(απόσπασμα από το ποίημα «Γυναίκα»)

Άκου τον ξάστερο ουρανό, πώς οι καμπάνες σειούνε.
Όπου καρδιά, χαρμόσυνες λαχτάρες απαντούνε.
Ανάστασ' είναι σήμερα. Παιδιά, γυναίκες, γέροι
κόκκινο αυγό στην τσέπη τους, χρυσό κερί στο χέρι.
Όσ' άστρα ναι στον ουρανό, τόσα στον κάμπο κρίνα.
Όλ' έχουνε στην καθαρή ψυχήν Απρίλη μήνα.
Της εκκλησιάς φουντώσανε δάφνη πολλήν οι στύλοι.
Ειρήνη! Ειρήνη! Φιληθείτε οχτροί μαζί και φίλοι

****

ΤΟ ΠΑΣΧΑ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ - Νίκος Καρούζος

Κύριε λάμπρυνόν μου την στολήν της ψυχής.
Άστρα και χώμα σε βαστάζουν....
Μεριάζουν άφωνα τα σκότη και διαβαίνεις,
ανέγγιχτη τον κόσμον αγγίζει μουσική
και της καρδιάς τα πέταλα ροδίζουν,
άνθος όμορφο ζεσταίνεται στον ήλιο.
Λευκάνθηκαν οι άνθρωποι στο αίμα του αρνίου.
Θεέ μου ανέρχεσαι λυπημένος,
αν και για όραση εξακολουθείς να έχεις τη συγχώρηση.
Ω θλίψη των ματιών του Κυρίου μου,
της αιωνιότητας ο κάματος,
έχω πολύ συνεργήσει για να υπάρχεις,
είναι πολύ σ' εμένα το μερίδιο της ανομίας.
Ανοίγει ένα τριαντάφυλλο, πάω και το ρωτώ:
Πού έκρυψαν τον ήλιο;
Πλησιάζω τη θάλασσα και της λέω:
Είσαι βαθειά και με τα μυστικά μεγάλη σου η σχέση.
Λυτρώνεται ο άνθρωπος;
Απαντά το λουλούδι: «Θα χαθούμε»
κι η θάλασσα με αχ αναταράζεται.

****

ΕΥΧΕΣ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

Είθε ο Αναστημένος Κύριος να χαρίσει εις ημάς Υγείαν,
φωτεινόν Νουν και ζωηρόν συνάμα,
ώστε να εργάζεται αόκνως και με ευχαρίστησιν
να γεννά εις την φτωχήν μας ύπαρξιν την σπίθαν της δημιουργίας και
να πληροί ημάς με δημιουργικόν πνεύμα,
γοργόφτερον και πρόθυμον ψυχήν, που ν' αγαπά όλον τον κόσμον,
να χαμογελά ως ολόφωτος ζεστός ήλιος που σκορπά τον γλυκασμόν του
έως το τελευταίον κύτταρον
και χαρίζει θεϊκάς στιγμάς εις την πεζήν ζωήν μας.
Χρόνια Πολλά!

(Ρούλα Πολατίδου - Πάσχα 2017)

Μάιος

ΣΑΝ ΣΗΜΕΡΑ

1	Πρωτομαγιά Γιάννης Ρίτσος 01/05/1909 - 11/11/1990
2	
3	
4	
5	
6	Στρατής Δούκας 06/05/1895 - 26/11/1983
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	

«Όποιος γλυτώνει από ένα δάκρυ έναν άνθρωπο,
υψώνει ένα μέτρο το μπόι της ανθρωπότητας» *Γιάννης Ρίτσος*

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26 Αλεξάντρ Πούσκιν 26/05/1799 - 29/01/1837

27

28

29

30

31

ΕΑΡΙΝΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ XXVII – Γιάννης Ρίτσος

(απόσπασμα)

Άνοιξε τα παράθυρα
να μπει το φως
η ατίθαση ριπή του ανέμου
το αψύ χνώτο
των μεγαλόπρεπων βουνών.

Κοίτα
χαμογελάει το ανεξάντλητο
μπροστά στα σταυρωμένα χέρια.

Λύσε τα χέρια.
Άνοιξε τα παράθυρα
να δεις το σύμπαν ανθισμένο
μ' όλες τις παπαρούνες του αίματός μας,
– να μάθεις να χαμογελάς.

Δε βλέπεις;
Καθώς απομακρύνεται η άνοιξη
πίσω της έρχεται η νέα μας άνοιξη.
Να τος ο ήλιος
πάνω απ' τις μπρούτζινες πολιτείες,
πάνω απ' τους πράσινους αγρούς
μες την καρδιά μας.

Νιώθω στους ώμους
το βαθύ μυρμήγκιασμα
καθώς φυτρώνουν
όλο πιο νέα και πιο μεγάλα
τα φτερά μας.

Καλοί μου άνθρωποι
πως μπορείτε να σκύβετε ακόμη;
Πώς μπορείτε
να μη χαμογελάτε;
Ανοίχτε τα παράθυρα.

****

Η ΣΟΝΑΤΑ ΤΟΥ ΣΕΛΗΝΟΦΩΤΟΣ - Γιάννης Ρίτσος

(απόσπασμα - εκδ. Κέδρος)

Ἄφησέ με νἄρθω μαζί σου. Τί φεγγάρι ἀπόψε!
Εἶναι καλό τό φεγγάρι, — δέ θά φαίνεται
πού ἀσπρίσαν τά μαλλιά μου. Τό φεγγάρι
θά κάνει πάλι χρυσά τά μαλλιά μου. Δέ θά καταλάβεις.
Ἄφησέ με νἄρθω μαζί σου.
Ὅταν ἔχει φεγγάρι μεγαλώνουν οἱ σκιές μές στό σπίτι,
ἀόρατα χέρια τραβοῦν τίς κουρτίνες,
ἕνα δάχτυλο ἀχνό γράφει στή σκόνη τοῦ πιάνου
λησμονημένα λόγια — δέ θέλω νά τ' ἀκούσω. Σώπα.
Ἄφησέ με νἄρθω μαζί σου
λίγο πιό κάτου, ὥς τή μάντρα τοῦ τουβλάδικου,
ὥς ἐκεῖ πού στρίβει ὁ δρόμος καί φαίνεται
ἡ πολιτεία τσιμεντένια κι ἀέρινη, ἀσβεστωμένη μέ φεγγαρόφωτο,
τόσο ἀδιάφορη κι ἄϋλη τόσο θετική σάν μεταφυσική
πού μπορεῖς ἐπιτέλους νά πιστέψεις πώς ὑπάρχεις καί δέν ὑπάρχεις
πώς ποτέ δέν ὑπῆρξες, δέν ὑπῆρξε ο χρόνος κ' ἡ φθορά του.
Ἄφησέ με νἄρθω μαζί σου
(...) δέν ἔχει σημασία ἄν φεύγεις ἤ ἄν γυρίζεις
κι οὔτε ἔχει σημασία πού ἀσπρίσαν τά μαλλιά μου,
(δέν εἶναι τοῦτο ἡ λύπη μου — ἡ λύπη μου
εἶναι πού δέν ἀσπρίζει κ' ἡ καρδιά μου).
Ἄφησέ με νἄρθω μαζί σου.
Τό ξέρω πώς καθένας μονάχος πορεύεται στόν ἔρωτα,
μονάχος στή δόξα καί στό θάνατο.
Τό ξέρω. Τό δοκίμασα. Δέν ὠφελεῖ.
Ἄφησέ με νἄρθω μαζί σου.

****

ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΥ - Στρατής Δούκας

(εκδ. Κέδρος)

(...) ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ, βρέθηκα μέ τούς γονιούς μου στό λιμάνι, στήν Πούντα. Μέσ' απ' τά χέρια τους μέ πήρανε. Κι έμεινα στήν Τουρκία αιχμάλωτος.

Μεσημέρι πιάστηκα μαζί μέ άλλους. Βράδιασε καί τά περίπολα ακόμα κουβαλούσαν τούς άντρες στούς στρατώνες. Κοντά μεσάνυχτα, όπως ήμαστε ο ένας κολλητά στόν άλλο, μπήκε ή φρουρά κι άρχισαν νά μάς χτυπούν, όπου έβρισκαν, μέ ξύλα, καί νά κλοτσοπατούν όσους κάθονταν χάμω, γόνα μέ γόνα. Τέλος πήραν διαλέγοντας όσους ήθελαν κι έφυγαν βλαστημώντας.

Έμείς φοβηθήκαμε πώς θά μάς χαλάσουν όλους.

Ένας γραμματικός, πού 'χε τό γραφείο του πλάι στήν πόρτα, μάς άκουγε πού μιλούσαμε λυπητερά καί μάς έκανε νόημα νά τόν πλησιάσουμε:

— Σάν έρχονται, μάς λέει, καί σάς φωνάζουν, έσείς τραβηχτείτε μέσα. Καί τό λόγο μου φυλάχτε τον καλά, εξω μήν τόν δώσετε.

'Από κείνο τό βράδυ, κάθε νύχτα, έπαιρναν άπ' τούς θαλάμους. Κι εμείς π' άκούγαμε πυροβολισμούς, άπ' τό Κατιφέ- Καλεσί, λέγαμε: «σκοποβολή κάνουνε».

(...) Τέλος φτάσαμε έξω απ' τό χωριό μας. Μπήκαμε στό δάσος, κι από κεί τό βλέπαμε στήν κορφή, όπως τό ξέραμε. Καμιά πενηνταριά φώτα έκαιγαν. Τά σκυλιά άλυχτούσαν. Ήταν όπως τότες, πού ήμασταν έκεί. Κλάψαμε. Μάς φάνηκε πώς γλιτώσαμε από φυγόστρατοι καί γυρίζαμε στά σπίτια μας νά ησυχάσουμε.

- Πάμε, μού λέει ο σύντροφός μου, ίσως ακόμα νά 'ναι οι δικοί μας, πάμε νά δούμε γιά νά πιστέψουμε.

Καί ξεκινήσαμε χωριστά, αφού πρώτα ορίσαμε τήν άλλη μέρα ν' ανταμώσουμε στή σπηλιά. Αυτός τράβηξε σέ άλλο μαχαλά, εγώ σέ άλλον. Όπου κι άν πήγαμε, όλα ρημαγμένα. Τά σπίτια ανοιχτά, άδεια, οι πόρτες σπασμένες μέ τά τσεκούρια. Μονάχα στήν αγορά έμεναν ακόμα λίγοι Τούρκοι καί στήν αστυνομία ο σκοπός.

****

Η ΝΤΑΜΑ ΠΙΚΑ - Αλεξάντρ Πούσκιν

(μτφρ. Νίκος Δημητρίου- εκδ. Πατάκη)

Μες στη βαρυχειμωνιά
τζόγος, στοιχήματα, χαρτιά
απ' το βράδυ ως το πρωί.
Θεέ μου, τι κακοκεφαλιά!
Κέρδη, απώλειες, αριθμοί
με κιμωλία οι συμψηφισμοί,
έξω χιονόνερο, μπουμπουνητό.
Κι έτσι δεν χάναν τον καιρό
με κουβέντες και κουτσομπολιό.

Στο σπίτι του Ναρούμοφ, υπολοχαγού των Έφιππων Σωματοφυλάκων, έπαιζαν χαρτιά. Μια ατέλειωτη χειμωνιάτικη νύχτα είχε περάσει χωρίς να το καταλάβουν και η συντροφιά δεν κάθισε να δειπνήσει παρά μόνο κατά τις πέντε το πρωί. Οι κερδισμένοι έφαγαν με μεγάλη όρεξη· οι υπόλοιποι κοίταζαν άκεφα τ' αδειανά τους πιάτα. Λίγο λίγο όμως, με τη βοήθεια της σαμπάνιας, η συζήτηση ζωντάνεψε και γενικεύτηκε.

— Πώς τα πήγες απόψε, Σούριν; ρώτησε ο οικοδεσπότης έναν από τους συνδαιτυμόνες.

— Όπως πάντα· έχασα. Πρέπει να το παραδεχτώ, δεν είμαι τυχερός. Ξέρετε όλοι σας ότι είμαι απαθής παίκτης, δεν ενθουσιάζομαι εύκολα και ποτέ δεν παρασύρομαι να αλλάξω το παιχνίδι μου· κι όμως χάνω διαρκώς.

— Αυτό που προσπαθείς να μας πεις είναι πως όλη τη βραδιά δε δοκίμασες ούτε μια φορά να ποντάρεις στο κόκκινο; Αυτή η σταθερότητά σου καταντάει ακατανόητη!

— Αμ' ο Έρμαν πώς σας φαίνεται; είπε ένας απ' τους συντρόφους δείχνοντας έναν νεαρό αξιωματικό του Μηχανικού. Σ' όλη του τη ζωή αυτός ο νέος δεν ποντάρισε ποτέ του, δεν κράτησε ποτέ ούτε ένα χαρτί στα χέρια του, και όμως κάθεται και κοιτάζει τους άλλους να παίζουν ως τις πέντε το πρωί.

— Το παιχνίδι με διασκεδάζει, είπε ο Έρμαν, αλλά δε μου αρέσει να διακινδυνεύω το αναγκαίο για να κερδίσω το περιττό.

— Ο Έρμαν είναι Γερμανός, επομένως είναι οικονόμος· αυτό είναι! φώναξε ο Τόμσκι. Αλλά η πλέον περίεργη περίπτωση είναι η γιαγιά μου, η κόμησσα Άννα Φεδότοβνα.

— Γιατί; ρώτησαν οι φίλοι του.

****

ΠΑΡΑΞΕΝΗ ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ - Νίκος Γκάτσος

Παράξενη πρωτομαγιά
μ' αγκάθια πλέκουν σήμερα στεφάνια
ήρθ' ο καιρός του «έχε γεια»
τι να την κάνεις πια την περηφάνια.

****

Η ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ - Οδυσσέας Ελύτης

Πιάνω την άνοιξη με προσοχή και την ανοίγω:
Με χτυπάει μια ζέστη αραχνοΰφαντη
ένα μπλε που μυρίζει ανάσα πεταλούδας
οι αστερισμοί της μαργαρίτας όλοι αλλά
και μαζί πολλά σερνόμενα ή πετούμενα
ζουζούνια, φίδια, σαύρες, κάμπιες και άλλα
τέρατα παρδαλά με κεραίες συρμάτινες
λέπια χρυσά λαμέ και πούλιες κόκκινες
Θα 'λεγες, έτοιμα όλα τους να παν
στο χορό των μεταμφιεσμένων του Άδη.

****

ΜΕΡΑ ΜΑΓΙΟΥ ΜΟΥ ΜΙΣΕΨΕΣ - Γιάννης Ρίτσος

Μέρα Μαγιού μου μίσεψες, μέρα Μαγιού σε χάνω,
άνοιξη, γιε, που αγάπαγες κι ανέβαινες απάνω
Στο λιακωτό και κοίταζες και δίχως να χορταίνεις
άρμεγες με τα μάτια σου το φως της οικουμένης
Και με το δάχτυλο απλωτό μου τάδειχνες ένα-ένα
τα όσα γλυκά, τα όσα καλά κι αχνά και ροδισμένα
Και μούδειχνες τη θάλασσα να φέγγει πέρα, λάδι,
και τα δεντρά και τα βουνά στο γαλανό μαγνάδι
Και τα μικρά και τα φτωχά, πουλιά, μερμήγκια, θάμνα,
κι αυτές τις διαμαντόπετρες που ίδρωνε δίπλα η στάμνα.
Μα, γιόκα μου, κι αν μούδειχνες τ' αστέρια και τα πλάτια,
τάβλεπα εγώ πιο λαμπερά στα θαλασσιά σου μάτια.
Και μου ιστορούσες με φωνή γλυκειά, ζεστή κι αντρίκια
τόσα όσα μήτε του γιαλού δε φτάνουν τα χαλίκια
Και μούλεες, γιε, πως όλ' αυτά τα ωραία θάναι δικά μας,
και τώρα εσβήστης κ' έσβησε το φέγγος κ' η φωτιά μας.

****

Άνοιξε τα παράθυρα
να δεις το σύμπαν ανθισμένο
μ' όλες τις παπαρούνες του αίματός μας,
– να μάθεις να χαμογελάς...

ΓΙΟΡΤΗ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ

ΤΟ ΣΚΟΤΕΙΝΟ ΤΡΥΓΟΝΙ - Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης

Μάνα μου, εγώ είμαι τ' άμοιρο
το σκοτεινό τρυγόνι
όπου το δέρνει ο άνεμος
βροχή που το πληγώνει.
Το δόλιο όπου κι αν στραφεί
απ' όπου κι αν περάσει
δε βρίσκει πέτρα να σταθεί
κλωνάρι να πλαγιάσει.
Εγώ βαρκούλα μοναχή
βαρκούλα αποδαρμένη
μέσα σε πέλαγο ανοιχτό
σε θάλασσα αφρισμένη.
Παλεύω με τα κύματα
χωρίς πανί, τιμόνι
κι άλλη δεν έχω άγκυρα
πλην την ευχή σου μόνη.

****

ΕΚ ΤΟΥ ΠΛΗΣΙΟΝ - Οδυσσέας Ελύτης

Κι ένα τέταρτο μητέρας αρκεί για δέκα ζωές,
και πάλι κάτι θα περισσέψει.
που να το ανακράξεις σε στιγμή μεγάλου κινδύνου.

****

Η ΜΑΝΑ - Νίκος Καζαντζάκης

Η μητέρα μου, η γαζία, το καναρίνι, έχουν σμίξει αχώριστα, αθάνατα μέσα στο μυαλό μου· δεν μπορώ πια να μυρίσω γαζία, ν' ακούσω καναρίνι, χωρίς ν' ανέβει από το μνήμα της -από το σπλάχνο μου- η μητέρα μου και να σμίξει με τη μυρωδιά τούτη και το κελάδημα του καναρινιού.

ΟΛΑ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΑΞΙΑ ΣΤΟ ΚΑΛΕΝΤΖΙ - Νικηφόρος Βρεττάκος

Δίχως θέα στο μέλλον,
περπατούσες στα νύχια, γονάτιζες,
αφουγκραζόσουν τον ύπνο μας τα μεσάνυχτα,
μάς έλουζες και μάς χτένιζες,
μάς φορούσες καθαρά ρούχα την Κυριακή,
μάς συνόδευες κάτου στην πόρτα
και μάς κοίταζες άφωνη, ώσπου
μάς έπαιρνε ο ήλιος.

Όλα ήταν για μας.
Για σένα δεν είχε τίποτα ο κόσμος.
Για μας τα λουλούδια κι η θάλασσα,
τα τραγούδια και η Λαμπρή.

Χωρίς δαχτυλίδι στο χέρι,
περιχαρακωμένη στη μοίρα σου,
ψήλωνες μέσα στη μοναξιά σου,
μας μάλωνες με την πίκρα σου.

Κι ενώ τρέχαμε μείς
πιασμένοι απ' τα χέρια
ν' αγκαλιάσουμε τον ορίζοντα, εσύ
έψαχνες για παράθυρα,
σ' ένα σπίτι παράξενο και πικρό, που δεν είχε
τίποτε άλλο εκτός
από μια πόρτα να φύγεις.

Μα τα πλοία δεν σε παίρνανε
γιατί είχες τον άνεμο και τη θάλασσα μέσα σου
γιατί είχες μιάν έρημο μέσα σου, δίχως
πουλί και τραγούδι.

Ιούνιος

ΣΑΝ ΣΗΜΕΡΑ

1	
2	
3	
4	
5	Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα 05/06/1898 - 19/08/1936
6	Κική Δημουλά 06/06/1931 - 22/02/2020
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	Φερνάντο Πεσσόα 13/06/1888 - 30/11/1935
14	
15	

«Αν η καρδιά μπορούσε να σκεφτεί, θα σταματούσε» *Φερνάντο Πεσσόα*

16	
17	
18	
19	
20	
21	
22	
23	Μ. Καραγάτσης 23/06/1908 - 14/09/1960
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30	Στράτης Μυριβήλης 30/06/1890 - 19/07/1969

«Γνωρίζω μόνο μία ελευθερία, κι αυτή είναι η ελευθερία της σκέψης» *Αντουάν Ντε Σαίντ-Εξυπερύ*

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΑΝΗΣΥΧΙΑΣ - Φερνάντο Πεσσόα

(μτφρ. Άννυ Σπυράκου - εκδ. Αλεξάνδρεια)

(...) Είχα μεγάλες φιλοδοξίες και υπέρμετρα όνειρα- αλλά τα ίδια είχαν και το παιδί για τα θελήματα και η μοδίστρα, γιατί όνειρα έχει όλος ο κόσμος. Αυτό που μας διαφοροποιεί είναι η δύναμη να τα υλοποιούμε ή η τύχη να τα βλέπουμε να υλοποιούνται για μας. Όσον αφορά τα όνειρα, είμαι όμοιος με το παιδίγια τα θελήματα ή τη μοδίστρα. Το μόνο στο οποίο διαφέρω είναι ότι ξέρω να γράφω. Ναι, είναι μια πράξη, μια δική μου πραγματικότητα που με κάνει να διαφέρω από αυτούς. Στην ψυχή είμαι όμοιός τους.

(...) Γράφω, λυπημένος, στο ήσυχο δωμάτιό μου, μόνος όπως υπήρξα πάντα, μόνος όπως θα υπάρχω πάντα. Κι αναρωτιέμαι αν η φωνή μου, φαινομενικά τόσο ασήμαντη, δεν ενσαρκώνει την ουσία χιλιάδων φωνών, τη δίψα να μιλήσουν χιλιάδων ζωών, την υπομονή εκατομμυρίων ψυχών υποταγμένων σαν την δική μου στο καθημερινό πεπρωμένο, στο ανώφελο όνειρο, στην ελπίδα που δεν αφήνει ίχνη. Αυτές τις στιγμές η καρδιά μου χτυπά πιο δυνατά γιατί έχω συνείδηση πως υπάρχει.

(...) Πόσες εθνικότητες στον κόσμο. Πόσα επαγγέλματα. Πόσοι άνθρωποι. Πόσες μοίρες διαφορετικές μπορεί να κρύβει η ζωή, η ζωή, τελικά, κατά βάθος, πάντα η ίδια! Πόσες φάτσες παράξενες. Ολες οι φάτσες είναι παράξενες, και δεν υπάρχει τίποτα ιερότερο από το να κοιτάζεις πολύ τους ανθρώπους.

Η αδελφοσύνη τελικά δεν είναι ιδέα επαναστατική. Είναι κάτι που μας το μαθαίνει η ζωή, όπου πρέπει να ανεχόμαστε τα πάντα, και τελικά βρίσκουμε ευχάριστο αυτό που πρέπει ν' ανεχόμαστε, και καταλήγουμε να κλαίμε σχεδόν από τρυφερότητα γι' αυτό που ανεχτήκαμε! Α, όλα τούτα είναι ωραία, είναι ανθρώπινα και ταιριάζουν τόσο με τα ανθρώπινα συναισθήματα, τόσο κοινωνικά και καθωσπρέπει, τόσο πολύπλοκα απλά, τόσο μεταφυσικά θλιβερά! Η πολυτάραχη, η διαφορετική ζωή μάς διαπαιδαγωγεί τελικά στα ανθρώπινα.

Καημένοι άνθρωποι! Καημένοι όλοι μας!

****

Ο ΑΝΑΡΧΙΚΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΤΗΣ - Φερνάντο Πεσσόα

(μτφρ. Μαρία Παπαδήμα - εκδ. Gutenberg)

Προσπάθησα να δω ποιο ήταν το πρώτο, το πιο σημαντικό από τα κοινωνικά επινοήματα. (...) στην εποχή μας τουλάχιστον, είναι το χρήμα. (...) Πως να υποτάξω το χρήμα ή, ακριβέστερα, τη δύναμη, την τυραννία του χρήματος;

(...) Δεν υπήρχε παρά μόνο ένας τρόπος: να το αποκτήσω, να το αποκτήσω σε επαρκή ποσότητα ώστε να μην αισθάνομαι την επιρροή του.

(...) Κάποιος γεννιέται γιος εκατομμυριούχου, προστατευμένος απ' την κούνια του από τις συμφορές – και δεν είναι και λίγες - τις οποίες το χρήμα μπορεί να αποτρέψει ή να αμβλύνει. Άλλος γεννιέται μέσα στην εξαθλίωση, καταδικασμένος απ' την κούνια του να είναι ένα στόμα παραπάνω σε μια οικογένεια που ήδη έχει περισσότερα στόματα από όσα μπορεί να θρέψει. Ένας τρίτος γεννιέται κόμης ή μαρκήσιος και ως εκ τούτου χαίρει της γενικής εκτίμησης ότι και αν κάνει. Ένας τέταρτος γεννιέται σαν κι εμένα και θα πρέπει να καθίσει φρόνιμος, αν θέλει να του φέρονται τουλάχιστον σαν σε ανθρώπινο ον.

Οι αδικίες της Φύσης, έχει καλώς. Δεν μπορούμε να τις αποφύγουμε. Αλλά τις αδικίες της κοινωνίας και των συμβάσεών της, αυτές γιατί να μην τις αποφύγουμε; Δέχομαι – δεν μπορώ να κάνω κι αλλιώς – ότι κάποιος είναι ανώτερός μου γιατί η Φύση του έδωσε το ταλέντο, τη δύναμη, την ενέργεια. Δεν δέχομαι ότι είναι ανώτερός μου λόγω τεχνητών χαρισμάτων, που δεν τα είχε βγαίνοντας από την κοιλιά της μάνας του, αλλά που η τύχη του τα πρόσφερε μόλις ήρθε στον κόσμο, και εννοώ πλούτη, κοινωνική θέση, εύκολη ζωή κ.λ.π.

(...) Είναι πιο φυσικό να υποθέσουμε ότι η μακρά παραμονή της ανθρωπότητας σ' ένα περιβάλλον κοινωνικών επινοημάτων, τα οποία δημιουργούν τυραννία, έχει ως αποτέλεσμα να κάνει τον άνθρωπο να γεννιέται με τις φυσικές του ιδιότητες ήδη διεστραμμένες, με την έννοια ότι ρέπει προς την αυθόρμητη άσκηση τυραννίας, ακόμη και όταν δεν το επιδιώκει, απ' ότι να υποθέσουμε πως οι φυσικές ιδιότητες μπορεί να είναι φύσει διεστραμμένες, το οποίο κατά κάποιον τρόπο συνιστά αντίφαση.

****

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΣΥΝΑΞΑΡΙ - Μ. Καραγάτσης

(εκδ. Εστία)

Το Μπουρίνι

(...) —Εκείνο τό βράδυ, ό γέρο Γκουντής ό Ποτούλης, σά γεύτηκε τό ψωμί καί τό κρομμύδι του, άντί νά πάη στο γιατάκι, φόρεσε τό τρίχινο σκουφί του καί τράβηξε κατά τήν πόρτα. Ή γριά του — ή Γκουντίνα — ξαφνιάστηκε.

— Που πααίν'ς, Γκ'ντή;

— Δ'λειά σ'! τής άπάντησε ό άντρας. Κι ή σκλάβα του κάμπου βουβάθηκε μπρος στην προσταγή του άφέντη της.

Ο Γκουντής πήρε τό δρόμο του κονακιού, μέ τήν άργή καί μετρημένη περπατησιά τών καμπίσιων τής Θεσσαλίας. Μέσ' στο μυαλό του γύριζε τά λόγια πού θά 'λεγε του τσιφλικά. Ή άταβική διπλωματία τής τεσσεροχιλιόχρονης σκλάβας γενιάς του, πάλευε μέσα του μέ τήν άπελπισία τής στιγμής.

Ο καινούργιος τσιφλικάς του Κιριλάρ — ό Πήτερ Χατζηθωμάς — ήταν άπό εκείνους τούς Ρωμιούς πού γεννήθηκαν καί μεγάλωσαν στήν 'Αγγλία. Λεβεντάνθρωπος πενηντάρης, διατηρημένος έξαίσια άπό τήν υγιεινή ζωή καί τον αθλητισμό τών 'Αγγλοσαξόνων. Ἔφτασε στο μίζερο καραγκουνοχώρι φέρνοντας μαζί του τρία μπαούλα μέ κοστούμια σπόρτ, πέντε λυκόσκυλα, μιά ντουζίνα ρακέτες του τέννις, ολόκληρη συλλογή άπό κυνηγετικά όπλα καί μιά Φραντσέζα έρωμένη. Διόρθωσε τό παλιό κονάκι, σέ τρόπο πού νά 'χη όλες τις άνέσεις. «Οσο για τό χτήμα καί τ' άνθρώπινα χτήνη πού τό δούλευαν, δέν άλλαξε τίποτα. Οι προϋποθέσεις του ανθρωπισμού δέν έχουν καμιά σχέση μέ τις δουλειές. Business are business...»

(...) Σάν τελείωσε ό θέρος, ό έπιστάτης του τσιφλικά — ό Γιώργης — ζύγισε το γέννημα των κολίγων, για νά πάρη το μισό. «Ετσι ήταν ό νόμος στή Θεσσαλία, άπό τον Ὄλυμπο στη Γκούρα, άπό τό Πήλιο στ' 'Άγραφα.

Ή γή ήταν χτήμα του τσιφλικά. Κι οί καραγκούνηδες τή δούλευαν άπό πατέρα σέ παππού, τήν πότιζαν μέ τον ιδρώτα τους, γιά νά δίνουν τό μισό γέννημα στον άφέντη.

Πήγε ό Γιώργης καί στο κιουτσέκι του γέρο Γκουντή, νά ζυγιάση. Γινόντανε δυο ζύγια. «Ενα, νά δείξη πόσο ήταν ολόκληρο τό γέννημα. Κι άλλο ένα, γιά νά πάρη ό τσιφλικάς τό μισό. «Αρχισε τό πρώτο ζύγι. Ό Γκουντής κι ό Νάσος κουβαλούσαν τά σακιά μέ τό στάρι στήν παλάντζα. 'Ο Γιώργης ζύγιζε, κι έγραφε τά νούμερα στο τεφτέρι. Ἔξαφνα, ό Γκουντής σταμάτησε, μέ μάτι γεμάτο παράπονο. Ο έπιστάτης, καθώς ζύγιζε, έβαζε τό πόδι κάτω άπ' τήν παλάντζα, άβγατίζοντας έτσι κάθε πέζο τέσσερες καί πέντε οκάδες.

— Κύρ Γιώργη μ' — είπε ό Γκουντής. Στού Θιό θά δώκ'ς τήν ψυχή σ'! Μή μ' άδικής, τούν έρμου!

'Ο έπιστάτης κοκκίνισε άπό θυμό:

— Πάψε, γέρο! Ξέρω τί κάνω! Κι αν νομίζης πώς σ' άδικώ, τά παράπονά σου στον άφέντη.

'Ο γέρος έσκυψε τό κεφάλι καί λούφαξε. 'Η πείρα μιας ολόκληρης ζωής τον είχε διδάξει πώς δέν πρέπει νά τά βάζης μέ τον άφέντη. Μά ή ψυχή του Νάσου άναταράχτηκε. Μέ μούτρο φλογισμένο άπό θυμό, πήγε κοντά στόν έμπιστο του τσιφλικά.

****

«Πρέπει» ο πιο άδειος λόγος μεσ' στην απέραντη κενολογία
της ανθρώπινης γλώσσας.

Μ. Καραγάτσης

ΤΟ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΜΕΝΟ Ή ΟΙ ΔΙΚΟΙ ΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΙ
- Μαρίνα Καραγάτση

(εκδ. Άγρα)

Το Αυλιδάκι

ΛΑΣΚΑΡΩ: Βρε Εύχαριστημένο, ακόμα γράφεις; Ούδεμία άπάντησις. Αύτή, τό χαβά της. Έ, Εύχαριστημένο! Δεν άκους πού σου μιλώ; Σταμάτα έπιτέλους, σου λέω.
ΚΑΡΑΓΑΤΣΗΣ: Αύτή ή γυναίκα, παιδί μου, πάσχει άπό βαρυτάτης μορφής μαζοχισμό. Έτσι όμως ήταν άπό μικρή. Δεν τό έδειχνε, άλλα τα έπαιρνε όλα επί πόνου. Καί κοίτα να δεις, πάτησε τα εβδομήντα καί μυαλό δέ λέει να βάλει.
ΝΙΚΗ: Έσύ την έκανες έτσι μέ τα άγαρμπα αστεία σου, τις πρωτότυπες τιμωρίες σου κι ολα τ' άλλα πού καλύτερα να μην τα αναφέρω.
ΚΑΡΑΓΑΤΣΗΣ: Ειλικρινά δεν αντιλαμβάνομαι τί εννοείς. Έγώ ενα ξέρω. «Οτι πριν άρχίσει ή θυγατέρα μας αύτά τα άνασκαλέματα, τα περνούσαμε μια χαρά εδώ στο αύλιδάκι. Μας χάλασε την ώραία μας άτμόσφαιρα. 'Άι στο καλό της. (Σκύβει άπό τον τοίχο και φωνάζει.) Έ, Μαρίνα! 'Απορώ, δεν κουράστηκες πια νά γράφεις αύτές τις βλακείες; Έγώ λέω νά πας καλύτερα νά κάνεις καμιά βόλτα, νά αεριστεί καί λίγο τό μυαλό σου.
ΓΙΑΓΙΑ: Σιγή ιχθύος.
ΚΑΡΑΓΑΤΣΗΣ (Γελά): Καί ήμείς Μαρίνα «Ώς ιχθύες άφωνοι όρώμεν επί σοι», γιά νά πούμε καί κάτι έκκλησιαστικό.
ΓΙΑΓΙΑ: Ούτε πού μας δίδει σημασία. Μήνες τώρα γράφει άκαταπαύστως. 'Αλλά καί έσύ, παιδί μου Δημητράκη, έπιτρέπεται νά μιλείς έτσι γιά την κόρη σου; Δεν φθάνει πού την έστεναχωρούσες καί αύτήν καί τη Νίκη μία ολόκληρη ζωή, μόνο άπό πάνω τό ρίχνεις τώρα καί στο σορολόπ.
ΚΑΡΑΓΑΤΣΗΣ: Τί σορολόπ! Σορολόπ είναι πού ή γυναίκα έχει κόλλημα με τον μπαμπά της, διότι περί αύτού πρόκειται, καί κοντεύει νά περάσει μισός αιώνας πού έχω πεθάνει, κι αύτή έκεί: Τί της έλεγα καί τί δέν της έλεγα, τί έκανα καί τί δεν έκανα μέ τήν Γιώτα, πού άπλώς ένα άθώο φλέρτ είχαμε...

****

ΣΟΝΕΤΟ ΤΟΥ ΓΛΥΚΟΥ ΠΑΡΑΠΟΝΟΥ -
Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα

(απόδοση Γιάννης Σουλιώτης - εκδ. Αρμός)

Φοβάμαι μη χάσω το θαύμα
των αγαλμάτινων ματιών σου και τη μελωδία
που μου αποθέτει τη νύχτα στο μάγουλο
το μοναχικό ρόδο της ανάσας σου

Πονώ που είμαι σε τούτη την όχθη
κορμός δίχως κλαδιά μα πιότερο λυπάμαι
που δεν έχω τον ανθό, πόλφο ή πηλό
για το σκουλήκι του μαρτυρίου μου.

Αν είσαι εσύ ο κρυμμένος μου θησαυρός
αν είσαι εσύ ο σταυρός και ο υγρός μου πόνος,
αν ειμαι το σκυλί της αρχοντιάς σου
μη με αφήσεις να χάσω ό,τι έχω κερδίσει
και στόλισε τα νερά του ποταμού σου
με φύλλα από το φρενοκρουσμένο μου φθινόπωρο.

****

Η ΖΩΗ ΕΝ ΤΑΦΩ - Στράτης Μυριβήλης
(εκδ. Εστία)

(...) - Βάχ, λέλεμ! Ἔτσι τορβαδιάσαμε, λέω, πρόπερσι το καλοκαίρι καί τά ρούχα του Γιοβάν καί του Πέτκο. Εἴχαν ερθει άπ' το χωράφι κάτω, άπ' το ρέμα. «Ο,τι ξεζέψανε τον άραμπά. Δέν προφτάσανε νά βάλουν μυρωμένο ψωμάκι στο στόμα τους καί μου τούς πήρανε. Τώρα μάς φεύγει κι ό ξένος γκόσποντ πού μάς έστειλε ο Θεός άνάμεσό μας. Καημένο στρατιωτάκι ...

Ζάβαλη áchкερ, πού ή μάνα σου κάθεται τώρα άπ' εξω άπ' τήν πόρτα της μέ τά χέρια άπραγα καί καρτερά νά γυρίσεις. Τή νύχτα ξυπνά ξαφνισμένη καί στήνει αύτί. Τής φάνηκε πώς χτύπησε ό χαλκάς τής όξώπορτας. Άμ' δέν είναι οί γιοι σου, ζάβαλη μάικω, δέν είναι οί γιοί σου, άδερφή!

Νά πάρεις κοντύλι καί χαρτί, áchкερ, νά πάρεις κοντύλι καί χαρτί νά τής γράψεις μιά γραφή τής πικρής. Νά τής το πεις, γιόκα μου, πώς όλες οί μανάδες καθόμαστε ετσι άποξυλωμένες καί καρτερούμε τούς γιούς μας πού μάς τούς πήρε ό πόλεμος. Νά τής το πεις, γιόκα μου, πώς έγώ ή μαύρη, ή μάνα του Γιοβάν καί τού Πέτκο, σου φρόντισα τά ρουχάκια σου. Καί σου τά τορβάδιασα μοσκοπλυμένα καί παστρικά. Καί νά παρακαλέσει, λέλεμ, το Θεό νά μου γυρίσει πίσω τ' άγόρια μου, σάν πού παρακαλώ καί γώ νά χτυπήσουν τήν πόρτα της καί τά δικά της παιδιά. Γιατί γιόμισε φαρμάκι, γκόσποντ, ή καρδιά τής 'Άντchως. Γιόμισε φαρμάκι κι άλλο δέν παίρνει, λέλεμ, άλλο δέν παίρνει.

(...) Σάν ενα σιχαμερό κοπάδι ποντίκια μέ τριγυρίζουν πάλι όλες αύτές οί θύμησες, τώρα πού κάθουμαι καί πασπατεύω μέ τά δάχτυλα καί μέ τά μάτια τούτα τά καβουριασμένα παλιόχαρτα, πού τάχα ξεχάσει όλότελα τόσα χρόνια. Σήμερα, πού ξαναπρόβαλαν στά εγκόσμια, είπα ν' αποφασίσω νά τά τυπώσω. Είναι γραμμένα σάν είδος γράμματα σέ μιά κοπέλα, πού τ' όνομά της δέ φαίνεται πουθενά. Ά ζει κι αν υπάρχει, ας μου συχωρέσει τούτη την άποκοτιά.

Μά γώ λέω πώς ήτανε κιόλας ένα χρέος ετούτο πού κάνω. Γιατί μέσα σ' αύτά τά χαρτιά θροεί μιά ψυχή τυραγνισμένη, πού είναι ένα μέρος της Παγκόσμιας Ψυχής. Θαρώ πώς τούτα δώ τά μιλήματα, πού δέν τούς στάθηκε τυχερό νά φτάσουν ως τή γυναίκα πού γι' αύτή γραφόντανε, ανήκουν κάπως καί σ' όλες τις γυναίκες πού άγγισε ο πόλεμος, άκόμα καί σέ κάθε άνθρώπινο πλάσμα πού γιόμισε άπό τις άπορίες του πολέμου, κι άπλώνει τά χέρια ζητιανεύοντας την πανανθρώπινη άγάπη.

Κ' ύστερα (γιατί νά κρύψω τούτη τη δεισιδαιμονία πού μέ κυρίεψε καί μέ τυραγνά!) θαρώ πώς βγάζοντας στο φως έτούτα τά χαρτιά, ξαναζωντανεύω τό σκοτωμένο παλικάρι, το σέρνω άπό τό χέρι μες άπό τον άσημάδευτον τάφο του, του ξαναδίνω τή μιλιά καί τό φτωχό πνέμα του πού ελιωσε μαζί μέ τά μυαλά. Είναι

βαρύ πράμα νάχετε μέσα σας έναν πεθαμένο πού γυρεύει νά μιλήσει καί νά του σφαλνάτε μέ τήν άπαλάμη τό στόμα. Γνέφει καί κάνει παρακαλεστικά νοήματα προς τήν καρδιά σας άπ' τό υπερπέραν. Θέλει νά εκφραστεί. «Ας μου συγχωρεθεί τούτο τό βιβλίο, γιατί μου είναι μιά προσωπική άπολύτρωση...

(...) Μέσα σ' αυτή τήν ακίνητη φρίκη σαλεύει οκνά η ψυχή, σάν τή χελώνα στό βούρκο. Μιά κούραση από ακαμωσιά. Είναι το χτικιό της ψυχής που σαπίζει και αποσυνθέτεται. Στο τέλος έρχεται καί βουλιάζει, μέσα σέ μιάν άφύσικη άπάθεια. Τίποτα πια δεν έχει ένδιαφέρο. Αυτό πολλές φορές γεννάει τήν τρέλλα ή τόν έξαλλον ηρωισμό. Καί πάλι εκεί πού λές «πάει, πέθανε ή ψυχή», έρχεται μιά στιγμή καί ξαφνικά περνά μές άπό το σβησμένο μάτι μιά σπίθα, σαν ένα βέλος άπό φως πού τρέχει βιαστικά. Αύτό γίνεται μπροστά σέ μιάν έκρηξη, σ' ένα φάκελο άπό τήν πατρίδα πού σκίζεται μέ τρεμουλιαστό δάχτυλο. Κάποτε φτάνει ένας λόγος πού όρμά άπό τήν καρδιά, ή ένα παλιό λαϊκό τραγούδι.

Πορτραίτο του συγγραφέα σχεδιασμένο στα χαρακώματα
της προκάλυψης του Μοναστηριού το 1918 από τον συμπολεμιστή στρατιώτη Μαλούκη

****

ΖΟΥΓΚΛΑ - Κική Δημουλά
(απόσπασμα)

Η εξοχή βρισκόταν στην ήβη
και το πράσινο ασελγούσε.
Κραυγές τροπαιοφόρου θηριωδίας
έσερνε ο Ιούνιος της υπαίθρου.

Πιανόταν και πηδούσε
από κλαδί δέντρων και αισθήσεων,
Ταρζάν ταινίας μικρού μήκους
που κυνηγάει αθέατα θηρία στη
μικρή ζούγκλα μιας ιστορίας.
Το δάσος υποσχότανε πουλιά
και φίδια. Δηλητηριώδης
αφθονία αντιθέτων.

Το φως έπεφτε καταπέλτης,
σε ό, τι δεν ήταν φως,
κι η ερωτομανής λαμπρότης
παράφορα φιλούσε κι ό, τι δεν ήταν έρωτας,
μέχρι και τη δική σου συνοφρύωση.

****

ΙΟΥΝΙΟΣ ΜΗΝΑΣ – Γιάννης Ρίτσος

Είχαν αρχίσει οι ζέστες – Ιούνιος μήνας –
άλλαζες κάθε τόσο θέση στο κρεβάτι
ζητώντας το δροσερό μέρος στα σεντόνια,
μη βρίσκοντας δροσιά. Κι αυτή η ταυτόχρονη
καταδίκη και αθώωση. Φωνάζανε οι γρύλοι.

Οι φρουροί αποκοιμήθηκαν πάνου στα όπλα τους.
Το φεγγάρι στάθηκε να τους κοιτάζει.
Ένα πουλί ξύπνησε. Το ποτάμι κυλούσε.

Τότε ακριβώς, ο πιο μεγάλος έκανε μια κίνηση
σα ν' άπλωνε τον ουρανό πάνου στα γόνατά του
κι άρχισε να ράβει τ' αστέρια στη θέση τους
όπως ράβει ο φυλακισμένος τα κουμπιά στο σακάκι του.

****

ΘΕΡΙΝΟ ΗΛΙΟΣΤΑΣΙ Α' – Γιώργος Σεφέρης

Ὁ μεγαλύτερος ἥλιος ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ
κι ἀπὸ τὴν ἄλλη τὸ νέο φεγγάρι
ἀπόμακρα στὴ μνήμη σὰν ἐκεῖνα τὰ στήθη.
Ἀνάμεσό τους χάσμα τῆς ἀστερωμένης νύχτας
κατακλυσμὸς τῆς ζωῆς.
Τ' ἄλογα στ' ἁλώνια
καλπάζουν καὶ ἱδρώνουν
πάνω σὲ σκόρπια κορμιά.
Ὅλα πηγαίνουν ἐκεῖ
καὶ τούτη ἡ γυναῖκα
ποὺ τὴν εἶδες ὄμορφη, μιὰ στιγμὴ
λυγίζει δὲν ἀντέχει πιὰ γονάτισε.
Ὅλα τ' ἀλέθουν οἱ μυλόπετρες
καὶ γίνουνται ἄστρα.
Παραμονὴ τῆς μακρύτερης μέρας.

****

Ιούλιος

ΣΑΝ ΣΗΜΕΡΑ

1	
2	Έρμαν Έσσε 02/07/1877 - 09/08/1962
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	Πάμπλο Νερούδα 12/07/1904 - 23/09/1973
13	
14	
15	

«Το να κάνεις τον δικαστή σε ξένες ζωές… είναι η τέλεια δικαιολογία για να μην αναλύσεις την δική σου». *Έρμαν Έσσε*

16	
17	Νίκος Καρούζος 17/07/1926 – 28/09/1990
18	
19	Βλαντίμιρ Μαγιακόφσκι 19/07/1893 – 14/04/1930 Μίλτος Σαχτούρης 19/07/1919 - 29/03/2005
20	
21	
22	
23	Στρατής Τσίρκας 23/07/1911 - 27/01/1980
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30	
31	

ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΗ ΡΟΔΑ - Έρμαν Έσσε

(μτφρ. Σταύρος Καμπουρίδης - εκδ. Ζαχαρόπουλος)

(...) Σ' αυτόν υπήρχε κάτι το άγριο, ακανόνιστο, απολίτιστο που έπρεπε να συντριβεί, μια επικίνδυνη φλόγα που ήταν ανάγκη να σβηστεί και να τσαλαπατηθεί. Όπως τον κατασκευάζει η φύση ο άνθρωπος είναι κάτι το ακαταλόγιστο, ανεξιχνίαστο, επικίνδυνο. Είναι ένα ρεύμα που έρχεται από άγνωστα βουνά, ένα πρωτόγονο δάσος χωρίς δρόμους και τάξη. Και όπως επιβάλλεται να φωτιστεί, να καθαριστεί και με τη βία να περιοριστεί ένα πρωτόγονο δάσος, έτσι και το σχολείο έχει προορισμό να συντρίψει, να κατανικήσει και με τη βία να περιορίσει το φυσικό άνθρωπο. Καθήκον του είναι να τον κάνει, σύμφωνα με τις εγκριμένες από την εξουσία βασικές αρχές, ένα χρήσιμο μέλος της κοινωνίας και να ξυπνήσει σ' αυτόν τις ιδιότητες εκείνες που στη συνέχεια θα διαμορφώσει τέλεια η επιμελημένη πειθαρχία του στρατώνα.

****

ΣΙΝΤΑΡΤΑ - Έρμαν Έσσε

(μτφρ. Μαρία Παξινού - εκδ. Καστανιώτη)

(...) Κι αυτή είναι μια διδαχή που θα σε κάνει να γελάσεις: μου φαίνεται, Γκοβίντα, ότι το σπουδαιότερο απ' όλα είναι η αγάπη. Μπορεί να είναι αποστολή των μεγάλων στοχαστών να παρατηρούν τον κόσμο, να τον εξηγούν ή και να τον περιφρονούν. Αλλά το μόνο που έχω να κάνω εγώ είναι να μπορώ ν' αγαπάω τον κόσμο, να μην τον περιφρονώ, να μην τον μισώ ούτε κείνον ούτε τον εαυτό μου, να μπορώ να βλέπω τον κόσμο, τον εαυτό μου κι όλα τα πλάσματα με θαυμασμό και δέος.

(...) Δεν αστειεύομαι. Λέω αυτό που ανακάλυψα. Μπορεί να μεταδώσει κανείς τη γνώση, αλλά όχι τη σοφία. Τη σοφία μπορεί κανείς να τη βρει, μπορεί να τη ζήσει, μπορεί να ενισχυθεί απ' αυτήν, να κάνει μ' αυτή θαύματα, αλλά δεν μπορεί να την πει και να τη διδάξει.

(...) Έχω ανακαλύψει μια σκέψη, Γκοβίντα, που θα σου φανεί πάλι σαν αστείο ή σαν τρέλα, αλλά είναι η καλύτερή μου σκέψη. Άκουσέ τη: το αντίθετο κάθε αλήθειας είναι εξίσου αληθινό! Δηλαδή: μια αλήθεια που μπορεί να διατυπωθεί και να περιβληθεί με λόγια είναι πάντα μονόπλευρη. Μονόπλευρα είναι όλα όσα μπορεί κανείς να συλλογιστεί με σκέψεις και να πει με λέξεις, όλα μονόπλευρα, μισά όλα, αποκομμένα από την ολότητα, από τον κύκλο, από την ενότητα.

****

ΑΤΙΤΛΟ - Πάμπλο Νερούδα

(Είκοσι Ερωτικά Ποιήματα και Ένα Τραγούδι Απελπισμένο - απόδοση Βασίλης Λαλιώτης - εκδ. Ιδεόγραμμα)

Το πρωινό είναι γεμάτο θύελλα
μες στην καρδιά του θέρους.
Σαν μαντήλια λευκά του χωρισμού ταξιδεύουν τα σύννεφα,
ο άνεμος τα σπρώχνει με τα ταξιδιάρικά του χέρια.

Αναρίθμητη καρδιά του ανέμου
πάλλοντας πάνω στη σιωπή μας την ερωτευμένη.
Βουΐζοντας μέσα στα δέντρα, ορχηστρικός και θείος,
σαν μια γλώσσα γεμάτη πολέμους και άσματα.
Άνεμος που φέρνει με γοργή κλοπή τη φυλλωσιά
και ξεστρατίζει τα παλλόμενα των πουλιών βέλη.

Άνεμος που τη σπάει σε κύμα με δίχως αφρό
σε ουσία δίχως βάρος, και σε φωτιές επικλινείς.
Θραύεται και συντρίβεται ο όγκος των φιλιών της
νικημένος στην πόρτα του ανέμου του θέρους.

****

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ Η ΕΙΡΗΝΗ – Βλαντίμιρ Μαγιακόφσκι

(Ποιήματα - απόσπασμα - απόδοση Γιάννης Ρίτσος - εκδ. Κέδρος)

Μπορεί
άπ' τους καπνούς καί τους πολέμους φλομωμένη
ή γης
να μήν ξανασηκώσει το κεφάλι της;

Μπορεί...
Όχι,αυτό δέ μπορεί!

Στήθος,
τσάκισε τή χιονοστιβάδα της απελπισίας,
ψαχούλευε καί ψαύε μέσα στή μελλοντική ευτυχία.
Κοιτάχτε,
αν θέλετε,
άπ' το δεξί μου μάτι
κάνω νά βγει
ένα όλάκερο δάσος λουλούδια!
Όνειρα, πολλαπλασιάστε τά παράξενα πουλιά σας.
Κεφάλι,
άναστρέψου άπό ενθουσιασμό καί περηφάνεια.
Μυαλό μου,
χαρωπέ καί σοφέ οίκοδόμε, χτίζε πολίτείες!

Προς έκείνους
πού τρίζουν άκόμη τά δόντια τους
άπό οργή,
Φτάνω όλόκληρος μές στην αυγή τών φωτεινών ματιών μου.
Γη,
όρθώσου σέ χιλιάδες Λαζάρους
στολισμένους τις λάμψεις τών άμφίων.

Κι ώ χαρά χαρά!—
Ανάμεσα άπό τούς καπνούς διακρίνω
το φέγγος των προσώπων.

Καί νά, μισανοίγοντας τά νεκρωμένα μάτια της
ανασηκώνεται
ή Γαλικία πρώτη.
Μες στο χορτάρι κρύβει το σκισμένο της πλευρό.

Μιά-μιά οι οροσειρές,
τινάζοντας πέρα το φορτίο τών κανονιών,
ορθώνουν τίς καμπούρες τους
πλένοντας μές στον ούρανό τ' άσπρα, αιματόβρεχτα μαλλιά τους,
οί Άλπεις,
τά Βαλκάνια,
ο Καύκασος,
τά Καρπάθια.
(...)

«Δόξα στον άνθρωπο,
δόξα καί ζωή στον άνθρωπο, στούς αιώνες τών αιώνων!
Σέ κάθε ζωντανόν επί της γης,
δόξα, δόξα, δόξα!»

Πνίγεσαι άπό χαρά!
Κ' είμαι κι έγώ.
Φτάνω συνετός, πελώριος, άδέξιος.
Ώ, είμαι έξαίσιος
μέσα στήν πιο άπαστράπτουσα
άπ' τις άμέτρητες ψυχές μου!

Διασταυρώνομαι μ' ανθρώπους άνοιχτόκαρδους
διασταυρώνομαι μ' άνθρώπους τής γιορτής
— καταραμένη καρδιά
μήν κλωτσάς έτσι!
Νάτην, πούρχεται να με συναντήσει.

«Καλή σου μέρα, άγαπημένη μου!»

ΑΡΙΑΓΝΗ (ΑΚΥΒΕΡΝΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ) - Στρατής Τσίρκας

(εκδ. Κέδρος)

(...) Ήταν απόγεμα, κατακαλόκαιρο κι έκανε μια κάψα, της Αφρικής που λένε. Μ' απ' την αντικρυνή μεριά του τζαμιού, τα σπίτια ήτανε στη σκιά και στα μπαλκόνια τους οι νοικοκυρές, ποια με τους αγκώνες στην κουπαστή επιθεωρούσε το δρόμο από τη Μπουστάνι ώς απάνω, ποια καθόταν συντροφιά με τις έγνοιες της, ποια με τη φιλενάδα της και την τρατάριζε καφέ, ποια πότιζε τις γλάστρες, ποια ξεσκόνιζε τις αράχνες από το κοτέτσι παλεύοντας φοβισμένη και χαμογελαστή τον ανοικονόμητο πετεινό του και ποια ευχαριστιόταν τη μυρωδιά του παστουρμά, που τον είχαν κρεμασμένο από καρφί φάτσα στην ανατολή για να λιάζεται. Η Αλέγρα, η αφορεσμένη, έβγαλε τον κορνούτο κι έφυγε από νωρίς, και τώρα εκείνη, πίσω απ' τα κρόσια της μισοκατεβασμένης τέντας, αποτρίχωνε τις γάμπες της με ζυμωμένη ζάχαρη και τραγουδούσε. Γι' αυτήν ήταν ο κόσμος· μέλι γάλα τα πράματα με το σύζυγο.

Κάτω, τα παιδιά κουδουνίζανε σα διαβόλοι τα νοικιασμένα ποδήλατα, οι μικροπουλητές διάβαιναν αργά παινεύοντας τα πεπόνια ή τα γυαλικά τους, τα κοπρόσκυλα γαύγιζαν ξοπίσω τους κι οι αχαΐρευτοι του μαχαλά, ξυπόλητοι και χολωμένοι, ρεμπέλευαν σφενδονίζοντας διφορούμενες φτυξιές για τους περαστικούς. Περιμένανε πότε θα πάρει τη μεγάλη τούμπα ο Σεχ Σάλταμ για να κάνουνε χάζι. Μα τα παιδιά, ένα σμάρι τρυγόνια, περνούσαν, χάνονταν και ξαναγύριζαν, κουδουνίζοντας και φωνάζοντας. Μεγάλωσαν πια και κάνανε δικό τους το δρόμο.

Η Αριάγνη παραφύλαγε να σηκώσει ο Νίκος το κεφάλι για να του πει να της φωνάξει το Ναμπουλιόν. Του είχε φυλάξει λίγο από το μεσημεριανό. Μα το παιδί, λες και το 'βαλε πείσμα, κάθε που περνούσε κάτω απ' το μπαλκόνι, δόστου πενταλάριζε πιο γρήγορα. Δεν ήθελε να του μπήξει τη φωνή, από καιρό δεν την άκουσε ο μαχαλάς· αλλάζει με τα χρόνια ο άνθρωπος. (...)

****

Η ΝΥΧΤΑ ΜΕ ΣΥΜΦΕΡΕΙ - Νίκος Καρούζος

Ἡ νύχτα μὲ συμφέρει
Πράγματι ἡ νύχτα μὲ συμφέρει.
Πρῶτα-πρῶτα ἐλαττώνει τὶς φιλοδοξίες· ὕστερα
διορθώνει τὶς σκέψεις· ἔπειτα
συμμαζώνει τὴ θλίψη καὶ τὴν κάνει ὑποφερτότερη
τὴ σιωπὴ μὲ σέβας ἀνατέμνει·
ἐξαίρει τὴν ὄσφρηση μὰ προπάντων ἡ νύχτα περιζώνει.

****

ΟΙ ΑΠΟΜΕΙΝΑΝΤΕΣ – Μίλτος Σαχτούρης

Ὅμως ὑπάρχουν ἀκόμα λίγοι ἄνθρωποι
ποὺ δὲν εἶναι κόλαση ἡ ζωή τους
ὑπάρχει τὸ μικρὸ πουλὶ ὁ κιτρινολαίμης
ἡ Fraülein Ramser
καὶ πάντοτε τοῦ ἥλιου οἱ ἀπομείναντες
οἱ ἐρωτευμένοι μὲ ἥλιο ἢ μὲ φεγγάρι
ψάξε καλὰ βρές τους, Ποιητή!
κατάγραψέ τους προσεχτικὰ
γιατί ὅσο πᾶν καὶ λιγοστεύουν
λιγοστεύουν

****

ΤΟ ΨΩΜΙ - Μίλτος Σαχτούρης

Ἕνα τεράστιο καρβέλι, μιὰ πελώρια φραντζόλα ζεστὸ ψωμί,
εἶχε πέσει στὸ δρόμο ἀπὸ τὸν οὐρανό,
ἕνα παιδὶ μὲ πράσινο κοντὸ βρακάκι καὶ μὲ μαχαίρι
ἔκοβε καὶ μοίραζε στὸν κόσμο γύρω,
ὅμως καὶ μία μικρή, ἕνας μικρὸς ἄσπρος ἄγγελος.
κι αὐτὴ μ᾽ ἕνα μαχαίρι ἔκοβε καὶ μοίραζε
κομμάτια γνήσιο οὐρανὸ
κι ὅλοι τώρα τρέχαν σ᾽ αὐτή, λίγοι πηγαῖναν στὸ ψωμί,
ὅλοι τρέχανε στὸν μικρὸν ἄγγελο ποὺ μοίραζε οὐρανό!
Ἂς μὴν τὸ κρύβουμε.
Διψᾶμε γιὰ οὐρανό.

***

ΕΚ ΤΟΥ ΠΛΗΣΙΟΝ - Οδυσσέας Ελύτης

«Ψ'ελλιστί παίρνεται ο υπνάκος μέσα σ' ένα στεντόρειο μεσημέρι,
γεμάτο τζιτζίκια που μαίνονται.
Ιούλιος.
Α, νάρθει η ώρα που θα δαγκώνεις το περγαμόντο
και που ύστερα θα πίνεις πίνεις πίνεις δροσερό νερό,
καφέδες και τσιγάρο ατελεύτητο σαν την Ελλάδα».

****

Ο ΤΖΙΤΖΙΚΑΣ - Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ

Μέσα μου χιλιάδες τραγούδια στοιβάζονται καλοκαιρινά.
Ανοίγω το στόμα μου και μες στο πάθος μου
προσπαθώ να τους βάλω μια σειρά.
Τραγουδώ. Άσχημα.
Αλλά χάρη στο τραγούδι μου ξεχωρίζω από τις φλούδες των κλάδων και από τ' άλλα άφωνα ηχεία της φύσης.
Η απέριττη περιβολή μου —γκρίζα κι ασβεστένια— μου αποκλείει κάθε παραφορά αισθητισμού
κι έτσι αποκομμένος απ' τα φανταχτερά πανηγύρια του χρόνου, τραγουδάω.
Άνοιξη, Πάσχα και βιολέτες δε γνωρίζω.
Τη μόνη ανάσταση που ξέρω είναι όταν μόλις σηκώνεται κάποιο αεράκι και δροσίζει λίγο τη φοβερή κάψα της ζωής μου.
Τότε παύω να ουρλιάζω —ή να τραγουδάω όπως νομίζει ο κόσμος—
γιατί το θαύμα μιας δροσιάς μέσα μου βαθιά λέει περισσότερα απ' όλα όσα δημιουργώ για να μην πεθάνω από τη ζέστη.

****

ΥΠΕΡΟΧΕΣ ΝΥΧΤΕΣ ΤΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ – Γ. Ρίτσος

Α, υπέροχες νύχτες του Ιουλίου με τα μαντολίνα των τζιτζικιών
και των γρύλων – έλεγε, –
το φωταγωγημένο βαποράκι της κωλοφωτιάς αγκυροβολημένο
στο παλιό τζάκι της καλύβας,
η καλύβα στα καλάμια της ακροποταμιάς –
δε σου ζητούν αποδείξεις,
οι φλέβες του νερού κάτω απ' το χώμα δίχως ερώτηση,
υπάρχουμε,
μεγάλοι κύκλοι δροσιάς στην πυρωμένη έκταση
της θερινής νύχτας,
τ' αλώνια με τα άλογα μετέωρα,
οι θεριστάδες κοιμισμένοι στις θημωνιές,
τα κορίτσια ξύπνια,
η αψάδα του αμπελιού γλείφοντας τη γλώσσα της,
το σκυλί του κυνηγού κοιτάζοντας το φεγγάρι.
Ο μικρός ακούρευτος βοσκός
ένιωσε μονομιάς την ευγένεια των ζώων και των άστρων,
τη ζέστα του μαλλιού, τη δροσιά του νερού,
το χέρι που έλειπε απ' τη μέση του,
τη μεγάλη απουσία εκείνου που δεν ήξερε πώς περίμενε,
έφτιαξε με θυμάρι μια στρωμνή για δύο
και ξάπλωσε μόνος,
σε λίγο σηκώθηκε κ' έκλαψε στο λαιμό του κριαριού του,
(μαζί κλάψαμε, για άλλο ο καθένας),
κλαίγανε και τα πρόβατα στην ασημένια νύχτα –
Άγνωστη γνώση
γνώση του σώματος,
άγνωστο σώμα.

****

ΣΩΜΑ ΤΟΥ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ - Οδυσσέας Ελύτης

Πάει καιρός που ακούστηκεν η τελευταία βροχή
Πάνω από τα μυρμήγκια και τις σαύρες
Τώρα ο ουρανός καίει απέραντος
Τα φρούτα βάφουνε το στόμα τους
Της γης οι πόροι ανοίγουνται σιγά σιγά
Και πλάι απ' το νερό που στάζει συλλαβίζοντας
Ένα πελώριο φυτό κοιτάει κατάματα τον ήλιο!

Ποιος είναι αυτός που κείτεται στις πάνω αμμουδιές
Ανάσκελα φουμέρνοντας ασημοκαπνισμένα ελιόφυλλα
Τα τζιτζίκια ζεσταίνονται στ' αυτιά του
Τα μυρμήγκια δουλεύουνε στο στήθος του
Σαύρες γλιστρούν στη χλόη της μασχάλης
Κι από τα φύκια των ποδιών του αλαφροπερνά ένα κύμα
Σταλμένο απ' τη μικρή σειρήνα που τραγούδησε:

Ω σώμα του καλοκαιριού γυμνό καμένο
Φαγωμένο από το λάδι κι από το αλάτι
Σώμα του βράχου και ρίγος της καρδιάς
Μεγάλο ανέμισμα της κόμης λυγαριάς
Άχνα βασιλικού πάνω από το σγουρό εφηβαίο
Γεμάτο αστράκια και πευκοβελόνες
Σώμα βαθύ πλεούμενο της μέρας!

****

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΝΑΥΤΙΛΟΣ - Οδυσσέας Ελύτης

Γυμνός, Ιούλιο μήνα, το καταμεσήμερο.

Σ' ένα στενό κρεβάτι, ανάμεσα σε δυο σεντόνια χοντρά, ντρίλινα, με το μάγουλο πάνω στο μπράτσο μου που το γλείφω και γεύομαι την αρμύρα του.

Κοιτάζω τον ασβέστη αντικρύ στον τοίχο της μικρής μου κάμαρας. Λίγο πιο ψηλά το ταβάνι με τα δοκάρια. Πιο χαμηλά την κασέλα όπου έχω αποθέσει όλα μου τα υπάρχοντα: δυο παντελόνια, τέσσερα πουκάμισα, κάτι ασπρόρουχα. Δίπλα, η καρέκλα με την πελώρια ψάθα. Χάμου, στ' άσπρα και μαύρα πλακάκια, τα δυο μου σάνταλα. Έχω στο πλάι μου κι ένα βιβλίο.

Γεννήθηκα για να 'χω τόσα. Δεν μου λέει τίποτε να παραδοξολογώ. Από το ελάχιστο φτάνεις πιο σύντομα οπουδήποτε. Μόνο που 'ναι πιο δύσκολο. Κι από το κορίτσι που αγαπάς επίσης φτάνεις, αλλά θέλει να ξέρεις να τ' αγγίξεις οπόταν η φύση σού υπακούει. Κι από τη φύση - αλλά θέλει να ξέρεις να της αφαιρέσεις την αγκίδα της.

****

ΒΙΟΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΠΟΧΗ - Τάσος Λειβαδίτης

Το καλοκαίρι ο ουρανός διανυκτερεύει
οι μυρουδιές έχουν την παιδική μας ηλικία
μέσα στον ύπνο μας κοιμούνται τα πιο ωραία ταξίδια
κι εγώ δεν έχω άλλο όπλο απ' το να διηγούμαι
ψεύτικες ιστορίες και να τις πιστεύω.

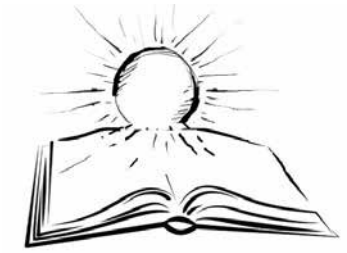

Αύγουστος

ΣΑΝ ΣΗΜΕΡΑ

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

«Όσο υπάρχουν άνθρωποι ανήσυχοι στον κόσμο μας, όσο υπάρχει ανησυχία στον κόσμο μας υπάρχει ελπίδα» *Αντώνης Σαμαράκης*

Αύγουστος

ΣΑΝ ΣΗΜΕΡΑ

16	Αντώνης Σαμαράκης 16/08/1919 - 08/08/2003
17	
18	
19	
20	
21	
22	
23	
24	
25	
26	
27	Διονύσης Χαριτόπουλος 27/08/1947
28	
29	
30	
31	

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΕΛΠΙΣ - Αντώνης Σαμαράκης
(εκδ. Ψυχογιός)

Όταν μπήκε στο καφενείο, κείνο το απόγευμα, ήτανε νωρίς ακόμα. Κάθισε σ' ένα τραπέζι, πίσω από το μεγάλο τζάμι που έβλεπε στη λεωφόρο. Παράγγειλε καφέ.

Σε άλλα τραπέζια, παίζανε χαρτιά ή συζητούσανε.

Ήρθε ο καφές. Άναψε τσιγάρο, ήπιε δυο γουλιές, κι άνοιξε την απογευματινή εφημερίδα.

(...) Άναψε κι άλλο τσιγάρο. Έριξε μια ματιά στις «Μικρές Αγγελίες»:

ΠΩΛΕΙΤΑΙ νεόδμητος μονοκατοικία, κατασκευή αρίστη, εκ 4 δωματίων, χολ, κουζίνας, λουτρού πλήρους, W. C.

ΕΝΟΙΚΙΑΖΕΤΑΙ εις σοβαρόν κύριον δωμάτιον εις β΄ όροφον, ευάερον, ευήλιον...

ΖΗΤΕΙΤΑΙ πιάνο προς αγοράν...

Σκέψεις γυρίζανε στο νου του.

(...) Ο πόλεμος, η βόμβα υδρογόνου, οι αυτοκτονίες για οικονομικούς λόγους, η «Κοσμική Κίνησις»... Το πανόραμα της ζωής!

(...) Στις έξι σελίδες της εφημερίδας: η ζωή. Κι αυτός ήτανε τώρα ένας άνθρωπος που δεν έχει ελπίδα.

Θυμήθηκε, πριν από χρόνια, ήτανε παιδί ακόμα, είχε αρρωστήσει βαριά μια θεία του, ξαδέρφη της μητέρας του. Την είχανε σπίτι τους. Ήρθε ο γιατρός· βγαίνοντας από το δωμάτιο της άρρωστης, είπε με επίσημο ύφος:

– Δεν υπάρχει πλέον ελπίς!

Έτσι κι αυτός τώρα, είχε φτάσει στο σημείο να λέει:

– Δεν υπάρχει πλέον ελπίς!

Του φάνηκε φοβερό που ήτανε χωρίς ελπίδα. Είχε την αίσθηση πως οι άλλοι στο καφενείο τον κοιτάζανε κι άλλοι από το δρόμο σκέφτονταν και ψιθυρίζανε μεταξύ τους: «Αυτός εκεί δεν έχει ελπίδα!» Σαν να ήταν έγκλημα αυτό. Σαν να είχε ένα σημάδι πάνω του που το μαρτυρούσε. Σαν να ήτανε γυμνός ανάμεσα σε ντυμένους.

Σκέφτηκε τα διηγήματα που είχε γράψει, δίνοντας έτσι μια διέξοδο στην αγωνία του. Άγγιζε θέματα του καιρού μας: τον πόλεμο, την κοινωνική δυστυχία... Ωστόσο, δεν το αποφάσιζε να τα εκδώσει. Φοβότανε! Φοβότανε την ετικέτα που θα του δίνανε σίγουρα οι μεν και οι δε. Όχι, έπρεπε να τα βγάλει. Στο διάολο η ετικέτα! Αυτός ήταν ένας άνθρωπος, τίποτε άλλο. Ούτε αριστερός ούτε δεξιός. Ένας άνθρωπος που είχε ελπίσει άλλοτε, και τώρα δεν έχει ελπίδα, και που νιώθει χρέος του να το πει αυτό. Βέβαια, άλλοι θα 'χουν ελπίδα, σκέφτηκε. Δεν μπορεί παρά να 'χουν.

Ξανάριξε μια ματιά στην εφημερίδα: η Ινδοκίνα, η «Κοσμική Κίνησις», το ρεσιτάλ πιάνου, οι δυο αυτοκτονίες για οικονομικούς λογους, οι «Μικρές Αγγελίες»...

ΖΗΤΕΙΤΑΙ γραφομηχανή...

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ραδιογραμμόφωνον...

ΖΗΤΕΙΤΑΙ τζιπ εν καλή καταστάσει...

ΖΗΤΕΙΤΑΙ τάπης γνήσιος περσικός...

Έβγαλε την ατζέντα του, έκοψε ένα φύλλο κι έγραψε με το μολύβι του:

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ελπίς

Ύστερα πρόσθεσε το όνομά του και τη διεύθυνσή του. Φώναξε το γκαρσόνι. Ήθελε να πληρώσει, να πάει κατευθείαν στην εφημερίδα, να δώσει την αγγελία του, να παρακαλέσει, να επιμείνει να μπει οπωσδήποτε στο αυριανό φύλλο.

****

Μην πεις ποτέ σου: «Είναι αργά!»
κι αν χαμηλά έχεις πέσει,
κι αν λύπη τώρα σε τρυγά
κι έχεις βαθιά πονέσει.
Κι αν όλα μοιάζουν σκοτεινά
κι έρημος έχεις μείνει,
μην πεις ποτέ σου: «Είναι αργά!»
-τ' ακούς; - ότι κι αν γίνει!

****

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΒΛΑΚΕΙΑΣ - Διονύσης Χαριτόπουλος

(εκδ.Τόπος)

Το δίποδο αποδείχτηκε άτιμο πλάσμα. Παρά τη μεγαλειώδη νοητική του σκευή, καμία θρησκεία, ιδεολογία, φιλοσοφία, τέχνη, ηγεσία, πολιτισμός, πολίτευμα δεν κατόρθωσε να αλλάξει ούτε τρίχα στον πυρήνα της ύπαρξής του και παραμένει υποταγμένο στη ζωώδη φύση του. Από όποια βαθμίδα της κοινωνικής κλίμακας κι αν επιθεωρεί ο άνθρωπος ορίζεται πάντα από την εγγενή επιθετικότητα που του επέτρεψε να κυριαρχήσει˙ ωμή και απροκάλυπτη στα πρώτα στάδια της εξέλιξής του, καλυμμένη, υποβόσκουσα και φτιασιδωμένη στις εποχές του πολιτισμού: «ενώ οι πρωτόγονοι αλληλοεξοντώνονταν, οι πολιτισμένοι αλληλοεξαπατώνται» (Σοπενάουερ).

(...)

Το μυαλό είναι φρένο.

Σώζει τον άνθρωπο από τον εαυτό του!! βάζει ή προσπαθεί να βάλει φρένο στις υπέρμετρες επιδιώξεις του, επειδή μπορεί να προσμετρήσει και τις δυνατότητες και τις συνέπειες. Το μυαλό προσπαθεί κάθε τόσο να μετριάσει τα ένστικτα, τα πάθη, την επιθετικότητα και την αμετροέπεια!! συγκρατεί τον άνθρωπο να μη «σπάσει τα μούτρα του» κι άλλοτε το πετυχαίνει, άλλοτε όχι. Όσο καλύτερα λειτουργεί τόσο σπανιότερα ο κάτοχός του τυφλώνεται από αυτόματες συμπεριφορές που προέρχονται από τα έγκατα της βιολογικής του φύσης ή γίνεται έρμαιο επιθυμιών και παθών που ξεχείλισαν!! όταν κάποιος λέει «ο μεγαλύτερος εχθρός μου είναι ο εαυτός μου» λέει τη μαύρη αλήθεια. Το μυαλό είναι η μόνη ελπίδα και η μόνη δύναμη που μπορεί να προφυλάξει τον άνθρωπο από τις κακοτοπιές και τις παγίδες που του στήνει η φύση του.

(...)

Τον άνθρωπο δεν κατευθύνουν μόνο τα ένστικτα, το μυαλό και οι επιθυμίες, αλλά και τα συναισθήματα, ...(πάθος, πόθος, εγωισμός, οργή,...).... Το μυαλό κολυμπάει σε μια συναισθηματική αλκοόλη που κατά περίπτωση το οξύνει, το στομώνει, το σπιντάρει, το θολώνει, το κολλάει, το παραπλανά, το δαιμονίζει.

****

ΑΥΓΑ ΜΑΥΡΑ – Διονύσης Χαριτόπουλος

(εκδ. Τόπος)

Μαρία: Γνώρισα εγώ πατέρα; Γνώρισα σπίτι; Κανονικό σπίτι με πόρτα και παράθυρα κι ένα κρεβάτι να ξαπλώνω; Έπαιξα σαν παιδί; Ούτε μια καραμέλα δε μου έφερε... ένα παιχνίδι, να μου πει, παρ' το αυτό, είναι δικό σου...
Σπύρος: Αφού μας κυνηγούσε ο στρατός τι να έκανε (ο πατέρας); Αδειάσανε τα χωριά. Ξεσπιτώσανε τον κόσμο και τον κλείσαν σε στρατόπεδο. Αν δεν κρυβόμασταν θα μας σκοτώνανε.
Μαρία: Εγώ ξέρω πως άλλα παιδιά του χωριού μεγαλώσανε διαφορετικά. Ανθρώπινα! Είχανε μια μάννα και ένα πατέρα που τα νοιαστήκανε...
Σπύρος: Νοιαστήκανε μόνο το σπιτάκι τους.
Μαρία: Καλά κάνανε! Πολύ καλά κάνανε! Ήτανε γονείς! Δεν είχανε τα μυαλά πάνω απ' το κεφάλι τους. Μεγαλώσανε τα παιδιά τους, τα σπουδάσανε, τα παντρέψανε...
Σπύρος: Ο πατέρας μας δεν κοίταγε μόνο τον εαυτό του και πως θα βολευτεί αυτός. Πόναγε όλο τον κόσμο.
Μαρία: Και τι με νοιάζει εμένα ο κόσμος; Εγώ τι έγινα με τον πατέρα που μου 'τυχε. Πόναγε τους άλλους περισσότερο απ' τα παιδιά του;
Σπύρος: Δεν ξέρεις πόσο σ' αγάπαγε!
(...)
Σπύρος: Μαρία εσύ ήσουνα μωρό και δεν θυμάσαι. Ξέρεις τι γινότανε τότε; Βιετνάμ! Να μη το ζήσει αυτό κανείς ξανά.
(...)
Σπύρος: Πάλι τα ίδια, δεν είπαμε να τα ξεχάσεις;
Μαρία: Πως, πες μου πως; Να γυρίσω ένα κουμπί και να σβήσουνε; Δεν γυρίζει το ρημάδι. Όταν είσαι παιδί, ότι και να γίνει, πέφτεις για ύπνο το βράδυ και ξεχνάς. Τώρα δεν μπορώ ούτε να κοιμηθώ, συνέχεια αυτά γυρίζουνε στο μυαλό μου.

****

ΡΕΜΒΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟΥ -
Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης
(εκδ. Νεφέλη)

(...) Και την ημέραν αυτήν, την παραμονήν της Κοιμήσεως πάλιν, τον ευρίσκομεν να κάθηται εις το προαύλιον του ναΐσκου, και να καπνίζη μελαγχολικώς το τσιμπούκι του, με τον ηλέκτρινον μαμόν... αναλογιζόμενος τόσα άλλα και τους οχληρούς δανειστάς του, οι οποίοι του είχαν πάρει εν τω μεταξύ το καλλίτερον κτήμα –ένα ολόκληρον βουνόν, ελαιώνα, άμπελον, αγρόν με οπωροφόρα δένδρα, με βρύσιν, με ρέμα, με νερόμυλον– και να εκχύνη τα παράπονά του εις θρηνώδεις μελωδίας προς την Παναγίαν.

«Εκύκλωσαν αι του βίου μου ζάλαι, ώσπερ μέλισσαι, κηρίον, Παρθένε...»

Και επόθει ολοψύχως τον μοναχικόν βίον, ολίγον αργά, και επεκαλείτο μεγάλη τη φωνή τον «Γλυκασμόν των Αγγέλων, των θλιβομένων την χαράν», όπως έλθη εις αυτόν βοηθός και σώτειρα:

«Αντιλαβού μου και ρύσαι
των αιωνίων βασάνων...»

****

ΠΑΡΑΜΟΝΕΣ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟΥ -
Μάνος Ελευθερίου

Σαν τη λαίδη Μακμπέθ σε υπνοβασία
πιτσιλισμένη απ' τον ασβέστη
στα μαλλιά και το φόρεμα.
Και τα δωμάτια μοσχοβολούσαν
παραμονές Δεκαπενταύγουστου.
Οι φωτιές της ροδιάς. Η αυλή με τη βρύση.
Τα μυρμήγκια που τρέχουν για να γλιτώσουν.
Τα σκούπιζες και τα 'ριχνες στο κηπάκι
για να σωθούν.
Ωρα έξι το απόγευμα και μάζευες
την άγκυρα να ελευθερωθεί το σπίτι.

ΤΟ ΕΓΚΩΜΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ - Κ.Γ.Καρυωτάκης

(Άπαντα - εκδ. Πάπυρος)

Ι - Η θάλασσα είναι η μόνη μου αγάπη. Γιατί έχει την όψη του ιδανικού. Και τ' όνομά της είναι ένα θαυμαστικό.

Δε θυμάμαι το πρώτο αντίκρισμά της. Χωρίς άλλο θα κατέβαινα από μια κορφή, φέρνοντας αγκαλιές λουλούδια. Παιδί ακόμα, εσκεπτόμουν το ρυθμό του φλοίσβου της. Ξαπλωμένος στην αμμουδιά, εταξίδευα με τα καράβια που περνούσαν. Ένας κόσμος γεννιόταν γύρω μου. Οι αύρες μού άγγιζαν τα μαλλιά. Άστραφτε η μέρα στο πρόσωπό μου και στα χαλίκια. Όλα μου ήταν ευπρόσδεκτα: ο ήλιος, τα λευκά σύννεφα, η μακρινή βοή της.

Αλλά η θάλασσα επειδή ήξερε, είχε αρχίσει το τραγούδι της, το τραγούδι της που δεσμεύει και παρηγορεί.

Είδα πολλά λιμάνια. Στοιβαγμένες πράσινες βάρκες επήγαιναν δώθε κείθε σαν εύθυμοι μικροί μαθητές. Κουρασμένα πλοία, με ονόματα περίεργα, εξωτικά, ύψωναν κάθε πρωί τη σκιά τους. Άνθρωποι σκεφτικοί, ώριμοι από την άλμη, ανέβαιναν σταθερά τις απότομες, κρεμαστές σκάλες. Άγρια περιστέρια ζυγίζονταν στις κεραίες.

Ύστερα ενύχτωσε. Μια κόκκινη γραμμή στον ορίζοντα, μόλις έβρισκε απάντηση στις ράχες των μεγάλων, αργών κυμάτων. Εσάλευαν σαν από κάποια μυστική, εσωτερική αιτία, και άπλωναν πλησιάζοντας, για να σπάσουν απαλά, βουβά. Όλα τ' άλλα —ο ουρανός, τα βουνά αντίκρυ, το ανοιχτό πέλαγος— ένα τεράστιο μαύρο παραπέτασμα.

ΙΙ - (...) Στον άνεμο ανοίγει ένα παράθυρο, κ' έρχεται μπροστά μας. Όλα ξεχνιούνται. Είναι εκεί άσπιλη, απέραντη, αιώνια. Με το πλατύ της γέλιο σκεπάζει την ασχήμια της. Με τη βαθύτητά της μυκτηρίζει. Η ψυχή του εμπόρου πεθαμένη και περπατεί. Η ψυχή της κοσμικής κυρίας φορεί τα πατίνια της. Η ψυχή του ανθρώπου λούζεται στην αγνότητα της θαλάσσης. Βρίσκει ή νοσταλγία μας διέξοδο και ό πόνος μας την έκφρασή του.

ΑΛΛΟΤΕ Η ΘΑΛΑΣΣΑ - Γιώργος Σαραντάρης

Άλλοτε η θάλασσα μας είχε σηκώσει στα φτερά της
Μαζί της κατεβαίναμε στον ύπνο
Μαζί της ψαρεύαμε τα πουλιά στον αγέρα
Τις μέρες κολυμπούσαμε μέσα στις φωνές και τα χρώματα
Τα βραδιά ξαπλώναμε κάτω απ' τα δέντρα και τα σύννεφα
Τις νύκτες ξυπνούσαμε για να τραγουδήσουμε
Ήταν τότε ο καιρός τρικυμία χαλασμός κόσμου
Και μονάχα ύστερα ησυχία
Αλλά εμείς πηγαίναμε χωρίς να μας εμποδίζει κανείς
Να σκορπάμε και να παίρνουμε χαρά
Από τους βράχους ως τα βουνά μας οδηγούσε ο Γαλαξίας
Και όταν έλειπε η θάλασσα ήταν κοντά ο θεός.

****

ΤΑ ΡΩ ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ - Οδυσσέας Ελύτης

Ο Αύγουστος ελούζονταν
μες στην αστροφεγγιά
κι από τα γένια του έσταζαν
άστρα και γιασεμιά.
Αύγουστε μήνα και Θεέ
σε σένανε ορκιζόμαστε
πάλι του χρόνου να μας βρεις
στο βράχο να φιλιόμαστε.

****

«Ο παφλασμός ενός κύματος
δεν μπορεί να εξηγήσει ολόκληρη τη θάλασσα».
Βλαντιμίρ Ναμπόκοφ

ΝΑ Σ' ΑΓΝΑΝΤΕΥΩ, ΘΑΛΑΣΣΑ - Κώστας Βάρναλης

(αποσπάσματα)

Να σ' αγναντεύω, θάλασσα,
να μη χορταίνω απ' το βουνό ψηλά
στρωτή και καταγάλανη και μέσα να πλουταίνω
απ' τα μαλάματά σου τα πολλά.
[...]
Να ταξιδεύουν στον αγέρα τα νησάκια,
οι κάβοι, τ' ακρόγιαλα σαν μεταξένιοι αχνοί
και με τους γλάρους συνοδιά κάποτ' ένα καράβι
ν' ανοίγουν να το παίρνουν οι ουρανοί.
[...]
Έτσι να στέκω, θάλασσα, παντοτεινέ έρωτά μου
με μάτια να σε χαίρομαι θολά
και να ναι τα μελλούμενα στην άπλα σου μπροστά μου,
πίσω κι αλάργα βάσανα πολλά.

****

ΜΑΓΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ - Θωμάς Γκόρπας

Αύγουστος Κυριακή, η Ελλάδα πλάι στη θάλασσα:
ήλιος δροσιά πεύκα φαί κρασί κι αγάπη.
Στο πικάπ έπαιζε ασταμάτητα
του Τσιτσάνη η «Συννεφιασμένη Κυριακή».
Και κανείς δεν είπε ν' αλλάξει ο δίσκος...

Σεπτέμβριος

ΣΑΝ ΣΗΜΕΡΑ

1	Κωνσταντίνος Χατζόπουλος 01/09/1868 - 20/07/1920
2	
3	Εντουάρντο Γκαλεάνο 03/09/1940 - 13/04/2015
4	
5	
6	Αντρέα Καμιλλέρι 06/09/1925 - 17/07/2019
7	Μάρκος Μέσκος 07/09/1935 - 01/01/2019
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	

«Μου φτάνει που ξέρω να διαβάζω, γιατί έτσι μαθαίνω αυτά που δεν ξέρω, ενώ όταν γράφεις, γράφεις μόνο αυτά που ξέρεις ήδη». *Ουμπέρτο Έκο*

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28 Γιάννης Σκαρίμπας 28/09/1893 - 21/01/1984

29

30

«Ζω μέσα στα όνειρά μου. Κι άλλοι άνθρωποι ζουν μέσα σε όνειρα,
μόνο που δεν είναι τα δικά τους» *Έρμαν Έσσε*

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ – Κωνσταντίνος Χατζόπουλος
(εκδ. Πελεκάνος)

(...) Ο Στέφανος θυμάται τώρα πως έπειτα ήρθε το φθινόπωρο· ένα ήμερο φθινόπωρο με μέρες στη σειρά ασυννέφιαστες, χλιαρές και απάνεμες. Οι λόφοι άπλωναν βιολέτινοι με τ' ανθισμένα ρείκια στις πλαγιές, πέρα οι γιαλοί αλλού μενεξεδένιοι αλλού τριανταφυλλοί, οι βράχοι σε σχήματα που άλλαζαν παράξενα κάθε στιγμή κρεμιόνταν σαν ανάεροι στα νερά, οι αμμουδιές χρυσοφεγγίζαν κάτω σαν παρδαλά πανιά απλωμένα στο ακρογιάλι. Ένα φως απαλό και διάφανο, που έμοιαζε σα να ήταν καθρέφτισμα κατιτίς άυλου, έτρεμε στον αέρα και στη γη. Και η Μαρίκα ήταν τόσο ευτυχισμένη να βυθά, να πλέει, να χάνεται σα σε όνειρο μέσα σ' αυτό.

«Μου αρέσει το φθινόπωρο», έλεγε κι έδειχνε απάνω το γλαυκό κι έδειχνε γύρω το χρυσό φως και κάτω τις ανεμώνες που έσκαζαν πλήθη πολλά στη γη και πλούμιζαν με τόνους ωχροροδινους το σκούρο χώμα. Τόνοι νεκροί, κιτρινωποί, χαλκοί γλιστρούσαν εδώ και 'κει στους πράσινους ακόμα θάμνους και στα κλαδιά, όπου κοκκίνιζαν ζωηρά τα κούμαρα.

Ο Στέφανος και η Μαρίκα χάνονταν στους θόλους, σταματούσαν κι άκουαν τους σπίνους που λαλούσαν το σιγαλό σκοπό τους στα κλαδιά, τους μικρούς σπουργίτες που ψιθύριζαν στα θάμνα, τους μακρινούς, κομμένους ήχους που φτάνουν πάντα αόριστοι και μελαγχολικοί από την ερημιά και γεμίζουν τη σιγή με κάποια ανησυχία.

Κάποιοι αργοπορημένοι βάτοι πρόβαλαν μια μέρα λευκοανθισμένοι, χλωμοκόκκινοι εκεί εμπρός τους, και ο Στέφανος τους έδειξε της Μαρίκας.

«Είναι σαν άνοιξη», της είπε.

Και θυμάται τώρα πως η Μαρίκα τον κοίταξε με μακρύ βλέμμα κι έπειτα:

«Είναι σα γέλασμα», ψιθύρισε αργά και τον κοιτούσε.

****

ΕΑΥΤΟΥΛΗΔΕΣ - Γιάννης Σκαρίμπας

(Άπαντα - εκδ. Νεφέλη)

Ως ωραία ήταν μου απόψε η λύπη.
Ήρθαν όλα σιωπηλά χωρίς πάθη
Και με ήβραν – χωρίς κανέν' να μου λείπει-
Τα λάθη.
Κι ως τα γνώρισα όλα μου γύρω – μπραμ-πάφες
Όλα κράταγαν, τρουμπέτες και βιόλες
-ΕΑΥΤΟΥΛΗΔΕΣ που με βλέπαν, οι γκάφες
μου όλες.
Α!... τι θίασος λίγον τι από αλήτες
Μουζικάντες μεθυσμένους και φάλτσους
Έτσι ως έμοιαζαν – με πρισμένες τις μύτες-
Παλιάτσους.
Και τι έμπνευση να μου δώσουν τη β έ ρ γ α
Μπρος σε τρίποδα με κ ά ν΄ τα μυστήρια,
Όπου γράφονταν τα' αποτυχημένα μου έργα
– εμβατήρια!
Α!... τι έμπνευση!... Μαιτρ του φάλτσου γω πάντα,
Με τη βέργα μου τώρα ψηλά –λέω- με τρόμους
Να, με δαύτη μου να παρελάσω την μπάντα
Στους δρόμους.
Κι ως πισώκολα θα παγαίνω πατώντας
Μεσ' σε κόρνα θα τα βροντούν και σαντούρια
Οι παλιάτσοι μου – στον αέρα πηδώντας-
Τα θούρια...

****

ΕΝΑΣ ΚΟΣΜΟΣ ΑΝΑΠΟΔΑ - Εντουάρντο Γκαλεάνο

(μτφρ. Γεωργία Ζακοπούλου - εκδ. Πιρόγα)

Μία γέφυρα δίχως ποτάμι. Ψηλές προσόψεις κτιρίων δίχως τίποτε από πίσω. Ο κηπουρός ποτίζει το πλαστικό γρασίδι. Κυλιόμενες σκάλες που δεν οδηγούν πουθενά. Ο αυτοκινητόδρομος που μας δίνει την δυνατότητα να γνωρίσουμε τόπους, που εξ αιτίας του έχουν καταστραφεί. Η οθόνη της τηλεόρασης δείχνει μία τηλεοπτική συσκευή που περιέχει μίαν άλλη τηλεοπτική συσκευή μέσα στην οποία υπάρχει μία τηλεοπτική συσκευή.

(...) Αυτός ο πολιτισμός δεν αφήνει κανέναν να κοιμηθεί, ούτε τα λουλούδια, ούτε τις κότες ούτε τους ανθρώπους. Το χειμώνα τα λουλούδια τοποθετούνται κάτω από συνεχή φωτισμό, ώστε να μεγαλώνουν πιό γρήγορα. Στα ορνιθοτροφεία η νύχτα είναι απαγορευμένη για τις κότες. Και οι άνθρωποι είναι καταδικασμένοι στην αϋπνία, λόγω της αγωνίας τους να αγοράσουν και του άγχους τους να πληρώσουν. (...) Σ' αυτόν τον πολιτισμό όπου τα πράγματα αποκτούν συνεχώς μεγαλύτερη αξία και οι άνθρωποι μικρότερη, τα μέσα μαζικής επικοινωνίας καθορίζουν τους κανόνες: δεν αγοράζεις εσύ τα πράγματα, αυτά σε αγοράζουν, το αυτοκίνητο σε χρησιμοποιεί, ο υπολογιστής σε προγραμματίζει, η τηλεόραση σε παρακολουθεί. Η έκρηξη της κατανάλωσης στον σύγχρονο κόσμο δημιουργεί μεγαλύτερο θόρυβο από όλους τους πολέμους και προκαλεί μεγαλύτερο πανδαιμόνιο από όλα τα καρναβάλια.

Όπως λέει μία παλιά τουρκική παροιμία, όποιος πίνει με πίστωση μεθάει διπλά. Το γλέντι ζαλίζει και θολώνει την όραση, αυτό το μεγάλο παγκόσμιο μεθύσι μοιάζει να μην έχει ούτε χρονικά ούτε χωρικά όρια. Αλλά ο πολιτισμός της κατανάλωσης είναι κενός σαν το ταμπούρλο γι' αυτό και κάνει τόση φασαρία. Την ώρα της αλήθειας, όταν ο σαματάς σταματήσει και τελειώσει η γιορτή, ο μεθυσμένος ξυπνάει μόνος, συντροφιά με τη μοίρα του και τα σπασμένα που οφείλει να πληρώσει.

****

ΟΙ ΛΕΞΕΙΣ ΤΑΞΙΔΕΥΟΥΝ - Εντουάρντο Γκαλεάνο

(μτφρ. Ισμήνη Κανσή - εκδ.Πάπυρος)

Η ΟΥΤΟΠΙΑ

Είναι στον ορίζοντα... κάνω δύο βήματα, απομακρύνεται δύο βήματα. Κάνω δέκα βήματα και ο ορίζοντας τρέχει δέκα βήματα μακριά. Όσο και να περπατάω, δεν θα τη φτάσω ποτέ. Τι χρησιμεύει τότε η ουτοπία;
Σ'αυτό χρησιμεύει: στο να περπατάς.

****

ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗ ΜΑΤΙΛΝΤΑ - Αντρέα Καμιλλέρι

(μτφρ. Φωτεινή Ζερβού - εκδ. Πατάκη)

Το τελευταίο πράγμα που έχω μάθει είναι ότι πρέπει οπωσδήποτε να έχεις άποψη, μπορείς να την ονομάσεις και ιδανικό, και να στηρίζεσαι γερά πάνω της αλλά χωρίς φανατισμό, θ' ακούς πάντα τις διαφορετικές ιδέες των άλλων και θα υποστηρίζεις με πάθος τις δικές σου, εξηγώντας τες και, γιατί όχι, αλλάζοντάς τες ενίοτε.

Να θυμάσαι ότι, ηττημένη ή νικηφόρα, δεν υπάρχει σημαία που να μην ξεθωριάζει στον ήλιο.

****

ΤΟ ΣΧΗΜΑ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ - Αντρέα Καμιλλέρι

(μτφρ. Μαρία - Ρόζα Τραϊκόγλου - εκδ. Πατάκη)

«Αυτό θα το ανακαλύψετε εσείς, αν έχετε τη διάθεση. Διαφορετικά, μπορείτε να μείνετε ικανοποιημένος με το σχήμα που έδωσαν εκείνοι στο νερό».

«Δε σας κατάλαβα, με συγχωρείτε».

«Εγώ δεν είμαι Σικελή. Γεννήθηκα στο Γκροσσέτο και ήρθα στη Μοντελούζα όταν διορίστηκε νομάρχης ο πατέρας μου. Είχαμε ένα κομμάτι γης με ένα σπίτι στις παρυφές της Αμιάτα, κι εκεί περνούσαμε τις διακοπές. Εγώ είχα ένα σύντροφο στα παιδικά μου παιχνίδια, γιο χωρικών και μικρότερο από μένα. Ήμουν δεν ήμουν δέκα χρόνων. Μια μέρα είδα το φίλο μου να αποθέτει στο χείλος ενός πηγαδιού ένα ξύλινο κουπάκι, ένα φλιτζάνι, ένα τσαγερό κι ένα τενεκεδένιο τετράγωνο δοχείο, όλα γεμάτα ως πάνω με νερό, και να τα παρατηρεί με εμβρίθεια.

»"Τι κάνεις εκεί;" θέλησα να μάθω. Κι εκείνος, με τη σειρά του, μου έκανε την εξής ερώτηση: "Ποιο είναι το σχήμα του νερού;". "Μα το νερό δεν έχει σχήμα!" αποκρίθηκα γελώντας. "Παίρνει το σχήμα που του δίνεται"».

****

ΑΠΟΔΗΜΗΤΙΚΕΣ ΚΑΛΗΜΕΡΕΣ – Κική Δημουλά

Άρχισε ψύχρα.
Το γύρισε ο καιρός σε αναχώρηση.
Η πρώτη μέρα του Σεπτέμβρη
ξοδεύτηκε σε κάποια υδρορροή.
Ως χθες ακόμα όλα έρχονταν.
Ζέστες, η διάθεση για φως,
λόγια, πουλιά,
πλαστογραφία ζωής.
Γονιμοποιούνταν κάθε βράδυ τα φεγγάρια,
πολλοί διάττοντες έρωτες
ήρθαν στον κόσμο τον περασμένο μήνα.
Τώρα η γνωστή ψύχρα
κι όλα να φεύγουν.
Ζέστες, πουλιά, η διάθεση για φως.
Φεύγουν τα πουλιά, ακολουθούν τα λόγια
η μία ερήμωση τραβάει πίσω της την άλλη
με λύπη αυτοδίδακτη.
Ήδη αποσυνδέθηκε το φως από την επανάπαυση
κι από τις καλημέρες σου.
Τα παράθυρα ενδίδουν.
Το χέρι του μεταβλητού κλείνει τα τζάμια,
άλλοι λεν ως την άνοιξη,
άλλοι φοβούνται διά βίου.
Κι εσύ τί κάθεσαι;
Καιρός να μπεις κι εσύ στα αλλαγμένα.
Να γίνεις ότι αναρωτιόμουν πέρυσι:
«ποιος ξέρει το άλλο μου φθινόπωρο;».
Καιρός να γίνεις «το άλλο μου φθινόπωρο».
Άρχισε ψύχρα.
Ρίξε στην πλάτη σου ένα ρούχο αποδημίας.

ΛΥΟΜΕΝΟ - Κική Δημουλά

... Γύρισε κι ο Σεπτέμβρης από τις διακοπές.
Τελευταίος. Με το τελευταίο δρομολόγιο
του κατάφορτου Αυγούστου: τσουμπλέκια
ποδήλατα ψησταριές ψυγεία ονόματα
ξεφούσκωτα κυμάτων αφρολέξ, κελαρύσματα
ορεινών χωριών δεμένα σε πτυσσόμενα πλατάνια.
Και πολλά δέρματα. Τέλεια κατεργασμένα
στον ήλιο. Για εξαγωγή.
Μερικοί ξέχασαν τελείως να γυρίσουν.
Οψόμεθα...”

****

ΧΡΥΣΑΝΘΕΜΑ - Τάσος Λειβαδίτης

Φθινόπωρο ήσυχο, αφηρημένο –
τα φύλλα θα ’λεγες πέφτουν από μιαν άλλη ζωή
και μόνο τα χρυσάνθεμα επιμένουν, σαν τις πλάνες μας.
Είμαι μόνος, η κάμαρα άδεια και δεν έχω παρά ένα μοναδικό στόμα για τόσα χαμένα πράγματα.

****

«Το φθινόπωρο είναι μια δεύτερη άνοιξη,
όπου κάθε φύλλο είναι ένα λουλούδι».
Αλμπέρ Καμύ

ΤΙ ΝΑ ΣΟΥ ΠΩ, ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ - Κώστας Καρυωτάκης

Τι να σου πω, φθινόπωρο, που πνέεις από τα φώτα
της πολιτείας και φτάνεις ως τα νέφη τ' ουρανού;
Ύμνοι, σύμβολα, ποιητικές, όλα γνωστά από πρώτα,
φυλλορροούν στην κόμη σου τα ψυχρά άνθη του νου.

Γίγας, αυτοκρατορικό φάσμα, καθώς προβαίνεις
στο δρόμο της πικρίας και της περισυλλογής,
αστέρια με το πρόσωπο, με της χρυσής σου χλαίνης
το κράσπεδο σαρώνοντας τα φύλλα καταγής,

είσαι ο άγγελος της φθοράς, ο κύριος του θανάτου,
ο ίσκιος που, σε μεγάλα βήματα· φανταστικά,
χτυπώντας αργά κάποτε στους ώμους τα φτερά του,
γράφει προς τους ορίζοντες ερωτηματικά...

Ενοσταλγούσα, ριγηλό φθινόπωρο, τις ώρες,
τα δέντρα αυτά του δάσους, την έρημη προτομή.
Κι όπως πέφτουνε τα κλαδιά στο υγρό χώμα, οι οπώρες,
ήρθα να εγκαταλειφθώ στην ιερή σου ορμή.

****

ΠΑΡΑΙΝΕΣΗ - Νίκος Καρούζος

Να μη λυπάσαι που πέφτουν
τα φύλλα φθινόπωρο.
Η δική σου τρυφερότητα
θα τα φέρει και πάλι στα δέντρα.
Δάκρυα μη χαλνάς· όλοι ανήκουμε
στην ανάσταση.

****

ΨΙΛΟΒΡΟΧΟ V - Μάρκος Μέσκος

Τότε ήταν που τραύλιζε με γλώσσα κομμένη. Και
το φθινόπωρο συνέχιζε σαν πρωινός λησμονημένος γρύλος.

****

ΚΑΘΕ ΧΡΟΝΟ ΤΟ ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ - ΣΑΝ ΑΝΟΙΓΟΥΝ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Μπέρτολτ Μπρεχτ

(απόδοση: Πέτρος Μάρκαρης - εκδ. Θεμέλιο)

Κάθε χρόνο το Σεπτέμβρη σαν ανοίγουν τα σχολεία,
Στις συνοικίες οι γυναίκες μπαίνουν στα χαρτοπωλεία.
Και αγοράζουν σχολικά βιβλία και τετράδια για τα παιδιά τους.
Απελπισμένες ψάχνουν στα τριμμένα τσαντάκια τους
και την τελευταία δεκάρα,
όλο παράπονο
που η γνώση είναι τόσο ακριβή.
Κι όμως μήτε που υποπτεύονται
Πόσο κακή είναι η γνώση
Που προορίζεται για τα παιδιά τους.

****

«Υπέροχο φθινόπωρο! Αν ήμουν πουλί θα πετούσα γύρω από τη γη ψάχνοντας
για διαδοχικά φθινόπωρα».

George Eliot

****

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	Ίβο Άντριτς 09/10/1892 - 13/03/1975
10	Μάριος Χάκκας 10/10/1931 - 05/07/1972
11	
12	
13	
14	
15	Ίταλο Καλβίνο 15/10/1923 - 19/09/1985

«Το διάβασμα είναι όπως η τροφή και το νερό. Το πνεύμα που δεν διαβάζει χάνει βάρος, όπως ένα σώμα που δεν τρώει». *Βίκτωρ Ουγκώ*

16	Όσκαρ Γουάιλντ 16/10/1854 - 30/11/1900
17	Άρθουρ Μίλλερ 17/10/1915 - 10/02/2005
18	
19	
20	
21	
22	
23	
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30	
31	

ΤΟ ΓΕΦΥΡΙ ΤΟΥ ΔΡΙΝΟΥ - Ίβο Άντριτς
(μτφρ. Χρήστος Γκούβης - εκδ. Καστανιώτη)

(...) Από το επόμενο κιόλας καλοκαίρι η θύμηση της «μεγάλης νεροποντής» θα περάσει στη μνήμη των γεροντότερων όπου θα ζήσει για πολύ καιρό ακόμα, ενώ τα νιάτα, τραγουδώντας και κουβεντιάζοντας, θα χαίρονται την άσπρη, την πανέμορφη Πύλη πάνω από το νερό που κυλάει βαθιά από κάτω και με το μουρμουρητό του θα συνοδεύει το τραγούδι τους. Η λησμονιά τα γιατρεύει όλα και το τραγούδι είναι ο καλύτερος τρόπος να ξεχνάς, γιατί με το τραγούδι ο άνθρωπος θυμάται μόνο όσα αγαπάει.

Έτσι, στην Πύλη πάνω, ανάμεσα σε ουρανό, ποτάμι και βουνά, γενιά με γενιά, μαθαίνουν οι άνθρωποι να μη θλίβονται υπέρμετρα γι' αυτά που παίρνουν μαζί τους τα θολά νερά. Εκεί πάνω μαθαίνουν ασυνείδητα να ζουν με τη φιλοσοφία της μικρής τους πολιτείας: η ζωή είναι ένα άπιαστο θάμα που παντοτινά φυλλορροεί και φθείρεται κι όμως πάντα κρατάει και στέκει στέρεα «σαν το γεφύρι του Δρίνου».

(...) Η πνιγμένη κοπέλα θάφτηκε την ίδια μέρα στο πιο κοντινό τούρκικο νεκροταφείο, χαμηλά, στην απότομη πλαγιά, κάτω από το ύψωμα που βρίσκεται το Βέλι Λουγκ. Και τ' απόγευμα οι αργόσχολοι, στον καφενέ, μαζεμένοι γύρω από τον ψαρά και τον Σάλκο ρωτούσαν να μάθουν τα καθέκαστα, μ' εκείνη την αηδιαστική, την αρρωστημένη περιέργεια που χαρακτηρίζει τους ανθρώπους με άδεια κι άχαρη ζωή, γυμνή από κάθε ομορφιά, φτωχή και στερημένη από συγκινήσεις. Τους κέρναγαν ρακί και τους πρόσφεραν καπνό να τους πούνε κάτι παραπάνω για το πτώμα και την ταφή του. Τίποτα όμως δεν κατάφερναν. Ούτε και το ρακί τούς έλυνε τη γλώσσα.

(...) Και ξέρει πως πετάει κι αφήνει πίσω της τόπους που δεν είναι για να μείνει άνθρωπος, και δρασκελάει, σαν σε βρώμικα βαλτονέρια, χωριά και πολιτείες, όπου οι άνθρωποι λένε ψέματα και παίζουν με τις λέξεις και τους αριθμούς, κι όταν οι λέξεις στερέψουν κι οι αριθμοί μπερδευτούν, αλλάζουν το παιχνίδι και ξαφνικά φέρνουν τ' απάνω κάτω, κι αντίθετα απ' όσα λέγανε, βγάζουν, όπως ο μάγος από το μανίκι του, κανόνια και ντουφέκια κι άλλα σύνεργα και μαζί και κάτι ανθρώπους με μάτια παγωμένα, που δεν μπορείς να μιλήσεις μαζί τους ούτε και να συνεννοηθείς. Βλέποντάς τα όμως όλ' αυτά αλλάζει, δεν είναι πια το τρομερό, το θεριακωμένο πουλί που τρέχει και πετάει, αλλά γίνεται ξανά η ανήμπορη, φτωχή γριούλα, ζαρωμένη πάνω στο σκληρό πάτωμα.

****

Ο ΜΠΙΝΤΕΣ - Μάριος Χάκκας
(Άπαντα - εκδ. Κέδρος)

Είχαμε φαγωθεί μέσα μας χωρίς να το πάρουμε είδηση. Εκείνη η λουξ τουαλέτα με τον ιππόκαμπο στα πλακάκια οικόσημο, μια πάπια και γύρω παπάκια, κύκνους και παραδείσια ψάρια, νιπτήρα, λεκάνη, μπανιέρα, μπιντές, παραμπιντές, όλα απαστράπτοντα, είχανε παίξει το ρόλο τους ύπουλα, σκάψανε μέσα βαθιά μας τερμίτες, όπως το σαράκι το ξύλο, και τώρα νιώθαμε κούφιοι.

(...) Θυμάμαι όταν ήρθα από την επαρχία για πρώτη φορά στην Αθήνα και νοίκιασα ένα δωμάτιο χωρίς καμπινέ. Υπήρχε βέβαια ένας πρόχειρος καμπινές στην αυλή, αλλά έπρεπε να κατέβεις μια κατασκότεινη ξύλινη σκάλα που έτριζε και σήκωνε τον κόσμο στο πόδι. (...) Εκείνο τον καιρό ήμουν ένας κεφάτος άνθρωπος με λίγες ανάγκες. Ξυριζόμουν μόνο δυο φορές τη βδομάδα, όποτε είχα ραντεβού στο βουναλάκι με μια κοπέλα. (...) Όλο σκαστή ήταν κι είχε αυστηρό αδερφό, νοοτροπία σισιλιάνου. Την παντρεύτηκα κι εγώ. Τί να έκανα; (...)

Είχε και δικό της σπιτάκι, ένα μόνο δωμάτιο, αλλά μεγάλη αυλή, και σιγά σιγά με τις οικονομίες μας, χτίσαμε κουζίνα κι άλλα δωμάτια. Γενικά προοδέψαμε. Πήραμε ψυγείο, πλυντήριο κι η ζωή γινόταν όλο και πιο άνετη. (...) Σε λίγα χρόνια ήταν το σπίτι κομπλέ, πλην τουαλέτας. Έμενε σαν επιστέγασμα μιας προσπάθειας είκοσι χρόνων. (...) Κι όπως όλα τα πράγματα που σιάχνονται μια φορά στη ζωή μας βάζομε τα δυνατά μας να γίνουν όσο πιο πολύ μερακλίδικα, έτσι και στην τουαλέτα (...) έβαλα (...) όλα τ' απαραίτητα είδη υγιεινής, φυσικά και μπιντέ.

Τ' άλλα είδη δε με πειράξανε. Κομμάτια να γίνει. Έχουν μια χρησιμότητα κι ύστερα στην ηλικία που βρισκόμαστε τώρα ας απολαύσουμε και μεις κάτι. Μόνο ο μπιντές μού την έδωσε και πήρε μπάλα και τ' άλλα. Ο μπιντές. Γιατί, όπως είμαι δυσκοίλιος και τον είχα μπροστά μου για ώρα, μου φάνηκε να με κοροϊδεύει με κείνο το μακρουλό πρόσωπό του, το 'να μάτι μπλε τ' άλλο κόκκινο, τριγωνικά πάνω στο μέτωπο και πεταμένα ίδια βατράχου, το στόμα του καταβόθρα που ρουφούσε τα πάντα με κείνο τον ξαφνικό ρόγχο τελειώνοντας το νερό, σα να μουρμούριζε: Είδες πώς σε κατάντησα; Θυμάσαι όταν πρωτόρθες από το χωριό τί λεβέντης που ήσουνα; (...) Εγώ είμαι το βραβείο μετά από είκοσι χρόνια δουλειά.(...)

Με είχανε βάλει στο ζυγό είκοσι ολόκληρα χρόνια με τη θέλησή μου (αυτό είναι το χειρότερο), για να καταλήξω εδώ μπροστά σε μια σειρά άχρηστα πράγματα, (...) π' ανάθεμά τα, δεν αξίζουν όσο αυτή η υπόθεση που λέγεται ζωή και νιάτα.

****

ΠΑΛΟΜΑΡ – Ίταλο Καλβίνο
(μτφρ. Ανταίος Χρυσοστομίδης - εκδ. Καστανιώτη)

Το δάγκωμα της γλώσσας

Σε μια εποχή και σε μια χώρα όπου όλοι κάνουν ό,τι περνάει από το χέρι τους για να διατυμπανίσουν κάποια γνώμη ή κρίση τους, ο κύριος Πάλομαρ απόκτησε τη συνήθεια να δαγκώνει τη γλώσσα του τρεις φορές πριν υποστηρίξει οτιδήποτε. Αν στο τρίτο δάγκωμα της γλώσσας είναι ακόμα πεισμένος γι' αυτό που ήθελε να πει, το λέει· αν όχι, μένει σιωπηλός. Πράγματι, περνά εβδομάδες ή και μήνες ολόκληρους στη σιωπή.

(...) Σε καιρούς γενικής σιωπής, το να συμμορφώνεται με τη σιωπή των πολλών είναι αναμφισβήτητα μια πράξη ένοχη. Σε καιρούς, αντίθετα, όπου όλοι μιλάνε πολύ, το σημαντικότερο δεν είναι να πεις το σωστό πράγμα αφού, έτσι κι αλλιώς, θα χανόταν μέσα στην πλημμύρα των λέξεων, όσο το να το πεις ξεκινώντας από μερικές προκαταρκτικές βάσεις και εμπλέκοντας στη συνέχεια το παιχνίδι των συνεπειών που θα δώσει στα λεγόμενά σου τη μεγαλύτερη δυνατή αξία.

(...) «Κάθε φορά που δαγκώνω τη γλώσσα μου» – καταλήγει νοερά ο κύριος Πάλομαρ- «πρέπει να σκέφτομαι όχι μόνον όσα πρόκειται να πω ή να μην πω, αλλά και όσα θα ειπωθούν ή δεν θα ειπωθούν από μένα ή τους άλλους, αν εγώ μιλήσω ή δε μιλήσω». Έχοντας κάνει αυτή τη σκέψη, δαγκώνει τη γλώσσα του και παραμένει σιωπηλός.

****

ΟΙ ΑΟΡΑΤΕΣ ΠΟΛΕΙΣ – Ίταλο Καλβίνο
(μτφρ. Ανταίος Χρυσοστομίδης - εκδ. Καστανιώτη)

«Οι αόρατες πόλεις είναι ένα όνειρο που δημιουργείται στο κέντρο εκείνων των πόλεων, όπου η ζωή είναι πρακτικά αδύνατη».

Ίταλο Καλβίνο

****

Οι πόλεις και η μνήμη. 5.

Στη Μαυριλία, ο ταξιδιώτης, καλείται να επισκεφτεί την πόλη και ταυτόχρονα να παρατηρήσει μερικές παλιές καρτποστάλ που τη δείχνουν όπως ήταν παλιά: η ίδια κι απαράλλακτη πλατεία με μια κότα στη θέση του σταθμού των λεωφορείων, το περίπτερο της μουσικής στη θέση της ανισόπεδης διάβασης, δύο δεσποινίδες με λευκές ομπρέλες εκεί όπου είναι το εργοστάσιο των εκρηκτικών. (...)

Οι πόλεις και τα σημάδια. 5.

Κανείς δεν ξέρει καλύτερα από σένα, σοφέ Κουμπλάι, ότι ποτέ δεν πρέπει να μπερδεύουμε μια πόλη με την περιγραφή της. Κι όμως, ανάμεσα στη μία και την άλλη, υπάρχει μια σχέση. Αν σου περιγράψω την Ολιβία, πόλη πλούσια σε προϊόντα και κέρδη, για να δείξω την ευμάρειά της δεν έχω άλλο τρόπο από το να μιλήσω για χρυσοστόλιστα παλάτια, για μαξιλάρια με κρόσσια στα περβάζια των δίλοβων παραθυριών· πίσω από το καφασωτό ενός πάτιο ένας περιστρεφόμενος πίδακας ραντίζει ένα λιβάδι στο οποίο ένα λευκό παγόνι ανοίγει την ουρά του. Από αυτή όμως την αφήγηση εσύ αμέσως καταλαβαίνεις ότι η Ολιβία είναι τυλιγμένη σε ένα νέφος καπνιάς και λίγδας που κολλάει στους τοίχους των σπιτιών· ότι στο στριμωξίδι των δρόμων τα ρυμουλκά που κάνουν μανούβρες συνθλίβουν τους πεζούς στους τοίχους. (...)

«Έχω την εντύπωση ότι αναγνωρίζεις καλύτερα τις πόλεις στον άτλαντα παρά όταν τις επισκέφτεσαι αυτοπροσώπως», λέει στον Μάρκο ο αυτοκράτορας κλείνοντας ξαφνικά το βιβλίο. Ο Πόλο απαντά: «Ταξιδεύοντας συνειδητοποιείς ότι οι διαφορές χάνονται: η κάθε πόλη αρχίζει να μοιάζει με όλες τις πόλεις, οι τοποθεσίες ανταλλάσσουν μορφή τάξη αποστάσεις, ένας άμορφος κονιορτός κατακτά τις ηπείρους. Ο άτλαντάς σου διατηρεί άθικτες τις διαφορές: εκείνη τη συλλογή χαρακτηριστικών που είναι όπως τα γράμματα σε ένα όνομα».

****

ΕΚ ΒΑΘΕΩΝ - DE PROFUNDIS - Όσκαρ Γουάιλντ

(μτφρ. Άρης Αλεξάνδρου - εκδ. Γκοβόστη)

(...) Τώρα ανακαλύπτω κρυμμένο κάπου μέσα μου κάτι που μου λέει πως τίποτα σ' όλο τον κόσμο δεν είναι χωρίς νόημα και το μαρτύριο λιγότερο απ' όλα. Αυτό το κάτι που είναι κρυμμένο στη φύση μου σαν τα τάλαντα στον αγρό, είναι η ταπεινοφροσύνη.

Είναι το τελευταίο πράγμα που έμεινε μέσα μου και είναι το καλύτερο. Είναι η ύστατη ανακάλυψη όπου έχω καταλήξει, η αφετηρία για μια καινούρια εξέλιξη. Πήγασε απ' τα έγκατά μου και ξέρω ότι πήγασε στην κατάλληλη στιγμή. Δεν μπορούσε να έρθει ούτε νωρίτερα ούτε αργότερα. Αν μου το 'χε πει κανένας, θα το είχα απορρίψει. Αν μου το φέρνανε, θα αναρωτιόμουνα αν θα 'πρεπε να το δεχτώ. Μια και το βρήκα όμως, θέλω να το κρατήσω. Πρέπει. Είναι το μόνο που έχει μέσα του τα στοιχεία της ζωής, μιας καινούριας ζωής, είναι μια Vita Nuova για μένα. Απ' όλα τα πράγματα είναι το πιο παράξενο. Δεν μπορείς να το δώσεις σε άλλον και ο άλλος δεν μπορεί να το δώσει σε σένα. Δεν μπορείς να το αποχτήσεις, παρά μονάχα αν αποποιηθείς το καθετί που έχεις. Μόνον όταν χάσεις τα πάντα, καταλαβαίνεις πως το κατέχεις.

(...) Το υπέρτατο αμάρτημα είναι το να' σαι ρηχός. Καθετί που έχεις συνειδητοποιήσει είναι σωστό. Όταν πρωτομπήκα στη φυλακή, μερικοί με συμβούλεψαν να προσπαθήσω να ξεχάσω ποιος ήμουν. Ήταν μια ολέθρια συμβουλή. Μόνο συνειδητοποιώντας το τι είμαι βρήκα κάποια παρηγοριά. Τώρα βρίσκονται μερικοί άλλοι που με συμβουλεύουν να ξεχάσω, όταν θ' απολυθώ, ότι έκανα κάποτε στη φυλακή. Το ξέρω πως κι αυτό θα' ταν ολέθριο. Θα σήμαινε πως θα με κατάτρεχε για πάντα η ίδια ανυπόφορη αίσθηση της ατίμωσης.

****

«Τα βιβλία που ο κόσμος αποκαλεί ανήθικα
είναι τα βιβλία που δείχνουν στον κόσμο τη δική του αισχρότητα».

Όσκαρ Γουάιλντ

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΑΚΟΥ - Άρθουρ Μίλλερ

(μτφρ. Ελένη Καλκάνη - εκδ. Δαμιανός)

Μπιφ: Όχι, πρέπει να ακούσεις την αλήθεια – τι είσαι και τι είμαι!
Λίντα: Πάψε!
Γουίλι: Άκου άχτι!
Χάπυ: *(πηγαίνοντας κοντά στον Μπιφ):* Κόφτο τώρα!
Μπιφ: *(στο Χάπυ):* Ο άνθρωπος δεν ξέρει ακόμη ποιοι είμαστε! Θα το μάθει όμως τώρα! *(Στο Γουίλι):* Ποτέ δεν είπαμε την αλήθεια, ούτε για δέκα λεπτά σ' αυτό το σπίτι!
Χάπυ: Πάντα με ειλικρίνεια μιλούσαμε!
Μπιφ: *(γυρίζοντας προς το Χάπυ):* Εσύ καυχησιάρη, θέλεις να παραστήσεις τον βοηθό του αφέντη; Είσαι ένας από τους δύο βοηθούς του βοηθού, σωστά;
Χάπυ: Εντάξει, είμαι...
Μπιφ: Είσαι αηδιασμένος! Όλοι είμαστε! Μα εγώ τέλειωσα μ' αυτό. *(Στο Γουίλι):* Τώρα άκουσε αυτό που θα σου πω, Γουίλι, εγώ σου μιλάω.
Γουίλι: Σε ξέρω!
Μπιφ: Ξέρεις γιατί δεν σας έδινα διεύθυνση για τρεις μήνες; Γιατί έκλεψα ένα κοστούμι στο Κάνσας Σίτι και με έκλεισαν στη φυλακή. (Στη Λίντα, που κλαίει με λυγμούς): Πάψε να κλαις, δεν σε αντέχω πια.
Γουίλι: Θαρρώ πως φταίω εγώ!
Μπιφ: Έφευγα σαν κλέφτης από κάθε καλή δουλειά που έβρισκα, από τότε που τελείωσα το γυμνάσιο!
Γουίλι: Και ποιος έφταιγε γι αυτό;
Μπιφ: Και δεν πρόκοψα ποτέ πουθενά γιατί με έκανες ψωροπερήφανο και δεν μπόρεσα ποτέ να πάρω εντολές από κανένα! Ορίστε ποιος φταίει!

****

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ - Γιάννης Ρίτσος

(Ποιήματα - Δ' Τόμος- εκδ. Κέδρος)

Θα ξαναπείς την ίδια λέξη
γυμνή
αυτήν
που γι' αυτήν έζησες
και πέθανες
που γι' αυτήν αναστήθηκες
(πόσες φορές;)
την ίδια.

Έτσι όλη νύχτα
όλες τις νύχτες
κάτω απ' τις πέτρες
συλλαβή-συλλαβή
σαν τη βρύση που στάζει
στον ύπνο τού διψασμένου
στάλα-στάλα
ξανά και ξανά
κάτω απ' τις πέτρες
όλες τις νύχτες

μετρημένη στα δάχτυλα
απλά
όπως λες πεινάω
όπως λες σ' αγαπώ
έτσι απλά
ανασαίνοντας
μπροστά στο παράθυρο
ε-λευ-θε-ρί-α.

****

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΑΝΗΣΥΧΙΑΣ - Φερνάντο Πεσσόα

(μτφρ. Άννυ Σπυράκου - εκδ. Αλεξάνδρεια)

(...) Ελευθερία είναι η δυνατότητα της απομόνωσης. Είσαι ελεύθερος όταν μπορείς να απομακρυνθείς από τους ανθρώπους, χωρίς να σε υποχρεώνουν να τους αναζητείς η ανάγκη του χρήματος ή το ένστικτο του κοπαδιού ή η αγάπη, η δόξα, η περιέργεια, πράγματα που δεν βρίσκουν τροφή στη σιωπή και στη μοναξιά. Αν σου είναι αδύνατον να ζήσεις μόνος, έχεις γεννηθεί σκλάβος. Μπορεί να έχεις όλες τις μεγαλοσύνες του πνεύματος κι όλες της ψυχής: είσαι ένας σκλάβος ευγενής, ένας δούλος έξυπνος, μα δεν είσαι ελεύθερος.

****

Ανδρέας Κάλβος

«Όσοι το χάλκεον χέρι
βαρύ του φόβου αισθάνονται,
ζυγόν δουλείας ας έχωσι.
Θέλει αρετήν και τόλμην η ελευθερία».

****

Ρήγας Φεραίος

«Όποιος ελεύθερα συλλογάται, συλλογάται καλά».

Νοέμβριος

ΣΑΝ ΣΗΜΕΡΑ

1	
2	Οδυσσέας Ελύτης 02/11/1911 - 18/03/1996
3	
4	
5	
6	
7	Αλμπέρ Καμύ 07/11/1913 - 04/01/1960
8	Χρόνης Μίσσιος 08/11/1930 - 20/11/2012
9	
10	
11	Φιόντορ Ντοστογιέβσκη 11/11/1821 - 09/02/1881 Κώστας Καρυωτάκης 11/11/1896 - 21/07/1928
12	
13	Δημήτρης Χατζής 13/11/1913 - 20/07/1981
14	
15	

«Το να δημιουργείς είναι σαν να ζεις δυο φορές». *Αλμπέρ Καμύ*

16	Ζοζέ Σαραμάγκου 16/11/1922 - 18/06/2010
17	
18	
19	
20	
21	
22	
23	
24	Άρης Αλεξάνδρου 24/11/1922 – 02 Ιουλίου 1978
25	
26	Ευγένιος Ιονέσκο 26/11/1909 - 28/03/1994
27	
28	
29	
30	

«Αλλά κατέχετε ότι μονάχα κείνος που παλεύει το σκοτάδι μέσα του, θα ΄χει μεθαύριο μερτικό δικό του στον ήλιο». *Οδυσσέας Ελύτης*

ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ – Οδυσσέας Ελύτης

(απόσπασμα - εκδ. Ίκαρος)

Τότε είπε και γεννήθηκεν η θάλασσα
Και είδα και θαύμασα
Και στη μέση της έσπειρε κόσμους μικρούς κατ' εικόνα και ομοίωση μου:
Ίπποι πέτρινοι με τη χαίτη ορθή
και γαλήνιοι αμφορείς
και λοξές δελφινιών ράχες
η Ίος η Σίκινος η Σέριφος η Μήλος
«Κάθε λέξη κι από 'να χελιδόνι
για να σου φέρνει την άνοιξη μέσα στο θέρος» είπε
Και πολλά τα λιόδεντρα
που να κρησάρουν στα χέρια τους το φως
κι ελαφρό ν' απλώνεται στον ύπνο σου
και πολλά τα τζιτζίκια
που να μην τα νιώθεις
όπως δε νιώθεις το σφυγμό στο χέρι σου
αλλά λίγο το νερό
για να το 'χεις Θεό και να κατέχεις τι σημαίνει ο λόγος του
και το δέντρο μονάχο του
χωρίς κοπάδι για να το κάνεις φίλο σου
και να γνωρίζεις τ' ακριβό του τ' όνομα φτενό στα πόδια σου το χώμα
για να μην έχεις πού ν' απλώσεις ρίζα
και να τραβάς του βάθους ολοένα
και πλατύς επάνου ο ουρανός
για να διαβάζεις μόνος σου την απεραντοσύνη.
ΑΥΤΟΣ ο κόσμος ο μικρός, ο μέγας!

****

ΧΑΜΟΓΕΛΑ, ΡΕ... ΤΙ ΣΟΥ ΖΗΤΑΝΕ; - Χρόνης Μίσσιος

(εκδ.Γράμματα)

(...) "Η ζωή μας μια φορά μάς δίνεται. Άπαξ, που λένε. Σαν μια μοναδική ευκαιρία. Τουλάχιστον, μ' αυτήν την αυτόνομη μορφή της, δεν πρόκειται να ξαναϋπάρξουμε ποτέ. Και μεις τί την κάνουμε, ρε; Αντί να τη ζήσουμε; Τί την κάνουμε; Την σέρνουμε από δω και από κει δολοφονώντας την οργανωμένη κοινωνία, οργανωμένες ανθρώπινες σχέσεις.

Μα αφού είναι οργανωμένες, πώς είναι σχέσεις; Σχέση σημαίνει συνάντηση, σημαίνει έκπληξη, σημαίνει γέννα συναισθήματος.

Πώς να οργανώσεις τα συναισθήματα;

Έτσι, μ' αυτήν την κωλοεφεύρεση που τη λένε ρολόι, σπρώχνουμε τις ώρες και τις μέρες μας, σα να είναι βάρος. Και μάς είναι βάρος. Γιατί δε ζούμε... κατάλαβες;

Όλο κοιτάμε το ρολόι! Να φύγει κι αυτή η ώρα, να φύγει κι αυτή η μέρα, να έρθει το αύριο, και πάλι φτου κι απ'την αρχή.

Χωρίσαμε τη μέρα σε πτώματα στιγμών, σε σκοτωμένες ώρες που θα τις θάβουμε μέσα μας, μέσα στις σπηλιές του είναι μας, στις σπηλιές όπου γεννιέται η ελευθερία της επιθυμίας, και τις μπαζώνουμε με όλων των ειδών τα σκατά και τα σκουπίδια που μας πασάρουν σαν "αξίες", σαν "ανάγκες", σαν "ηθική", σαν "πολιτισμό".

Κάναμε το σώμα μας ένα απέραντο νεκροταφείο δολοφονημένων επιθυμιών και προσδοκιών.

Αφήνουμε τα πιο σημαντικά, τα πιο ουσιαστικά πράγματα, όπως να παίξουμε και να κουβεντιάσουμε με τα παιδιά και τα ζώα, με τα λουλούδια και τα δέντρα, να παίξουμε και να χαρούμε μεταξύ μας, να κάνουμε έρωτα, να απολαύσουμε τη φύση, τις ομορφιές του ανθρώπινου χεριού και του πνεύματος, να κατεβούμε τρυφερά μέσα μας, να γνωρίσουμε τον εαυτό μας και το διπλανό μας...

****

Ήταν πολύ σημαντικό να μπορείς να κοιτάξεις τη μάπα σου το πρωί στον καθρέφτη και να πεις, "είμαστε εντάξει ρε μάγκα, πάμε".

****

Η ΠΤΩΣΗ - Αλμπέρ Καμύ

(μτφρ. Ιωάννα Ευθυμιάδου - εκδ. Γράμματα)

(...) Ξέρω καλά πως δεν μπορούμε να μην εξουσιάζουμε ή να μην υπηρετούμε. Ο καθένας χρειάζεται τους σκλάβους όπως τον καθαρό αέρα. Προστάζω σημαίνει αναπνέω, συμφωνείτε; Και οι πλέον απόκληροι καταφέρνουν να αναπνεύσουν. Κι ο έσχατος στην κοινωνική κλίμακα έχει έστω σύζυγο ή παιδί. Αν είναι εργένης, σκύλο. Με δυο λόγια, η ουσία είναι να μπορείς να θυμώνεις χωρίς να 'χει ο άλλος το δικαίωμα να σου αντιμιλήσει. «Δεν αντιμιλάνε στον πατέρα τους» το ξέρετε το ρητό; Από μιαν άποψη, είναι παράδοξο. Σε ποιον ν' αντιμιλήσεις σ' αυτή τη ζωή αν όχι σ' όποιον αγαπάς; Απ' την άλλη, είναι πειστικό. Κάποιος πρέπει να 'χει την τελευταία λέξη. Διαφορετικά, σε κάθε λόγο μπορεί ν' αντιταχθεί ένας άλλος: δε θα τελειώναμε ποτέ.

Η δύναμη, αντίθετα, κόβει τα πάντα. Μας πήρε καιρό, μα το καταλάβαμε. Παραδείγματος χάριν, πρέπει να το 'χετε παρατηρήσει, η γηραιά Ευρώπη μας φιλοσοφεί επιτέλους αξιοπρόσεχτα. Δε λέμε πια, καθώς σε καιρούς αφελείς: «Έτσι πιστεύω. Ποιες είναι οι αντιρρήσεις σας;» Γίναμε σαφείς. Αντικαταστήσαμε το διάλογο με το ανακοινωθέν: «Αυτή είναι η αλήθεια, λέμε. Μπορείτε πάντα να το συζητήσετε, δε μας ενδιαφέρει. Σε λίγα όμως χρόνια, η αστυνομία θα σας δείξει πως έχω δίκιο».

(...) Είναι τόσο αληθινό πως εμπιστευόμαστε σπάνια όσους είναι καλύτεροί μας. Μάλλον αποφεύγουμε τη συναναστροφή τους. Τις πιο πολλές φορές, αντίθετα, εξομολογούμαστε σε όσους μας μοιάζουν και συμμερίζονται τις αδυναμίες μας. Δεν επιθυμούμε, επομένως, να διορθωθούμε ούτε να βελτιωθούμε: θα 'πρεπε πρώτα να κριθούμε ελλιπείς. Ευχόμαστε μόνο να μας λυπούνται και να μας ενθαρρύνουν στο δρόμο μας. Με δυο λόγια, θα θέλαμε να μην είμαστε άλλο ένοχοι, και ταυτοχρόνως να μην κάνουμε προσπάθεια να εξαγνιστούμε. Ούτε αρκετός κυνισμός ούτε αρκετή αρετή. Δεν έχουμε τη δύναμη ούτε για το κακό ούτε για το καλό.

(...) Αλλοτε δεν είχα άλλο στο στόμα απ' την ελευθερία. Την άλειφα στο πρόγευμα, πάνω στις φέτες μου, τη μασούλαγα όλη μέρα και περιέφερα στον κόσμο μια αναπνοή εξαίσια δροσισμένη απ' την ελευθερία. Πέταγα αυτή την κυρίαρχη λέξη στα μούτρα οποιουδήποτε μου αντέτεινε κάτι, την είχα θέσει στην υπηρεσία των επιθυμιών και της δύναμής μου. Τη μουρμούριζα στο κρεβάτι, στο κοιμισμένο αυτί των συντροφισσών μου, και με βοηθούσε να τις παρατάω απότομα. Την πετούσα επιδέξια... Ωχ, ενθουσιάζομαι και χάνω το μέτρο. Στο κάτω κάτω της γραφής, μου έτυχε να χρησιμοποιήσω την ελευθερία πιο αφιλοκερδώς, και μάλιστα, κρίνετε την αφέλειά μου, να την υπερασπιστώ δύο ή τρεις φορές, χωρίς βέβαια να φτάσω και να πεθάνω

γι' αυτήν, παίρνοντας πάντως κάποιο ρίσκο. Πρέπει να μου συγχωρήσετε αυτές τις απερισκεψίες· δεν ήξερα τι έκανα.

Δεν ήξερα ότι η ελευθερία δεν είναι ανταμοιβή ούτε διακόσμηση που τη γιορτάζουμε με σαμπάνια. Ούτε εξάλλου δώρο, κουτί με λιχουδιές, χαρά για τα μικρά κοριτσάκια. Α, όχι! Αντιθέτως, είναι θητεία και πορεία σε βάθος, εντελώς μοναχική και πλήρως εξαντλητική. Ούτε σαμπάνια ούτε φίλοι που σηκώνουν το ποτήρι κοιτώντας σε με τρυφερότητα. Μόνος σε μια μουντή αίθουσα, μόνος στο εδώλιο, μπροστά στους δικαστές, και μόνος ν' αποφασίσεις ενώπιον του εαυτού σου η ενώπιον της κρίσης των άλλων. Στην άκρη κάθε ελευθερίας υπάρχει μια καταδίκη· να γιατί η ελευθερία είναι πολύ βαριά για να την κουβαλήσεις, ιδίως όταν υποφέρεις από πυρετό ή πονάς ή δεν αγαπάς κανέναν.

****

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΑ - βιβλίο πρώτο - Αλμπέρ Καμύ

(μτφρ. Νίκη Καρακίτσου-Ντουζέ και Μαρία Κασαμπάλογλου-Ρομπλέν - εκδ. Πατάκη)

Αν ήταν να γράψω εδώ ένα βιβλίο ηθικής, θα είχε εκατό σελίδες
από τις οποίες οι 99 θα ήταν λευκές.
Στην τελευταία, θα έγραφα: «Ένα μόνο καθήκον γνωρίζω: αυτό της αγάπης».
Και για τα υπόλοιπα, λέω ό χ ι.
Λέω ό χ ι με όλες τις δυνάμεις μου.

****

ΛΕΥΚΕΣ ΝΥΧΤΕΣ - Φιόντορ Ντοστογιέβσκη

(μτφρ. Άρης Αλεξάνδρου - εκδ. Γκοβόστη)

(...) Μα να κρατήσω στη μνήμη μου την πίκρα μου, Νάστενκα; Να σκεπάσω μ' ένα μαύρο σύννεφο τη φωτεινή, ήρεμη ευτυχία σου, να σε κατηγορήσω και να γιομίσω θλίψη την καρδιά σου, να τη φαρμακώσω με μια μυστική τύψη και να την αναγκάσω να χτυπήσει θλιμμένα τη στιγμή της ευδαιμονίας, να τσαλαπατήσω έστω κι ένα απ' αυτά τα λεπτά λουλούδια που 'πλεξες μες στα μαύρα σου σγουρά μαλλιά, όταν πήγες μαζί του στην Άγια Τράπεζα;

Ω, ποτέ, ποτέ! Ας είναι ξάστερος ο ουρανός σου, ας είναι φωτεινό και ασυννέφιαστο το αγαπημένο σου χαμόγελο, ας είσαι ευλογημένη για τη στιγμή της ευδαιμονίας και της ευτυχίας που έδωσες σε μιαν άλλη, μοναχική ευγνώμονη καρδιά!

Θεέ μου! Μια ολόκληρη στιγμή ευδαιμονίας! Μα είναι τάχα λίγο αυτό, έστω και για όλη τη ζωή ενός ανθρώπου;

****

ΜΙΑ ΓΛΥΚΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ - Φιόντορ Ντοστογιέβσκη

(μτφρ. Άρης Αλεξάνδρου - εκδ. Γκοβόστη)

Να τι έγινε. Άκουγα μιαν ολόκληρη ώρα και μιαν ολόκληρη ώρα βρισκόμουνα παρών στο τετ-α-τετ μιας γυναίκας ευγενέστατης κι ανώτερης μ' έναν κωμικό, διεφθαρμένο, χοντροκέφαλο παλιάνθρωπο, με μια ψυχή ερπετού. Κι από πού, σκεφτόμουν κατάπληκτος, από πού τα ξέρει όλ' αυτά τούτη η αφελέστατη, η μειλίχια, η λιγομίλητη; Ο πιο σπιρτόζος συγγραφέας μιας κοσμικής κωμωδίας δε θα μπορούσε να φανταστεί αυτή τη σκηνή με τις ειρωνείες, το αφελέστατο γέλιο και την αγία περιφρόνηση του ενάρετου στον πειρασμό. Και πόση λάμψη είχαν τα λόγια της και τα μικρά της λογάκια. Τι πετυχημένες οι γρήγορες απαντήσεις, πόση αλήθεια στους συλλογισμούς της. Και ταυτόχρονα, πόση παρθενική σχεδόν αθωότητα. Τον κορόιδευε κατάμουτρα για τις ερωτικές του εξομολογήσεις, για τις χειρονομίες του, για τις προτάσεις του. Μπαίνοντας αμέσως στο ψητό και μην περιμένοντας αντίσταση, ο Εφήμοβιτς καθόταν σα βρεγμένη γάτα. Στην αρχή θα μπορούσα να νομίσω πως όλ' αυτά τα έκανε από κοκεταρία — «κοκεταρία μιας διεφθαρμένης μα έξυπνης γυναίκας για να πουληθεί ακριβότερα».

****

ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ ΕΝΟΣ ΓΕΛΟΙΟΥ - Φιόντορ Ντοστογιέβσκη

(μτφρ. Άρης Αλεξάνδρου - εκδ. Γκοβόστη)

(...) Όμως, ο συνταξιδιώτης μου μ' είχε κιόλας αφήσει. Ξαφνικά, χωρίς να το πάρω είδηση πώς είχε γίνει, βρέθηκα να στέκομαι πάνω σε κείνη, την άλλη Γη, μέσα στο λαμπερό φως μιας λιόλουστης, υπέροχης, παραδεισένιας μέρας. Βρισκόμουνα, φαίνεται, σ' ένα από κείνα τα νησιά που αποτελούν στη δική μας Γη το Ελληνικό Αρχιπέλαγος ή σε καμιά παραλία της ηπείρου που βρέχεται απ' αυτό το Αρχιπέλαγος. Ω, όλα πάντα ήταν τα ίδια κι απαράλλαχτα, όπως και σε μας, μόνο που —έτσι μου φαινότανε— το φως έλαμπε παντού γιορταστικό, έλαμπε με κάποιον μεγάλο, ιερό θρίαμβο όπου είχε φτάσει επιτέλους η ανθρωπότητα. Η χαδιάρικη μαργαριταρένια θάλασσα πάφλαζε ήσυχα στις ακρογιαλιές και τις ασπαζόταν μ' αγάπη, με μιαν αγάπη χειροπιαστή, ορατή, σχεδόν συνειδητή. Ψηλά, πανέμορφα δέντρα στεκόντουσαν σ' όλη την πολυτέλεια των χρωμάτων τους, και τ' αναρίθμητα φυλλαράκια τους, είμαι σίγουρος, με καλωσορίζανε με το ήσυχο, χαϊδευτικό τους θρόισμα κι ήταν σάμπως να προφέρανε κάποια λόγια αγάπης.

(...) Τέλος, είδα και γνώρισα τους ανθρώπους αυτής της ευτυχισμένης Γης. Ήρθαν μονάχοι τους κοντά μου, με τριγυρίσανε, με φιλάγανε. Παιδιά του ήλιου, παιδιά του δικού της ήλιου — ω, πόσο όμορφοι ήταν! Ποτέ δεν είδα στη δική μας Γη τέτοια ομορφιά σε άνθρωπο. Μόνο ίσως στα παιδιά μας, στα πρώτα-πρώτα τους χρόνια, θα μπορούσες να βρεις μια μακρινή κι αδύναμη αντανάκλαση αυτής της ομορφιάς.

****

«Πολλές δυστυχίες στον κόσμο, έχουν έρθει από παρεξηγήσεις
και από πράγματα που δεν ειπώθηκαν».

Φιόντορ Ντοστογιέβσκη

Ο ΚΗΠΟΣ ΤΗΣ ΑΧΑΡΙΣΤΙΑΣ - Κώστας Καρυωτάκης

(Άπαντα - εκδ. Πάπυρος)

Θα καλλιεργήσω το ωραιότερο άνθος. Στις καρδιές των ανθρώπων θα φυτέψω την Αχαριστία. Ευνοϊκοί είναι οι καιροί, κατάλληλος ο τόπος. Ο άνεμος τσακίζει τα δέντρα. Στη νοσηρή ατμόσφαιρα ορθώνονται φίδια. Οι εγκέφαλοι, εργαστήρια κιβδηλοποιών. Τερατώδη νήπια τα έργα, υπάρχουν στις γυάλες.Και μέσα σε δάσος από μάσκες, ζήτησε να ζήσεις.

Εγώ θα καλλιεργήσω την Αχαριστία.

Όταν έρθει η τελευταία άνοιξις, ο κήπος μου θα 'ναι γεμάτος από θεσπέσια δείγματα του είδους. Τα σεληνοφώτιστα βράδια, μονάχος θα περπατώ στους καμπυλωτούς δρόμους, μετρώντας αυτά τα λουλούδια. Πλησιάζοντας με κλειστά μάτια τη βελούδινη, σκοτεινή στεφάνη τους, θα νιώθω στο πρόσωπο τους αιχμηρούς των στήμονες και θ' αναπνέω το άρωμά τους. Οι ώρες θα περνούν, θα γυρίζουν τ' άστρα, και οι αύρες θα πνέουν, αλλά εγώ, γέρνοντας ολοένα περσότερο, θα θυμάμαι.

Θα θυμάμαι τις σφιγμένες γροθιές, τα παραπλανητικά χαμόγελα και την προδοτική αδιαφορία.

Θα μένω ακίνητος ημέρες και χρόνια, χωρίς να σκέπτομαι, χωρίς να βλέπω, χωρίς να εκφράζω τίποτε άλλο. Θα είμαι ολόκληρος μια πικρή ανάμνησις, ένα άγαλμα που γύρω του θα μεγαλώνουν τροπικά φυτά, θα πυκνώνουν, θα μπερδεύονται μεταξύ τους, θα κερδίζουν τη γη και τον αέρα. Σιγά σιγά οι κλώνοι τους θα περισφίγγουν το λαιμό μου, θα πλέκονται στα μαλλιά μου, θα με τυλίγουν με ανθρώπινη περίσκεψη.

Κάτου από τη σταθερή τους ώθηση, θα βυθίζομαι στο χώμα.

Και ο κήπος μου θα είναι ο κήπος της Αγάπης.

****

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΗΣ ΜΑΣ ΠΟΛΗΣ - Δημήτρης Χατζής

(εκδ. Το Ροδακιό)

Μαργαρίτα Περδικάρη

(...) Γι' αύτήν όλα τέλειωσαν πολύ-πολύ γλήγορα — τά μαρτύρια, οί άνακρίσεις, ή δίκη. Είχε, λέει, ένα χαμόγελο στά χείλια όλον αύτόν τον καιρό, ένα φώς μέσα στά μάτια καί τά 'κανε μεγαλύτερα άκόμα — ομορφότερα άκόμα. Είταν όμορφα τά μάτια σου, Μαργαρίτα!...

Την τελευταία στιγμή, μπροστά στο απόσπασμα, γύρισε τά μάτια κατά τήν πόλη πού τή σκέπαζε άκόμα ή καταχνιά. «Ενας κόσμος από τρελούς, ύστερικούς, εκφυλισμένους καί ληστές γκρεμιζόταν, μαζί μέ τά σαράβαλα σπίτια τους — όλη ή πολιτεία τής παρακμής πού τή γέννησε. Τό πικρό χαμόγελο τής οικογένειας άνέβηκε στά χείλια της κ' έκανε μέ τό χέρι της έκείνη τήν άόριστη χειρονομία πού είπε ό παπάς σά ν' άπόδιωχνε τήν εικόνα:

— Καληνύχτα ντέ!...

— Φώυαρ!...

Πίσω άπό τις μεγάλες κορφές τής Πίνδου άνεβαίνει ό ήλιος. Ξημερώνει σέ λίγο. Ο Νικόλας κ' ή Άγγελικούλα, ό καινούργιος κόσμος! Σέ σάς γυρίζει ή τελευταία σκέψη όσο κρατάει άκόμα μέσα στ' ανοιγμένο κρανίο ό τελευταίος σπασμός τής ζωής:

— Φκιάξτε τον, έναν καλύτερο κόσμο!...

****

ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΠΕΤΡΕΣ - Άρης Αλεξάνδρου

(Ευθύτης οδών - Ποιήματα (1941-1974), Εκδ. Καστανιώτη)

Κι όμως δεν αυτοκτόνησα.
Είδατε ποτέ κανέναν έλατο να κατεβαίνει μοναχός του στο πριονιστήριο;
Η θέση μας είναι μέσα δω σ' αυτό το δάσος
με τα κλαδιά κομμένα μισοκαμένους τους κορμούς
με τις ρίζες σφηνωμένες μες στις πέτρες.

****

ΠΕΡΙ ΤΥΦΛΟΤΗΤΑΣ - Ζοζέ Σαραμάγκου

(μτφρ. Αθηνά Ψυλλιά - εκδ. Καστανιώτη)

(...) Γιατί τυφλωθήκαμε,
Δεν ξέρω, ίσως μια μέρα να καταφέρουμε να μάθουμε το λόγο,
Θέλεις να σου πω αυτό που νομίζω,
Λέγε,
Νομίζω ότι δεν τυφλωθήκαμε, νομίζω ότι είμαστε τυφλοί,
Τυφλοί που βλέπουν,
Τυφλοί που δεν βλέπουν, κι ας βλέπουν.

(...) «Αναπνέουμε το ίδιο σκοτάδι κι όμως ο καθένας αλλιώς παραπατά, άλλα βήματα, βρε αδερφέ, και καλά κάνει, αλλά γιατί τόσο εξόφθαλμα να στερούμαστε προσανατολισμού».

(...) Οπισθοχώρησαν αυτοί όπως μπορούσαν, Έχει νεκρούς εκεί, έχει νεκρούς εκεί, επαναλάμβαναν, σαν να ήταν μετά η σειρά τους να πεθάνουν, και σ' ένα δευτερόλεπτο το αίθριο ξανάγινε η μανιασμένη δίνη των χειρότερων στιγμών, ύστερα η ανθρώπινη μάζα έστριψε σαν από ξαφνική κι απελπισμένη παρόρμηση προς την αριστερή πτέρυγα σαρώνοντας τα πάντα μπροστά της, είχε διαλυθεί η αντίσταση των μολυσμένων, πολλοί απ' αυτούς είχαν πάψει πια να είναι τέτοιοι, κι άλλοι, τρέχοντας σαν τρελοί, προσπαθούσαν να γλιτώσουν απ' το μαύρο πεπρωμένο τους. Μάταια έτρεχαν. Ο ένας μετά τον άλλο τυφλώθηκαν όλοι, τα μάτια τους πνίγηκαν ξαφνικά στην ειδεχθή λευκή παλίρροια που πλημμύριζε τους διαδρόμους, τους θαλάμους, το χώρο όλο. Έξω, στο αίθριο, στο προαύλιο, σέρνονταν ανήμποροι τυφλοί, άλλοι χτυπημένοι, άλλοι πατημένοι, ήταν κυρίως ηλικιωμένοι, τα συνήθη γυναικόπαιδα, πλάσματα απροστάτευτα σχεδόν, κι ήταν θαύμα που δεν προέκυψαν κι άλλοι νεκροί για ταφή. Στο έδαφος, εκτός από μερικά παπούτσια που είχαν χάσει τα πόδια, υπάρχουν σκόρπιες τσάντες, βαλίτσες, καλάθια, η έσχατη περιουσία του καθενός, χαμένη τώρα για πάντα, όποιος τα βρει μπορεί να πει πως είναι δικά του.

****

«Μια λέξη ποτέ δεν έρχεται μόνη της. Ακόμα και η λέξη 'μοναξιά' χρειάζεται κάποιον που να υποφέρει από αυτήν»

Ζοζέ Σαραμάγκου

Ο ΡΙΝΟΚΕΡΟΣ - Ευγένιος Ιονέσκο

(μτφρ. Γιώργος Πρωτόπαπας - εκδ. Δωδώνη)

ΜΠΕΡΑΝΖΕ, κοιτάζοντας απ' το παράθυρο: Μόνο ρινόκεροι κυκλοφορούν πια στο δρόμο. (Τρέχει προς το παράθυρο του βάθους). Κι από δω μόνο ρινόκερους βλέπω! Πήξανε οι δρόμοι παχύδερμα. (...) Ψάχνω, ψάχνω μέχρι εκεί που φτάνει το μάτι μου, αλλά δεν βαριέσαι, άνθρωπος ούτε για δείγμα... ούτε για δείγμα! Ρινόκεροι, παντού ρινόκεροι: Πλημμυρίσανε μέχρι και τα σοκάκια!... Μ' ένα κέρατο... με δύο κέρατα... Μισοί μισοί, θα έλεγες. Μόνο τα κέρατα. Τίποτα άλλο που να τους ξεχωρίζεις!
(...)

ΝΤΙΝΤΑΡ: (...) Δεν μ' αρέσουν όσοι κρύβονται πίσω από το δάχτυλό τους. Θέλω να είμαι ρεαλιστής... Κι ακόμα, πιστεύω ότι στη φύση δεν υπάρχει αληθινή διαστροφή... Αλίμονο σε κείνον που βλέπει παντού κακό κι ανωμαλία... Μου θυμίζει ιερά εξέταση.
ΜΠΕΡΑΝΖΕ: Με λίγα λόγια, ότι συμβαίνει το βρίσκεις φυσικό;
ΝΤΙΝΤΑΡ: Τι πιο φυσικό από ένα ρινόκερο;
ΜΠΕΡΑΝΖΕ: Ναι, αλλά ένας άνθρωπος που γίνεται ρινόκερος, ασυζητητί είναι κάτι το αφύσικο...
ΝΤΙΝΤΑΡ: Ω! Ασυζητητί!... Ας μην υπερβάλλουμε κιόλας...
ΜΠΕΡΑΝΖΕ: Υπερβάλλουμε; Μα, γι' αυτό δεν χωράει συζήτηση... είναι αφύσικο... Εντελώς αφύσικο!
ΝΤΙΝΤΑΡ: Μ' αρέσει, ξέρεις, η σιγουριά σου... Μπορείς να μου πεις που σταματάει αυτό που λέμε φυσικό και που αρχίζει το αφύσικο; Μπορείς να προσδιορίσεις τις έννοιες φυσικό και αφύσικο... Η φιλοσοφία, ακόμα και η ιατρική, δεν κατάφεραν μέχρι σήμερα να λύσουν το πρόβλημα... ούτε και κανένας άλλος. Γι' αυτό το θέμα, τουλάχιστον, θα' πρεπε να'σαι πλήρως πληροφορημένος!

****

ΤΑ ΠΑΘΗ ΤΗΣ ΒΡΟΧΗΣ – Κική Δημουλά

Εν μέσω λογισμών και παραλογισμών
άρχισε κι η βροχή να λιώνει τα μεσάνυχτα
μ' αυτόν τον νικημένο πάντα ήχο
σι, σι, σι.
Ήχος συρτός, συλλογιστός, συνέρημος,
ήχος κανονικός κανονικής βροχής.
Όμως ο παραλογισμός
άλλη γραφή κι άλλην ανάγνωση
μου 'μαθε για τους ήχους.
Κι όλη τη νύχτα ακούω και διαβάζω τη βροχή,
σίγμα πλάι σε γιώτα, γιώτα κοντά στο σίγμα,
κρυστάλλινα ψηφία που τσουγκρίζουν
και μουρμουρίζουν ένα εσύ, εσύ, εσύ.
Κάθε σταγόνα κι ένα εσύ,
όλη τη νύχτα ο ίδιος παρεξηγημένος ήχος,
αξημέρωτος ήχος,
αξημέρωτη ανάγκη εσύ,
βραδύγλωσση βροχή,
σαν πρόθεση ναυαγισμένη
κάτι μακρύ να διηγηθεί
και λέει μόνο εσύ, εσύ,
νοσταλγία δισύλλαβη,
ένταση μονολεκτική,
το ένα εσύ σαν μνήμη,
το άλλο σαν μομφή και σαν μοιρολατρία,
τόση βροχή για μια απουσία,
τόση αγρύπνια για μια λέξη,
πολύ με ζάλισε απόψε η βροχή
μ' αυτή της τη μεροληψία
όλο εσύ, εσύ, εσύ,
σαν όλα τ' άλλα να 'ναι αμελητέα
και μόνο εσύ, εσύ, εσύ.

****

ΒΡΟΧΗ – Κ. Π. Καβάφης

Βροχή, βροχή — εξακολουθεί
πάντα ραγδαία να βρέχει.
Μα τώρα πια δεν βλέπω.
Θόλωσ' απ' τα πολλά νερά
του παραθύρου το υαλί.
Στην επιφάνειά του
τρέχουν, γλιστρούν, κι απλώνονται
κι ανεβοκατεβαίνουν
ρανίδες σκορπισμένες
και κάθε μια λεκιάζει
και κάθε μια θαμπώνει.
Και μόλις πλέον φαίνεται
θολά-θολά ο δρόμος
και μες σε πάχνη νερουλή
τα σπίτια και τ' αμάξια.

****

1	
2	Ιάκωβος Καμπανέλλης 02/12/1921 - 29/03/2011
3	
4	
5	
6	
7	
8	Νίκος Γκάτσος 08/12/1911 – 12/05/1992
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	Άλκη Ζέη 15/12/1923 - 27/02/2020

«Όλοι χρωστάμε κάπου ένα σ' αγαπώ και μια συγνώμη».
Μενέλαος Λουντέμης

16

17

18

19

20 Αζίζ Νεσίν 20/12/1915 - 06/07/1995

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

ΜΑΟΥΤΧΑΟΥΖΕΝ - Ιάκωβος Καμπανέλλης

(εκδ. Κέδρος)

(...) Τον καιρό εκείνο, κάθε Κυριακή που δε δουλεύαμε στέκαμε ώρες ολόκληρες και κοιτάζαμε τις γυναίκες που και κείνες βγαίναν απ' τ' αντίσκηνα και μας κοιτάζανε. Η απόσταση που μας χώριζε ήταν μεγάλη. Είναι ζήτημα αν θα μπορούσαμε να συνεννοηθούμε κι αν ακόμη φωνάζαμε. Κάτι τέτοιο φυσικά κανείς δεν ξεθάρρευε να το δοκιμάσει. Ούτε χρειαζόταν.

Αυτό το σιωπηλό αλληλοκοίταγμα που περνούσε δυο φράχτες από συρματόπλεγμα δεν είχε ανάγκη από μιλιά. Ήταν οι ώρες του έρωτα στο Μαουτχάουζεν.

Όμως σκέψου... Αυτές οι γυναίκες κι αυτοί οι άντρες που αλληλοκοιτάζονταν σιωπηλά επί ώρες ατελείωτες ήταν ντυμένοι με τα ίδια ριγωτά, ξεθωριασμένα, χιλιοφορεμένα ρούχα του κάτεργου. Τα σώματά τους ήταν πετσί και κόκαλο, τα μάγουλά τους ρουφηγμένα και μαλλιαρά απ' την αβιταμίνωση. Τα μαλλιά κουρεμένα με μια λουρίδα ξυρισμένη στη μέση, απ' το κούτελο ως το σβέρκο. Μόνο τα μάτια ήταν πιο μεγάλα και πιο βαθιά από άλλοτε για να χωράει ο φόβος.

Το ηλεκτροφόρο με το ρεύμα υψηλής τάσης και το συρματόπλεγμα με τις σκοπιές δεν ήταν μια απλή τεχνική εγκατάσταση, ένας αδιάβατος φράχτης. Εδώ μια διαταγή όριζε να χωριστεί τελεσίδικα τ' αρσενικό απ' το θηλυκό. Μια διαταγή σε μέγεθος μοίρας. Μια διάσπαση του αιωνίου ζεύγους. Ένα παραφύση κόψιμο των από ουρανό και γη ταγμένων να «έσονται εις σάρκαν μίαν».

****

«Το δράμα είναι πως ό,τι ολέθριο γίνεται
αντί ν' αποτελέσει ένα "κακό προηγούμενο προς αποφυγήν"
καταντά μια άδεια για να γίνονται στο μέλλον χειρότερα».

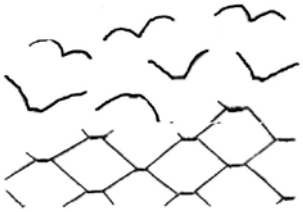

Ο ΚΑΦΕΣ ΚΑΙ Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ - Αζίζ Νεσίν

(μτφρ. Έρμος Αργαίος - εκδ. Θεμέλιο)

ΔΥΌ ΠΡΑΓΜΑΤΑ δέν ευδοκιμούν στη χώρα μας· τό ενα είναι τό δέντρο του καφέ καί τό άλλο ή Δημοκρατία. Καί τά δυό μας έρχονται από το έξωτερικό.

Στά χώματά μας δέν μπορέσαμε ν' αναπτύξουμε μέ κανένα τρόπο τό δέντρο του καφέ. Τό κλίμα τής χώρας μας, τό νερό, τό χώμα, δέν είναι κατάλληλα γιά τήν ανάπτυξη του δέντρου αύτού.

Όσο γιά τη Δημοκρατία. ...Ή αλήθεια είναι πώς ο,τι περνούσε άπό τό χέρι μας, δέν παραλείψαμε νά τό κάνουμε, γιά τήν ανάπτυξή της, γιά τήν έδραίωσή της. Αν κοιτάξετε τήν Ιστορία μας, πριν άπό έκατό χρόνια πάνω κάτω ρίχτηκε στή χώρα μας ο σπόρος τής Δημοκρατίας. Είναι έκατό χρόνια πού όλο λέμε:

— Αμάν ή Δημοκρατία μας μπουμπούκιασε!...

— Ή νεαρή Δημοκρατία μας!...

— 'Αμάν τό φιντάνι της Δημοκρατίας!...

Αν ξοδεύαμε αύτό τόν κόπο των έκατό χρόνων πού άφιερώσαμε στή Δημοκρατία, γιά τήν άνάπτυξη του καφέ, σήμερα ή χώρα μας θά γινόταν δάσος άπό καφέ, πού δέν τ' άγγιξε ό μπαλτάς του ξυλοκόπου...

****

ΑΜΟΡΓΟΣ - Νίκος Γκάτσος

(απόσπασμα - εκδ. Πατάκη)

Ο ἄνθρωπος κατὰ τὸν ροῦν τῆς μυστηριώδους ζωῆς του
Κατέλιπεν εἰς τοὺς ἀπογόνους του δείγματα πολλαπλᾶ καὶ ἀντάξια τῆς
ἀθανάτου καταγωγῆς του
Ὅπως ἐπίσης κατέλιπεν ἴχνη τῶν ἐρειπίων τοῦ λυκαυγοῦς χιονοστιβάδας
οὐρανίων ἑρπετῶν χαρταετοὺς ἀδάμαντας καὶ βλέμματα ὑακίνθων
Ἐν μέσῳ ἀναστεναγμῶν δακρύων πείνης οἰμωγῶν
καὶ τέφρας ὑπογείων φρεάτων.

Χρόνια καὶ χρόνια πάλεψα μὲ τὸ μελάνι καὶ τὸ σφυρὶ
βασανισμένη καρδιά μου
Μὲ τὸ χρυσάφι καὶ τὴ φωτιὰ γιὰ νὰ σοῦ κάμω ἕνα κέντημα
Ἕνα ζουμπούλι πορτοκαλιᾶς
Μίαν ἀνθισμένη κυδωνιὰ νὰ σὲ παρηγορήσω
Ἐγὼ ποὺ κάποτε σ᾽ ἄγγιξα μὲ τὰ μάτια τῆς πούλιας
Καὶ μὲ τὴ χαίτη τοῦ φεγγαριοῦ σ᾽ ἀγκάλιασα καὶ χορέψαμε μὲς στοὺς
καλοκαιριάτικους κάμπους
Πάνω στὴ θερισμένη καλαμιὰ καὶ φάγαμε μαζὶ τὸ κομένο τριφύλλι
Μαύρη μεγάλη μοναξιὰ μὲ τόσα βότσαλα τριγύρω στὸ λαιμὸ τόσα χρωματιστὰ
πετράδια στὰ μαλλιά σου.

****

Η ΑΡΡΑΒΩΝΙΑΣΤΙΚΙΑ ΤΟΥ ΑΧΙΛΛΕΑ - Άλκη Ζέη

(εκδ. Μεταίχμιο)

(...) Φτάσαμε σπίτι. Η κυρία του ισογείου, που κάθεται πάντα μέσα από το παράθυρο να κοιτάζει ποιος μπαίνει και ποιος βγαίνει στην πολυκατοικία -προς Θεού, δεν την έχει βάλει η Ασφάλεια, η περιέργειά της μόνο-, ανοίγει διάπλατα τα τζάμια να με υποδεχτεί. Με ξέρει από κοριτσάκι και σαν άρχιζα να μεγαλώνω όλο με συμβούλευε: «Μη σου πάρει τα μυαλά κανείς ξεβράκωτος, να βρεις κανέναν οδοντογιατρό». Ο Αχιλλέας της άρεσε. Τον έβλεπε να μπαινοβγαίνει μαζί μου στο σπίτι. «Όμορφο αγόρι, μα τι κάνει;» Της έλεγα αόριστα πως σπουδάζει νομικά. Όταν διάβασε στις εφημερίδες πως έφυγε καπετάνιος στο βουνό, μόνο που δεν λιποθύμησε. «Και να με χαιρετάει τόσο ευγενικά!»

- Γύρισες, κουτάβι, μου κάνει σχεδόν χαϊδευτικά, κοίτα τώρα να βάλεις μυαλό και ν' αρχίσεις καινούργια ζωή.

Όλοι θένε ν' αρχίσω καινούργια ζωή. Κι ο αδερφός μου κι η νύφη μου, που έρχονται να με καλωσορίσουν, τα ίδια λένε. Καινούργια ζωή, λες και είναι το πιο απλό πράγμα που μπορώ να κάνω. Για τον Αχιλλέα δεν μιλάμε, δεν πρέπει να μιλάμε κι ούτε να λέμε σε κανέναν πως πήραμε μήνυμα από μια παράξενη πόλη που το ένα της γράμμα μοιάζει σαν την τρίαινα του Ποσειδώνα χωρίς το κοντάρι της.

(...)

- Και τώρα τα δικά σου, Δαφνούλα, λέει, σαν να ετοίμαζε από ώρα την ερώτηση.

Δεν απαντάω. Τι να του πω για τα «δικά μου»; Μήπως ξέρω πια θα είναι τα «δικά μου» από δω και πέρα; Μ' έχει πιάσει ένας τρόμος. Μήπως «κουβαλήθηκα άδικα»;

Ο Αντρέας δεν περιμένει ν' απαντήσω.

- Να μάθεις τη γλώσσα και να σπουδάσεις. Αυτό θα σε σώσει. Αύριο κιόλας, θα σε πάω στον Μιχαήλ Γκρηγκόρεβιτς να σου αρχίσει μαθήματα. Είναι τετράσοφος. Μην κλαις, σου το 'πα, εδώ τα δάκρυα δεν φτουράνε.

****

Ο ΕΡΩΤΑΣ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ - Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης

(εκδ. Ενδυμίων)

(...) Την άλλην βραδιάν, η χιών είχε στρωθή σινδών, εις όλον τον μακρόν, στενόν δρομίσκον.

– Άσπρο σινδόνι... να μας ασπρίση όλους στο μάτι του Θεού... ν' ασπρίσουν τα σωθικά μας... να μην έχουμε κακή καρδιά μέσα μας.

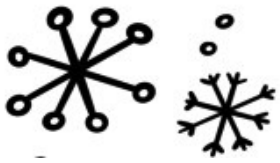

ΤΟ ΧΙΟΝΙ - Κώστας Καρυωτάκης

Τι καλά που 'ναι στο σπίτι μας τώρα που έξω πέφτει χιόνι!
Το μπερντέ παραμερίζοντας τ' άσπρο βλέπω εκεί σεντόνι
να σκεπάζει όλα τα πράγματα, δρόμους, σπίτια, δένδρα, φύλλα.
Πόσο βλέπω μ' ευχαρίστηση μαζεμένη τόση ασπρίλα.Όμως, κοίτα,
τουρτουρίζοντας το κορίτσι εκείνο τρέχει.
Τώρα στάθηκε στην πόρτα μας, ψωμί λέει πως δεν έχει,
πως κρυώνει, πως επάγωσε... Έλα μέσα κοριτσάκι,
το τραπέζι μας εστρώθηκε κι αναμμένο είναι το τζάκι!

ΤΟ ΧΙΟΝΙ - Γ. Ρίτσος

Το χιόνι είναι άσπρο, μαλακό σαν τελειωμένος έρωτας, -είπε.
Έπεσε απρόσμενα, τη νύχτα, μ' όλη τη σοφή σιωπή του.
Το πρωί, λαμποκοπούσε ολόλευκη η εξαγνισμένη πολιτεία.
Μια παλιά στάμνα, πεταμένη στην αυλή, ήταν ένα άγαλμα.
Εκείνος ένοιωσε την κοφτερή ψυχρότητα του πάγου,
την απεραντοσύνη της λευκότητας, σαν άθλο του προσωπικό
μονάχα μια στιγμή ανησύχησε: μήπως και δεν του απόμενε
τίποτα πια θερμό να το παγώσει, μήπως και δεν ήταν
μια νίκη του χιονιού, μα απλώς μια ουδέτερη γαλήνη,
μια ελευθερία χωρίς αντίπαλο και δόξα.
Βγήκε λοιπόν αμήχανος στο δρόμο, κι όπως είδε το χιονάνθρωπο
που φτιάχναν τα παιδιά, πλησίασε και του 'βαλε
δυο σβηστά κάρβουνα για μάτια, χαμογέλασε αόριστα
κ' έπαιξε χιονοπόλεμο μαζί τους ως τ' απόγευμα.

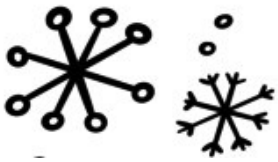

«Γιατί απ' όλους τους χειμώνες είν' ένας τόσο μεγάλος που, αν τον ξεπεράσεις,
η καρδιά σου στο εξής όλα θα τα αντέχει».

Ράινερ Μαρία Ρίλκε

ΣΤΑ ΧΤΗΜΑΤΑ ΒΑΔΙΣΑΜΕ ΟΛΗ ΜΕΡΑ... - Οδυσσέας Ελύτης

Το βράδυ ανάψαμε φωτιά
Και τραγουδούσαμε γύρω τριγύρω:

Φωτιά ωραία φωτιά μη λυπηθείς τα κούτσουρα
Φωτιά ωραία φωτιά μη φτάσεις ως τη στάχτη
Φωτιά ωραία φωτιά καίγε μας
λέγε μας τη ζωή.

Εμείς τη λέμε τη ζωή την πιάνουμε απ' τα χέρια
Κοιτάζουμε τα μάτια της που μας ξανακοιτάζουν
Κι αν είναι αυτό που μας μεθάει μαγνήτης, το γνωρίζουμε
Κι αν είναι αυτό που μας πονάει, κακό, τόχουμε νιώσει
Εμείς τη λέμε τη ζωή, πηγαίνουμε μπροστά
Και χαιρετούμε τα πουλιά της που μισεύουνε

Είμαστε από καλή γενιά.

****

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΦΩΤΙΑΣ - Νίκος Γκάτσος

Λυγερό κυπαρίσσι θα φυτέψω βαθιά στο χώμα
και τη νύχτα θ' ανάψω στην κορφή του ψηλή φωτιά.

Με χαρές και τραγούδια και λουλούδια ξανά στο στόμα
όλοι αδέρφια ας γινούμε και μ' αγνή φωτεινή ματιά.

Χέρι χέρι ας πιαστούμε κι ας χορέψουμε γύρω μ' αγάπη
γιατί φεύγουν τα νιάτα κι η ζωή σαν ποτάμι περνά.

Τα μικρά της αυγής πουλιά καρτερούν μες τα δάση
την παλιά τους να βρουν φωλιά που `χει η νύχτα σκεπάσει

πότε θα `ρθεις πάλι χρυσό καλοκαίρι
με το λαμπερό σου τ' αστέρι
πότε θα `ρθεις πάλι
κοντά στ' ακρογιάλι μια φωτιά ν' ανάψω μεγάλη

****

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ 2020

Χθες Φωτιές χωρίς φλόγα,
σήμερα Κάλαντα χωρίς τρίγωνα...
παραμονές Χριστουγέννων χωρίς προσδοκίες...
όλα μουντά και άχαρα...
Όλα τα αυτονόητα και βαρετά των περασμένων χρόνων,
έγιναν τόσο ποθητά...
Ό,τι έχουμε δεν το εκτιμούμε... μόνο αφού χαθεί
καταλαβαίνουμε την αξία του.
Όσο σημαντικό και ασήμαντο να είναι...
Υγεία, ένας καφές με φίλους, μια αγκαλιά...
Ας προσπαθήσουμε να βάλουμε λίγο χρώμα να γλυκάνει η καρδιά μας
και οι καρδιές αυτών που αγαπάμε...
και μην ξεχάσουμε να τους το πούμε... είναι το καλύτερο δώρο!

Καλά Χριστούγεννα

(Χρυσούλα Νεδέλκου - 24 Δεκεμβρίου 2020)

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΜΕ ΤΗ ΣΑΛΠΙΓΓΑ - Νικηφόρος Βρεττάκος

Ἂν μποροῦσες νὰ ἀκουστεῖς
θὰ σοῦ ἔδινα τὴν ψυχή μου
νὰ τὴν πᾶς ὡς τὴν ἄκρη τοῦ κόσμου.
Νὰ τὴν κάνεις περιπατητικὸ ἀστέρι
ἢ ξύλα ἀναμμένα γιὰ τὰ Χριστούγεννα
στὸ τζάκι τοῦ Νέγρου ἢ τοῦ Ἕλληνα χωρικοῦ.
Νὰ τὴν κάνεις ἀνθισμένη μηλιὰ
στὰ παράθυρα τῶν φυλακισμένων.
Ἐγὼ μπορεῖ νὰ μὴν ὑπάρχω ὡς αὔριο.

Ἂν μποροῦσες νὰ ἀκουστεῖς
θὰ σοῦ ἔδινα τὴν ψυχή μου
νὰ τὴν κάνεις τὶς νύχτες ὁρατὲς νότες, ἔγχρωμες,
στὸν ἀέρα τοῦ κόσμου.

Νὰ τὴν κάνεις ἀγάπη.

****

ΦΤΑΝΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ - Μπέρτολτ Μπρεχτ

(απόδοση Γιώργος Κοροπούλης)

Φτάνουν Χριστούγεννα λοιπόν!
Παραμονή κι εμείς σαν όλους ετοιμάσαμε γιορτή.
Μα δεν είν' άνετα σαν φάτνη εδώ μέσα:
Μπαίνει το κρύο από παντού, δεν έχει μπέσα.
Χριστούλη, κόπιασε, γεννήσου αν θες, μα κοίτα:
Σου στρώσαμε, δεν έχει τζάκι όμως και πίττα.
Τρέμουμε κι όλοι αγκαλιαζόμαστε σφιχτά
σαν τους πρωτόγονους σε σκοτεινή σπηλιά.
Το χιόνι πέφτει στο κορμί μας, το παγώνει·
το χιόνι εισβάλει στην καλύβα και σαρώνει.
Κόπιασε, χιόνι, μπες, θα βρεις φίλους εδώ:
Κι εμάς μας έδιωξαν από τον ουρανό.
Κρασί ζεσταίνουμε, παλιό και δυνατό·
κάνει καλό με τέτοιον άγριο καιρό.
Ζεστό κρασί, ξύλα στην πόρτα καρφωμένα.
Έξω, ουρλιάζουνε αγρίμια θυμωμένα.
Κοπιάστε, αγρίμια, να κρυφτείτε απ' το χιονιά:
Ούτε τ' αγρίμια έχουνε ζεστή φωλιά.
Θα ρίξουμε τα πανωφόρια στη φωτιά,
να γίνει η φλόγα της για λίγο πυρκαγιά,
να ζεσταθούμε ενώ θα καίγεται η στέγη,
να ζούμε όταν το σκοτάδι πια θα φεύγει.
Κόπιασε, άνεμε – εκεί έξω πως αντέχεις;
Κι εσύ κουράστηκες, κι εσύ σπίτι δεν έχεις.

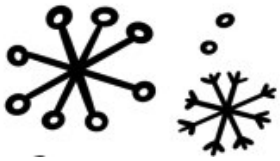

Η ΓΕΝΝΗΣΗ - Τάσος Λειβαδίτης

Ένα άλλο βράδυ τον άκουσα να κλαίει δίπλα.
Χτύπησα την πόρτα και μπήκα.
Μου ‘δειξε πάνω στο κομοδίνο ένα μικρό ξύλινο σταυρό.
«Είδες –μου λέει– γεννήθηκε η ευσπλαχνία!»
Έσκυψα τότε το κεφάλι κι έκλαψα κι εγώ.
Γιατί θα περνούσαν αιώνες και αιώνες
και δε θα ‘χαμε να πούμε τίποτα ωραιότερο απ’ αυτό.

****

«Εγώ θα τιμήσω τα Χριστούγεννα στην καρδιά μου,
και θα προσπαθήσω να τα κρατήσω εκεί, όλο το χρόνο».
Κάρολος Ντίκενς

****

«Ο μόνος πραγματικά τυφλός άνθρωπος την περίοδο των Χριστουγέννων είναι αυτός που δεν έχει τα Χριστούγεννα μέσα στην καρδιά του».
Έλεν Κέλερ

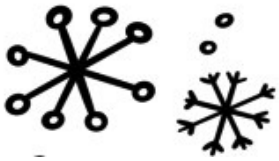

Ο ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ - Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης

Ο ξένος, αφού εκοίταξε τριγύρω, να ίδει μήπως τον παρετήρει τις, εισήλθε δειλός εις το χάλασμα εκείνο, όπου εις την γωνίαν των δύο τοίχων εφαίνετο κόγχη τις μαυρισμένη, ως να υπήρχεν εστία εκεί το πάλαι. Εισήλθεν ασκεπής, κρατών τον πίλον εις τας χείρας, εγονάτισε, κι εστήριξε το μέτωπον επί των ψυχρών λίθων της γωνίας εκείνης, και αφού έμεινεν επί τρία λεπτά γονυκλινής, ηγέρθη, εσπόγγισε τους οφθαλμούς του, και απεμακρύνθη βραδέως.

Επανελθών πάλιν χαμηλότερον, εστάθη εις το μέσον του δρομίσκου, ου μακράν της οικίας, την οποίαν πριν εφαίνετο ότι εκοίταζεν. Εστάθη, και αφού έρριψε βλέμμα ολόγυρα, ίνα ίδει μή τις τον παρηκολούθει, έτεινε το ούς. Τι ήκουεν άρα γε; Ίσως ήκουε τα διασταυρούμενα και φεύγοντα κατά διαφόρους διευθύνσεις, ως λάλημα χειμερινών στρουθίων, άσματα των παίδων της γειτονιάς, οίτινες επισκεπτόμενοι τας οικίας, έψαλλον τα Χριστούγεννα. Εδώ μεν ηκούοντο οι στίχοι:

Χριστούγεννα, πρωτούγεννα, πρώτη γιορτή του χρόνου,
εβγάτ', ακούστε, μάθετε, τώρα Χριστός γεννιέται.
εκεί δε αντήχει:
Κυρά μ', τη θυγατέρα σου, κυρά μ', την ακριβή σου.
και αλλαχού:
Ν' ασπρίσεις σαν τον Έλυμπο, σαν τ' άσπρο περιστέρι.
φωναί αθώαι, άχροοι, χαρωπαί, φωναί παιδικής χαράς και ευθυμίας.

Αίφνης ο ξένος ηναγκάσθη να παραμερίσει, διότι ζεύγος παιδίων, ων το έν εκράτει και φανάριον, αρτίως καταβάντα από μίαν κλίμακα, ήρχοντο προς τα εδώ. Επέστρεψε βήματά τινα οπίσω, προς το μέρος οπόθεν είχεν έλθει. Τα παιδία ήλθαν πλησίον, και ουδέ τον παρετήρησαν καν. Ανέβησαν την κλίμακα εκείνης ακριβώς της οικίας, την οποίαν είχε κοιτάξει διά μακρών ο ξένος, Τούτο ιδών έκαμε κίνημα, κι εστράφη οπίσω πάλιν, μετά ζωηρού ενδιαφέροντος. Εστάθη κι έτεινε το ούς.

Τα παιδία έκρουσαν την θύραν.

– Να 'ρθούμε να τραγουδήσουμε, θεια;

Μετά μίαν στιγμήν ηκούσθη ένδοθεν βήμα, ηνοίχθη η θύρα, και γραία τις με μαύρην μανδήλαν προκύψασα, είπε με θλιβεράν φωνήν:

– Όχι, παιδάκια μ', τι να τραγ'δήστε από μας; Έχουμε μεις κανένα; Καλή χρονίτσα να' χετε, κι σύρτε αλλού να τραγ΄δήστε.

Τους έβαλε μίαν πενταρίτσαν εις την χείρα, και τα παιδία έφυγαν ευχαριστημένα, διότι, χωρίς άλλον κόπον, ειμή την ανάβασιν και κατάβασιν της κλίμακος, εκέρδισαν μίαν πεντάραν.

****

ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ
—διήγημα του Κώστα Βάρναλη με ήρωα τον κυρ Αλέξανδρο—

Ο ουρανός έβρεχε διαρκώς λεπτόν νερόχιονον, ο γραίος αδιάκοπος εφύσα και ήτο ψύχος και χειμών τας παραμονάς των Χριστουγέννων του έτους...

Ο κυρ Αλέξανδρος είχε νηστεύσει ανελλιπώς ολόκληρον το Σαρανταήμερον και είχεν εξομολογηθεί τα κρίματά του (Παπά - Δημήτρη το χέρι σου φιλώ!). Και αφού εγκαίρως παρέδωσε το χριστουγεννιάτικον διήγημά του εις την « Ακρόπολιν « και διέθεσεν ολόκληρον την γλίσχρον αντιμισθίαν του προς πληρωμήν του ενοικίου και των ολίγων χρεών του, γέρων ήδη κεκμηκώς υπό των ετών και της νηστείας, αποφεύγων πάντοτε την πολυάσχολον τύρβην, αλλά φιλακόλουθος πιστός, έψαλεν, ως συνήθως, με την βραχνήν και σπασμένην φωνήν του, πλήρη όμως ενθέου πάθους, ως αριστερός ψάλτης, εις το παρεκκλήσιον του Αγίου Ελισσαίου τας Μεγάλας Ώρας, σχεδόν από στήθους, και ότε επανήλθεν εις το πτωχικόν του δωμάτιον, δεν είχεν ακόμη φέξει!

ΣΜΙΛΕΥΟΝΤΑΣ ΤΟ ΧΡΟΝΟ - Αντρέι Ταρκόφσκι

(μτφρ. Σεραφείμ Βελέντζας)

Λένε πώς ο χρόνος είναι αμετάκλητος.
Κι είναι αλήθεια, με την έννοια ότι «δεν μπορείς να φέρεις πίσω τα περασμένα».
Τι ακριβώς είναι αυτά τα «περασμένα»; Όλα όσα πέρασαν;
Και τι σημαίνει «πέρασαν» για κάποιον, όταν για τον καθένα μας το παρελθόν είναι φορέας κάθε συγκεκριμένου πράγματος στο παρόν μας σε κάθε στιγμή μας;
Από μια άποψη το παρελθόν είναι πολύ πιο πραγματικό από το παρόν, ή τουλάχιστον πιο σταθερό, πιο ανθεκτικό.
Το παρόν γλιστρά μέσα από τα χέρια μας και χάνεται σαν άμμος, και μόνο όταν το αναπολούμε αποκτά υλικό βάρος.
Τα δαχτυλίδια του βασιλιά Σολομώντα είχαν το επίγραμμα «Όλα θα περάσουν»· εγώ, αντίθετα, θέλω να επισύρω την προσοχή στον τρόπο με τον οποίο ο χρόνος, με την ηθική του σημασία, επιστρέφει.
Ο χρόνος δεν χάνεται χωρίς να αφήσει ίχνη, γιατί είναι κατηγορία υποκειμενική, πνευματική· κι ό βιωμένος χρόνος μένει στην ψυχή μας σαν εμπειρία εν χρόνω.

****

«Προπαντός όταν οι μέρες φαίνονται ατέλειωτες,
είναι που αρχίζουν τα χρόνια να περνάνε γρήγορα».

Αλμπέρ Καμύ

****

«Δεν είναι αλήθεια ότι οι άνθρωποι σταματούν να κυνηγούν όνειρα επειδή γερνάνε, γερνάνε επειδή σταματούν να κυνηγούν τα όνειρά τους».

Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες

****

«Η νεότητα δεν είναι χρόνος της ζωής, είναι μια κατάσταση του μυαλού...
Είσαι τόσο νέος όση η πίστη σου, τόσο γέρος όση η αμφιβολία σου,
τόσο νέος όση η αυτοπεποίθησή σου, τόσο γέρος όσος ο φόβος σου,
τόσο νέος όση η ελπίδα σου..».

Σάμιουελ Ούλμαν

****

ΜΟΝΟΤΟΝΙΑ - Κ.Π. Καβάφης

Την μια μονότονην ημέραν άλλη
μονότονη, απαράλλακτη ακολουθεί. Θα γίνουν
τα ίδια πράγματα, θα ξαναγίνουν πάλι —
οι όμοιες στιγμές μας βρίσκουνε και μας αφίνουν.

Μήνας περνά και φέρνει άλλον μήνα.
Αυτά που έρχονται κανείς εύκολα τα εικάζει·
είναι τα χθεσινά τα βαρετά εκείνα.
Και καταντά το αύριο πια σαν αύριο να μη μοιάζει.

****

ΤΑ ΡΟΛΟΓΙΑ - Χρήστος Τουμανίδης

Και βέβαια το ξέρεις
σε τίποτα δεν ωφελούν τα ρολόγια.
Οι δείχτες είναι το σπαθί πού
διαρκώς αλλάζει κόψη.
Ατέλειωτοι κύκλοι αφαιρέσεως τά ρολόγια.
Κάθε αριθμός κι ένας τρόπος εκροής του χρόνου.
Έτσι είναι τα ρολόγια. Σκοτεινοί συνωμότες.

****

ΤΟ ΘΛΙΜΜΕΝΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΟ - Τάσος Λειβαδίτης

Ο χρόνος, σκέφτομαι, ίσως είναι μια αργοπορημένη τιμωρία
– για ποιο πανάρχαιο σφάλμα!
Βράδιαζε. Άνοιξα το παράθυρο κι αφουγκράστηκα μακριά το αιώνιο παράπονο του κόσμου.
Έτσι συνήθως χάνουμε τα πιο ωραία χρόνια μας,
από ‘να τίποτα: ένα αύριο που άργησε ή ένα λυκόφως που κράτησε πολύ.

****

ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ... ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΚΑΛΑΝΤΑ

Αγαπητοί συν-αναγνώστες,
καθώς το έτος των παθών οδεύει προς το τέλος του, λίγες ώρες ζωής του απομένουν, καθένας κάνει τον απολογισμό του.

Ο γερο-χρόνος πλήρης ημερών, παίρνει τις τελευταίες του ανάσες, που όσο περνάει η ώρα γίνονται και πιο βαριές. Στην εντατική του χρόνου επικρατεί πανικός. Όλοι τρέχουν να προλάβουν.

Από την μια να αποχαιρετήσουν αξιοπρεπώς το 2012, μην τυχόν και μείνει καμιά εκκρεμότητα, χρέος υλικό αλλά και πνευματικό που πολλές φορές το ξεχνούμε ακούσια, αφού πολλά πράγματα στη ζωή μας τα θεωρούμε αυτονόητα, ή εκούσια γιατί φοβόμαστε να εκφράσουμε τα αισθήματά μας ανοίγοντας την κερκόπορτα της ψυχής μας στον κάθε εισβολέα.

Από την άλλη να υποδεχτούν το 2013, μην τυχόν έρθει και δεν είναι έτοιμο το μαιευτήριο, στολίζοντας την αίθουσα τοκετού με κρεμαστές ελπίδες, φανταχτερά όνειρα, μεγαλοπρεπή σχέδια και αμέτρητες προθέσεις. Αυτές πια καταλαμβάνουν και την τελευταία γωνιά. Ασφυξία!

Σε λίγο ο γερο-χρόνος θα επιβιβαστεί στο τρένο του χρόνου και θα φύγει, ταξίδι απλής διαδρομής, χωρίς επιστροφή. Την ίδια στιγμή, σε παράλληλες ράγες θα έχει φτάσει το νεογνό, με υπερσύγχρονο συρμό και πολλά βαγόνια, φορτωμένα χίλιες και μία ευχές. Η γέννα εύκολη πάντα, ευχάριστη συνήθως, πραγματικά χαρούμενη σπανίως. Καλή χρονιά; Λευτεριά; Λευτεριά του πνεύματος, ψυχή ελεύθερη να πετά, να ταξιδεύει; Από δω και πέρα τι; Πως θα πορευτούμε με αυτόν το νέο, τον φρέσκο, τον άσπιλο χρόνο; Μήπως δεν είναι και τόσο αθώα τα πράγματα, όσο δείχνουν ή όσο εμείς πασχίζουμε να τα κάνουμε να φαίνονται;

Γεννιέται κανείς ή γίνεται; Η επιστήμη συγκλίνει στο συμπέρασμα πως και τα δύο παίζουν τον δικό τους μοναδικό ρόλο. Συμπρωταγωνιστούν δηλαδή, σε μια σκηνή του θεάτρου «Ζωή». Προσωπικά θα προσπαθήσω να αλλάξω το δικό μου σκηνικό, τοποθετώντας μικρές του εαυτού μου πινελιές, ιχνηλασίες στον καμβά της ζωής.

(Χρυσούλα Νεδέλκου - 31/12/2012)

ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ

Λέσχη Δημιουργικής Ανάγνωσης

"Ο ποιητής της εικόνας"

ΘΟΔΩΡΟΣ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Θόδωρος Αγγελόπουλος (Αθήνα, 27 Απριλίου 1935 - 24 Ιανουαρίου 2012) ήταν Έλληνας σκηνοθέτης, σεναριογράφος και παραγωγός κινηματογράφου. Έχει τιμηθεί με βραβεία στην Ελλάδα και το εξωτερικό για την προσφορά του στον κινηματογράφο, με σπουδαιότερο τον Χρυσό Φοίνικα στο Φεστιβάλ των Καννών το 1998 για την ταινία "Μια Αιωνιότητα και μια μέρα". Θεωρείται ένας από τους μεγαλύτερους σκηνοθέτες όλων των εποχών. (1)

****

«Επί σαράντα χρόνια κάνω αυτό που ονειρεύομαι, να ταξιδεύω κι όταν φτάνω σε ένα λιμάνι να ξεκινάω για το επόμενο. Δεν έχω άλλο σπίτι από το ταξίδι. Όλα γεννιούνται πάνω στο ταξίδι. Η ιδανική θέση είναι πλάι σε κάποιον που οδηγεί, με ανοιχτό το παράθυρο και το τοπίο να φεύγει. Αν δεν μπορούσα να ταξιδεύω θα αισθανόμουν φυλακισμένος. Ανεξάρτητα από αν έχει ή όχι επιτυχία η ταινία, ούτως ή άλλως το ταξίδι είναι κερδισμένο». (2)

(...)

«Πρέπει να γίνουμε πιο σοβαροί, να ενδιαφερθούμε για τον κόσμο, τους ανθρώπους, όχι για το πώς μπορούμε να τους εκμεταλλευθούμε. Αυτό σημαίνει να ξαναβρεί, κανείς, τον ανθρωπισμό που είναι και το μόνο στοιχείο που μπορεί να βελτιώσει τον κόσμο». (3)

****

«Το βλέμμα του Οδυσσέα»

Ο μονόλογος στο τελευταίο πλάνο της ταινίας

Όταν γυρίσω
θα γυρίσω με τα ρούχα και τ' όνομα ενός άλλου.
Κανείς δε θα με γνωρίσει.
Κι αν δε θα με γνωρίσεις και πεις
«Δεν είσαι εσύ», θα σου δώσω σημάδια, να πιστέψεις.
Τη λεμονιά στον κήπο σου.
Το ακρινό παράθυρο που μπάζει το φεγγάρι.
Κι ακόμα, σημάδια του κορμιού και της αγάπης.
Κι όταν ανεβούμε τρέμοντας στο παλιό δωμάτιο,
ανάμεσα σ' ένα αγκάλιασμα κι ένα άλλο, ανάμεσα σ' ένα κάλεσμα κι ένα άλλο,
θα σου διηγούμαι το «ταξίδι» όλη νύχτα
κι όλες τις νύχτες που θα 'ρθουν.
Ανάμεσα σ' ένα αγκάλιασμα κι ένα άλλο,
ανάμεσα σ' ένα κάλεσμα κι ένα άλλο,
όλη την ανθρώπινη περιπέτεια,
την περιπέτεια που ποτέ δεν τελειώνει. (4)

****

Μια σκηνή από την ταινία

Σε ένα χιονισμένο, κάτασπρο και παγωμένο τοπίο στα βουνά της Φλώρινας. Ένα ταξί πλησιάζει. Ο Θανάσης Βέγγος (οδηγός) και ο Χάρβεϊ Καϊτέλ στο πίσω κάθισμα. Φτάνουν στο τέλος της διαδρομής. Οι δυο ηθοποιοί κάθονται στο ταξί με ανοιχτές πόρτες και γίνονται φίλοι «πίνοντας από το ίδιο ποτήρι και ακούγοντας το ίδιο τραγούδι».

Ο Βέγγος μονολογεί: «Ξέρεις κάτι; Η Ελλάδα πεθαίνει. Πεθαίνουμε σαν λαός». Και συνεχίζει: «Αλλά, αν είναι να πεθάνει η Ελλάδα, να πεθάνει γρήγορα. Γιατί η αγωνία κρατάει πολύ και κάνει πολύ θόρυβο».

Ο Βέγγος σηκώνεται, πάει λίγα βήματα παραπέρα και φωνάζει προς την αντίπερα πλευρά:

«Μωρή φύση, μόνη σου είσαι, μόνος μου είμαι κι εγώ. Πάρε ένα μπισκότο». (5)

****

ΞΕΧΑΣΤΕ ΜΕ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ – Θόδωρος Αγγελόπουλος

Σας εύχομαι υγεία και ευτυχία
αλλά δεν μπορώ να κάνω το ταξίδι σας
Είμαι επισκέπτης
Το κάθε τι που αγγίζω με πονάει πραγματικά
κι έπειτα δεν μου ανήκει
Όλο και κάποιος βρίσκεται να πει «δικό μου είναι»
Εγώ δεν έχω τίποτε δικό μου είχα πει κάποτε με υπεροψία
Τώρα καταλαβαίνω πως το τίποτε είναι τίποτε
Ότι δεν έχω καν όνομα
Και πρέπει να γυρεύω ένα κάθε τόσο
Δώστε μου ένα μέρος να κοιτάω
Ξεχάστε με στη θάλασσα
Σας εύχομαι υγεία και ευτυχία.

ανέκδοτο ποίημα του Θόδωρου Αγγελόπουλου, γραμμένο το 1982 λίγο πριν από την έναρξη συγγραφής του σεναρίου της ταινίας «Ταξίδι στα Κύθηρα» (6)

Από το φωτογραφικό αρχείο της Λέσχης Πολιτισμού Φλώρινας

«Δεν ξέρω αν διαλέγει κανείς τους χώρους ή οι χώροι μας διαλέγουν. Είναι σαν τον έρωτα: ή διαλέγεις ή σε διαλέγουν».

«Έχω κάνει 7 ταινίες μπροστά από το Διεθνές. Ήρθα και με ταινίες που δε θα έπρεπε λογικά να έχω έρθει. Έφερα μια σειρά από ανθρώπους που δεν ήξεραν τη Φλώρινα, ούτε την Ελλάδα. Ανακάλυψαν όμως την Ελλάδα και τη Φλώρινα».

«Σε όποιο μέρος του κόσμου κι αν ταξιδέψω, στο δεύτερο σπίτι μου θα επιστρέφω, στο Διεθνές». (7)

...και η Φλώρινα παρέμεινε η μούσα του.

- Το 2006, η αίθουσα του Πολιτιστικού Κέντρου Φλώρινας ονομάστηκε προς τιμήν του «Αίθουσα Θόδωρος Αγγελόπουλος», σε ειδική τελετή που είχε διοργανώσει η νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, παρουσία και του ίδιου του σκηνοθέτη.

- Το 2008, ο Θόδωρος Αγγελόπουλος αναγορεύτηκε επίτιμος διδάκτορας του τμήματος Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών Φλώρινας.

****

Ασχοληθείτε με τις τέχνες. Και δεν αστειεύομαι.
Οι τέχνες δεν είναι τρόπος βιοπορισμού.
Είναι ένας πολύ ανθρώπινος τρόπος να αντέξουμε τη ζωή.
Εξασκώντας μιά τέχνη, ανεξάρτητα από το πόσο καλά ή άσχημα,
διευρύνετε την ψυχή σας.
Τραγουδήστε στο μπάνιο. Χορέψτε ακούγοντας ραδιόφωνο. Πείτε ιστορίες.
Γράψτε ένα ποίημα σ' έναν φίλο, ακόμα κι αν είναι ένα άθλιο ποίημα.
Κάντε ό,τι μπορείτε, όσο καλύτερα μπορείτε. Η ανταμοιβή σας θα είναι
τεράστια: θα έχετε δημιουργήσει κάτι.

Κερτ Βόνεγκατ

***

Β’ Μέρος

...με δικά μας λόγια...

Ο άνθρωπος πρέπει κάθε μέρα ν’ ακούει ένα γλυκό τραγούδι,
να διαβάζει ένα ωραίο ποίημα, να βλέπει μια ωραία εικόνα
και, αν είναι δυνατόν, να διατυπώνει μερικές ιδέες.
Αλλιώτικα χάνει το αίσθημα του καλού και την τάση προς αυτό...

Γκαίτε

****

Κείμενα Κατερίνας Κετσίδου

Η Κατερίνα Κετσίδου είναι η εμπνεύστρια και μια εκ των ιδρυτικών μελών της Λέσχης Δημιουργικής Ανάγνωσης. Μέλος της Ομάδας Δημιουργικής Γραφής και της Θεατρικής Ομάδας της Λέσχης Πολιτισμού Φλώρινας.

Κείμενά της συμπεριλαμβάνονται στη συλλογική έκδοση "Φλωρινανθοί", της Ομάδας Δημιουργικής Γραφής.

Έχει εκδώσει το βιβλίο με τίτλο "Το κορίτσι που χαμογελούσε χελιδόνια" από τις εκδ. ΜΟΛΥΒΙ, με θέμα τον ρατσισμό με τα μάτια των παιδιών.

Το μυθιστόρημα «Το κορίτσι που χαμογελούσε χελιδόνια»
έχει διακριθεί με το πανελλήνιο βραβείο
από τη Γυναικεία Λογοτεχνική Συντροφιά, τον Δεκέμβριο του 2014.

Ο Πέτρος, το μοναχικό αγόρι, η Μύστρα, το κορίτσι από το Τζιμπουτί και ο Δωρομύστρας, το αδέσποτο σκυλί, ανταμώνουν σε ένα πάρκο.

Εδώ συμβαίνουν πράγματα φανταστικά. Και αφάνταστα! Ένα τρελό ποδήλατο τρέχει ασυγκράτητο. Ένα κοριτσίστικο κεφάλι κυλά σε μια πράσινη γραμμή. Η πιο σπάνια μπάλα του κόσμου τσουλά στο πάρκο. Ο παππούς από το σύννεφο γνέφει... «ο τολμών νικά». Ένα κορίτσι βρίσκεται σε κίνδυνο. Ο σκύλος γίνεται κέρβερος. Μαύρα καράβια γλιστρούν σε παγωμένες λίμνες. Από τις άσπρες πολεμίστρες βγαίνουν χελιδόνια. Έρχεται ένα πειρατικό καράβι από το Τζιμπουτί και, η κυρία Πανδώρα, για όλα αυτά, ξεπετάει στιχάκια από τη χοντρή της κοιλιά. Καλά, μάντισσα είναι;

****

ΣΤΗ GENOVA ΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ - Κατερίνα Κετσίδου

(Βασισμένο στο "Πούσι" του Ν. Καββαδία - 2013)

Να 'σουνα στη Genova σού 'χα πει
Να 'βλεπες από μια μεριά γερμένος
Πως μπαίνουν μετανάστες, ως τη χαραυγή
Λαός γιομάτος χρώμα, μπερδεμένος.

Ρίξανε στο σάκο του μυαλού
Τ' ανεκτίμητα υπάρχοντά τους
Παν να ξαναρχίσουν κάπου αλλού
Μόνο με μια θάλασσα δικιά τους.

Στα χέρια χτυπημένο αριθμό
Χρόνια τώρα να τους σημαδεύει
Γυναίκες έρχονται για ένα πιοτό
Ή για ένα τίποτα να τις συντροφεύει...

Όλο τον άθλιο συρφετό εκεί
Που κουβαλά και από μια θρησκεία
Του πρωινού η πάχνη θα τον καταπιεί
Πίσω του, σπασμένες καρέκλες και εβραίικα βιβλία.

Πού πήγε 'κείνος ο αχός, τα βουητά
Που τα βαριόμουνα και που τ' αγαπούσα
Έρημα καταστρώματα π' αγέρας τα φυσά
Τη μοναξιά τους σιγοτραγουδούσα.

Κι εσύ! Στην τιμονιέρα ήρθες να με δεις
Ν' ακούσεις άλλη μια ιστορία
Μετανάστες είμαστε κι εμείς
Που κουβαλάμε μοναξιά μεσ' στα ταξίδια.

****

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΟΝΕΙΡΟΥ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΟΝΕΙΡΟ

-Κατερίνα Κετσίδου

Και ο αφελής θάνατος των ακριδών

(βασισμένο στο βιβλίο "Η Γυναίκα της Ζάκυνθος" του Δ. Σολωμού)

Ξάφνου η Γυναίκα εσηκώθηκε. Έριξε τα μάτια της πάνω στον καθρέφτη όπου αυτός κρέμουνταν από δυο πέρονους, έστρωσε πρόχειρα τα μαλλιά και τα φρύδια της και έκλεισε οπίσω της την πόρτα.

Εροβόλησε βιαστική τες σκάλες, ομπρός στην απέραντη άπλα, τέτοια, που ποτέ στη ζωή της δεν είχε. Τούτη η άπλα ήτανε από λίγους ασθενικούς καλαμιώνες και ξερά χόρτα, με ένα ξερακιανό δεντρί στα μέσα της. Ήτανε, ό,τι απέμεινε από το πέρασμα των ακριδών και αυτής της χρονιάς. Αλλοίμονο! Και πάλι αυτές οι ακρίδες! Κόμποι ίδρωτα στο μέτωπό της. Γι' αυτό και εροβόλαγε τες σκάλες πολύ αναστατωμένη.

Σ' ετούτη την άπλα του ονείρου της, με τα ξερά, ήτανε όλα απέραντα άδεια και βουβά και εφιαλτικά και αιστάνονταν η Γυναίκα, να την πνίγει στο λαιμό η ατελείωτη απλωσιά της άπλας, σαν να ήτανε ο βρόγχος της μοίρας της.

Η δύστυχη, θρέφει τελευταία στο νου της φούρκες στο δεντρί της άπλας με παλιόχαρτα, οπού ετούτα είναι γεμάτα με ακατανόητα σύμβολα από απλέρωτα χρέη της. Θρέφει όμως και οργή για όλες αυτές τες ακρίδες, όπου, αφού κατέφαγαν την άπλα της, εφούρκισαν[4] τους λογαριασμούς με τα άδικα χρέη, εκεί, να κουνιούνται στον άνεμο και να κραυγάζουν σπαρακτικά. Και με τι να πλερώσει αυτά τα χρέη;

Και επειδή εκεί μέσα στην ξέρα της άπλας και στο βρόγχο και στες φούρκες δεν ήτανε ούτε δικός, ούτε φίλος, εγώ η *Αικατερίνη η Γράφουσα* έσκυψα και με τα καλά της έλεγα να αφυπνιστεί.

Και αυτή, εμισάνοιξε το στόμα της και έδειξε τα δόντια της μέσα σε μειδίασμα μπερδευμένο, που μήτε χαίρουνταν, μήτε λυπούνταν, μήτε σκιάζουνταν, παρά μόνο εσηκώθηκε και αιωρούνταν πάνω στα ξερόχορτα της ακατανόητης άπλας.

---

4 εφούρκισαν = εκρέμασαν (φούρκα (η) - διχαλωτό ξύλο, κρεμάλα, αγχόνη)
Πηγή: Λεξικό του Λευκαδίτικου Γλωσσικού Ιδιώματος – Πανταζής Κοντομίχης

...με δικά μας λόγια...

Τούτη τη στιγμή βλέπει στον ύπνο της το πράγμα που πάντοτες απεθύμουνε, ήγουν την πληθώρα αγαθών του κόσμου έγκλειστη όμως, πέεεερα ήταν, σ' ένα μακρινό άκρο της άπλας σε ερμάριο εκ σιδήρου μαύρου.

Παγαίνει αιωρούσα στο τελευταίο άκρο, οπού ευρίσκουνταν κολλητά και πολλά άλλα ερμάρια.

Η Γυναίκα έβαλε το χέρι στο μικρό ρόπτρο του ερμαρίου, η πόρτα άνοιξε με τσιριγμό ανατριχίλας και εντός ευρίσκουνταν ρόγες κόκκινες πολλές και σκόρπιες από του τρύγου το πανηγύρι.

Και η Γυναίκα μειδιώσα, άπλωσε τα χέρια να μάσει τες ρόγες, οπού αυτές εγίνουνταν στα χέρια της ένα ολόκληρο ζαμπίνι.

Ήθελε μεταφέρει το ζαμπίνι τούτο στην κάμαρα του σπιτιού και δώσει από τες ρόγες σε γυναίκες άλλες κατάκοπες και στερημένες, που ήτο δίχως τρυγωτή.

Μα όσο η Γυναίκα επερπατούσε προς τα σκαλιά της πόρτας, τόσο το ζαμπίνι εμεγάλωνε και εβάραινε κι επλήθαινε από ρόγες και οι ρόγες έφραζαν το στόμα της και έμπαιναν αυτές εντός του και στα ρουθούνια και στα μάτια οπού την κύκλωναν πέριξ της και τη στένευαν ομού με την άπλα και τη μεθούσαν και την έπνιγαν.

Και τότες αυτή, για να ελευτερωθεί, ετοιμαζότουνα να φωνάξει δυνατά για να δείξει πως οι ανάσες της ετελείωναν από το τεράστιο ζαμπίνι και τα ζουμιά του την έπνιγαν, αλλά μόνο εγώ η *Αικατερίνη η Γράφουσα* άκουγα την πνιγερή σιωπή της.

Πετάει ξάφνου αέρινα στα ζερβιά του ερμαρίου για να λευτερωθεί και ανοίγει το έτερο ερμάριο οπού εκεί ευρίσκοντο δυο μικρά παιδιά του σχολείου. Μια κόρη, που το κεφάλι της ήταν όμοιο με θλιμμένο φεγγάρι και ένα σκελετωμένο παιδί, με πρόσωπο γέρου, να μαζεύει τους αφημένους ξερούς ψύχαλους εντός του ερμαρίου.

Η Γυναίκα εσάστισε και εσκιάχτηκε από τα έγκλειστα παιδιά καθώς επίσης και οι ρόγες ολοένα και ετελειώνουνταν και δεν είχε να θρέψει τα παιδιά οπού επεινούσαν και αιμάτωναν από ανοιχτές πληγές. Ολημερίς και ολονυχτίς εκλαίγανε. Αγριεύτηκε τότε περισσότερο. Δεν είχε ακόμα να θρέψει και τες στερημένες γυναίκες οπού δεν είχανε τρυγωτή.

Και ετοιμαζότουνα πάλι να φωνάξει δυνατά για να δείξει στα παιδιά και στες γυναίκες πως δε θα πεθάνουν από την πείνα καθώς έχει φυλαγμένα στο φανάρι ολίγα ζαμπίνια....Μα έκρυβε πως η καρδιά της εσκιάζουνταν.

Ξάφνου, το φως του ήλιου βιάστηκε να βασιλέψει και τα ερμάρια απέμειναν ολότελα αδειανά από ζαμπίνια και παιδιά. Μόνο κόκκινα ζουμιά και κόκκινα αίματα...

Όλα τα πάντα τα εκατασκέπαζε μαυρίλα και πίσσα γιομάτη λάμψη, βροντή και αστροπελέκι. Τότες ήτο οπού ο ήλιος μεταγύρισε και όλα τα έλουσε με ένα άλλο φως.

Στο άλλο φως είδε η Γυναίκα, τη Γυναίκα-Μάνα της οπού ήτανε από χρόνους πεθαμένη και τώρα ήτανε ζωντανή και έμορφη και νια ομπρός της όπως την εθυμούνταν. Και ακόμα είδε τον καθρέφτη της κάμαρας ξεκάρφωτο καταμεσής της άπλας με δίχως πέρονους και με δίχως πόδια να περπατά. Κι εστάθηκε ομπρός της κι εκεί μέσα του είδε εαυτή, από τους χρόνους τους πολλούς βαριά. Και εσκιάχτηκε.
Η Γυναίκα-Μάνα με φωνή χαμηλή, με δίχως να κουνά τα χείλη της ομίλησε:

Το χάραμα να δεις
Τον ήλιο που ακαρτέρη
Τόνα παιδί με την αυγή
Το φως του θε να φέρει
...

Και ό,τι είχε αποτελειωμένα τα λόγια της η Γυναίκα-Μάνα, όλα μου εγίναν άφαντα μαζί κι αυτή και τα σωθικά μου φοβερά εταραχτήκανε και μου εφάνηκε πως εκουφάθηκα και εστραβώθηκα, πως έβλεπα το Χάρο μέσα στο όνειρο εγώ η ίδια η *Γράφουσα Αικατερίνη*, οπού μετά τη γραφή εχουχούλισα το παγωμένο μου χέρι!

Και έφριξα απ' όλα και έστριψα στην αντίκρυ μεριά το πρόσωπό μου, και εξανάσανε το μάτι μου στον καθρέφτη, ο οποίος δεν με έδειχνε πλέον βαριά.

Και έτσι εγνώρισα ότι έμελλε, ο πλούτος από τα ζαμπίνια του τρυγωτή να τελειώσει και με το φως που θα φέρει το παιδί την αυγή, να ερθεί ο θάνατος γι' αυτές τες ακρίδες, οπού εκατέφαγαν την άπλα και εφούρκισαν τα άδικα χρέη για τη Γυναίκα, στο κέντρο της ξέρας.

Εγνώρισα λοιπόν ότι έμελλε, να έρθει ο θάνατος των ακριδών, πίσω από τα εκ σιδήρου ερμάρια. Το φως των παιδιών θα είναι αυτό, που στα μελλοντικά, θα τα βγάλει από τα σκοτεινά τους με οργή και άλλες θα τες εφουρκίσουνε στο ξερακια-

νό δεντρί και άλλες, θα τες ροβολήσουνε από τες σκάλες, μέσα στο κόκκινο από αίμα και από οίνο να πνιγούν, οπού το κόκκινο στο όνειρο σημαίνει... το γοργό. Το φως, γι' αυτό που εμιλούσε η Γυναίκα-Μάνα, μ' εφώτισε από ελπίδα....!

Εγώ, η αφελής Αικατερίνη η Γράφουσα.

Ήταν ένας αφελής εφιάλτης σύγχρονος, γραμμένος στους χρόνους του Δ. Σολωμού.

****

Τετάρτη 12 Ιουνίου 2013

Ο δάσκαλός μας ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ και ...«Ο ΖΗΤΙΑΝΟΣ». του, που πατώντας πάνω στα βήματά του, βγάλαμε το δικό μας ζητιάνο.

Ο ΔΙΚΟΣ ΜΑΣ ΖΗΤΙΑΝΟΣ - Κατερίνα Κετσίδου

Η Φλώρινα δεν είναι και από τις μεγάλες πόλεις της Μακεδονίας. Ριχμένη εκεί, μέσα σε μια χαράδρα, ζει, στο μεταξύ δύο βουνών πέρασμα. Από την κορφή του ενός βουνού, σ' εκεινού που έχουνε υψώσει μαρτυρικό σύμβολο, γεράκια, κουκουβάγιες και αγριογούρουνα, αγναντεύουν τον πολύκαρπο κάμπο της. Απλώνεται αυτός ασχημάτιστος και ορχημένος από τις δασωμένες ρίζες του βουνού, έως τα χαμοβούνια του θαμποθώρατου Καϊμακτσαλάν.

Η μικρή πόλη δεν ομοιάζει με καμίαν άλλη πόλη της Μακεδονίας, μα και της χώρας όλης. Θες λίγο τα χαμόσπιτά της, ζερβόδεξα του ποταμού Σακουλέβα, θες τ' αρχοντικά της με το μπόι το αγέρωχο, θες και το βουνό, που φέρει το σύμβολο το ιερό, θες λίγο τόνα, θες λίγο τ' άλλο, μαζεύονται τα «λίγο» που γίνονται πολλά, για να την κάμουν ξεχωριστή πόλη.

Αποκαρωμένοι οι άνθρωποι και θεοσεβούμενοι, ζουν σεμνά και ταπεινά, μέσα στη δεκαετία του εξήντα, τη φτώχια τους και την εγκατάλειψή τους. Ζουν απάνω στη γραμμή των συνόρων και ποιος γνοιάζεται για μια απλή γραμμή συνόρων, μέσα στις τόσες;

Μέσα σε δίκια και σε άδικα και σε διαβολικά, και κάπου στη μέση του μεγάλου ανήφορου που σκαρφαλώνει στ' άλλο, στ' απέναντι βουνό, εγώ η ακακία, αυτοφύτευτη αρκετών χρόνων, καμαρώνω για τη χρησιμότητα του ίσκιου μου.

Εκατάφερα κι εφύτρωσα, πάνω στη στενοχωμάτινη λωρίδα του δρόμου, που λωριδιάζεται λασπερή και χορταριασμένη, μπροστά από κάθε σπίτι του ανήφορου. Κάποιοι, την ονομάζουν πεζοδρόμιο. Κανένα χέρι δεν μ' εξερίζωσεν απ' όταν ήμουν βλαστάρι κι έτσι, μεγαλωμένη πια, μπορώ και ζω ανάμεσα σε ανθρώπους, σκυλιά, άλογα και κάρα, που αποτελούν τη ζωή της γειτονιάς. Τα γνωρίζω όλα αυτά ένα, ένα.

Από ανθρώπους γνωρίζω την κυρία Σοφία, την ιδιοκτήτριά μου, παλιά διδασκάλισσα εξηνταχρονίτισσα, χήρα και μαυροντυμένη μέχρι το λαιμό. Και στο κεφάλι της,

το μεταξομάντηλο κατεβασμένο μέχρι το μέτωπο. Έσωσε η Σοφία, την κάποτε νεαρή ύπαρξή της κ' εκατάφερε να την εφέρει σώα, πλην όμως ρακένδυτη και τραυματισμένη, από το διωγμό της Μικρασίας το '22. Γνωρίζω και συμπαθώ ιδιαίτερα, τη νύφη της, την Πελαγία.

Γνωρίζω και τη διπλανή νοικοκυρά τη Φεβρωνία, με το τσακίρικο μάτι και το λεπτόβγαλτο φρύδι, όπου ομιλεί συνέχεια καυκάσικα, με την πεθερά της την κυρία Ειρήνη. Η γριά Ειρήνη, με τις βαθιές ρυτίδες και τις ξερές παλάμες, ήρθε, όπως τακτικά λέει, από τον αληθινό τον Καύκασο.

Παραδίπλα, γνωρίζω, την γριά Καραγκούνα. Την κυρά-Κωνσταντινιά, που έχει την κόρη της την Μαρίκα, αψηλή, ανοιχτόκαρδη και χωρατατζού.

Γνωρίζω επίσης, τη γυναίκα του απέναντι σπιτιού, την κυρά Κλεονίκη. Ομιλεί αυτή μόνο τούρκικα, διωγμένη από την Κιουτάχεια. Βλέπω και τη νύφη της την Δόμνα.

***

Είναι Κυριακή. Όλες σχεδόν οι γυναίκες της γειτονιάς, αφού ετελείωσεν η λειτουργία και μετά το μαγείρεμα του φαγητού και λίγο πριν το μεσημεριάτικο τραπέζι, μαζώνονται κάτω απ' την φυλλωσιά μου. (...)

Γριές και νιες ανταμώνουν στον ίσκιο μου από κάτω, και δεν καταλαβαίνουν, πως βρέθηκε ετούτος ο ζητιάνος ανάμεσά τους.

Απορούν με τον Ζητιάνο. Από πού 'ρθε; Κατρακύλησε το βουνό; Για παρουσιάστηκε Θεόσταλτος άγγελος για κάτι καλό; Για σαν αγερικό; Ή σαν διαβολικό, για να φέρει πάλι καμιά ακόμα υπολειπούμενη κακιά είδηση;.

Ο Ζητιάνος, σαρανταχρονίτης, θάναι δε θάναι, καλοδέματος, με ψαρά μαλλιά και γένια, φαίνεται σαν σαρακοφαγωμένος ψευτόγερος, με τον υποκριτικόκυρτο σκελετό και τον παρατραβηγμένο βήχα. Είναι και κουτσός. Το ένα του πόδι είναι κατά πολύ, κοντύτερο από το άλλο και φοράει ένα κατασκευασμένο παπούτσι, ίσαμε μια πιθαμή αψηλό.

(...) Ο Ζητιάνος, λίγο χρόνο χρειάστηκε, για να καταλάβει το σκηνικό. Από τη μια οι πεθερές. Από την άλλη οι νύφες. Αιώνιο μυστικό και φανερό αλληλοφάγωμα. Κι αυτός, θα πρέπει να σταθεί στη μέση, σα γητευτής. Και μετά... γνωρίζει! (...)

Μέσα στα υπερβολικά φαρδιά του ρούχα, που εφαίνονταν πως ήταν από εύσωμο

μακαρίτη, ψάχνει για τους ελεήμονες, ή τους δεισιδαίμονες. Και πάντα έχει στη γλώσσα του, το κλαψιάρικο και μονότονο ψυχολόγι. Και με τούτο, τον ακούω που αρχίζει...

-«Καλή σας μέρα κυράδες μου! Τέτοια μέρα του Θεού, που είναι σήμερα... Δε ζητώ πολλά. Μια μικρή βοήθεια...» λέει και περιμένει. Περιμένει και παρατηρεί. Οι γριές μαυροφορεμένες. Οι νιες επιπόλαιες.

Ώσπου να κοιταχτούν οι γριές, να σκεφτούν, να καταλάβουν και ν' αποφασίσουν, αυτός προχωρά.

«Θεός σ' σχωρέσ' τ' αποθαμένα σας. Τη μάνα σας και τον πατέρα σας και τ' αδελφάκια σας...! Κάμε κυρία, ένα καλό για την ψυχή των απεθαμένω σου...! Λυπήσου με το σακάτη...!

(...) -«Ελεήστε το φτωχό σακάτη το βαριόμοιρο... πέντε μερόνυχτα είμαστε νηστικοί..., ζαλίζομαι από την πείνα.

-«Και δε μας το λιες; Μπα χριστιανέ μου! Ποιοι είστε νηστικοί; Αμπρέ πόσοι είστε;» εγύρισεν η καραγκούνα, η κυρά Κωσταντινιά.

«Εγώ, ο φτωχός σακάτης και η ταλαίπωρη γυναίκα μου, που σέρνεται μαζί μου, για να με βοηθά. Από τα χθες περπατούμε και τα πόδια της επρήστηκαν και έσκασαν οι φουσκάλες. Δεν ημπορεί βήμα να κάμει η δύστυχη...Μήπως και τα δικά μου είναι καλύτερα; Από τότες που επέρασε το τρένο απάνω από το πόδι και τόκοψε, όλο πόνους και ταλαιπώριες έχω». Έδειξε το πόδι του.

Σαν πουλάρι ασέλωτο που γοργοτρέχει στον κάμπο, έτρεχεν ο νους του γεροζήτουλα στα περασμένα κι έβλεπε το χωριό του, όπου εκεί του δίδαξαν τη ζητιανιά οι γερόντοι. Θυμήθηκε τ' αδέλφια του και τα περισσότερα παιδιά του χωριού, οπού «εγεννιόνταν» κουτσοκουλόστραβα. Αυτόν, από μωρό του τη χάρισαν, γιατί εγεννήθηκεν όμορφο μωρό. Μα σαν είδαν αργότερα που είχεν έξυπνο μυαλό εμετάνιωσαν κι εσκέφτηκαν πως θα έβγαζαν πολλούς παράδες σαν θα τον ενοικίαζαν ή το επούλαγαν στους επιτήδειους της ζητιανιάς.

(...) Ο Ζητιάνος εκατάλαβε ότι έχει να κάμει με δύσκολη δουλειά. Έκαμε πως εζαλίστηκε, πως ετέλεψαν οι αντοχές του, πως το σακατιλίκι του έγινε αβάσταχτο, παραπάτησε, σβουρίστηκε κ' εβρέθηκε ακουμπισμένος στο ντουβάρι. Τώρα από αυτή τη θέση, δεν του ξεφεύγει βλεφάρισμα από καμιά γυναίκα.

- «Άντε μπρε, κιοπέκ, εσύ πετάνεις εντώ πείνα. Εγκώ πάει φέρει κιουτσούκ κουλούρ». Του είπε η Κλεονίκη. Τελικά, τόξερα! Η λιγοθυμία έπιασε. Έπεσε σε ελεήμονες.

- «Μαμά» εφώναξεν πίσω της η Δόμνα τρέχοντας να την προλάβει. «Έχουμε

και πιτουλίτσες, που έκανεν η μπάμπω Μήτω. Να του βάλω μερικές; Για τη γυναίκα του».

- «Μάμα», είπε και η Φεβρωνία στην κυρά Ειρήνη, «α σύρω και φέρατον ολίγα περοσκί...εμάς μας φτάνουν και μας παραφτάνουν...»

(...) Ευτυχώς που υπάρχουν και οι ελεούσες κόρες, που καλό νάχουν.... όλο 'ρσενικά να γεννοβολούν, θάχω να φάω. Όμως νάχα κι ένα φορεματάκι να πάω στη γυναίκα...!

(...) -«Αχ μητέρα!» Δεν κρατήθηκε η Πελαγία «αχ μητέρα, από το χειμώνα μου έταξες ένα φόρεμα χειμωνιάτικο και χοντρό, ολόμαλλο, ζεστό, μα...είπες, πως το χειμώνα, κάτω απ' το παλτό δε φαίνεται. Για την άνοιξη μου έταξες, το πιο όμορφο!»

«Αααα! Πελαγία, αύριο Δευτέρα, θα πάμε να κόψουμε στο μαγαζί του Κοέν, το καλύτερο φόρεμα. Την Τετάρτη, θα ηπάγωμεν εις την καλυτέραν ράφτρα να διαλέξεις και φιγουρίνι».

Κείνη την ώρα, ήρθεν η κυρά Κλεονίκη με τα κιουτσούκ κουλούρ και η νύφη της η Δόμνα, να κρατά τις πιτουλίτσες της μπάμπω-Μήτω. Κατέφθασε και η Φεβρωνία με τα περοσκί.

Ορμά ο Ζητιάνος, αρπάζει το πρώτο περοσκί με λύσσα και το εξαφανίζει στα γένια. Από κοντά και τις πιτουλίτσες.

-«Μπα καλέ μου άνθρωπε, δεν τόλεγες τόσην ώρα;» του εμίλησεν απορημένη και με ζεσταμένη τώρα φωνή η κυρία Σοφία. Και μετά...

«Πελαγία, δε φέρνεις κανένα περισσευούμενο κομμάτι από το ζυγούρι, να στυλωθεί ο άνθρωπος;»

- «Μητέρα, να φέρω και το παλιό μου φουστάνι; Αφού θα πάρομε άλλο...! Κείνο το άσπρο με τα στάχυα. Κείνο που φόρεσε η Ρινιώ τις απόκριες... που ντύθηκε νύφη;» Η Πελαγία ήδη είχεν εξαφανιστεί.

***

Μετά τρεις ημέρες, από την ημέρα του Ζητιάνου, έφτασεν ο Δεκαπενταύγουστος. Το χωριό της Πελαγίας, κάθε χρόνο ετοιμάζεται για το πανηγύρι στη χάρη της Παναγίας. Στην πλατεία, στο καφενομάγαζο, κάθε χρόνο, τα ίδια. Πανηγυριστές και οργανοπαίχτες. Χορεύουν με σώμα και ψυχή νέοι, γέροι και παιδιά.

Και όταν ανάβει το γλέντι, σηκώνεται ένα ζευγάρι, από ένα τραπέζι με πολλές μπύρες. Είναι κατά πως φαίνεται, από το πλούσιο τραπέζι, παραλίδικο. Και πιάνουν τον χορό.

Η γυναίκα τραβά τα μάτια των χωρικών. Είναι ομορφόχτιστη και φτιασιδωμένη. Γυναίκα, με αέρα πρωτευουσιάνικο. Είναι βαλμένη μέσα σε ένα φόρεμα άσπρο, που φεγγοβολά στο ωχροσκόνιστο φως της λάμπας και κάποια μοτίβα που είναι διάσπαρτα, φωσφορίζουν ιδιαίτερα και φαίνονται σαν κομμενοκίτρινα στάχυα, ριχμένα στο άσπρο φόρεμα.

Ο άντρας, είναι κουτσός, μέσα στο φτινιάρικο παντελόνι, με τα μπατζάκια του να σέρνονται. Επρόβαλε μέσ' το ντουμάνι της σκόνης, λεβεντοκαμωμένος.

Χορεύουν οι δυο τους και κανείς δεν μπαίνει ν' αναμετρηθεί μαζί τους. Ώσπου, το νταούλι και η λύρα εκουράστηκαν, ενικήθηκαν από τ' άγνωστο ζευγάρι και άρχισαν τον αντικριστό.

Εκεί απάνω στα τσαλίμια του ζευγαριού, με τις ερωτοματιές και τα ιδροκοπήματα, έρχεται από το δρόμο η Πελαγία με τη θυγατέρα της τη Ρινιώ και παραχώνονται στον κύκλο των όρθιων, που παρακολουθούν και γελούν. Βλέπει το χορό και τα μάτια της γουρλώνει. Εγνώρισε το φόρεμά της, που εχόρευε φιδίσια, πάνω στο σώμα της άγνωστης γυναίκας, που τα λούκια άνοιγαν σαν ομπρέλα και σαν ήλιος.

Εγνώρισε και τον Ζητιάνο, που καμιά δεν είχε ομοιότητα, με τον προ ημερών σαρακοφαγωμένο ψευτογέροντα. Το πρόσωπο εμπρός της, ήταν χρωματισμένο με τα χρώματα της υγείας και της ζωής. Οι ώμοι του εφαίνονταν πλατείς και καλοδεμένοι. Ζωή και θέλησις ακατάβλητη έλαμπε στα σκούρα μάτια του. Δεν εκούτσαινε πολύ και δεν έβηχε καθόλου. Δεν ήτανε κυρτός και απολάμβανε το χορό του, ξέγνοιαστος από το βάρος των έξι ψευτοπαιδιών του. (...).

(...) Στήνει κουβέντα με τον εαυτό της. Έχει μεγάλο θυμό. Τον μαλώνει.

«Κοίτα. Κοίτα! Αυτοί, τρώνε πίνουν και χορεύουν και την Άρτα κυριεύουν...! Βρίσκουν έτοιμο φαγητό, αδούλευτο και ακούραστο με τις ζητιανιές και τις απατεωνιές κι εγώ, κουράζομαι όλη μέρα να τους υπηρετώ όλους!

Και μέσα στις τόσες οικονομίες μου, να έχω στερηθεί το φόρεμα, που δεν τόχα και για δόσιμο, αλλά είπα...άντε στο καλό! Και να φοβάμαι, πως πότε το βουνό με κοιτάζει και πότε ο Θεός με βλέπει. Μα...μ' αυτά και μ' αυτά, μετάνιωσα τώρα για την ελεημοσύνη.

(...) Και τότες, εδάκρυσε για το χυτό του φουστανιού και για τα λούκια του. Για τα ριχμένα στάχυα και για τη χαρά της Ρινιώς της, σαν την έντυσε τόσο πετυχημένη νύφη τις απόκριες. Ευτυχώς που έχει τη φωτογραφία και τουλάχιστον θα έχει να το βλέπει.

-«Μαμά, μαμά... κοίτα! Σαν το φουστάνι σου τ' άσπρο... αυτό με τα κίτρινα στάχυα... που μ' έντυσες νύφη...και μ' έβγαλες φωτογραφία... το θυμάσαι;»

****

ΤΟ ΠΟΔΗΛΑΤΟ - Κατερίνα Κετσίδου

(Μετά το μυθιστόρημα «Η αρραβωνιαστικιά του Αχιλλέα» Της Άλκης Ζέη)

-Το ποδήλατο ήρθε! Ήρθε από την Τασκένδη!
-Ήρθε! Και που είναι;
-Στη ντουλάπα της μαμάς μου!
-Και γιατί δεν το βγάζεις; Βγάλτο να το δω...! Θα τρελαθώ! Πάμε μια βόλτα...!
-Όχι... δεν μπορώ... θα σκονιστεί!
Το πιο μεγάλο ψέμα της Σοφούλας, ήταν αυτό, σε όλη τη μικρή της ζωή.

Το όνειρο για το ποδήλατο από την Τασκένδη κρατά εδώ και μερικά χρόνια. Το τσαφ έγινε γύρω στα πέντε της και τη συντροφεύει σε κάθε τάξη του Δημοτικού. Χίλια εννιακόσια εξήντα τρία, εξήντα τέσσερα...εξήντα πέντε...και βάλε πόσα ακόμα; Μαζί με τη φίλη της τη Βαγγελίτσα, κάθονται όλα τα χρόνια στο ίδιο θρανίο. Το όνειρο ανάμεσά τους. Αίωρο στη φαντασία τους, σφηνωμένο στο μυαλό τους.

Αυτό τ' όνειρο, τακτικά το ζωγραφίζουν οι δυο τους, πάνω στο χαρτί με μπογιές. Δυο μεγάλες ρόδες και δυο βοηθητικές. Κίτρινο το βάφουν με ασημένιο κουδούνι, αστραφτερές ακτίνες, με άσπρα χερούλια και σέλα ασορτί. «Όταν θα μου το στείλει η θεία μου η Κίτσα από την Τασκένδη, που της το έγραψα στο γράμμα...» ονειροπολεί κάθε τόσο η Σοφούλα μέσα στο παιχνίδι τους. «Αφού δεν ξέρεις να γράφεις...» την κόβει η Βαγγελίτσα. «Εντάξει! Δηλαδή το έγραψε η μαμά μου. Και στην πρώτη τάξη, θα γράφω εγώ». Αφού όλα έχουν τις απαντήσεις, όλα μπορούν να γίνουν.

Από γράμμα σε γράμμα, περνούσε πολύς καιρός, με τις δυο στο μεταξύ, να ρίχνουν μπόι και ν' ανεβαίνουν τάξεις. Και όταν ερχόταν το γράμμα, η φλόγα για το ποδήλατο δυνάμωνε. Όπως σήμερα. Η μαμά διαβάζει το γράμμα αργά, καμιά φορά συλλαβιστά, δε βγάζει τα γράμματα, κάπου σκοντάφτει, αλλού διορθώνει και ξαναγυρίζει πίσω το διάβασμα και η αγωνία της Σοφούλας μεγαλώνει, μέχρι να φτάσει στο τέλος. Και μέχρι το τέλος, τίποτα γι' αυτό. –«Και να σου πω Βαγγελίτσα; Μόνο επιθυμίες γράφουν οι μεγάλοι, για το πόσο περιμένουν τη στιγμή που θ' ανταμώσουν, πόσο έχουν επιθυμήσει ο ένας τον άλλον, πόσο είναι καλά από υγεία, το αυτό επιθυμούμε και δι' εσάς... και για το ποδήλατο τίποτα! Μόνο πάλι ρωτάνε για τα παιδιά τι κάνουν και πόσο θα έχουν μεγαλώσει...! Ίσως να γράφουν κάτι στο υστερόγραφο, σκέφτηκα... αλλά μπα! κι αυτό, μιλά σαν νά΄ναι τηλεγράφημα. Ο θείος Θόδωρος έφυγε από το εργοστάσιο. Δουλεύει στο χτίσιμο. Η θεία Κίτσα μπήκε στο χτίσιμο. Όλα, πολύ καλά. Αυτά γράφουν και τίποτε άλλο».

-«Ναι όμως, τα παιδιά στην τάξη, που έχουν θείους στον Καναδά και στην Αυστραλία, πως τους στέλνουν τόσα πράγματα; Ε;» Τονώνει την απογοήτευση της φίλης της η Βαγγελίτσα.

-«Αυτό λέω κ' εγώ και γι' αυτό ζητάω το ποδήλατο από την Τασκένδη. Δύσκολο είναι;»

-«Όλο το καλοκαίρι πέρασε. Να, κοίτα. Ήρθανε τα πρωτοβρόχια, άνοιξαν τα σχολεία και το ποδήλατο τίποτα!» Λέει η Βαγγελίτσα.

-«Τώρα όμως που ήρθαν οι βροχές, θα έρθουν και τα χιόνια και δεν θα μπορεί να έρθει το ποδήλατο. Εγώ ρώτησα. Η Τασκένδη είναι πολύ μακριά. Και η αδελφή μου που πάει μεγάλη τάξη, μου είπε, πως είναι πολύ μεγάλη χώρα. Με κρύο και χιόνια. Είναι στη Ρωσία. Και βαθιά στην Ασία. Και ξέρεις; Εγώ νομίζω πως θα έρθει, όταν φύγει ο χειμώνας. Με τα χελιδόνια...!». Σιγομιλούν οι δυο τους στο θρανίο.

Κι έφυγε ο χειμώνας, ήρθαν τα χελιδόνια, ήρθαν και οι ζέστες του καλοκαιριού. Γέμισε η γειτονιά με χελιδόνια, γέμισε και με παραθεριστές με τ' άσπρα καπέλα και τα μπράτσα έξω, μα ποδήλατο δεν ήρθε. Ούτε ένα γράμμα από τη Τασκένδη!

Η Σοφούλα όλο ρωτά τη μαμά.«Έγραψες κίτρινο; Έγραψες να έχει και βοηθητικές;» Η μαμά, όλο την καθησυχάζει.«Θα έρθει. Θα έρθει. Θα δεις».

-«Μα πότε θα δω; Το χίλια εννιακόσια εβδομήντα τόσο; Τότε που θα είμαι στο Λύκειο, με την μπλε ποδιά και τον άσπρο γιακά; Ή το δυο χιλιάδες δέκα τόσο, τότε που θα είμαι γριά;

Και λίγο πριν τα Χριστούγεννα, επί τέλους, ήρθε ένα γράμμα. Αυτό το γράμμα, είχε και μια φωτογραφία. Ήταν ασπρόμαυρη και αχνή. Σαν να πέρασε ένα απαλό σύννεφο σκόνης μπροστά από το φακό και τα θόλωσε όλα. Ποια όλα δηλαδή; Μόνο ο θείος Θόδωρος και η θεία Κίτσα φαίνονται. Όρθιοι, να στέκουν κάπου. Πίσω τους, άσπρος τοίχος και στα πρόσωπά τους, η σκιά από την κληματαριά. Μπροστά τους, ένας χαμηλός τοίχος, μέχρι τη μέση. Άσπρος κι αυτός. Όπως εμείς έχομε τα κάγκελα στο μπαλκόνι, αυτοί, στην Τασκένδη, θα έχουνε φαίνεται, το χαμηλό ντουβάρι. Μπορεί να το έχτισαν οι ίδιοι. Είναι με καλοκαιρινά ρούχα, κοιτάνε σε διαφορετικές κατευθύνσεις, πέρα μακριά και δε χαμογελούν. Ίσως είναι κουρασμένοι. Ή στενοχωρημένοι που πολύ μας επιθυμούν και είναι μακριά. Ή ίσως στενοχωριούνται και για το ποδήλατο, που δεν μπορούν να μας το στείλουν. Όμως ας γράψουν αν το αγόρασαν κι εγώ θα περιμένω όσο χρειαστεί...

-«Πήραμε γράμμα» λέει η Σοφούλα στη φίλη της. Οι ανάσες αχνίζουν από το πρωινό κρύο. Κρατιούνται χέρι - χέρι, φορούν χρωματιστά γάντια και σκουφιά και πηγαίνουν σχολείο. Πατούν στα χιόνια και βουλιάζουν ως το γόνατο με τις λαστιχένιες τους μπότες. Τα σκουφιά ως τα μάτια και τα κασκόλ διπλοπερασμένα στο λαιμό.

-«Και τι σου λέει; Πότε θα έρθει;»

-«Είχε μέσα φωτογραφία...»

-«Το ποδήλατο;»

-«Όχι. Το θείο και τη θεία...!»

Ο κατήφορος για το σχολείο είναι σε κείνο το σημείο τζάμι. Οι δυο φιληνάδες γλιστράνε με πάταγο και πιασμένες από τα χέρια, φεύγουν πάνω στην τσουλήθρα του πάγου μακριά. Με γέλια και με φωνές πάνε και χώνονται μέσα στο παχύ χιόνι και αναστατώνουν τις βολεμένες νιφάδες, που πετιούνται σε σύννεφο και λαμπυρίζουν στο φως.

Από τότε, από εκείνη την χειροπιαστή τσουλήθρα τους, πολλές άλλες ακολούθησαν, ενώ μεγάλωνε το νούμερο στις μπότες τους. Μεγάλωνε όμως και η τάξη τους στο σχολείο, μεγάλωνε το μυαλό τους, το μπόι τους, μεγάλωναν κι αυτές. Μεγάλωνε μαζί και η προσμονή για το κίτρινο ποδήλατο. Και οι ρόδες του ποδηλάτου μεγάλωναν. Καταργήθηκαν οι βοηθητικές και προστέθηκε μπροστά το καλάθι. Ένα καλάθι ψάθινο, να βάζουν ψώνια, να βάζουν λουλούδια, να βάζουν βιβλία και περιοδικά. Να βάζουν όλα τα όνειρά τους. Τους μύθους τους και τα παραμύθια.

«Τι ωραία που θάναι! Εμείς οι δυο και το ποδήλατο! Κι ένας μύθος μέσα στο καλάθι».

Κάποτε, όταν ήταν μικρές, θυμάται η Σοφούλα, που είπε το πιο μεγάλο ψέμα της ζωής της...τι ωραίο! Το πίστευε τότε. Το ζούσε. Το χαιρότανε για καιρό, το ποδήλατο μέσα στην ντουλάπα της μαμάς της. Και η Βαγγελίτσα, καταλάβαινε αυτό το ψέμα. Και το πίστευε. Πέρασαν τάξεις στο σχολείο, με το ποδήλατο «πεντακάθαρο», «προφυλαγμένο» και «κλεισμένο» στην ντουλάπα.

Ένα μεσημέρι, γυρνώντας η Σοφούλα από το σχολείο, βρήκε τη μαμά πολύ χαρούμενη. Άστραφτε το πρόσωπό της. Την αγκάλιασε και της έδωσε πολλά φιλιά, κρατώντας στα χέρια της το γράμμα.

-«Από την Τασκένδη;» ρωτά μουδιασμένη η Σοφούλα.

-«Ναι! Ναι!» λέει η μαμά της. Και το κουνά μπροστά στα μάτια της.

-«Και τι λέει;» Τώρα, είναι σίγουρη για το τι λέει και είναι σίγουρη για το ποδήλατο.

-«Η θεία Κίτσα γράφει, πως είναι όλοι καλά. Σε λίγο ανοίγουν οι δρόμοι και θα μπορούν να κάνουν τα χαρτιά τους να έρθουν..». Τη σταματά εδώ η Σοφούλα. «Γιατί; Είναι κλειστοί οι δρόμοι; Γι' αυτό αργεί το ποδήλατο; Και ποιοί τους έκλεισαν; Και γιατί τους έκλεισαν; Και ποιοί τώρα τους ανοίγουν; Και γιατί τώρα μπορούν και τους ανοίγουν; Και πότε έρχονται;» Σε όλα αυτά πήρε μια απάντηση.

-«Ε...καλά! δε θα έρθουν και αύριο. Θέλει λίγο χρόνο...» λέει η μαμά. Και βλέποντας τη συννεφιά στο πρόσωπό της, που πέταξε με νεύρο την τσάντα της και

ήταν έτοιμη να εκραγεί, συμπλήρωσε. -«Μπορεί να μην έρθουν αύριο, όμως ήρθε κάποιος από κει, από την Τασκένδη και μας έφερε από τη θεία Κίτσα κάτι...»

-«Το ποδήλατο; Επί τέλους!» τη διέκοψε μ' ένα φως γύρω της η Σοφούλα.«Φαίνεται, πως μετά από τόσα γράμματα, η επιθυμία μου κοντεύει να γίνει αληθινή!»

-«Αυτό το δώρο θα είναι όλο δικό σου...» βγαίνει η μαμά από την κουζίνα και αμέσως επιστρέφει. Μια στιγμή κράτησε η απουσία της, μα ήταν η πιο γλυκιά απουσία. Απερίγραπτη! Το όνειρο, γλυκοστάλαζε στην καρδιά της. Την έλουζε με φως.

-«Αυτό, είναι από τη θεία Κίτσα για σένα. Ένα θαυμάσιο θερμός! Εδώ ακόμα δεν πουλάνε τέτοια. Όταν θα πηγαίνεις εκδρομή με το σχολείο θα το παίρνεις και το νερό θα είναι δροσερό». Οι ώμοι της Σοφούλας έπεσαν, σαν μαραμένα ζουμπούλια στο ποτήρι. Ήταν έτοιμη να γεμίσει ένα ποτήρι με τα δάκρυά της. Το φως του ονείρου και τα γλυκοσταλάγματά του χάθηκαν μεμιάς.

-«Όμως, δε στενοχωριόμαστε!» τη σφίγγει η μαμά στην αγκαλιά της. «Όταν θα έρθουν, θα είναι πιο εύκολο για τη θεία Κίτσα να φορτώσει μαζί με τις αποσκευές και το ποδήλατο». Άντε πάλι! Η φλόγα της προσμονής, άρχισε ξανά ν' ανάβει...

****

ΓΙΑ ΜΙΑ ΘΕΣΗ ΣΤΟΝ ΠΕΤΡΙΝΟ ΚΥΚΛΟ -
Κατερίνα Κετσίδου

(με αφορμή το βιβλίο "Η απολογία του Σωκράτη" του Κώστα Βάρναλη)

Ο θεατής πήρε κι απόψε την θέση του
Στον μεγάλο πέτρινο κύκλο
Του αρχαίου θεάτρου.
Άντρας είναι; Ή γυναίκα;
Ή μήπως ένα παιδί,
Που στον κόσμο αυτόν το βάλανε
Σ' ένα πεδίο βολής;
Όμως, τι σημασία έχει μια βολή;
Ο θεατής βολεύτηκε στην θέση του
Στον μεγάλο πέτρινο κύκλο
Του αρχαίου θεάτρου.

Ένας θεός ξέρει
Τι έργο θ' ανέβει επί σκηνής.
Ένα πεπρωμένο πάνω σε κοθόρνους
Να εξαπατά; Να περιγελά; Να οδύρεται;
Ή μήπως... σκέψεις ανυποψίαστες
Στ' άσχημα και στα ωραία
Ν' αναδύονται; Κωμικές ή τραγικές;
Όμως, τι σημασία έχουν όλα αυτά;
Ο θεατής πήρε τη θέση του
Στον μεγάλο πέτρινο κύκλο
Του αρχαίου θεάτρου.

Εκείνη την ώρα, πέτρινη τρύπα
Και γύρω της σμιλεμένο αυτί
Πεσμένου μαρμάρου, ακούει
Τις κουβέντες των ανθρώπων
Για ούτε μια κόρα χαρισμένο ψωμί,
Ή για ούτε μια φιλία, έστω
μοιρασμένη στα δυο.
Όμως, τι σημασία έχει μια κόρα και μισή φιλία;
Ο θεατής πήρε την θέση του
Στον μεγάλο πέτρινο κύκλο
Του αρχαίου θεάτρου.

Ξαφνικά, έρχονταν ολοένα και κάθονταν δίπλα του
Κάποιες πολύ έξυπνες σκέψεις, από κείνες
Που φτιάχνουν την καταστροφή των ανθρώπων.
Από κάπου μακριά, λόγια έραψαν
Ένα παλιό παλτό με πολλές τσέπες
Και μανίκια διπλωμένα στον καρπό.
Να χωράνε, λένε, για να ζεστάνουνε πόνο
Όμως, τι σημασία έχει ένα παλιό παλτό, γεμάτο πόνο;
Ο θεατής ζέστανε την θέση του
Στον μεγάλο πέτρινο κύκλο
Του αρχαίου θεάτρου.

Εκείνο το βράδυ, έτυχε στα σοβαρά
Βατράχι να κάθεται στην κόχη
Του πέτρινου αυτιού και να κοάζει προφητικά
Με το αυτί στραμμένο στον κόσμο των άστρων.
Βροχή μαζί μ' αέρα, στου παλτού τις τσέπες έμπαζε
Κι ένα τζιτζίκι-Ερμής, μια δύστυχη αγγελία
Για πόλεμο και φευγιό έφερνε.
Όμως, τι σημασία έχει μια δύστυχη αγγελία;
Ο θεατής ευτυχής, βρήκε θέση
Στον μεγάλο πέτρινο κύκλο
Του αρχαίου θεάτρου.

Και τούτο το βράδυ όπως τύχαινε στα σοβαρά
Και κάθε βράδυ, μετά αιώνων γενιές βατράχι
Κοάζει στο πεπρωμένο να κάνει μαγικά
Και τις κουβέντες προστάζει για μια κόρα
Χαρισμένο ψωμί μουσκεμένο σ' αλμύρας νησί
Για διωγμένο ανθρωπομάνι.
Όμως, τι σημασία έχει ένα διωγμένο ανθρωπομάνι
Και μια κόρα μουσκεμένο ψωμί;
Ακόμα και τώρα είναι απλός θεατής, που πήρε την θέση του
Στον μεγάλο πέτρινο κύκλο
Του αρχαίου θεάτρου.

****

Ο ΠΑΛΙΟΣ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΣ ΣΑΣ ΚΟΣΜΟΣ -
Κατερίνα Κετσίδου

(Εμπνευσμένο από το "Ένας κόσμος ανάποδα" του Εδουάρδο Γκαλεάνο)

Οι συντεταγμένες του καινούργιου κόσμου
Μπερδεύτηκαν. Χτυπήσανε μπιέλα. Διαλύθηκαν.
Κάποιες ανθρώπινες ιδιότητες σε στροβίλισμα μπλέχτηκαν
Κατατρέξανε την κατανάλωση. Την κατέπνιξαν; Την ανέδειξαν;
Μήπως καταρρέει μαζί και η αφιλοσόφητη ζωή;

«Πήραμε τη ζωή μας λάθος» τραγουδά ακόμα από το "70
Ένα τρανζίστορ, πάνω-πάνω στο βουνό των σκουπιδιών.
Η πλάστιγγα από κάτω ζυγιάζει τ' ανθρώπου την βρόμα και τ' άχρηστα.
Και τ' άγρια. Η πίτσα με το μέτρο πουλά εύκολες ελπίδες
Ξοφλά με κάρτες φράγκα ρούβλια ευρώ αξίες.

Απαθείς βλέπουμε να οδηγούνε τον κόσμο σε ευκαιρίες ζόρικες.
Μοντέλο αρπαχτής σου λέει. Μοντέλο μπουρδέλο. Τέρας μοντέλο.
Οι δεινόσαυροι είναι ακόμα δω. Ζουν. Μας εξοντώνουν. Μας κυβερνούν.
Με αρπαχτική σκέψη την προφητεία ριζώνουν
για την αποψίλωση του καινούργιου κόσμου.

****

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ - Κατερίνα Κετσίδου

Στο πρώτο σου κλάμα
Στην πρώτη σου ανάσα
Σε καλωσόρισαν.
«Και το όνομα αυτής»
Ελευθερία.
Στο πρώτο σου βήμα
Στην πρώτη σου τόλμη
Σε φώναξαν για προστασία
Μη, Ελευθερία.
Σκαρφάλωσες στην μυγδαλιά
Να δεις τον κόσμο από ψηλά
Τρέξανε αγάπης σωτήρες
«Έχεις άμυαλη ηλικία»
Μη, Ελευθερία.
Έσπαγες φραγμούς
Τα όρια ατέλειωτα
Ηθικά, τα λέγανε
Για σε, ακατανόητα
«Ο κόσμος τι θα πει!»
Ελευθερία, Μη.
Γίνηκες πούπουλο λευκό
Πέταξες στον αέρα
«ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ» φώναζες
Οι παρακλήσεις κάτω κραύγαζαν
Μη, Ελευθερία.
Πέταγες κι έκοβες σχοινιά
Που σ΄ έδεναν γερά
Με την αιχμαλωσία
Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ σου, ξέπλυνε
Το «Μη Ελευθερία!»
Όμως...
Εξολοθρευτές,
Σωτήρες επί γης
Σε ιούς και τόξινη βροχή
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ χάρισαν.
Λευκό μου πουπουλάκι
Ενάντια σου κόπασε κι ο άνεμος
Η πτώση σου μεγάλη.
Αγάλι η θάλασσα απλώνεται
Κάτω απ' τα όνειρά σου.
Το ταξίδι σου, βλέπω,
Εδώ δεν τελειώνει
Καβάλα παίρνεις τον αφρό
Κραυγή στον βράχο στέλνεις
Τ' αντιλάλημα η ηχώ απλώνει
Σ' όλη την οικουμένη

«Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΠΟΤΕ
ΔΕΝ ΠΕΘΑΙΝΕΙ»

****

Όταν ο Γιάννης Ρίτσος αντάμωσε τον Τάσο Λειβαδίτη

Βράδυ Τρίτης της 14ης Νοεμβρίου, Χρονιά του 2017.

Ο ακόλουθος διάλογος αποτυπώθηκε στο χαρτί από την Κατερίνα Κετσίδου. Η αφορμή ήταν η προηγούμενη συνάντηση στη Λέσχη, όταν συμπτωματικά, η ίδια είχε φέρει μαζί της τη "Σονάτα του Σεληνόφωτος" του Γιάννη Ρίτσου και η Χρυσούλα Νεδέλκου το "Μικρό Βιβλίο για Μεγάλα Όνειρα" του Τάσου Λειβαδίτη. Διάβαζαν αποσπάσματα και ξάφνου... ένιωσαν οι ίδιες και τα παρευρισκόμενα μέλη, πως ήταν σαν να συνομιλούν... έτσι γεννήθηκε η ιδέα της "φιλοξενίας" των δύο μεγάλων ανδρών στον χώρο μας, για μια διαφορετική ανάγνωση... ένα βράδυ στην Λέσχη μας...

Η Δημιουργική Λέσχη Ανάγνωσης, της Λέσχης Πολιτισμού Φλώρινας έχει την τιμή απόψε, να φιλοξενεί τον Γιάννη Ρίτσο και τον Τάσο Λειβαδίτη.

Ανεβαίνουν οι δυο τους αθέατοι την ξύλινη σκάλα του παλιού ξενοδοχείου «ΔΙΕΘΝΕΣ». Σείεται το κάθε σκαλοπάτι, τρίζει, ριγά κάτω από το άβαρο βάρος των δύο πνευματικών τεράτων. Κι από αυτή την σκάλα –Τι να πρωτοδιορθώσεις; Άλλωστε, που καιρός και λεφτά και διάθεση– τούτους τους καιρούς... Ανεβαίνουν με δίχως την εικόνα τους στον μεγάλο καθρέφτη του κεφαλόσκαλου. Τον προσπερνούν, δίχως να νοτίσει καν ένα κομμάτι του. Ανεβαίνουν κρατώντας ο καθένας από ένα βιβλίο.

Παίρνουνε τις θέσεις τους στο μεγάλο δωμάτιο του παλιού κτηρίου, που... απόψε, αισθάνομαι πως στοιχειώνει. Τα καρφιά ξεκολλάνε, οι σουβάδες πέφτουν αθόρυβα. Ο ένας κάθεται απέναντι στον άλλον. Τους χωρίζει, το ξύλινο ατέεελειωτο τραπέζι. Η αίθουσα τόσο άυλη, αισθάνομαι πως πλάτυνε με δίχως όρια.

Ο Ρίτσος αφήνει πάνω στο τραπέζι το βιβλίο του. Ρίχνω με δέος μια ματιά και διαβάζω... «Η Σονάτα του Σεληνόφωτος»... Κι εκείνη ακριβώς την στιγμή, από το ανοιχτό παράθυρο, χαμηλόφωνα, ακούω να παίζει ο Μπετόβεν την «Σονάτα του Σεληνόφωτος». Σκιά και φως, ξιφομαχούν πάνω στο πρόσωπό του. Για τον Ρίτσο λέω.

Απέναντί του ο Λειβαδίτης αφήνει πάνω στο τραπέζι το «Μικρό βιβλίο για μεγάλα όνειρα» διαβάζω, με μιαν αντιθετική απορία. Κι εκείνη ακριβώς την στιγμή, από το άλλο ανοιχτό παράθυρο παίζει χαμηλόφωνα η «Ραμόνα» του Εράνη. Φως και σκιά μελαγχολούν πάνω στο πρόσωπό του. Του Λειβαδίτη.

Κι εγώ, ανάμεσα στις τρεις άλλες κοινές θνητές της Λέσχης Ανάγνωσης, αισθάνομαι σαν να υπάρχω και δεν υπάρχω μέσα σ' αυτή την σκηνή.

...με δικά μας λόγια...

Από τα δύο παράθυρα, μπαίνει γλυκό το σεληνόφως. Μπαίνει και το φως των αστεριών. Και για μας τις τέσσερις, δυστυχώς, η πεζότητα εισβάλει με το κίτρινο φως από την λάμπα του δρόμου.

Πρώτος απλώνει το χέρι του ο Λειβαδίτης και κοιτά κατάματα στις δυο άδειες και μαύρες κόγχες τον Ρίτσο. Δεν απορεί καθόλου για την έλλειψη των βολβών. Κάπου αλλού θα έχουν φυτρώσει. Στην χούφτα του αργοπεθαίνει κομμένο ένα λουλούδι.

Λειβαδίτης:
1.-*«Τι είναι μοναξιά;» τον ρωτά. Και τον ακούω αμέσως ν' απαντά: «Μοναξιά είναι, να κρατάς στα χέρια σου ένα λουλούδι και* ***να μην έχεις που να το δώσεις****».*

Απλώνει ο Ρίτσος το χέρι του και κοιτά κατάματα, στις μαύρες άδειες κόγχες, τον συνομιλητή του. Στην χούφτα του ξεχειλίζουν...

Ρίτσος:
1-*«...κοράλλια και μαργαριτάρια και ζαφείρια, μονάχα που* ***δεν ξέρω να τα δώσω*** *- όχι* ***τα δίνω****, μονάχα που δεν ξέρω αν μπορούν να τα πάρουν -* ***πάντως εγώ τα δίνω****...»*

Λειβαδίτης:
2.- *«Η στάχτη των περασμένων κάθεται πάνω στα έπιπλα θολώνει τα τζάμια, τους καθρέφτες και* ***πάνω τους γράφω καμιά φορά****, τα ονόματα εκείνων που έφυγαν».*

Ρίτσος:
2. *–«Όταν έχει φεγγάρι μεγαλώνουν οι σκιές μες στο σπίτι. Αόρατα χέρια τραβούν τις κουρτίνες,* ***ένα δάχτυλο αχνό γράφει στη σκόνη*** *του πιάνου λησμονημένα λόγια δε θέλω να τ' ακούσω. ...Σώπα....»*

Σκιάζομαι. Μπαίνω κι εγώ στον κόσμο των παραισθήσεων. Βλέπω το φως και την σκιά στο πρόσωπό τους, να επιδρούν φοβικά. Η μοναξιά τους είναι διάχυτη. Ο Ρίτσος γυναίκα. Ο Λειβαδίτης άντρας. Και οι δυο τους κουβαλούν τα φαντάσματα του παρελθόντος τους. Αφού κι εγώ τα βλέπω! Όμως... Μαγεύομαι! Ψηλαφώ μιαμια τις λέξεις τους, με ένα φανάρι του δρόμου. Του δρόμου κάτω, μπροστά από το καφενείο. Για το καφενείο του Αγγελόπουλου, λέω.
Φωτίζω πάνω στην έννοια των απωλειών τους. Των ονείρων τους. Των ερώτων τους. Των ματαιώσεών τους. Των φόβων τους για ζωή. Για θάνατο.

(...) Η μνήμη ζει μες στις σκιές, λένε. Με το «Σώπα» του Ρίτσου, τραντάζεται απότομα το κεφάλι του. Το εγώ του Ρίτσου, ολοφάνερα, δε θέλει ν' ακούσει. Δε θέλει να θυμηθεί. «Σώπα». Σταματά αυστηρά την μνήμη του εδώ.

Γράφει η μνήμη, λένε, και στην «στάχτη» του Λειβαδίτη. Το βλέπω απόψε. Τρέφεται η μνήμη του, από μοναξιά και μελαγχολία και απογοήτευση, από ανικανοποίητα πάθη, από ευκαιρίες χαμένες, ιδέες που γίνανε κομμάτια (...)

-«Αηδίες -ο χρόνος έγινε για να κυλάει». Με επαναφέρει η φωνή του Λειβαδίτη.

Νομίζω πως διαφωνεί με το «σώπα» του Ρίτσου. Ελπίζει γενικά ο Λειβαδίτης και αυτήν τη στιγμή, πολλά άστρα τον ξεπλένουν με το ζεστό τους φως. Κι αυτός, στέκει ασάλευτος. (...)

Λειβαδίτης:
3. *Αλήθεια, θα μάθουμε ποτέ ποιοι είμαστε;*
Όνειρα, φιλοδοξίες, επιθυμίες, φόβοι...
«πρέπει να βρω μιαν απάντηση
αλλιώς είναι σαν να μην έζησα».

Ρίτσος:
3. -*...που μπορείς επί τέλους να πιστέψεις*
Πως υπάρχεις και δεν υπάρχεις
Πως ποτέ δεν υπήρξες, δεν υπήρξε ο χρόνος κι η φθορά του.
Άφησέ με να' ρθω μαζί σου.

Λειβαδίτης:
4. -*Απ'όλα μπορείς να σωθείς εκτός από τη* ***νοσταλγία*** *σου για κάτι πολύ μακρινό που δεν το θυμάσαι. Εξάλλου ο ρόλος μου πάντα ήταν να κρατώ ξύπνιο το φάντασμα μιας παλιάς ευτυχίας.*

Ρίτσος:
4.-... ***θυμήθηκα***, *πως έτσι μετρούσα τη μουσική σαν πήγαινα στο Ωδείο με μπλε ποδιά και άσπρο γιακά, (...) κρατημένη απ' το χέρι μιας φίλης μου ροδακινιάς. Όλο φως και ροζ λουλούδια...*

Νοσταλγία για μια παλιά ευτυχία, για όμορφες θύμισες... ονειροπολούν.

Λειβαδίτης:
5. -*Ω ανεκπλήρωτο, που ακόμα κι όταν όλοι μας εγκαταλείπουν*
σύ αφήνεις έξω από την πόρτα μας ένα μικρό γιασεμί.

Όμως, ακόμα δεν μπόρεσα να καταλάβω.
Γιατί δεν πραγματοποιούνται τα ανθρώπινα όνειρα.

Ρίτσος:
5. -*Κάποτε υπήρξε νέα στη φωτογραφία...*
...και με κλεισμένα τα μάτια να ***ονειρεύεσαι ό,τι τύχει***
-μιαν αμμουδιά στρωτή, νοτισμένη, στιλβωμένη από φεγγάρι,
πιο στιλβωμένη από τα παλιά λουστρίνια μου... (...)

Λειβαδίτης:
6. -*Η μητέρα μου: «γιατί σ' αρέσει να ταπεινώνεσαι;»*
«θέλω να καταλάβω, μητέρα».

Ρίτσος:
6. -*Το φεγγάρι θα κάνει πάλι χρυσά τα μαλλιά μου.*
Δε θα καταλάβεις.

Διαφωνεί ο Ρίτσος.

Λειβαδίτης:
7. -*«Στεκόμουν στη γωνία, ωραίες γυναίκες περνούσαν,*
ω Θεέ μου, πόσο ωραίες, τις παρακάλεσα, τους έταξα λεφτά,
μα ***τώρα γέρασα*** *και αρνούνται...»*

Ρίτσος:
7. -*...δεν έχει σημασία αν φεύγεις ή αν γυρίζεις*
Κι ούτε που ***άσπρισαν τα μαλλιά μου****, δεν είναι τούτο η λύπη*
μου -η λύπη μου είναι που δεν ασπρίζει και η καρδιά μου.
Άφησέ με να' ρθω μαζί σου.

Βλέπω τον Λειβαδίτη να σηκώνεται μέσα στην κάμαρα, την ασβεστωμένη με φεγγαρόφωτο. Κι εγώ σκέφτομαι... Θα του κάνει την χάρη. Αυτό το...«Άφησέ με να' ρθω μαζί σου» θα τον συγκίνησε. Είναι παρακλητικό... συγκλονιστικό.(...)

Λειβαδίτης:
8. -*Κι όταν δεν πεθαίνει ο ένας για τον άλλον.*
Είμαστε κιόλας νεκροί.

Σηκώνεται κι ο Ρίτσος.Με το σκελετωμένο του δάχτυλο τρίβει τον κρόταφό του

Ρίτσος:
8. -*«...κοιτάζοντας απ' το παράθυρο* ***το πράσινο φως ενός αθόρυβου τραίνου****, που έρχεται να με πάρει*
Με τα μαντήλια μου, τα στραβοπατημένα μου παπούτσια,
τη μαύρη τσάντα μου, τα ποιήματά μου,
Χωρίς καθόλου βαλίτσες-τι να τις κάνεις;
Άφησέ με να' ρθω μαζί σου».

Λειβαδίτης:
8. -*Πράγματα ασήμαντα που τα ξεχάσαμε, αλλά θα τα*
θυμηθούμε κάποτε ένα βράδυ και θα κλάψουμε, ενώ έξω
θ' ακούγεται ***το σφύριγμα ενός τραίνου***
για ποια αναχώρηση ή για ποιαν επιστροφή;
Ζήσαμε πάντα μέσα στ' όνειρο και δε θα βγούμε παρά μόνο για
να πεθάνουμεστην άκρη ενός κόσμου που δεν γνωρίσαμε...

Ξεκάθαρα πλέον ξιφασκούν, γύρω από τον θάνατο.

Εξακολουθούν να στέκονται όρθιοι, όμοιοι με δυο κολώνες από θαμπό κρύσταλλο. Λουσμένος στο φως της σελήνης ο Ρίτσος. Στο φως των αστεριών ο Λειβαδίτης. Σηκώνω το κεφάλι μου να δω μέχρι που φτάνουν. Θεόρατοι! Έγιναν ένα με το Σεληνόφως και το φως των αστεριών. Και οροφή δεν υπάρχει!

Τελικά, το... «Άφησέ με να 'ρθω μαζί σου» πραγματοποιήθηκε! Εδώ. Μέσα στην μεγάλη σάλα της Λέσχης. Στέκουμε κι εμείς όρθιες, ασάλευτες... Έμειναν τα δυο βιβλία τους πάνω στο τραπέζι. Κι εμείς, οι θνητές της βραδιάς, το μόνο που μπορούσαμε ήταν να τα κοιτάμε.

****

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΗΣ Β... - Μίλτος Χαραβιτσίδης

Γεννήθηκες σε μια πόλη μικρή,
ήσουν η μοναδική, αλλά δε γνώρισες φροντίδα πατρική
παρά μόνο τη μητρική στοργή,
που σε έσερνε σαν να ήσουν η
απαραίτητη για τον άνθρωπο τροφή
-αμαρτίαι γονέων παιδεύουσι
τέκνα- θα πούνε μερικοί.

Ωστόσο απέκτησες βάσεις γερές
και εξίσου θαυμαστές - πίστη, αγάπη,
συναισθηματική λογική και άλλες πολλές.
Δε στεναχωριόσουν καθόλου για τις
αρνητικές κριτικές, αλλά τις ξεπερνούσες όλες τις φορές.

Και αγαπούσες ιδιαίτερα τα παιδιά,
τα περιέβαλλες πάντοτε με τρυφερότητα,
μάλλον γιατί η ζωή δε σου έδωσε παιδιά,
γι' αυτό και τα αγαπούσες αληθινά και
έπαιζες μαζί τους σαν να ήσουν η πραγματική μαμά.

Και εκείνα θα σε θυμούνται παντοτινά για όλα αυτά,
αλλά και εσύ θα συνεχίσεις να τα αγκαλιάζεις απ' εκεί ψηλά!

****

Κείμενα Γαλάτειας Γρατσουνίδου-Αδάμου

Η Γαλάτεια είναι μέλος της Λέσχης Δημιουργικής Ανάγνωσης. Αρθρογραφούσε στις τοπικές εφημερίδες "Έθνος", "Ενημέρωση" και "Πολίτης".

Το 2004 βραβεύτηκε σε λογοτεχνικο διαγωνισμό ποίησης, για το ποίημά της "Στο Σιωπηλό Μαγιάτικο Λουλούδι".

ΣΤΟ ΣΙΩΠΗΛΟ ΜΑΓΙΑΤΙΚΟ ΛΟΥΛΟΥΔΙ - Γαλάτεια Γρατσουνίδου-Αδάμου

Δεν πρόσεχα το λουλουδάκι αυτό
κάθε φορά σαν πέρναγα
πως χαμογέλαγε

Δεν το 'βλεπα γιατί στο χέρι σου
είχα το χέρι μου
κι ήταν σα να 'χα το λουλούδι
στην καρδιά μου

Δεν το 'νοιωθα καθώς μας κοίταζε
γιατί δεν ήθελα άλλο
απ' τα μάτια της ψυχής σου

Τώρα που μόνη στον ίσκιο του διαβαίνω
τώρα θωρώ το πώς,
κάθε Σεπτέμβρη χάνεται
και κάθε Μάη ανθίζει
για να θυμίζει, αλίμονο,
το πόσο μόνη χωρίς εσέ
υπάρχω.

****

ΕΓΩ Ο ΑΜΟΙΡΟΣ - Γαλάτεια Γρατσουνίδου-Αδάμου

(βασισμένο στο βιβλίο "Η Γυναίκα της Ζάκυθος" του Δ. Σολωμού)

Εγώ ο άμοιρος, ξωπίσω πούμεινα, κείτομουν στης γης της μαύρης της γιομάτης αίματα και ξερατά. Μισοτελεμένος, με μάτια τόνα κλειστό και τ' άλλο μισάνοιχτο.

Να θωρώ τι;

Τ' αποκαΐδια του τόπου μου. Τ' αποκαΐδια της ψυχής μου.

Τ' αφανέρωτά μου όνειρα.

Κι είδα σ' όραμα τα μελλούμενα μα και τα τωρινά μου.

Το δυνάστη που χλεύαζε σαν έκαιε ό,τι απόμεινε μ' αναμμένη τη δάδα.

Τη φωνή του π' ακούμπαε στ' αφτί μου δίπλα.

Έπαθες καλά, έλεγε η φωνή. Την αντίσταση, την κάθε αντίσταση, στην έπνιξα

Να ορντινάρω τη ζωή σου, καλά μουρχότανε. Γιατί να σ' άφηνα στα λεύτερα να ζεις; Σούφτιαξα μια φυλακή να βάλεις την ψυχή σου.

Ταράζομαι, σέρνω τάχα, μεσ' τ' όνειρο, ταλαντωμένα τα βήματα.

Τα χέρια μου βγαλμένα μπροστά, στης πίσσας το σκοτάδι. Χρεία μεγάλη να σταθώ.

Σ' άγνωστα μέρη. Τόποι ξένοι. Ξένος και του λόγου μου. Έσυχνοτήραζα να δύσει ο ήλιος, ο αιματοβαμμένος, νά 'βγω απ' της πέτρας το κουφάρι, μη δει τη φάτσα μου ανθρώπου μάτι, να ζητέψω.

Λίγο ψωμί, νεράκι αμόλευτο. Να μπορώ να σταθώ, να πορευτώ.

Μέσα μου μια ντροπή.

Εγώ, στεκούμενος αρχοντικά στον τόπο μου. Ξενομερίτης, ζητιάνος στα ξένα.

Στα σκοτάδια, αδιάβαστη η δυστυχία στα μάτια μου.

Κι απόλα αυτά, σκεφτόμουν, κι απ' το νερό, κι απ' το φαΐ, πιότερο λαχτάρησα ένα χάδι, τον ήχο της φωνής της δίκαιας ν' ακούσω.

Απόκριση, μου φάνηκε, στ' όραμα μέσα πήρα.

Ξύπνα. Του δίκιου τη φωνή μην άδικα προσμένεις. Ποιός τάχα δύστυχος και ποιός που ανάγκη τον βαραίνει, θα μπόραε να τη βρει; Κι ευθύς ομπρός μου εφάνηκαν ποιά είναι τα μελλούμενα και ποιά τα τωρινά μου.

****

Ο ΘΕΙΟΣ ΠΟΥ ΠΕΡΙΜΕΝΑ -
Γαλάτεια Γρατσουνίδου-Αδάμου

(βασισμένο στο βιβλίο "Η ιστορία ενός αιχμαλώτου" του Στρατή Δούκα)

Σαν ήρθε ο θείος μου, (αδελφός του πατέρα μου)από την Κων/πολη, ήμουν δεν ήμουν δώδεκα χρόνων. Ήταν η πρώτη μου γνωριμία με το σόι του. Τον περιμέναμε με μια προσμονή ανάκατη από χαρά και θλίψη.

Ο πατέρας μου είχε κάνα δυο χρόνια πεθαμένος. Αυτός ήταν ο μικρότερος από τα τέσσερα παιδιά του παππού μου, με διαφορά είκοσι πέντε χρόνων απ' τον δικό μου πατέρα. Τον είχαν χαμένο ίσαμε σαράντα πέντε ολάκερους χρόνους.

Θυμάμαι το πετάρισμα της καρδιάς μου σαν τον αντίκρισα γιατί έμοιαζε του πατέρα μου πολύ. Κούτελο φαρδύ, δασειά φρύδια, μάτια ανοιχτογάλανα, βλέμμα καθάριο, στέρνο πλατύ, χέρια με κάτι παλάμες χοντρές, λίγο πιο κοντός στο ύψος.

Κάθισε στο μιντέρι μας, στη θέση του πατέρα μου, ενστικτωδώς. Αυτό το πήρα για σημάδι θεϊκό.

Την πρώτη βραδιά, σα θα πηγαίναμε για ύπνο μου λέει: Βάλε τον μάνταλο στην πόρτα και κλείδωσε καλά.

Εμείς τότε, το 1963-64 κοιμόμασταν με τις πόρτες ξεκλείδωτες και τα παράθυρα χωρίς παντζούρια. Όποιος ήθελε, ό,τι ώρα ήθελε, χτυπούσε, έμπαινε.

Όλοι στη γειτονιά μας πρόσφυγες, ενωμένοι από τότε πούρθαν και στέριωσαν, ήμασταν μια οικογένεια.

-Θείε μου, γιατί τόσος φόβος; Εμείς έτσι κοιμόμαστε. Εγώ δε νύσταζα κι είχα κολλήσει δίπλα του.

-Δεν μπορώ, μου λέει, τον φόβο μου να τον βγάλω από μέσα μου. Νομίζω ότι μ' αυτόν γεννήθηκα και μ' αυτόν θα πεθάνω.

Ήμουν, άρχισε να μου διηγείται, τεσσάρων - πέντε χρόνων —τα θυμάμαι σαν τώρα— π' ανέβηκα όλος χαρά στο κάρο του παππού σου, για να πάμε το αγώγι, απ' τη Ραιδεστό στην Πόλη. Εκεί θα έμενα για μια εβδομάδα στη θεία μας, ως την επόμενη που θάρχονταν ο πατέρας με το άλλο αγώγι να με πάρει.

Δεν πρόλαβε όμως, αυτά που έγιναν άλλαξαν εντελώς τη ζωή μου.

Στην αναμπουμπούλα που ακολούθησε με τον ξεσηκωμό, οι δρόμοι κλείσαν. Εγώ μικρός με τη θεία και τα ξαδέλφια μου, με κάτι μπόγους ασήκωτους να τρέχομε προς τη θάλασσα, να βρούμε κάτι να περάσουμε αντίκρυ.

...με δικά μας λόγια...

Γρήγορα φώναζε η θεία μου, - ο άντρας της αγνοούνταν από τότε που τον πήραν στα τάγματα εργασίας- Χρήστο κράτα καλά τον Κυριάκο.

Αυτή είχε αγκαλιά τον έναν μπόγο και την Μαρία δύο χρόνων. Ο Κυριάκος ήταν τριών ετών.

Κάποια στιγμή χάνω τη φωνή της και άρχισα να τσιρίζω. – Άμια Κατίνα, άμια Κατίνα (θεία) τίποτα. Τα πόδια μου καταλάβαινα πως δεν πατούσαν στη γη. Τα χέρια μου δεν κρατούσαν άλλο τον μικρό, μόνο πάλευαν χτυπώντας δω και κει να κάνουν πέρασμα. Κόσμος - μυρμήγκια - μ' έσερνε σαν τον άνεμο μια δώθε μια κείθε.

Μακελειό.

Μας έφτασαν φώναζαν, και γω δεν καταλάβαινα ποιοί.

Όταν είδα να πετιούνται τα αίματα γύρω μου ήρθα φάτσα με τους τούρκους στρατιώτες. Τότε πάγωσα, κι όπως έβλεπα τους γύρω μου να εξαφανίζονται πεσμένοι ολόγυρα, στριμώχτηκα κι έγινα ένα μ' αυτά τα παλαμάρια που έχουν εδώ κι εκεί στα λιμάνια για να δένουν τα καράβια. Έτσι νόμιζα πως γίνηκα αόρατος.

Το ύφος του καθώς ιστορούσε, σα να αγρίεψε. Είδε την τρομάρα μου.

Όμως, μου λέει, εγώ στο πατρικό μου σπίτι, τους φίλους που είχα- τέσσερα αγόρια όλα κι όλα του μαχαλά μας- ήταν τουρκάκια.

Μ' αυτά περνούσα τις μέρες μου παίζοντας γιατί όπως ξέρεις με τον μπαμπά σου και τ' αδέλφια μου τ' άλλα είχα πολλά χρόνια διαφορά.

Λέγοντας αυτά το πρόσωπό του γλύκανε. Αγαπούσα τους φίλους μου πολύ, μου λέει. Δεν ήξερα τι θα πει τούρκος - τι έλληνας.

Η γιαγιά σου κι ο παππούς σου - οι γονείς μου δηλαδή, δεν μας είπαν ποτέ κάτι κακό για τους τούρκους γειτόνους μας.

Αυτό τότε με μπέρδευε. Το παιδικό μυαλό μου σταματούσε εκεί.

Ένα χέρι, ξαφνικά με σήκωσε, αρπάζοντάς με απ' το γιλέκο που φορούσα και βρέθηκα να κοιτώ τρομαγμένος κάποιον που με περιεργαζόταν.

Πως σε λένε; Με ρώτησε στα τούρκικα.

Χρήστο απαντώ.

Με τραβάει δίχως μιλιά, σκύβει και με χώνει σ' ένα μεγάλο σωλήνα πούχυνε νερά στη θάλασσα.

Κάτσε εκεί να γλυτώσεις, τον ακούω στα τούρκικα.

Τα καταλάβαινα όλα γιατί ήξερα τη γλώσσα.

Κούρνιασα εκεί και νόμιζα, το κύμα της θάλασσας πούσπαγε λίγο πιο κάτω θα με καταβρόχθιζε. Εκεί έμεινα τη νύχτα όλη.

Από πάνω άκουγα μόνο τσιρίγματα απελπισμένα. Βούλωνα τ' αυτιά μου κι έτρεμα.

Την άλλη μέρα δεν άκουγα τίποτα.

Έβγαλα αργά το κεφάλι μου-ήμουν μούσκεμα- και δειλά γραπώθηκα από πάνω για νάβγω. Δεν δυσκολεύτηκα, ήμουν και μαθημένος απ' τα παιχνίδια.

Αυτό π' αντίκρισα, τι να σου λέω - αίμα και πτώματα.

Ψυχή ζωντανή πουθενά. Άρχισα να τρέμω όσο βαστούσα.

Βρέθηκα μπροστά σε κάτι κεπέγκια κατεβασμένα και μπροστά τσουβάλια πεταμένα μ' αλεύρι.

Εδώ θα κρυφτώ σκέφτηκα και χώθηκα σ' ένα τσουβάλι από πίσω, πούταν μισοχυμένο. Εκεί απ' τα χυμένα αλεύρια κι απ' τα νερά πού τρεχαν από πάνω μου, τα βρώμικα του υπονόμου, έγινε ένα σαν ζυμάρι που κόλλησε πάνω μου.

Αυτό ίσως με φύλαξε απ' το κρύο τα βράδια. Έμεινα εκεί κάνα τέσσερα μερόνυχτα. Έκλαιγα κι έλεγα εδώ θα πεθάνω. Κοιμόμουν, όταν κάτι που με σκουντούσε με ξύπνησε. Άκουσα στα ελληνικά, να φωνάζει αυτός πούταν σκυμμένος πάνω μου.

Ευλαμπία έλα-έλα, ένα παιδάκι είναι 'δω.

Αναθάρρησα. Χρήστο με λένε-είπα.

Με πήραν μέσα και ξανάκλεισαν.

Με πέρασαν απόνα τούνελ σκαμμένο και βρέθηκα σε μιαν αποθηκούλα πούταν μέσα δυο κορίτσια πολύ μεγαλύτερα από μένα.

Η Ευλαμπία με έπλυνε και με σκέπασε μ' ένα σεντόνι.

Καημένο παιδί την άκουσα να λέει- πως βρέθηκες εδώ;

Τους είπα από πού ήμουν και πως σώθηκα. Με κράτησαν.

Πέρασαν μέρες.

Αυτή ήταν μια από τις ελληνικές οικογένειες που σώθηκαν αλλά δεν έφυγαν.

Μετά καιρό ο φούρναρης -γιατί φούρνος ήταν πίσω από τα κεπέγκια- με κράτησε να τον βοηθάω. Άρχισα να μεγαλώνω, έγινα φούρναρης. Οι τούρκοι, οι έλληνες που ξέμειναν, έρχονταν, ψώνιζαν.

Εγώ μόλις έβλεπα τούρκο πάθαινα. Αμέσως όμως έρχονταν μπροστά μου δυο χέρια τούρκικα που με έχωναν στον υπόνομο και μ' έσωζαν.

Σκεφτόμουν τότε πως έτσι θάναι ο ντουνιάς που δεν τον ήξερα ακόμη, με τους κακούς και τους καλούς ανάκατα. Έφτασα έτσι τα είκοσι, χωρίς σχολείο, χωρίς γράμματα, χωρίς φίλους, χωρίς καμία αναλαμπή.

Τους γονείς μου, τ' αδέρφια μου, τους αποζητούσα. Τους έβλεπα μόνο στα όνειρα. Κανένας δεν ήξερε αν ζούσαν, όπου κι αν ρώτησα, κανένας δεν έδινε

ελπίδες. Το πήρα απόφαση. Ήμουν ένας από τους τόσους, που από τις ρίζες του κουβαλούσε μόνο το όνομα και το επίθετο.

Όπως θα ξέρεις ο φούρναρης μ' έκανε γαμπρό του. Μ' έβλεπε εργατικό, φιλήσυχο και πονόψυχο κι έτσι μου πρότεινε να παντρευτώ την κόρη του- τη θεία σου την Μαριάνθη- δεκαπέντε χρόνια μεγαλύτερή μου.

Στον ήλιο μοίρα δεν είχα. Την έβλεπα που ήταν καλός άνθρωπος, μετρημένη, νοικοκυρά. Τι άλλο θάθελα άραγε, σκέφτηκα. Έτσι έκανα οικογένεια. Τα μόνα που δεν άλλαζαν μέσα μου ήταν ο φόβος και ο κρυφός μου πόθος νάβρω κάποιον από τους κατάδικούς μου ανθρώπους.

Είχαμε ξενυχτήσει. Άκουσα τον πετεινό μας που λαλούσε. Μια ζωή πολύ πιο δυσβάσταχτη απ' ότι των γονιών μου με την προσφυγιά τους, σκέφτηκα. Όμως μετά το 1965 τον ακολούθησαν άλλοι διωγμοί και δεν γλύτωσε κι αυτός με την οικογένειά του και την προσφυγιά.

****

ΣΗΜΑΔΕΜΕΝΑ ΧΡΟΝΙΑ -
Γαλάτεια Γρατσουνίδου-Αδάμου

(βασισμένο στο βιβλίο "...καλά εσύ σκοτώθηκες νωρίς" του Χρόνη Μίσσιου)

Ήταν, λίγο πιο πάνω από το σπίτι μας, ένα όμορφο τούρκικο κτίσμα, το σπίτι του κυρ Θεοφάνη. Το πίσω μέρος του σπιτιού, νόμιζες πως ήταν χωμένο μέσα στο βουνό, καθώς οι καστανιές το μισοσκέπαζαν.

Παρατηρώντας, από το παράθυρό μου, τη γειτονιά, αναρωτιόμουν, πως, ζώντας εκεί, δε θα γινόσουν ρομαντικός, επαναστάτης, υπερασπιστής ιδεών, του δικαίου και της αλλαγής του κόσμου.

Πως θα μπόραγες άραγε ν' αντισταθείς; Ήταν η εποχή της αντίστασης. Αντίσταση στο Γερμανό καταχτητή, στο φασισμό, στο δοσιλογισμό και στην αδικία.

Χρόνια του αντάρτικου.

Σούρχονταν ν' αρπάξεις το όπλο, να πάρεις τα βουνά, να δώσεις μια κι ως δια μαγείας, να τ' αναποδογυρίσεις όλα.

Έτσι κι ο Θανάσης, ο γιός του κυρ Θεοφάνη, δεκαεξάχρονος τότε, πήρε φωτιά. Δεν τον κρατούσε τίποτε.

Αυτά που άκουγε –το δίκαιο του λαού- κι αυτά που ζούσε, βλέποντας τους Ναζί - κατακτητές, την πίεση, την πείνα και την αδικία, του πυρπόλησαν την καρδιά. Μια νύχτα δίχως φεγγάρι, χώθηκε στο βουνό, πίσω από το σπίτι του κι ενσωματώθηκε στο αντάρτικο κίνημα.

Οι γονείς του τον είχαν έναν. Ο πατέρας του μπαλωματής, η μάνα του στο σπίτι, νοικοκυρά, μ' ένα χιούμορ ανεξάντλητο. Τη θυμάμαι, τ' απογεύματα, που μαζεύονταν στο πεζούλι, δίπλα στη βρυσούλα της γειτονιάς, να λέει, να λέει αστεία και να γελά βροντερά. Εμένα τότε μούκανε εντύπωση αυτό το γέλιο. Έβλεπα, ότι ήταν λίγοι αυτοί που γέλαγαν. Βιοπορεύονταν όλοι δύσκολα. Μετά θα σκεφτόμουν, πόσο αυτή η αισιόδοξη στάση της, στις τόσες τους ανημπόριες, θα της γύριζε σα σφαίρα στην καρδιά. Ο γιός της αποδείχθηκε άξιος αντάρτης. Βούτηξε όχι μόνο στον ένοπλο αγώνα, αλλά και στον αγώνα της μύησης στα ιδανικά της ισότητας.

Όλοι τον θαύμαζαν. Του το αναγνώριζαν. Δούλεψε με το μυαλό του, αφοσιώθηκε με την καρδιά του.

Μετά το αντάρτικο και τον εμφύλιο κι αφού βγήκε σώος, νόμισε πως οι ιδέες του, τα πιστεύω του και τα θέλω του, θάμεναν αλώβητα και με λάβαρο αυτά, όπως άλλαξε τον εαυτό του, θάλαζε και τη μικροκοινωνία του γύρω. Όμως, όχι.

Τότε άρχισε ο Γολγοθάς του. Δακτυλοδεικτούμενος αριστερός. Άρχισαν να τον στέλνουν παραθέριση στα ξερονήσια.

Εκείνο όμως που τον σημάδεψε και διέλυσε την οικογένειά του, δεν ήταν ο πόλεμος, αλλά αυτά που θα τράβαγε στην τοπική μας ασφάλεια.

Ξημερώματα ήταν που έβαλαν τις μοτοσικλέτες να δουλεύουν στο φουλ. Αυτό συνηθίζονταν, τα πέτρινα εκείνα χρόνια, όταν αναλάμβαναν την «εξαίσια» δουλειά τους, «οι άνθρωποι» της ασφάλειας.

Έσυραν, στην κυριολεξία, τον Θανάση. Τα πόδια του, τα χέρια του, τα μέλη του όλα μελανιασμένα από το ξύλο, τον πονούσαν αφόρητα. Τάνοιωθε αγκυλωμένα, κλειδωμένα, ανίκανα. Τόση κακία, τόση εκδίκηση. Αδυνατούσε να το χωνέψει. Ανέλυε τις σκέψεις του, τις πράξεις του. Τάβλεπε δίχως ξόμπλια. Τάνοιωθε σωστά-δίκαια.

Αγριοφωνάρες διαπέρασαν τα αυτιά του.

-Υπέγραψε Ρεεεε...να τελειώνουμε.

Να υπογράψει τι; Μα τι τούλεγαν; Αδύνατον να μιλήσει. Η γλώσσα πρησμένη. Αυτός τον εαυτό του δεν τον θεωρούσε ενταγμένο σε κομματικές συμπληγάδες. Δε γούσταρε να είναι πειθήνιο όργανο κανενός. Έβαλε το δίκιο πάνω απ' όλα και τόνοιωθε να τον κατακλύζει ολάκερο και ν' αγκαλιάζει όλους τους ανθρώπους.

Ναι, αριστερός ήταν. Αντιφασίστας, ως το μεδούλι.

Αναρωτιόταν όμως, αν θα μπόραγε νά΄κανε στους φασίστες, αυτά που τούκαναν.

Η απάντηση που τούβγαινε ήταν –όχι.

Άλλο, έλεγε, πόλεμος κι άλλο να βασανίζεις, να εξαθλιώνεις και να εξαφανίζεις τον συνάνθρωπο για το τι πιστεύει ή για το τι είναι και από πού κρατάει η σκούφια του.

Οι πόνοι αφόρητοι, τον έκαναν να παρακαλάει έναν θεό να τον γλυτώσει. Απλά, δεν ήξερε, αυτό που μετέπειτα έγραψε ο Ιταλοεβραίος Πρίμο Λέβι, ότι αφού υπήρξε το Αουσβιτς μήπως δεν υπάρχει θεός.

Τον κρέμασαν ανάποδα από 'να τσιγκέλι. Κουρέλι από ύφασμα ξεφτισμένο. Άνοιξαν τις πατούσες του μ' ένα σουγιά κι έριξαν μπόλικο χοντρό αλάτι. Λιποθύμησε.

Κάτι παγωμένο χύθηκε πάνω του κι άνοιξε τα μάτια. Θολά, αντίκρισε ένα πρόσωπο. Αγαπημένο του, της μάνας του.

Έχω παραισθήσεις, σκέφτηκε. Όμως όχι. Δυστυχώς.

Την ειδοποίησαν, πως σαν ήθελε να τον δει, να κοπιάσει.

Έκλεισε τα μάτια. Όχι αυτό ευχήθηκε. Αφόρητη πίεση στην ψυχή του.

Ας πέθαινε. Φτάνουν οι πληγές που της χάρισε. Σαν συνήλθε για τα καλά, δεν την αντίκρισε. Μέσα στην απομόνωσή του, μετά δύο εβδομάδες, έμαθε πως πέθανε.

Αυτή ήταν και η τελευταία φορά που την είδε. Κατάλαβε πως δεν άντεξε στο αντίκρισμα των βασανιστηρίων του.

Αυτή η τόσο χαρωπή γυναίκα που γέλαγε και τον έκανε να υπερίπταται. Τραντάχτηκε η ψυχή του, τα πιστεύω του άρχισαν να κάνουν τραμπάλα. Εδώ να πέ-

σουν, εκεί να σταθούν. Έχασε την πιο γλυκιά πηγή της ζωής του. Άξιζε άραγε όλα αυτά που πέρασε πολεμώντας το φασισμό;

Το σαράκι της αμφιταλάντευσης τον σιγόκαιγε. Μια σπίθα όμως, του απαντούσε, ναι.

Γιατί σκεφτόταν, αν ο καθένας δεν αντισταθεί, πως ο κόσμος θα γίνει καλύτερος; Θα μπορούσε ένας άνθρωπος με κοινή λογική και ισορροπημένες τις χορδές της ψυχής του να μην αντισταθεί;

Όταν αργότερα βγήκε, πορεύτηκε με τα ίδια πιστεύω κι όνειρα.

Ίσως, έλεγε, μ' αυτά που ο καθείς έδωσε ενάντια στο φασισμό να μην ξαναυπάρξει Αουσβιτς και τιμωρίες βασανιστηρίων.

Πέθανε με την ευχή, να μην στεριώσει ποτέ και πουθενά ο Ναζισμός.

****

ΟΙ ΜΕΝ ΚΑΙ ΟΙ ΔΕ -
Γαλάτεια Γρατσουνίδου-Αδάμου

(Επίκαιρο τότε άρθρο, στην εφημερίδα "Ενημέρωση" 6 Σεπτεμβρίου 1994 στο ύφος του βιβλίου ΕΝΑΣ ΚΟΣΜΟΣ ΑΝΑΠΟΔΑ του Εδουάρντο Γκαλεάνο)

Φαίνεται αλήθεια πολύ «αστείο» και σοκάρει αφάνταστα αυτό που γράφηκε πως σ' έναν επίγειο ΠΑΡΑΔΕΙΣΟ όπως η περιοχή κατά μήκος της λίμνης Κίβου του Ζαΐρ, όπου σ' αγκαλιάζουν από παντού μπουκαμβίλιες, δέντρα με κατακόκκινα λουλούδια, μπανανιές και πολυτελείς βίλες στις καταπράσινες λοφοπλαγιές, βρίσκεται η ίδια η ΚΟΛΑΣΗ.

Είναι οι χιλιάδες πεθαμένοι της Ρουάντα.

Σε τι τάχα νάφταιξαν αυτοί που οι περισσότεροι είναι παιδιά; Παιδιά χλωμά, σκελετωμένα με πελώρια άδεια μάτια που μοιάζουν να ξεπήδησαν από παρανοϊκά χιτλερικά στρατόπεδα ή από κάποια ταινία τρόμου.

Πώς να τ' αντέξεις μπρος στα μάτια σου καθώς έρχονται μέσ' από την TV; Νοιώθεις να θέλεις να το σκάσεις απ' αυτή την πραγματικότητα την πράγματι τρελή να πάρεις τον ανήφορο, να φτάσεις στ' άστρα, μπας κι εκεί βρεις έναν κόσμο όμορφο ονειρεμένο.

Νοιώθεις ενοχή, γιατί η λύπη ή το δάκρυ είναι ένα τίποτα ακριβώς.

Νοιώθεις το απειροελάχιστο του εαυτού σου άχρηστο μέσα σ' αυτόν τον κυκεώνα των παθών και των παράλογων αντιθέσεων που λέγεται ανθρωπότητα του 2000.

Και πως άραγε να συνταιριάξεις μέσα σου απ' τη μια τη δυστυχία, την εξαθλίωση, το χτύπημα στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια είτε αυτό λέγεται Ρουάντα, είτε Βοσνία, είτε Ν. Αμερική, είτε Ινδία, είτε... κι απ' την άλλη την πολυτέλεια του να μπορείς να ζεις την κάθε μέρα σαν μια ξεχωριστή μέρα με τις μικροέννοιες της, τις μικροχαρές της, τις απολαύσεις της και τους προγραμματισμούς της;

Πώς να ανεχτείς τους γελοίους που κάτω απ' τη λέξη θρησκεία αλληλοσπαράζονται για μια καρέκλα;

Ίσως το μόνο που θα' μενε να κάνουμε είναι να κρύβομε τα πρόσωπά μας από ντροπή ή από την αίσθηση της ψυχής για να βλέπομε και να μην ακούμε...

****

ΤΙΜΗΣ ΕΝΕΚΕΝ / ΛΑΘΟΣ ΜΕΓΑΛΟ...-
Γαλάτεια Γρατσουνίδου-Αδάμου

Κυπαρισσάκι νιόφυτο
στης γης το μονοπάτι
πού τάχα λάθεψες
και πέταξες
απ' της ζωής τ' αδράχτι;

Εσύ δεν ήσουν πού 'λεγες
νάτ' η χαρά σιμά μου
ν' απλώσω τα κλαράκια μου
να τηνε κάνω κτήμα
και να τη ντύσω όμορφα
σαν άσπρο περιστέρι
να ροβολίσει γι άγνωστα
κι αγαπημένα μέρη;

Λάθος μεγάλο, λυγερό μου
εσύ παλληκαράκι
που δεν ψιλαφουγκράστηκες
σε τι στρατί εδιάβης

Ο δρόμος για το ψήλωμα
έχει πολλά αγκάθια
καθ' ένα κι ένα κάρφωμα
σε κάθε τίναγμά σου.

Ένα είναι για το όνειρο
ένα για την αγάπη
εν' άλλο για τ' αγκάλιασμα
όλης της οικουμένης.

Εκεί θα σε καρφώσουνε
και θα σου πουν σταμάτα.

Αυταπατάσαι σα θαρρείς
πως δεν υπάρχει μίσος
πως δεν υπάρχει άδικο
για να σε πυρπολήσει
κι η παγωνιά στο άνθος σου
να σε εξαφανίσει.

****

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΤΩΡΑ - Γαλάτεια Γ.Α 1995

Ξύπνησαν ξαφνικά, μέσα μας κοιμισμένες αναμνήσεις και μας ζήτησαν επιτακτικά να ξαναζήσουμε, παλιές, όμορφες εποχές, τότε που στη μικρή μας πόλη, τα κρύα χειμωνιάτικα βράδια, διαλέγαμε Ολύμπιον, Αγγέλικα ή Ελληνίς για να δούμε καμιά ταινία.

Και το μόνο βέβαια ωραίο, στην τοτινή εποχή, ήταν το ότι σούδιναν οι παραπάνω κινηματογράφοι, την ευκαιρία ν' αποδράσεις απ' την πραγματικότητα, διαλέγοντας μόνος σου ποια ταινία θάβλεπες και μη ξέροντας τι θάταν αυτό που θ' αποκόμιζες.

Η αναζήτηση της τέχνης στα τυφλά. Σήμερα νοιώθω παράξενα γοητευμένη με το ξανάνοιγμα του σινεμά στον τόπο μας.

Είναι ίσως μια απ' τις καλύτερες στιγμές μας, η απόλαυση μιας σωστά διαλεγμένης ταινίας.

Μια και η τέχνη ήταν και είναι πάντοτε αυτή που δίνει μηνύματα των αξιών της ζωής, ο κινηματογράφος συγκεντρώνοντας πολλά μαζί είδη τέχνης, μας δίνει και τα περισσότερα.

Η μουσική της ταινίας, η υποκριτική των ηθοποιών, η υπόθεση, τα χρώματα, αγγίζουν την ψυχή και τις αισθήσεις μας τις ζεσταίνουν, τις γλυκαίνουν, ξυπνάνε το νου μας δίνοντάς του μια για να σκεφτεί και πέρα απ' τον εαυτούλη του.

Αναρωτιέμαι αν, πέρ' από την τέχνη, ή αυτή λέγεται λογοτεχνία, ή μουσική ή ζωγραφική ή θέατρο και κινημ/φος – ευτύχημα που η Φλώρινά μας είναι πλούσια απ' όλα – υπάρχει κάτι άλλο που θα μπορούσε να δώσει ερεθίσματα. Στα νιάτα, που – κόντρα στην πεζή πραγματικότητα που βιώνουν και που τα θέλει ροπμποτάκια – συνεχίζουν να είναι γεμάτα ερωτηματικά κι ανησυχίες, φλόγα και ψάξιμο, μια τέτοια στιγμή σωστής ψυχαγωγίας, τα ενθαρρύνει, τα τονώνει, τα ξεκουράζει, όπως και τον καθένα μας.

Μεταφέρεται έτσι η ψυχαγωγία, από χώρους αμφίβολης διασκέδασης, σε χώρους που μπορούν να συνυπάρξουν η ξεκούραση με τον προβληματισμό. Και η πραγματικότητα με τ' όνειρο.

Και μπορεί η μεταφορά αυτή, που γίνεται ολοφάνερη με την κοσμοσυρροή που παρατηρείται – των νέων και όχι μόνο – σε κάθε προβολή ταινίας μια ευχή στο να μη σβήσουν τέτοιες κινήσεις απ' την λιλιπούτεια αγαπημένη μας πόλη.

ΕΝΑΣ ΑΛΛΙΩΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ -
Γαλάτεια Γρατσουνίδου-Αδάμου

Πέταγμα καθημερινό, αλαφροΐσκιωτο, αγόγγυστο.
Ακούσματα, ψιθυρίσματα, πανδαισία χρωμάτων,
και το μάτι να παιδεύεται να χωρίσει
τ' όμορφο απ' τ' ομορφότερο.
Πεθύμησα, κι έδωσα την ψυχή μου
σ' ένα δρόμο μακρύ, ριζά του ποταμού και του βουνού,
γιομάτο λεύκες, θροΐσματα φύλλων, κελαηδήματα πουλιών,
σπίτια αφημένα, χορταριασμένες αυλές,
άγαρμπα ξεφυτρώματα αταίριαστων κτιρίων, αλλοίμονο,
ενθυμήματα αγαπημένα.
Ζωντάνεψα τις θύμησες, από μια πλατειούλα,
ονόματι Καραγκιόζη, χωρίς τα τέρατα,
γεμάτη μελωδίες παλιών τραγουδιών, γέλια παιδιών,
μιλήματα της γειτονιάς στα κατώφλια των σπιτιών.
Αγγίγματα αγάπης του ενός στον άλλον,
ζέσταμα ψυχών, αλλοτινών χρόνων.
Ψαχούλεψα μορφές που σιμά μεγάλωσα.
Χάιδεψα πρόσωπα που λάτρεψα
και με λάτρεψαν περίσσια.
Ξέθαψα μάτια κι αγάπες που μ' ανάσταιναν,
τα 'νοιωσα ξανά να με ζεσταγκαλιάζουν.
Αφουγκράστηκα φωνές να ψιθυρίζουν:
Εδώ 'μαστε και στάσου μη φοβάσαι
όσο θ' αντέχεις να ονειρεύεσαι.
Ξαπόστασα πλάι στη βρυσούλα, όξω απ' το πατρικό μου,
απόθεσα την ψυχή μου, σ' έναν φράχτη αλλοτινό, ολάνθιστο,
στο μονοπάτι, εντός, γιομάτο μαδημένα τριαντάφυλλα,
στρωμένο από χέρι αγαπημένο,
και ξανάκουσα, το απόμακρο τραγούδι, του επίγειου και μοναδικού έρωτα.
Και καθώς ξεμάκρυνα, αργά, πίσω γυρνώντας, στο τώρα,
αφήνοντας αγαπημένα χρόνια και τόπους,
έγειρα, εκεί, στη μέση του δρόμου μου,
κι έκλαψα πικρά.

****

Γαλάτεια Γρατσουνίδου-Αδάμου

ΘΥΜΟΣ

Της όλβιας πολιτείας
υπήρξα εραστής
ηδονικά ρουφώντας τ' όνειρο
Μα ο λήθαργος σαν έσβησε
γέμισα θυμό
μ' αυτό το θέατρο του παραλόγου.

Η έπαρση με λόγχισε
με λόγια πομπώδη.
Άγγιξα την τρέλα.
Τόση αναίδεια.

Ας πέταγα
τον εμπαιγμό τους έξω
και στο ποτάμι που έπνιγε
ν' αλλάξω τη ροή,
στης νύχτας το συννέφιασμα
να σπείρω αστέρια
βγάζοντας
τον πιο βαθύ καημό.

Καημός που ρούφηξε
την δύναμη στη μοναξιά μου
και στέγνωσε το δάκρυ μου πριν
βγει
θάβοντας στην άβυσσο
έντρομα την καρδιά μου
αστροπελέκι μην τολμήσει
να γενεί.

****

ΣΤΑ ΚΑΦΕ...

Στα καφέ οι παρέες
συρρέουν
στις 11π.μ. αφού
επιτελέσουν το καθήκον τους
στην εκκλησία
για να δουν και να πουν
τι άλλο;
ποιος φόρεσε το ρούχο εκείνο
ποιος στο παπούτσι έδωσε βάρος
ποιος το φουλάρι του καλά τόχει
δεμένο,
κι ας είναι αυτό που σφίγγει
το λαιμό
και κόβει την ανάσα
του λεύτερου να πει
με παρρησία,
υποκριτές κι αδιάφοροι
στης γης τα τεκταινόμενα
αφουγκραστείτε τα μύχια σας
και μην τα σπαταλάτε
στ' ανούσια της μέρας
και της ώρας σας.

****

Κείμενο Στέλιου Λιθοξοΐδη

Ο συγγραφέας

Ο Στέλιος Λιθοξοΐδης γεννήθηκε το 1993 στην Αθήνα. Είναι δάσκαλος και εργάζεται στη δημόσια εκπαίδευση. Οι μεταπτυχιακές του σπουδές αφορούν, πρώτον, τη δημιουργική γραφή και δεύτερον, τις επιστήμες της αγωγής, με εξειδίκευση στα ζητήματα ιστορίας, ιστορικής εκπαίδευσης και εκπαιδευτικής πολιτικής. Είναι βραβευμένος, μεταξύ άλλων, από το Δίκτυο Δημιουργικής Γραφής και από τις κυπριακές εκδόσεις Ευγνώμων. Από όλες τις δράσεις του πάντα προκρίνει την ομάδα δημιουργικής γραφής και την παιδική/εφηβική ομάδα παραγωγής ταινιών μικρού μήκους στη Λέσχη Πολιτισμού Φλώρινας, των οποίων ομάδων είναι ιδρυτής και επιστημονικός υπεύθυνος. Έχει εκδώσει τη συλλογή διηγημάτων «Τεχνική Ποινή»[5], που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Υδροπλάνο και το ακαδημαϊκό σύγγραμμα «Σεξουαλικές Ταυτότητες και Κοινωνικά Παίγνια στο Έργο του Μ. Κουμανταρέα, απόκρυφες κατασκευές και σεξουαλική μυσταγωγία» που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Black Rows. Συντονίζει εργαστήρια δημιουργικής γραφής για παιδιά, εφήβους και ενήλικες στην Ελλάδα, στην Κύπρο και στις Η.Π.Α. Στα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εμφιλοχωρούν η δημιουργική γραφή, η λογοτεχνία, η εκπαιδευτική πολιτική και οι έμφυλες διαστάσεις στην εκπαίδευση.

5 * Τεχνική Ποινή - εκδ. Υδροπλάνο
19 διαφορετικές ιστορίες. Άνθρωποι καθημερινοί, απλοί, με πάθη, που προχωρούν, ακόμα κι αν η πορεία τους είναι δύσβατη. Παίρνουν τα ρίσκα τους κι έρχονται αντιμέτωποι με τα αποτελέσματα των πράξεών τους. Επιμένουν, υπομένουν, χάνουν και ενίοτε κερδίζουν. Και στο τέλος... Στο τέλος έρχεται η Κάθαρση ή μήπως όχι; Υπάρχει happy end ή είναι απλώς ένας μύθος; Τι θα συμβεί όταν τελικά ο κριτής επιβάλλει την τεχνική ποινή; Κάθε βράδυ ο καθένας μας κοιμάται αγκαλιά με κάτι... Τυχεροί όσοι κοιμούνται αγκαλιά με την αλήθεια τους. (Από την παρουσίαση στο οπισθόφυλλο του βιβλίου).

Η ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ - Στέλιος Λιθοξοΐδης

Το έβλεπα που ερχόταν. Δεν πήγαινε ούτε γρήγορα, ούτε αργά. Έτρεχε όμοια με ένα αυτοκίνητο σε έναν επαρχιακό δρόμο. Το έβλεπα που ερχόταν καταπάνω μου. Προλάβαινα να φύγω -να τρέξω. Προτίμησα, ωστόσο, να χάσκω κοιτάζοντάς το. Για πόσα να τρέξω ακόμα; Το είδα σαν αμάξι να περνάει από πάνω μου. Ένιωσα το στραπατσάρισμα. Η άσφαλτος, όμως, δεν γέμισε αίματα. Και γύρω μου δεν μαζεύτηκε κόσμος. «Είσαι καλά;», με ρώτησα. Κούνησα το κεφάλι καταφατικά. Είναι γιατί έφυγε με την ίδια ταχύτητα που ήρθε. Ούτε γρήγορα, ούτε αργά. Κι ευτυχώς, δεν έμεινε. Κι ας με άφησε στο περίπου έτσι. Το είδα να περνάει από πάνω μου κι όμως σηκώθηκα και τώρα γράφω αυτές τις λίγες αράδες. Έμαθα να μην δίνω περισσότερες γραμμές σε κάτι που περνάει από πάνω μου με ταχύτητα πόλης και δεν σταματάει να ρωτήσει ένα «πώς είσαι;». Ακόμα κι αν δεν έχω κουράγιο να τρέξω -φτάνει που ξέρω πως προλαβαίνω.

****

Κείμενα Πέτρου Στογιάντση

Ο Πέτρος Στογιάντσης είναι μέλος της Λέσχης Δημιουργικής Ανάγνωσης, της Ομάδας Δημιουργικής Γραφής και της Θεατρικής Ομάδας της Λέσχης Πολιτισμού Φλώρινας.

Έχει διακριθεί στο λογοτεχνικό διαγωνισμό των εκδόσεων Ευγνώμων της Κύπρου, με θέμα "Μένω στο σπίτι... Ταξιδεύω Παντού!" για το διήγημά του «Κόρουσμαν» και με 5ο έπαινο στην κατηγορία «Παραμύθι νέων 18 έως 30 ετών» στο πλαίσιο του 2ου Πανελλήνιου Διαγωνισμού Πεζογραφίας «Κέφαλος», με το έργο «Η μεταξούλα κάμπια».

Κείμενά του συμπεριλαμβάνονται στην συλλογική έκδοση "Φλωρινανθοί", της Ομάδας Δημιουργικής Γραφής.

****

Η ΦΩΝΗ

Μια εσωτερική φωνή.
Άναρθρες κραυγές στο χαρτί στάζουν.
Οργισμένη
θέλει να πει τόσα, μα την κρατάνε πίσω.
Ένα σχοινί τα πρέπει και τα μη.
Χειροπέδες
η ζωή που προχωράει
μας τραβάει σ' άλλες περιπέτειες.
Βαρεμάρα γράφει η ταμπέλα
κρεμασμένη στο λαιμό.
Μα η πιο βαριά αλυσίδα, η ανασφάλεια,
την απομυζά.
Και τα πιροσκί με καλαμάρι κάθονται ωμά
δίπλα από την φωτιά.

****

ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Ήλιος θαμπός.
Δεν αρκεί να με ξυπνήσει,
Απ' έναν ύπνο σαν θάνατο.
Παλεύω.
Γυρνάω πλευρά.
Ελπίζω στις μέρες που θα
μεγαλώσουν.
Πιάνω μαύρο χιόνι.
Σφαίρα το στέλνω μακριά.
Να σπάσει τα κόκκινα σύννεφα,
γαλάζια άνοιξη να ξημερώσει.

****

Η ΡΙΤΣΑ ΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ

Χρυσή αχτίδα
γκρίζα άνοιξη φωτίζει.
Πάνω σ' αλυσίδες
βλέπει τον ήλιο.
Πίσω από μαλλιά μαραμένα,
σκάνε τα χείλη.
Μάτια στις κόγχες
Βυθίζονται.
Μέσα τους
Μικρή σπίθα
Ονειρεύεται να γίνει πυρκαγιά

****

ΕΥΧΗ

«Ας είναι ελαφρύ το μαύρο χιόνι
Που σκεπάζει
Τα ελπιδοφόρα ρόδα της άνοιξής σου.
Για να ξηλωθεί με την εκπνοή
των ευχών σου».

****

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΡΙΝΟΚΕΡΩΝ

(βασισμένο στο βιβλίο "Ο Ρινόκερος" του Ιονέσκο)

Η πρώτη αχτίδα ηλίου έπεσε στην διαλυμένη πινακίδα που κάποτε έγραφε παντοπωλείο. Ξημέρωσε στην μικρή πλατεία. Λίγο παραδίπλα ξάπλωνε μια σκουριασμένη καμπάνα. Είχε χρόνια να χτυπήσει. Ο ήχος της έχει σχεδόν ξεχαστεί. Γύρω την στολίζουν μικρές λακκούβες. Το λιθόστρωτο έχει πλέον διαλυθεί. Σύντομα, ανέβηκε ο ήλιος. Το φως έδιωξε τις σκιές αποκαλύπτοντας έναν άνδρα. Είχε γκρίζα μαλλιά και μια γκρίζα μακριά γενειάδα που έπεφτε ατημέλητα πάνω από το μισοκουμπωμένο πουκάμισο του. Στην πλάτη του είχε ζωσμένη μια καραμπίνα. Στο αριστερό του χέρι κρατούσε ένα ραβδί που τον στήριζε στην πορεία του πάνω στον κατεστραμμένο δρόμο. Ο άνδρας πέρασε μπροστά από το παντοπωλείο και κοίταξε μέσα από την γκρεμισμένη πόρτα.

«Ζαν! δεν έχει πιπεριές, θες τίποτα άλλο;», φώναξε ο άντρας και κοίταξε πίσω του. Δεν υπήρχε κανείς πίσω του. Ο άνδρας συνέχισε να κοιτάει. Γούρλωσε τα μάτια, ψάχνοντας να εντοπίσει την παραμικρή λεπτομέρεια που θα πρόδιδε την ύπαρξη του φίλου του.

Ένας ρινόκερος έτρεχε απ' την αντίθετη κατεύθυνση και συγκρούστηκε κατά μέτωπο με την καμπάνα. Ο θόρυβος διέλυσε την ησυχία που είχε μουχλιάσει στάσιμη πάνω απ' την πόλη. Ο άνδρας θα αναγνώριζε αυτόν τον ρινόκερο οπουδήποτε.

«Νταίζη! Καλώς ήρθες! Χρόνια είχα να σε δω! Σαν να ομόρφυνες! Πώς είσαι;», είπε ο άνδρας με σφιγμένο χαμόγελο.

Ο ρινόκερος δεν αντιδρούσε, με σκυμμένο το κεφάλι έτριβε το κέρατο του στο έδαφος.

«Και εγώ καλά είμαι. Όπως βλέπεις, παρέμεινα ίδιος! Ούτε πράσινο δέρμα ούτε κέρατο», συνέχισε δείχνοντας το μέτωπό του.

Ο ρινόκερος κούνησε το κεφάλι του αριστερά δεξιά σαν να διώχνει μύγες. Έτρεξε πίσω απ' όπου ήρθε.

«Αντίο Νταίζη! Χάρηκα που σε είδα», φώναξε ο άνδρας, μετά η φωνή του έσβησε.

Ο άνδρας συνέχισε τον δρόμο του. Έφτασε μπροστά σε ένα κτήριο ψηλό. Τα μπαλκόνια του είχαν πέσει φτιάχνοντας μπάζα μπροστά του. Τα συντρίμμια ήταν πασπαλισμένα με γραφομηχανές. Ο άντρας έφτασε μπροστά στο λοφάκι.

Με το ραβδί του σκάλισε τα μπάζα. Ένας ρινόκερος πέρασε μπροστά του και έφυγε τρέχοντας. Ο ρινόκερος είχε στο λαιμό του μαύρη γραβάτα ξεφτισμένη.

«Κύριε Παπιγιόν!», φώναξε ο άντρας «Συγνώμη, αλλά δεν βρίσκω τον φάκελο με τις αιτήσεις», ο άνδρας έβλεπε τον ρινόκερο να φεύγει και συνέχισε να φωνάζει

πιο δυνατά, «ήθελα να σας ενημερώσω ότι», σχημάτισε με τα χέρια του ένα χωνί μπροστά από το στόμα του «παραιτούμαι».

Ο άνδρας άφησε τα χέρια του να πέσουν. «Δεν πειράζει», μουρμούρισε. Άφησε το ραβδί καρφωμένο στα μπάζα και συνέχισε τον δρόμο του.

Έφτασε σε μια πολυκατοικία. Ήταν ατημέλητη, πλέον. Στο δρόμο μπροστά από την είσοδο είχαν φουντώσει τα αγριόχορτα. Δίπλα από την εξώπορτα με κόκκινη μπογιά έγραφε «Εδώ είναι ο Μπερναζέ ο τελευταίος άνθρωπος».

Ο άντρας έκατσε εκεί, κάτω από τα γράμματα. Ένας ρινόκερος πλησίασε αργά και έσκυψε να βοσκήσει στα αγριόχορτα.

«Ζαν! Εσένα έψαχνα όλη μέρα αγαπημένε μου φίλε!», είπε με πλατύ χαμόγελο. «Μη φοβάσαι» του είπε δείχνοντας την καραμπίνα, «δεν είναι γεμάτη. Μόνο μια σφαίρα έχει. Αλλά, δεν είναι για σένα», είπε βιαστικά. «Ήθελα να σου πω, συγνώμη φίλε μου. Ίσως αν δεν είχαμε μαλώσει να μην ήσουν», κόμπιασε, «να μην είχες αλλάξει. Ίσως να μην στερούμασταν ο ένας την παρέα του άλλου. Πέρασαν πολλά χρόνια φίλε μου και γι αυτό σου ζητάω συγνώμη».

Ο Μπερναζέ ανακάθησε. Στερέωσε την καραμπίνα στο έδαφος και έβαλε την κάννη στο στόμα του. Έκλεισε τα μάτια και πάτησε την σκανδάλη.

Ο κρότος απλώθηκε στην πλάση. Οι ρινόκεροι τρόμαξαν. Οι περισσότεροι συνέχισαν να τρέχουν και να βοσκάνε. Κάποιοι έφυγαν προς την πηγή του κρότου. Βρήκαν τον Μπερναζέ. Πλησίασαν το πρόσωπο του. Εγλειφαν το αίμα που έσταζε απ' το ορθάνοιχτο στόμα. Μύρισαν τα ρούχα του. Μια γνώριμη αίσθηση. Ιδέες και αναμνήσεις αναδύθηκαν. Το βλέμμα τους άλλαζε. Σιγά σιγά σταμάτησαν να τρέχουν. Περπατούσαν στην πόλη. Έμπαιναν σε καταστήματα και μύριζαν ρούχα. Δοκίμασαν να τα φορέσουν. Τα κέρατα τους έπεσαν, ώστε να χωρέσουν. Το δέρμα τους μαλάκωσε και δεν ήταν πλέον πρασινωπό. Έτσι οι ρινόκεροι έγιναν πάλι άνθρωποι και γύρισαν στις δουλειές τους. Ξέχασαν τον Μπερναζέ, αλλά έχτισαν ένα άγαλμα. Το αφιέρωσαν στον άγνωστο τελευταίο άνθρωπο.

****

Κείμενα Ρούλας Πολατίδου
Η ΕΞΟΔΟΣ...

(Βασισμένο στο βιβλίο "Πεισίστρατος" του Γ. Χειμωνά)

Κυριακή πρωί με τον Πεισίστρατο στα χέρια...

διαβάζω μια σειρά και σταματάω, να το σκεφτώ, να το ξαναδιαβάσω, να το ξανασκεφτώ και μ' αρέσει, το ξανασκέφτομαι είναι λογοτεχνία, είναι ιατρική, είναι θεολογία, είναι φυσική, μεταφυσική, ζωή, είναι ένα άνω κάτω πάνω στον άνθρωπο που φτάνει και στο πιο ταπεινό και ασήμαντο κομμάτι του σωματικό ή πνευματικό ή εξωσωματικό, το καθένα ξεχωριστά και όλα μαζί ταυτόχρονα, μία ιδεώδης και συνάμα πρωτόγνωρη για μένα σύλληψη. Είναι μεγάλος ο Χειμωνάς, βαθύς, απέραντος, σου απομυζά τη σκέψη, και ζητάει όλη σου την ενέργεια για να αρχίσει να σου αποκαλύπτει τις σκέψεις του...

Σ' ευχαριστούμε Θεοδόση που μας έδωσες την ευκαιρία να τον γνωρίσουμε.

Αγαπημένοι μου συναναγνώστες, χαίρομαι που έχουμε την ευκαιρία να μοιραζόμαστε μαζί σκέψεις που επειδή μεγάλωσαν πολύ και ωρίμασαν και βάρυναν και γέμισαν ασφυκτικά τον ζωτικό χώρο κάποιου,

αφόρητα και βασανιστικά πλέον άρχισαν να πιέζουν αυτόν το χώρο

που έγινε ανεπαρκής και ασήμαντος για να κρατήσει το τεράστιο αυτό βάρος που ανελέητα τυραννά, προκαλώντας υπερβολική ανησυχία, ταραχή έως και πόνο και τρέλα και

τότε μία περισσεύουσα ποσότητα δύναμης, μεγάλη, φοβερή, τρομερή, αποφασιστική, επουράνια, μυστηριακή, άυλη, υπερφυσική, αυστηρά υπηρετώντας τους νόμους της φύσης, διασφαλίζει τη μετάβαση από το δυναμικό υψηλής ενέργειας στο δυναμικό χαμηλής ενέργειας και

διαρρηγνύει τα σύνορα της αυστηρά κλειστής τους οντότητας και τους επιτρέπει να ξεχυθούν ορμητικά, χείμαρρος με άναρχο άρρυθμο τρόπο, με περισσή βιασύνη να φανούν όλες, να χωρέσουν σ' αυτή την ηρωική έξοδο, στριμωγμένες ανάκατα αλλά απελευθερωμένες, λίγο ακόμα και θα καμαρώνουν ξεκάθαρες, ήσυχες πάνω στις σελίδες και σε ανταπόδοση μία προοδευτική εκτόνωση που δείχνει στο βάθος και υπόσχεται μία γαλήνη και μία ανακούφιση μεγάλη και μία λύτρωση από το μοίρασμα των σκέψεων με τους άλλους.

****

...με δικά μας λόγια...

Με αφορμή το βιβλίο
"Μεγάλοι Συγγραφείς γράφουν τις πιο μικρές ιστορίες του κόσμου".

ΜΑΤΙΑ

Όταν μιλάς χωρίς να επικοινωνείς με το μυαλό ή με την ψυχή σου,
όταν μιλάς βγάζοντας ήχους μόνο με το στόμα σου,
αυτό φαίνεται στα μάτια σου.

****

ΑΝΑΤΡΟΠΗ

Τον γνώρισα στον χώρο της δουλειάς μου. Κανονίσαμε να πιούμε έναν καφέ. Ήπιαμε πολλούς καφέδες, πολύ τσάι, αρκετό κρασί και ποτά. Μόνοι μας και με φίλους. Πιάναμε κουβέντες για πολλά, πολλές συζητήσεις... Μα τι σύμπτωση απόψεων ήταν αυτή! Πού ήταν κρυμμένος τόσα χρόνια αυτός ο άνθρωπος με τον οποίο είχαμε κοινές απόψεις και «πιστεύω»;

Ναι, οπωσδήποτε, το πίστευα απόλυτα αυτό!

Να όμως, που το ενδιαφέρον της ζωής κρύβεται στις εκπλήξεις της! Και, έτσι, η ανατροπή δεν άργησε να έρθει.

Πού ήταν όλα αυτά που έβλεπα; Ποια ήταν τα κενά στις συζητήσεις μας που οδήγησαν στην αλλαγή της κατάστασης;

Πόσο απίστευτο ήταν αυτό!

Επιμύθιο: Οι πολλοί καφέδες και οι πολλές συζητήσεις έχουν πολλή θεωρία και στη συνέχεια η πράξη κάνει την ανατροπή. Είναι η ζωή-θεωρία και η ζωή-πράξη!

****

Κείμενα Χρυσούλας Νεδέλκου
Η ΠΟΛΗ ΜΕΛΑΝΙΑ

(Κείμενο εμπνευσμένο από τις "Αόρατες Πόλεις" του Ίταλο Καλβίνο)

Αν κανείς προχωρήσει προς την ανατολή, θα φτάσει στην κοιλάδα από μελάνι, στο κέντρο της οποίας υψώνεται η πόλη Μελάνια. Τα κτήριά της, δεν είναι άλλο από απέραντες βιβλιοθήκες, που εκτείνονται μέχρι το βαθύ γαλάζιο του ουρανού. Στο κέντρο της κυλάει ένα ποτάμι από μελάνι, στο οποίο κάτασπρες χάρτινες βάρκες ταξιδεύουν τον επισκέπτη μέσα από τις σελίδες των βιβλίων, συνοδεία των συγγραφέων και ηρώων του εκάστοτε βιβλίου που έχει επιλέξει.

Κάθε βιβλίο και ένα ταξίδι. Άλλοτε σε ήρεμα και άλλοτε σε τρικυμισμένα νερά. Άλλες φορές σύντομο και ευχάριστο και άλλες αργό και βασανιστικό. Στο τέλος του ταξιδιού, όπως και να κύλησε αυτό, μια ανάμνηση χαράσσεται βαθιά στο είναι του αναγνώστη. Ανάμνηση, που εγγράφεται με αόρατο μελάνι στην ψυχή του. Και η ψυχή τρέφεται από αυτό και ψηλώνει.

Έπειτα, ξεκινάει ένα νέο ταξίδι, με ένα νέο βιβλίο. Όσο τον τρομοκρατεί η ιδέα της λαθεμένης επιλογής, τόσο περισσότερο τον αναπτερώνει η σωστή απόφαση. Και όσο ο επισκέπτης διαβάζει τα βιβλία που αποτελούν τα θεμέλια των κτηρίων, διαπιστώνει, ότι μια απέραντη επιθυμία για περισσότερα αναγνώσματα τον κατακλύζει. Όλο και ψηλότερα στοχεύει. Όσο ανεβαίνει τους ορόφους των κτηρίων-βιβλιοθηκών, τόσο απλώνεται μπροστά του η απεραντοσύνη της πόλης αυτής. Όλο και περισσότερα όμοια κτήρια αντικρίζει και νιώθει την επιθυμία να τα αλώσει.

Όποιος μπήκε στην πόλη Μελάνια, δεν μπορεί πια και δεν θέλει να φύγει. Γίνεται μόνιμος κάτοικος-ταξιδιώτης, που πασχίζει μαζί με ομοίους του, να χορτάσει την δίψα του για μελάνι. Εθίζεται από τις μυρωδιές που αναδύονται από το πάντρεμα χαρτιού και μελανιού. Μέσα σε αυτή την παραζάλη, η ζωή του δεν είναι μία ζωή. Ζει παράλληλα τις ζωές των ηρώων με τους οποίους ταυτίζεται. Διεισδύει στον ψυχισμό των χαρακτήρων. Δίνει μάχη με τον χρόνο, στην κοιλάδα αυτή, όπου ο χωροχρόνος είναι σχετικός.

...με δικά μας λόγια...

Ταξιδεύει και ζει καταστάσεις, που μια πραγματική ζωή δεν φτάνει. Κάθε ανάγνωσμα τον μεταφέρει από το μέλλον στο παρελθόν. Από μεγάλες πολιτείες σε αρχαίες κοινότητες. Από την βαρβαρότητα της καθημερινότητας, σε σουρεαλιστικές καταστάσεις σε κόσμους ουτοπικούς.

Αυτή είναι η Μελάνια. Πλανεύτρα, ταξιδιάρα, φιλόσοφη.

****

5 ΧΡΟΝΙΑ
ΛΕΣΧΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ

Με παρέα εκλεκτή
ταξίδια μακρινά εκάμαμε
μέσ΄ απ΄ των βιβλίων τις σελίδες
με ποίηση και μουσική
ενίοτε και με κρασί
στης Λέσχης μας την θαλπωρή.

****

Το κείμενο που ακολουθεί, χωρίζεται σε δύο μέρη.
Το πρώτο μέρος γράφτηκε με αφορμή τα 5 χρόνια και το δεύτερο για τα 10 χρόνια της Λέσχης Δημιουργικής Ανάγνωσης.
Τιτλοφορείται "Μια Ιστορία με Τίτλους",
καθώς η βασική ιδέα ήταν, να αναφέρονται οι τίτλοι των βιβλίων,
με την σειρά που τα διαβάσαμε και γύρω από αυτούς να επινοηθεί μια ιστορία.
(Οι τίτλοι των βιβλίων στο κείμενο, έχουν τονισμένη γραφή - bold
και αναφέρονται αναλυτικά στις σελ. 233-235)

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΕ ΤΙΤΛΟΥΣ

Με τους τίτλους των βιβλίων και με την σειρά που τα διαβάσαμε
(αρχή - 5ο χρόνο)

Θα σας διηγηθώ εν συντομία την **ιστορία ενός αιχμαλώτου** της ζωής, που **καλά, σκοτώθηκε νωρίς**, παντρεύτηκε δηλαδή, αλλά το ίδιο κάνει.

Σχόλασε από τη **βάρδια**, με τη **γυναίκα της Ζάκυθος** το μυαλό του να στοιχειώνει. Από τότε που χώρισαν, ήταν θεατής της ίδιας του της ζωής, σαν άλλος **Πεισίστρατος**. Είχε βλέπετε και βεβαρημένο παρελθόν. Τη **φόνισσα** μητέρα του. Σκότωνε ότι καλό του συνέβαινε. Αυτό είναι **το αμάρτημα της μητρός μου**, έλεγε...

Σαν **ζητιάνος** ικέτευε για λίγη αγάπη. Την αγάπη που βρήκε στην **αρραβωνιαστικιά του Αχιλλέα. Ο θείος Τάκης** του την γνώρισε, σε μια γκαλερί με **αναφορά στον Γκρέκο**. Αυτός ξεκίνησε ήδη τη **λίστα γάμου. Ελένη ή ο κανένας** έλεγε συνεχώς, σε όσους του θύμιζαν ότι είναι αρραβωνιασμένη με άλλον.

Ο ζωγράφος του Μπελογιάννη, ιδιοκτήτης της γκαλερί όπου γνωρίστηκαν, προοριζόταν για κουμπάρος. Η τελετή θα γινόταν στο **γεφύρι του Δρίνου**. Θα ήταν ένας ιδιαίτερος γάμος. Ο κουμπάρος θα διάβαζε κάποια **διηγήματα και μονόπρακτα. Η μάνα** της νύφης, που η **πτώση** της λίγες μέρες πριν, δεν της είχε αφήσει κάποιο κουσούρι, θα επιδείκνυε το χορευτικό της ταλέντο μέχρι πρωίας και θα καλωσόριζε κάθε ξένο περαστικό, σε αυτήν τη **γιορτή της ασημαντότητας**, που θα ήταν γι αυτόν ότι πιο σημαντικό είχε ζήσει.

Η ζωή του πλέον θα έκλεινε σαν **κύκλος από κιμωλία**. Βέβαια, για να φτάσει ως εδώ, **η αληθινή απολογία του Σωκράτη**, θα ωχριούσε μπροστά στη δική του εξομολόγηση, υπό την πίεση της μέλλουσας συζύγου. Με τις κατάλληλες οδηγίες της πεθεράς εννοείται. Αισθανόταν, σαν να τον είχε στριμώξει **κάτω από τον τροχό** ενός τριαξονικού. Αλλά για την γυναίκα της ζωής του... χαλάλι.

Μετά τον γάμο ήρθε **το τέλος της μικρής μας πόλης**, καθώς η νύφη ήθελε να γίνει πρωτευουσιάνα. Στο αυτοκίνητο της φυγής τους, έπαιζε στη διαπασών **το σόλο του Φίγκαρο**. Ένιωθε σαν να ήρθε **ο κόσμος ανάποδα**. Που πήγαινε; Ποιος ο σκοπός του; Τι θα τον περίμενε στο μέλλον; Τότε ήρθε στο νου του ο ήρωας ενός αγαπημένου του αναγνώσματος... Αχ **Σιντάρτα**... σκέφτηκε, ούτε εσύ βρήκες ποτέ σου την απάντηση...

Συνεχίζεται...

Λίγους μήνες αργότερα...
(6ος - 10ος χρόνος)

Η ζωή στη μεγαλούπολη έμοιαζε με ένα **μεγάλο συναξάρι**. Κοσμοσυρροή και βαβούρα. Όσο ζούσε στην επαρχία, τα αστικά κέντρα ήταν γι΄αυτόν άγνωστες, **αόρατες πόλεις**. Ποτέ του δεν είχε φύγει από την επαρχία. Με λίγα λόγια ήταν «άβγαλτος».

Χάρη στην **ελεημοσύνη των γυναικών**, συζύγου και πεθεράς συγκεκριμένα, μπορούσε πια να συγκαταλέγεται στους «περπατημένους». Όσο περνούσε ο καιρός τον έζωναν οι ανησυχίες, τόσες, που αν κρατούσε ημερολόγιο, θα έμοιαζε με **το βιβλίο της ανησυχίας**.

Νοσταλγούσε τη γενέτειρά του και κυρίως το όμορφο **λεμονοδάσος**. Εκεί κατέφευγε όταν κάτι τον βασάνιζε. Περιπλανιόταν ώρες ολόκληρες ρουφώντας τα αρώματα σαν να ήθελε να θεραπεύσει τα σωθικά του. Μετά από αυτήν την τελετουργία ένιωθε τον εαυτό του **ευχαριστημένο**.

Εκεί είχε γνωρίσει τον **έμπορο της Βενετίας**. Αυτός είχε έρθει να καπαρώσει όλη τη σοδειά. Ο ιδιοκτήτης των λεμονιών είχε μεγάλη ανάγκη το ρευστό. Το δάνειο που ζήτησε απορρίφθηκε, καθώς έπεσε σε **αναρχικό τραπεζίτη**, που έκανε τα πάντα για να μην μπλέξει με την νόμιμη τοκογλυφία. **Προφήτης** δεν ήταν, αλλά ως τραπεζίτης είχαν δει πολλά τα μάτια του. Οικογένειες να οδηγούνται με μαθηματική ακρίβεια στην ολική καταστροφή. «Αυτοί δεν έχουν πια ζωή... αλλά **ζωή εν τάφω**», έλεγε και ξαναέλεγε... «**Λευκές νύχτες** διαδέχονται μαύρες μέρες»... Μείνε μακριά... για το καλό σου.

Το όνειρο ενός γελοίου παραγωγού δεν πρόκειται να πραγματοποιηθεί. Ευτυχώς είχε **μια γλυκιά γυναίκα** στο πλάι του, που δεν τον άφηνε να χάσει την ελπίδα του.

Που τα θυμήθηκε τώρα όλα αυτά;... Ύπνος δεν του κολλούσε. Είχε αρχίσει να χαράζει. Ξημέρωνε Κυριακή. Και τότε σηκώθηκε από το κρεβάτι και ακροπατώντας πήρε τα ρούχα του και βγήκε στο σαλόνι. Ντύθηκε και ετοιμάστηκε γρήγορα και αθόρυβα. Δεν έπρεπε να τον πάρουν χαμπάρι. Πήρε **το παλτό** του και βγήκε στον δρόμο. Δεκατρείς είχε ο μήνας και μόνο στο **ημερολόγιο ενός τρελού**, θα ήταν και η τυχερή του μέρα.

Καθώς κατηφόριζε τη λεωφόρο βρήκε στην αριστερή τσέπη του παλτού του, ένα φύλλο τράπουλας... μια **ντάμα πίκα**. Ποιος ξέρει πως βρέθηκε εκεί. Αυτή θα είναι το γούρι μου κι ας έχει ο μήνας δεκατρείς, σκέφτηκε.

Το προηγούμενο βράδυ είχε δει ένα ντοκιμαντέρ για το αστεροσκοπείο του **Πάλομαρ**. Ίσως η σύγκριση των τεσσάρων τοίχων που τον συνθλίβανε, με την απεραντοσύνη του σύμπαντος, να ξύπνησε μέσα του τη δίψα για ελευθερία. Δεύτερο **φθινόπωρο** μέσα σε συμπληγάδες δεν πρόκειται να ζήσω, αποφάσισε.

Πόσο του είχε λείψει ένας παρεΐστικος **καφές... και η δημοκρατία**, όμως. Χούντα στη δουλειά, χούντα και στο σπίτι... νισάφι πια! **Άπαντα** μη δημοκρατικά,

τέλος! Κι έτσι αποφάσισε ομόφωνα και δημοκρατικά, αυτός και ο εαυτός του, να μπει στο πρώτο τρένο με πλώρη τα πάτρια.

Φτάνοντας στο χωριό, το πρώτο που έμαθε ήταν **ο θάνατος του εμποράκου**. Του Αντόνιο, του Βενετού. Τροχαίο, ενώ βρισκόταν καθ' οδόν για να ελέγξει την ποιότητα των λεμονιών. Ξινά του βγήκαν τα λεμόνια.

Κατά τ'άλλα, τον καλωσόρισαν θερμά, **άνθρωποι και ποντίκια**. Αυτά, είχαν βρει στο σπίτι του το τέλειο κατάλυμα. Αύριο κιόλας θα καλούσε την απολυμαντική. Μέχρι να τακτοποιηθεί, θα τον φιλοξενούσε ο κολλητός του, παιδιόθεν. Έκατσαν το βράδυ, όπως συνήθιζαν από παλιά, συνοδεία κρασιού και μετά το τρίτο ποτηράκι ξεκίνησε μια **εκ βαθέων** εξομολόγηση για τα τελευταία γεγονότα.

-Εντάξει, ερωτεύτηκες και το πλήρωσες. Ήταν φάουλ. Στο λέγαμε από την αρχή. Σου επιβλήθηκε μια **τεχνική ποινή**. Πλήρωσες - τελείωσες.

-**Περί τυφλότητας** που προκαλεί ο έρωτας, καμιά αμφιβολία. Τώρα όμως βλέπω καθαρά.

Εκείνη την στιγμή, αποφάσισε να γράψει ένα **γράμμα στη Ματίλντα**, τη γειτόνισσα. Να της πει πως χρειάζεται λίγο χρόνο. Με την Ελένη ήταν ένας επιπόλαιος έρωτας. Με την Ματίλντα ένιωσε για πρώτη φορά πως είναι η αμοιβαία αγάπη. Από τη μια η τρικυμία του γάμου του και από την άλλη το απρόσμενο **σχήμα του νερού**. Το σχήμα που πήρε η ζωή του, όταν γνώρισε την γλυκιά κοπέλα από απέναντι.

Πόσο χρόνο είχε χάσει... Με όλες τις βλακείες που είχε κάνει το τελευταίο διάστημα, θα μπορούσε να συντάξει ένα πλήρες **εγχειρίδιο βλακείας**.

-Ρε φίλε, με έκαψε αυτή η γυναίκα. Μου μαύρισε την ψυχή. Μέχρι και **αυγά μαύρα** έτρωγα. Καμένα κι αυτά.

-Μην σκας παλιόφιλε. **Οι κερασιές θ' ανθίσουν και φέτος**. Η ζωή δεν σταματά. Όλοι κάνουμε λάθη. Πες ότι ήταν μια παρένθεση, μια μικρή ιστορία....

-Μικρή αλλά πικρή... αυτή η ιστορία, θα γράψει ιστορία, φίλε μου.

-Έλα τώρα. Ακόμα και **μεγάλοι συγγραφείς γράφουν τις πιο μικρές ιστορίες του κόσμου**. Άλλες πικρές, άλλες γλυκές και άλλες αδιάφορες. Όλες όμως έχουν κάτι να σου μάθουν. Αυτή είναι η ζωή. Ηρέμησε και σταμάτα να φέρεσαι σαν **ρινόκερος** σε υαλοπωλείο.

-Ελέφαντας ρε φίλε. Μανία να λες ρινόκερος.

-Στο υαλοπωλείο την ίδια ζημιά κάνουν και οι δυο... μανία κι εσύ μια ζωή να με διορθώνεις.

-Αδιόρθωτε...

Και ξέσπασαν σε γέλια.

Κοιμήθηκε βαθιά. Στο όνειρό του είδε τις κερασιές ν' ανθίζουν... και τις λεμονιές να τον καλούν.

Πρωί-πρωί θα πήγαινε στο λεμονοδάσος, να ανασάνει ελεύθερος πια...

****

Τα βιβλία που διαβάσαμε

1) Στρατής Δούκας - Η ιστορία ενός αιχμαλώτου (εκδ. Κέδρος)
2) Χρόνης Μίσσιος - ...καλά εσύ σκοτώθηκες νωρίς (εκδ. Γράμματα)
3) Νίκος Καββαδίας – Βάρδια (εκδ. Άγρα)
4) Διονύσιος Σολωμός – Η γυναίκα της Ζάκυθος (εκδ. Μεταίχμιο)
5) Γιώργος Χειμωνάς – Πεισίστρατος (εκδ. Ύψιλον /Βιβλία)
6) Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης – Η φόνισσα (εκδ. Πελεκάνος)
7) Γεώργιος Βιζυηνός – Νεοελληνικά Διηγήματα (εκδ. Εστία)
8) Ανδρέας Καρκαβίτσας – Ο Ζητιάνος (εκδ. Εστία)
9) Άλκη Ζέη – Η αρραβωνιαστικιά του Αχιλλέα (εκδ. Μεταίχμιο)
10) Γιάννης Ξανθούλης – Ο θείος Τάκης (εκδ. ΤΟΠΟΣ)
11) Νίκος Καζαντζάκης - Αναφορά στον Γκρέκο (εκδ. Καζαντζάκη)
12) Διονύσης Χαριτόπουλος – Λίστα γάμου (εκδ. Εξάντας)
13) Ρέα Γαλανάκη – Ελένη ή ο κανένας (εκδ. Καστανιώτη)
14) Νίκος Δαββέτας – Ο ζωγράφος του Μπελογιάννη (εκδ. Μεταίχμιο)
15) Ιβο Άντριτς – Το γεφύρι του Δρίνου (μτφρ. Χρήστος Γκούβης - εκδ. Καστανιώτη)
16) Άντον Τσέχοφ – Διηγήματα και μονόπρακτα (μτφρ. Βασίλης Ντινόπουλος, Γιώργος Τσακνιάς - (εκδ ΠΑΤΑΚΗ)
17) Μαξίμ Γκόρκη – Η Μάνα (μτφρ.Άρης Αλεξάνδρου - εκδ. Γκοβόστη)
18) Αλμπέρ Καμύ – Η πτώση (μτφρ. Ιωάννα Ευθυμιάδου -εκδ. Γράμματα)
19) Μίλαν Κούντερα – Η γιορτή της ασημαντότητας (εκδ. Εστία)
20) Μπέρτολτ Μπρεχτ – Ο κύκλος με την κιμωλία (μτφρ. Κώστας Μιλτιάδης - εκδ. ΚΟΡΟΝΤΖΗ)
21) Κώστας Βάρναλης – Η αληθινή απολογία του Σωκράτη (εκδ. Κέδρος)
22) Χέρμαν Έσσε – Κάτω από την ρόδα (μτφρ. Καμπουρίδης Σταύρος - εκδ. Ζαχαρόπουλος)
23) Δημήτρης Χατζής – Το τέλος της μικρής μας πόλης (εκδ. Το Ροδακιό)
24) Γιάννης Σκαρίμπας – Το Σόλο του Φίγκαρω (εκδ. Νεφέλη)
25) Εντουάρντο Γκαλεάνο – Ένας κόσμος ανάποδα (μτφρ. Γεωργία Ζακοπούλου - εκδ. Πιρόγα)
26) Χέρμαν Έσσε – Σιντάρτα (μτφρ Μαρία Παξινού - εκδ. Καστανιώτη)
27) Μ. Καραγάτσης – Το μεγάλο συναξάρι (εκδ. Εστία)
28) Ίταλο Καλβίνο – Οι αόρατες πόλεις (μτφρ. Ανταίος Χρυσοστομίδης - εκδ. Καστανιώτη)
29) Ανδρέας Μήτσου – Ελεημοσύνη γυναικών (εκδ. Καστανιώτη)
30) Φερνάντο Πεσσόα – Το βιβλίο της ανησυχίας (μτφρ. Άννυ Σπυράκου - εκδ. Αλεξάνδρεια)

Τα βιβλία που διαβάσαμε

31) Κοσμάς Πολίτης – Λεμονοδάσος (εκδ. ΕΡΜΗΣ)
32) Μαρίνα Καραγάτση – Το ευχαριστημένο (εκδ. Άγρα) ΑΓΡΑ
33) Ουίλιαμ Σαίξπηρ – Ο έμπορος της Βενετίας (μτφρ. Βασίλη Ρώτα – Βούλας Δαμιανάκου - εκδ. Επικαιρότητα)
34) Φερνάντο Πεσσόα – Ο αναρχικός τραπεζίτης (μτφρ. Μαρία Παπαδήμα - εκδ. Gutenberg)
35) Χαλίλ Γκιμπράν -Ο προφήτης (μτφρ. Γιώργος Λαμπράκος - εκδ. ΠΑΤΑΚΗ)
36) Στρατής Μυριβήλης – Η ζωή εν τάφω (εκδ. Εστία)
37) Φιόντορ Ντοστογιέβσκη – Λευκές νύχτες, Το όνειρο ενός γελοίου, Μια γλυκιά γυναίκα (μτφρ. Άρης Αλεξάνδρου - εκδ. Γκοβόστη)
38) Νικολάι Γκόγκολ – Το παλτό, Το ημερολόγιο ενός τρελού (μτφρ. Γιώργος Τσακνιάς - εκδ. Πατάκη)
39) Αλεξάντρ Πούσκιν -Ντάμα πίκα (μτφρ. Νίκος Δημητρίου -εκδ Πατάκη)
40) Ίταλο Καλβίνο – Πάλομαρ (μτφρ. Ανταίος Χρυσοστομίδης - εκδ. Καστανιώτη)
41) Χατζόπουλος Κων/νος – Φθινόπωρο (εκδ. Πελεκάνος)
42) Αζίζ Νεσίν – Ο καφές και η δημοκρατία (μτφρ. Έρμος Αργαίος - εκδ. Θεμέλιο)
43) Μάριος Χάκκας – Άπαντα (εκδ. Κέδρος)
44) Άρθουρ Μίλλερ – Ο θάνατος του εμποράκου (μτφρ. Ελένη Καλκάνη - εκδ. Δαμιανός)
45) Τζον Στάινμπεκ – Άνθρωποι και ποντίκια (μτφρ. Μιχάλης Μακρόπουλος - εκδ. Παπαδόπουλος)
46) Όσκαρ Ουάιλντ – Εκ βαθέων (μτφρ. Άρης Αλεξάνδρου - εκδ. Γκοβόστη)
47) Στέλιος Λιθοξοΐδης - Τεχνική ποινή (εκδ. Ύδροπλάνο)
48) Ζοζέ Σαραμάγκου - Περί τυφλότητας (μτφρ. Αθηνά Ψυλλιά - εκδ. Καστανιώτη)
49) Αντρέα Καμιλλέρι – Γράμμα στη Ματίλντα (μτφρ. Φωτεινή Ζερβού - εκδ. Πατάκη)
50) Αντρέα Καμιλλέρι – Το σχήμα του νερού (μτφρ. Μαρία - Ρόζα Τραϊκόγλου - εκδ. Πατάκη)
51) Διονύσης Χαριτόπουλος – Εγχειρίδιο βλακείας (εκδ. Τόπος)
52) Διονύσης Χαριτόπουλος – Αυγά Μαύρα (εκδ. Τόπος)
53) Μενέλαος Λουντέμης- Οι κερασιές θ ανθίσουν φέτος (εκδ. Πατάκη)
54) Μεγάλοι Συγγραφείς γράφουν τις πιο μικρές ιστορίες του κόσμου (Ανθολογία - μτφρ. Αντώνης Μπίκος - εκδ. Γνώση)
55) Ευγένιος Ιονέσκο – Ο ρινόκερος (μτφρ. Γιώργος Πρωτόπαπας - εκδ. Δωδώνη)

Πηγές

Μέρος Α'

σ. 20 - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - Τ. Λειβαδίτης - Τα Χειρόγραφα του φθινοπώρου - εκδ. Κέδρος

σ. 20 - Νύχτωσε - Γ. Ρίτσος - Αργά πολύ αργά μέσα στη νύχτα - εκδ. Κέδρος -yannisritsos.gr

σ. 27 - ΤΑ ΠΑΤΩΜΑΤΑ - Μπέρτολτ Μπρεχτ - ogdoo.gr

σ. 34 - ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ - Τάσος Λειβαδίτης - catisart.gr

σ. 34 - ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ - Φεβρουάριος 1886 - ο Αστός έγραφε στο Άστυ για τον πόλεμο του Καρναβαλιού -itzikas.wordpress.com

σ. 35 - Η ΑΠΟΚΡΙΑ - Μ. Σαχτούρης - Ποιήματα – Άπαντα 1945-1998 – εκδ. Κέδρος

σ. 39 - ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΑ ΨΙΧΑΛΙΣΤΑ - Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης poiein.gr

σ. 42 - el.wikipedia.org

σ. 43 - ΠΕΡΑΣΤΙΚΕΣ - Κώστας Ουράνης- Ποιήματα – εκδ. Εστία

σ. 43 - ΓΥΝΑΙΚΕΣ - Τ. Λειβαδίτης - Καντάτα 1960 – Ποίηση, τ. 1, εκδ. Κέδρος

σ. 44 - ΕΠΙ ΑΣΠΑΛΑΘΩΝ... – Γιώργος Σεφέρης - sarantakos.com

σ. 48 - authors.gr

σ. 49 - Κική Δημουλά - sxolikibibliothiki.blogspot.com

σ. 49 - Ο ΚΟΣΜΟΣ ΚΙ Η ΠΟΙΗΣΗ - Ν. Βρεττάκος - Το βάθος του κόσμου - poiein.gr

σ. 49 -ΚΟΥΦΟΝ ΓΑΡ ΧΡΗΜΑ - Α. Χιόνης - Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΣΙΩΠΗΣ ΠΟΙΗΜΑΤΑ 1966-2000 - εκδ. Νεφέλη

σ. 50 - ΑΤΙΤΛΟ - Χρίστος Λάσκαρης -biblionet.gr

σ. 50 - ΕΙΜΑΣΤΕ ΚΑΤΙ ΞΕΧΑΡΒΑΛΩΜΕΝΕΣ ΚΙΘΑΡΕΣ - Κ. Καρυωτάκης -Ελεγεία και σάτιρες -Άπαντα – εκδ. Πάπυρος

σ. 51 - ΤΟ ΧΡΕΟΣ ΤΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ - Γιάννης Ρίτσος - Τα επικαιρικά -εκδ. Βάρνα - togethermag.gr

σ. 51- ΕΙΝΑΙ ΟΡΙΣΜΕΝΟΙ ΣΤΙΧΟΙ - Γιάννης Ρίτσος fteraxinasmag.wordpress.com

σ. 53 - ΟΙ ΧΑΡΤΑΕΤΟΙ - Κώστας Μόντης - fteraxinasmag.wordpress.com

σ. 63 - ΑΛΛΑ ΤΑ ΒΡΑΔΙΑ – Τάσος Λειβαδίτης - tassosleivaditis.wordpress.com

σ. 64 - Παγκόσμια Ημέρα Βιβλίου - greekbookday.gr

σ. 65 - Ναμπόκοφ - Μαθήματα για τη ρωσική λογοτεχνία: Γκόγκολ, Γκόρκι, Ντοστογέφσκι, Τουργκένιεφ, Τσέχοφ -μτφρ. Ανδρέας Παππάς - εκδ. Πατάκη

σ. 65 - Φουέντες - Σε αυτά πιστεύω - μτφρ. Αμαλία Βασιλακάκη -εκδ. Καστανιώτη

σ. 65 - Σάμπατο -Πριν το τέλος - μτφρ. Αγγελική Βασιλάκου - εκδ. Γκοβόστη

Πηγές

σ. 68 - 1η ΑΠΡΙΛΙΟΥ - Κική Δημουλά - Ποιήματα -εκδ. Ίκαρος

σ. 68 - ΟΙ ΕΧΘΡΟΙ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ - Μ. Σαχτούρης -Ποιήματα1945-1971 - εκδ. Κέδρος

σ. 69 - ΑΝΟΙΞΗ - Κ. Καρυωτάκης - Ο πόνος των πραμάτων -Άπαντα - εκδ. Πάπυρος

σ. 70 - Η ΑΝΟΙΞΗ - Επαμεινώνδας Χ. Γονατάς - ebooks.edu.gr

σ. 71 - ΖΗΤΩ Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ -Τζιάνι Ροντάρι - μτφρ. Μιχάλης Σερέπετσης - ennepe-moussa.gr

σ. 71 - ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟ - Μίλτος Σαχτούρης - Παραλογαίς - greek-language.gr

σ. 72 - ΤΟ ΠΑΣΧΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ - Κ. Βάρναλης - sarantakos.wordpress.com

σ. 74 - ΑΝΑΣΤΑΣΗ - Κ. Βάρναλης - Η Γυναίκα - Ποιητικά - εκδ.Κέδρος

σ. 74 - ΤΟ ΠΑΣΧΑ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ - Νίκος Καρούζος - εκδ. Νέες Δοκιμές - itzikas.wordpress.com

σ. 78 - Εαρινή Συμφωνία -Γιάννης Ρίτσος - εκδ. Κέδρος

σ. 82 - ΠΑΡΑΞΕΝΗ ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ - Νίκος Γκάτσος - alfavita.gr

σ. 82 - Η ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ - Οδυσσέας Ελύτης - ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 1 Μ Ημερολόγιο ενός αθέατου Απρίλη – εκδ. Ίκαρος

σ. 83 - ΜΕΡΑ ΜΑΓΙΟΥ ΜΟΥ ΜΙΣΕΨΕΣ - Γιάννης Ρίτσος - Ἐπιτάφιος (ἀποσπάσματα)

σ. 83 - Άνοιξε τα παράθυρα – Γιάννης Ρίτσος - Εαρινή Συμφωνία XXVII– εκδ. Κέδρος

σ. 84 - ΤΟ ΣΚΟΤΕΙΝΟ ΤΡΥΓΟΝΙ - Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης poiein.gr

σ. 84 – ΕΚ ΤΟΥ ΠΛΗΣΙΟΝ - Οδυσσέας Ελύτης- elitis.snn.gr

σ. 84 - Η ΜΑΝΑ - Νίκος Καζαντζάκης – Αναφορά στον Γκρέκο - εκδ. Καζαντζάκη

σ. 85 - ΟΛΑ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΑΞΙΑ ΣΤΟ ΚΑΛΕΝΤΖΙ -Ν.Βρεττάκος -Η Εκλογή Μου -εκδ.Ποταμός

σ. 96 - ΖΟΥΓΚΛΑ - Κική Δημουλά - Ποιήματα - εκδ. Ίκαρος

σ. 97 - ΙΟΥΝΙΟΣ ΜΗΝΑΣ -Γ. Ρίτσος -Ποιήματα - Προσχέδια (τ. 3ος) -εκδ. Κέδρος - itzikas.wordpress.com

σ. 97 - ΘΕΡΙΝΟ ΗΛΙΟΣΤΑΣΙ - Γιώργος Σεφέρης - Ποιήματα - εκδ. Ίκαρος

σ. 105 - Η ΝΥΧΤΑ ΜΕ ΣΥΜΦΕΡΕΙ - Ν. Καρούζος - Αντισεισμικός τάφος - Τα Ποιήματα - 1979-1991- τόμος Β' - εκδ. Ίκαρος

σ. 105 - ΟΙ ΑΠΟΜΕΙΝΑΝΤΕΣ - Μίλτος Σαχτούρης - Χρωμοτραύματα εκδ. Κέδρος

σ. 105 - ΤΟ ΨΩΜΙ - Μίλτος Σαχτούρης - Τα φάσματα ή Η χαρά στον άλλο δρόμο - ΠΟΙΗΜΑΤΑ 1945-1971 – εκδ. Κέδρος

Πηγές

σ. 106 - ΕΚ ΤΟΥ ΠΛΗΣΙΟΝ - Οδυσσέας Ελύτης - εκδ. Ίκαρος

σ. 106 - Ο ΤΖΙΤΖΙΚΑΣ - Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ - Ενάντιος έρωτας εκδ. Κέδρος - togethermag.gr

σ. 107 - ΥΠΕΡΟΧΕΣ ΝΥΧΤΕΣ ΤΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ - Γιάννης Ρίτσος Ποιήματα ΙΙΙ, εκδ. Κέδρος

σ. 108 - ΣΩΜΑ ΤΟΥ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ - Οδυσσέας Ελύτης - Ήλιος ο πρώτος - εκδ. Ίκαρος

σ. 109 - Ο ΜΙΚΡΟΣ ΝΑΥΤΙΛΟΣ - Οδυσσέας Ελύτης - εκδ. Ίκαρος

σ. 108 - ΒΙΟΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΠΟΧΗ – Τάσος Λειβαδίτης - εκδ. Μετρονόμος

σ. 116 - ΠΑΡΑΜΟΝΕΣ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟΥ - Μάνος Ελευθερίου Η ΠΟΡΤΑ ΤΗΣ ΠΗΝΕΛΟΠΗΣ – εκδ. Γαβριηλίδης

σ. 118 - ΑΛΛΟΤΕ Η ΘΑΛΑΣΣΑ - Γιώργος Σαραντάρης - Σὰν Πνοὴ τοῦ Ἀέρα - Εκδ. Ερμής el.wikisource.org

σ. 118 - ΤΑ ΡΩ ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ - Οδυσσέας Ελύτης - εκδ. Ύψιλον/Βιβλία

σ. 119 - ΝΑ Σ' ΑΓΝΑΝΤΕΥΩ, ΘΑΛΑΣΣΑ - Κ. Βάρναλης - Το φως που καίει -εκδ. Κέδρος

σ. 119 - ΜΑΓΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ - Θωμάς Γκόρπας - Παλιές ειδήσεις – Τα ποιήματα 1957-1983 - εκδ. Ποταμός - 3pointmagazine.gr

σ. 126 - ΑΠΟΔΗΜΗΤΙΚΕΣ ΚΑΛΗΜΕΡΕΣ - Κ. Δημουλά - Το λίγο του κόσμου - εκδ. Στιγμή

σ. 127 - ΛΥΟΜΕΝΟ - Κική Δημουλά - itzikas.wordpress.com

σ. 127 - ΧΡΥΣΑΝΘΕΜΑ - Τ. Λειβαδίτης - Εγχειρίδιο ευθανασίας - εκδ. Κέδρος 1979

σ. 128 - ΤΙ ΝΑ ΣΟΥ ΠΩ, ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ - Κ. Καρυωτάκης - Ελεγεία και Σάτιρες – Άπαντα - εκδ. Πάπυρος

σ. 128 - ΠΑΡΑΙΝΕΣΗ - Νίκος Καρούζος - Θρίαμβος χρόνου - εκδ. Απόπειρα

σ. 128 - ΨΙΛΟΒΡΟΧΟ - Μάρκος Μέσκος- Ποιήματα - Μαύρο δάσος ΙΙ εκδ. Γαβριηλίδη

σ. 138 - ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ - Γ. Ρίτσος- Ποιήματα - Δ' Τόμος - εκδ. Κέδρος - itzikas.wordpress.com

σ. 139 - Ανδρέας Κάλβος - Ωδή τετάρτη Εις Σάμον [XIV]- Λυρικά – Ωδαί - εκδ. Ίκαρος - ebooks.edu.gr

σ. 152 - ΤΑ ΠΑΘΗ ΤΗΣ ΒΡΟΧΗΣ - Κ. Δημουλά - Το λίγο του κόσμου -εκδ. Στιγμή - ebooks.edu.gr

σ. 153 - ΒΡΟΧΗ - Κ. Π. Καβάφης - ΚΡΥΜΜΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ 1877-1923 - εκδ. Ίκαρος - greek-language.gr

Πηγές

σ. 160 - ΕΡΩΤΑΣ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ - Α. Παπαδιαμάντης - 1851-1911 - εκδ. Ενδυμίων - openbook.gr

σ. 160 - ΤΟ ΧΙΟΝΙ - Κώστας Καρυωτάκης - Τραγούδια για παιδιά – greeklanguage.gr

σ. 161 - ΤΟ ΧΙΟΝΙ - Γιάννης Ρίτσος - Ποιήματα, τομ. 3ος - εκδ. Κέδρος catisart.gr

σ. 161 - Ρίλκε - Σονέτα στον Ορφέα - μτφρ. Γιώργος Κεντρώτης - εκδ. Gutenberg

σ. 162 - ΣΤΑ ΧΤΗΜΑΤΑ ΒΑΔΙΣΑΜΕ ΟΛΗ ΜΕΡΑ...- Οδυσσέας Ελύτης - Ήλιος ο πρώτος - εκδ. Ίκαρος - ebooks.edu.gr

σ. 163 - ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΦΩΤΙΑΣ - Νίκος Γκάτσος gatsosarchive.org

σ. 165 - ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΜΕ ΤΗ ΣΑΛΠΙΓΓΑ - Νικηφόρος Βρεττάκος users.uoa.gr

σ. 166 - ΦΤΑΝΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ - Μπέρτολτ Μπρεχτ imerodromos.gr

σ. 167 - Η ΓΕΝΝΗΣΗ - Τάσος Λειβαδίτης - Ο αδελφός Ιησούς - εκδ. Μετρονόμος

σ. 168 - Ο ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ - Α. Παπαδιαμάντης - ΑΠΑΝΤΑ - ΤΟΜΟΣ Β' εκδ. ΔΟΜΟΣ

σ. 169 - ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ - Κ.Βάρναλης sarantakos.com

σ. 170 - ΣΜΙΛΕΥΟΝΤΑΣ ΤΟ ΧΡΟΝΟ - Α. Ταρκόφσκι - μτφρ. Σεραφείμ Βελέντζας - εκδ. Νεφέλη - eclass.uowm.gr

σ. 171 - ΜΟΝΟΤΟΝΙΑ - Κ.Π. Καβάφης - Άπαντα - εκδ. Πάπυρος

σ. 171 - ΤΑ ΡΟΛΟΓΙΑ - Χ. Τουμανίδης - Αστάθμητα - ΑΠΟ ΤΟ ΒΑΘΟΣ ΤΗΣ ΑΙΤΙΑΣΑ 1978-2005 -εκδ. Κουκκίδα - thraca.gr

σ. 171 - ΤΟ ΘΛΙΜΜΕΝΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΟ - Τ. Λειβαδίτης- Βιολέτες για μια εποχή - εκδ. Μετρονόμος - itzikas.wordpress.com

Μέρος Β'

σ. 174 - 1) el.wikipedia.org -2) Φεστιβάλ Κιν/γράφου Θεσ/νίκης filmfestival.gr- 3) iporta.gr

σ. 175 - 4 - tvxs.gr - 5 - youtube.com

σ. 176 - 6 - ΞΕΧΑΣΤΕ ΜΕ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ - Θόδωρος Αγγελόπουλος tovima.gr

σ. 177 - 7 - neaflorina.blogspot.com

σ. 200 - Όταν ο Γιάννης Ρίτσος αντάμωσε τον Τάσο Λειβαδίτη / Η ΣΟΝΑΤΑ ΤΟΥ ΣΕΛΗΝΟΦΩΤΟΣ - Γιάννης Ρίτσος - εκδ. Κέδρος / ΜΙΚΡΟ ΒΙΒΛΙΟ ΓΙΑ ΜΕΓΑΛΑ ΟΝΕΙΡΑ - Τάσος Λειβαδίτης - εκδ. Μετρονόμος

Πηγές

Αποφθέγματα

σ. 10, 19, 22, 36, 48, 54, 55, 64, 69, 71, 86, 118, 120, 121, 127, 129, 130, 139, 140, 141, 147, 150, 154, 170 - gnomikologikon.gr

σ. 23, 76 itzikas.wordpress.com

σ. 25 rizospastis.gr

σ. 49, 98 lifo.gr

σ. 87 el.wikiquote.org

σ. 91 thessalonikiartsandculture.gr

σ. 110 logomnimon.wordpress.com

σ. 136 theatrecomments.weebly.com

σ. 156 pyroessa-logotimis.blogspot.com

σ. 161 greek-language.gr

σ. 167 literature.gr

σ. 170 provocateur.gr, catisart.gr

σ. 178 doctv.gr

Σημειώσεις

Σημειώσεις

Σημειώσεις

Σημειώσεις

Σημειώσεις

Σημειώσεις

Σημειώσεις

Σημειώσεις

Σημειώσεις

Σημειώσεις

Σημειώσεις

Σημειώσεις

Σημειώσεις

Σημειώσεις

Σημειώσεις

Σημειώσεις

Η Λέσχη Δημιουργικής Ανάγνωσης της Λέσχης Πολιτισμού Φλώρινας ιδρύθηκε το 2012. Το Λεύκωμα αυτό φτιάχτηκε με πολλή αγάπη, ως «λογοτεχνικό κέρασμα» για τα 10 χρόνια από τη δημιουργία της Λέσχης μας. Σε αυτό έχουμε σταχυολογήσει έργα πεζογραφίας και ποίησης, ελλήνων και ξένων λογοτεχνών, επετειακά ημερολόγια, θεματικά πακέτα που αναφέρονται σε κάθε μήνα, αφιερώματα και πονήματα μελών της Λέσχης. Ευχόμαστε να απολαύσετε την ανάγνωση.

****

Απολαμβάνω την παρουσίαση του λευκώματος, παρέα με την παρέα της ομάδας μας! Συγγραφείς, τίτλοι βιβλίων, κείμενα μικρά και μεγάλα στο τραπέζι! Βλέμματα ενθουσιασμού, νεύματα θαυμασμού! Τόσα χρόνια, διαβάσαμε πολλά, σχολιάσαμε πολλά, νιώσαμε περισσότερα! Σήμερα γίνεται ένας πνευματικός απολογισμός, μια αναδρομή στο παρελθόν, που φέρνει μια τεράστια ευχαρίστηση στο παρόν, στο τώρα μας! Κι εγώ ανάμεσά τους ευτυχής!!!

Είναι κάποιες φορές που η απογείωσή σου οφείλεται εντελώς σε εξωγενείς παράγοντες, που εσύ ο ίδιος έχεις επιλέξει... Και είναι και κάποιες φορές, που νιώθεις μικρός και λίγος για όσα πέτυχες και συγχρόνως νιώθεις μεγάλος, γιατί διάλεξες συνειδητά μεν, χωρίς να ξέρεις δε, ότι αυτοί όλοι οι συνοδοιπόροι σου θα σε απογειώσουν, χωρίς να ξέρεις ότι μαζί τους, θα σκίσεις τους ουρανούς των γραμμάτων!

Εμπνευσμένο από την υπέροχη παρουσίαση του λευκώματος!

Καλλιόπη Λιθοξοΐδου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Φλώρινας
Βασιλικής Πιτόσκα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Φλώρινας
«ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΠΙΤΟΣΚΑ»

ISBN 978-618-82876-8-6
9 786188 287686